

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

1/2021. (I. 7.) AB határozat	a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	2
2/2021. (I. 7.) AB határozat	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználat-hoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról	15
3/2021. (I. 7.) AB határozat	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról	32
3001/2021. (I. 14.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	49
3002/2021. (I. 14.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	62
3003/2021. (I. 14.) AB határozat	utólagos normakontroll-indítvány elutasításáról	75
3004/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	87
3005/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	93
3006/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	98
3007/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	102
3008/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	107
3009/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	110
3010/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	113
3011/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	116
3012/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	119
3013/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	122
3014/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	125
3015/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	128
3016/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	131
3017/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	135
3018/2021. (I. 14.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	139

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 1/2021. (I. 7.) AB HATÁROZATA

a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálata tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 4. pontja sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 6. pontja sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 7. pontja sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
4. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 8. és 10. pontja – jogszabály-ellenesség okán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.
5. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 5., 8. és 10. pontja – helytelen jogforrási szinten történő szabályozás okán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.
6. Az Alkotmánybíróság a mintagazdaságok kialakításáról szóló 1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

[1] 1. Ötvenhat országgyűlési képviselő az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 37. § (2) bekezdése alapján (utólagos normakontroll eljárás) kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül a mintagazdaságok kialakításáról szóló

1910/2015. (XII. 11.) Korm. határozat (a továbbiakban: Korm. határozat) 3–8. és 10. pontjának Alaptörvénnyel való összhangját, és az érintett rendelkezéseket – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – közzétételükre visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.

- [2] 2. Az indítványozók előadták, hogy a Korm. határozat támadott pontjai normatív jellegűek, ezáltal a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) szerinti közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősülnek, ezért azok Alaptörvénnyel való összhangja – az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján – utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálható.
- [3] Az indítványozók álláspontja szerint a Korm. határozat egyes rendelkezései (a Korm. határozat 4–8. és 10. pontjai) sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.
- [4] Az indítványozók ebben az összefüggésben arra hivatkoztak, hogy a Korm. határozat 4. pontja a mintagazdaságok fajtáinak meghatározásán keresztül, az 5. pont a magántulajdonú mintagazdaságok gazdálkodásának és üzemszervezésének szabályozásán keresztül, a 6–7. pont a mintagazdasággá történő kijelölés feltételrendszerének meghatározásán keresztül, a 10. pont pedig a mintagazdaságok feletti tulajdonosi jog meghatározásán keresztül olyan általánosan kötelező magatartási szabályt állapítanak meg, amelyről kizárólag törvény rendelkezhetne, a Korm. határozat ezáltal sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [5] Az indítványozók szerint továbbá a Korm. határozat egyes rendelkezései ellentétesek a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nfatv.) egyes rendelkezéseivel. Kifejtették, hogy a Korm. határozat 4–7. pontjai ellentétesek az Nfatv. 15. §-ában foglalt, a Nemzeti Földalapba tartozó földek hasznosítására vonatkozó földbirtok-politikai irányelvekkel. A Korm. határozat rendelkezései megkerülik a földrészletek hasznosítására vonatkozó feltételrendszer irányelveit azáltal, hogy olyan új fogalmakat vezetnek be (különös tekintettel a mintagazdaság intézményére) a Nemzeti Földalap által hasznosítandó földterület vonatkozásában, amelyeket az Nfatv. 15. § nem ismer.
- [6] Az indítványozók sérelmezték továbbá azt is, hogy a Kormány a tulajdonosi joggyakorlásról maga rendelkezik (ld. a Korm. határozat 8. pontját), a Korm. határozat 10. pontja pedig meghatározza a tulajdonosi jogot a mintagazdaságba tartozó földrészletek felett (a mintagazdaság által használt állami föld a Nemzeti Földalap része marad). Ezekről a kérdésekről véleményük szerint az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdés érintett rendelkezései értelmében csak a törvény rendelkezhetne. Az indítvány értelmében a Korm. határozat 8. és 10. pontja ezért törvénysértő, egyben megvalósítja az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének és B) cikk (1) bekezdésének sérelmét.
- [7] Az indítványozók a támadott rendelkezések összességében sérelmezték, hogy közjogi szervezetszabályozó eszközben a polgárokra vonatkozó, tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezések szerepelnek. Az indítványozók a 36/2015. (XII. 16.) AB határozathoz (a továbbiakban: Abh.) fűzött párhuzamos indokolásokra alapozott álláspontja szerint, amennyiben közjogi szervezetszabályozó eszköz szervezetén kívülre irányuló kötelező, normatív szabályozást valósít meg, az egyben az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmét eredményezi. (Abh., Indokolás [119]) Az indítványozók szerint emellett közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal való ellentéte önmagában megvalósítja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét (Abh., Indokolás [92]).
- [8] Az indítványozók előadták továbbá, hogy a Korm. határozat 4., 6–7. és 10. pontja az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés alapján sarkalatos törvényi szabályozást igényel. Az indítványozók szerint a Korm. határozat által bevezetett és szabályozott mintagazdaság intézménye – mint az integrált termelés-szervezés leképződése – sarkalatos törvény szabályozási körébe tartozik. Az indítványozók kifejtették, hogy az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés felhatalmazása alapján megalkotott a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 1. §-a szerint az integrált mezőgazdasági termelőszerzetekről külön törvény rendelkezik. Az indítványozók szerint a Korm. határozat mintagazdaságokra vonatkozó szabályozása az integrált mezőgazdasági termelőszerzetekre vonatkozó, sarkalatos törvényi tartalmat szabályoz kormányhatározati szinten.
- [9] Az indítványozók ebben az összefüggésben másodlagosan arra hivatkoztak, hogy a mintagazdaságok az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés szerinti más mezőgazdasági üzem kategóriájába tartoznak, ezáltal szintén a sarkalatos szabályozás követelménye alá esnek.

II.

[10] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”

„P) cikk (2) A termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzése, valamint hasznosítása (1) bekezdés szerinti célok eléréséhez szükséges korlátait és feltételeit, valamint az integrált mezőgazdasági termelésszervezésre és a családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemekre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

[11] 2. Az Nfatv.-nek az indítvány benyújtásakor hatályos, érintett rendelkezései:

„2. § A Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet hasznosítására és nyilvántartására, a Nemzeti Földalap feletti tulajdonosi jogok gyakorlására az e törvényben foglaltakat kell alkalmazni.”

„15. § (2) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészleteket a (3) bekezdésben foglalt földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani.

(3) A földbirtok-politika irányelvei:

a) a földhasználók helyzetének stabilizálása, fejlődésük elősegítése;

b) családi gazdaságok kialakítása és megerősítése;

c) környezetbarát, a fenntartható gazdálkodást szolgáló termelés földhasznosítás oldaláról történő támogatása;

d) a mezőgazdasági rendeltetésű földterületek művelésben tartásának elősegítése, a mezőgazdasági termelés összehangolása a természetvédelem, a környezetvédelem, a talajvédelem, a területfejlesztés, a vízgazdálkodás (különösen árterek kialakítása), a vonalas infrastrukturális létesítmények szempontjaival;

e) a Nemzeti Erdőtelepítési Programban foglaltak végrehajtásának támogatása;

f) a racionális földtulajdonosi és bérleti rendszer kialakulásának elősegítése;

g) a földpiac élénkítése és szabályozása;

h) az állattenyésztő telepek működéséhez szükséges föld biztosítása;

i) a gazdálkodás jellegének megfelelő, versenyképes birtokméretek kialakításának elősegítése;

j) minőségi földcserék lebonyolításának megalapozása;

k) termelési-termékstruktúra átalakításának ösztönzése és befolyásolása;

l) a mezőgazdasági termelésre leginkább alkalmas földek mezőgazdasági termelési célú hasznosításának előtérbe helyezése;

m) a mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmas földek más irányú hasznosításának előkészítése, támogatása, esetenként végrehajtása;

n) művelési-ág váltás támogatása;

o) a nem művelt, vagy méretük és kialakításuk miatt gazdaságosan nem művelhető területek megvétele és hasznosításának állami kezdeményező szereppel történő meggyorsítása;

p) a birtoknagyság alkalmassá tétele az európai uniós támogatások lehívhatóságához;

q) szociális földprogram és közfoglalkoztatási program támogatása;

r) pályakezdő agrárvállalkozók és mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú végzettséggel rendelkezők támogatása;

s) különleges rendeltetésű (különösen oktatás, kutatás, büntetés-végrehajtás) gazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítása.”

- [12] 3. Az Nfatv.-nek az indítvány elbírálásakor hatályos, a benyújtás időpontjához képest módosított, érintett rendelkezései:

„15. § (2) A Nemzeti Földalapba tartozó földrésztleteket a (3) bekezdésben foglalt földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani.

(3) A földbirtok-politika irányelvei:

[...]

s) különleges rendeltetésű gazdaságok (különösen oktatási, kutatási, büntetés-végrehajtási intézetek), továbbá mintagazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítása;”

„15/A. § (1) A mintagazdaság olyan, a miniszter javaslata alapján a Kormány által határozatban kijelölt mezőgazdasági termelőszervezet, amely a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb felhasználásával, az integrációs kapcsolatok erősítésével, a magasabb hozzáadott értékű termékek előállításával, a technológia fejlesztésével és a genetikai erőforrások minél magasabb szintű megőrzésével, használatával, állami és nem állami tulajdonban álló földön gazdálkodva a magyar mezőgazdaság teljesítményének növelését, a meglévő növekedési tartalékok kiaknázását szolgálja, és megfelel a (2) vagy (3) bekezdésben foglaltaknak.

(2) Mezőgazdasági termelőszervezet mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:

a) több megyére kiterjedő, mikro- és kisvállalkozásokat is magában foglaló, az alapanyag piaci árkockázatát kiegyenlítő mechanizmust is tartalmazó, legalább öt éve működtetett, a teljes termékpályát átfogó integráció keretében abból a célból tenyészt, tart, illetve vásárol fel állatot, hogy azokat részvételével feldolgozzák;

b) részt vesz a teljes termékpályát átfogó integráció keretében előállított termékek piacbővítésében, ennek érdekében szorosan együttműködik a termékeit feldolgozó vállalkozással a stratégia meghatározásában, napi üzemszervezésben, logisztikában, minőségpolitikában;

c) a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény szerinti átlátható szervezetnek minősül;

d) tudományos, kutatás-fejlesztési tevékenységben vesz részt;

e) tevékenysége bekapcsolható a közép- és a felsőfokú agrárszakmai oktatás legalább egy szintjébe.

(3) A (2) bekezdésben foglaltaktól eltérően az állam tulajdonában álló mezőgazdasági termelőszervezet mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:

a) magas színvonalon tenyészt a tevékenységi körébe utalt védett őshonos és egyéb állatfajtákat, fenntartja azok állami tulajdonban álló állományát, a fajta tenyésztési céljának és az állam érdekének megfelelően gazdálkodik a rábizott állatállománnyal, megőrzi és javítja e fajták genetikai értékét, illetve gazdálkodását a természetvédelem érdekei mentén folytatva kiemelten hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez;

b) egészben vagy részben állami tulajdonban lévő földeken való gazdálkodásból származóan biztosítja a mindenkori állatállomány magas szintű fenntartásához szükséges takarmány-szükségletet;

c) részt vesz a magyar állattenyésztés – ideértve a halgazdálkodást is – kulturális és idegenforgalmi célú bemutatásában.”

- [13] 4. A Földforgalmi tv. indítvány által érintett rendelkezései:

„1. § (1) Ez a törvény a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld (a továbbiakban: föld) tulajdonjogának megszerzésére, a földön haszonélvezeti jog alapítására, a föld használatára, továbbá a szerzési korlátozások ellenőrzésére, és a helyi földbizottságra vonatkozó rendelkezéseket állapítja meg.

(2) Külön törvény a mezőgazdasági üzemek tulajdoni-, és használati viszonyainak sajátosságaira tekintettel, az e törvényben foglaltaktól eltérő szabályokat is megállapíthat a föld és a hozzátartozó mezőgazdasági felszerelés tulajdonjogának, használatának üzemi hasznosítás céljából történő megszerzésére.

(3) Külön törvény az integrált mezőgazdasági termelészervezést végző szervezetek működési sajátosságaira tekintettel, az e törvényben foglaltaktól eltérő szabályokat is megállapíthat a föld használatának az integrált termelészervezésben való hasznosítás céljából történő megszerzésére.”

[14] 5. A Korm. határozat hatályos, támadott rendelkezései:

„3. A „Földet a Gazdáknak!” programhoz kapcsolódóan a Kormány a mintagazdaság kijelölésénél irányadó szakmai kritériumrendszerre, valamint a kijelölés eljárási rendjére vonatkozóan a következő elvi döntéseket hozta.

4. Mintagazdaság lehet magántulajdonú gazdálkodó szervezet, valamint állami ménesgazdaság.

5. Magántulajdonú mintagazdaság állami és nem állami földön egyaránt gazdálkodhat.

6. Mezőgazdasági termelőszervezet magántulajdonú mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:

a) több megyére kiterjedő, mikro- és kisvállalkozásokat is magában foglaló, az alapanyag piaci árckockázatát kiegyenlítő mechanizmust is tartalmazó, legalább öt éve működtetett termékpálya szintű integráció keretében abból a célból tenyészt, tart, illetve vásárol fel állatot, hogy azokat a részvételével működő és egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport keretében kiskereskedelmi forgalomba kerülő termékként feldolgozzák;

b) közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként részt vesz a termékpálya szintű integráció keretében előállított termékek piacbővítésében, azaz ennek érdekében szorosan együttműködik a termékeket feldolgozó vállalkozással a stratégia meghatározásában, napi üzemszervezésben, logisztikában, minőségpolitikában;

c) közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként a hosszú távú gazdasági fejlesztés megalapozása érdekében a Kormánnyal stratégiai megállapodást köt vagy kötött.

d) a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény szerinti átlátható szervezetnek minősül;

e) tudományos, kutatás-fejlesztési tevékenységben vesz részt;

f) tevékenysége bekapcsolható a közép- és a felsőfokú agrárszakmai oktatás legalább egy szintjébe.

7. Állami ménesgazdaság mintagazdasággá a következő feltételek együttes teljesítése esetén jelölhető ki:

a) magas színvonalon tenyészt a tevékenységi körébe utalt védett őshonos és egyéb lófajtákat, fenntartja azok állami tulajdonban álló méneseit, a fajta tenyésztési céljának és az állam érdekének megfelelően gazdálkodik a rábízott lóállománnyal, megőrzi és javítja e fajták genetikai értékét;

b) egészben vagy részben állami tulajdonban lévő földeken való gazdálkodással biztosítja a mindenkori lóállomány magas szintű fenntartásához szükséges takarmány előállítását;

c) ápolja a hazai lovassport és lovas kultúra hagyományait;

d) részt vesz a magyar lótenyésztés és lovaskultúra idegenforgalmi célú bemutatásában.

8. A mintagazdaságokat a földművelésügyi miniszter javaslata alapján a Kormány jelöli ki.”

„10. A mintagazdaság által használt, állami tulajdonban lévő föld tartósan a Nemzeti Földalap részét képezi.”

III.

[15] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja alapján „a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját”. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a kezdeményezés az arra jogosulttól érkezett, azt a százkilencvenkilenc országgyűlési képviselő több mint egynegyede, ötvenhat személy nyújtotta be.

[16] 2. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a Korm. határozat a Jat. 23. § (1) bekezdése alapján közjogi szervezetszabályozó eszköznek tekinthető-e, figyelembe véve, hogy közjogi szervezetszabályozó eszköznek a Kormány Jat. 1. § b) pontja szerinti normatív határozatai tekinthetőek, a Kormány egyedi határozatai nem [ld. 27/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [72]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében „a hatályos normatív tartalommal bíró rendelkezések alkotmányosságát vizsgálja felül” [3012/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a rendelkezések zárt alanyi köre azonban az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem feltétlenül képezi alkotmányossági vizsgálat akadályát [ld. 16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [32]]. Az Alkotmánybíróság vizsgálatánál irányadónak tekintette továbbá, hogy „a hatáskör vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó” [52/1993. (X. 7.) AB végzés, ABH 1993, 407, 408; megerősíti a 3265/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [11]].

- [17] Az Alkotmánybíróság ennek alapján az indítvány által támadott rendelkezésekkel összefüggésben, az indítvány indokolásával egyetértésben megállapította, hogy bár a Korm. határozat egyes rendelkezései egyedi döntések, a támadott rendelkezések azonban mind normatív jellegűek: olyan kötelező magatartási szabályt állapítanak meg, melynek alanyi köre nyitott, azaz nem határozható meg egyértelműen, hogy „kire vonatkozik” a rendelkezés {16/2020. (VII. 8.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság a fentiek figyelembevételével megállapította, hogy a támadott rendelkezések normatív tartalmára tekintettel, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés g) pontja és az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálhatja a Korm. határozat mint közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangját.
- [19] 3. Az indítvány tartalmazza annak az alaptörvényi rendelkezésnek a megjelölését, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálendő rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; valamint kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt rendelkezések alaptörvény-ellenességét és azokat semmisítse meg [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [20] 3.1. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítvány a határozott kérelem követelményének az Abtv. 52. § d) és e) pontja tekintetében csak részben tesz eleget.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a Korm. határozat megsemmisíteni kért 3. pontja az Alaptörvény mely rendelkezését milyen okból sérti.
- [22] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amelyben a Korm. határozat 3. pontjának alaptörvény-ellenességét állítja, és annak megsemmisítését kéri – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) és e) alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel –, az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [23] 3.2. A kérelem egyebekben a Korm. határozat minden támadott pontja vonatkozásában tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Egyes további rendelkezések vonatkozásában azonban az indokolás arra nézve, hogy a sérelmezett rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, nem teljes körű.
- [24] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlatának megfelelően (Abh., Indokolás [29]) az indítványt jelen esetben is az indítványhoz kötöttség keretein belül, annak tényleges tartalma alapján bírálta el. Vizsgálatát azokra a határozott kérelem követelményének megfelelő indítványi elemekre is kiterjesztette, melyek indokolása az indítvány eltérő részében, részeiben szerepeltek, de közöttük az összefüggés megállapítható volt.
- [25] Az Alkotmánybíróság azonban határozott kérelem hiányában nem végezhetette el az érdemi vizsgálatot a Korm. határozat 8. pontjának az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésébe ütközése vonatkozásában, mivel ezzel összefüggésben az indítvány semmilyen indokolást nem tartalmaz. Az Alkotmánybíróság az erre irányuló indítványt – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel –, az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

IV.

- [26] Az indítvány részben megalapozott.
- [27] 1. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a 2020. július 1. napjától kezdődően, az indítvány elbírálásakor is hatályos Nfatv.-ben a mintagazdaság intézménye és földhasználata – mint speciális földhasználati szerződés – szabályozásra került. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Korm. határozat egyes támadott rendelkezéseinek Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata során erre is figyelemmel járt el.
- [28] Az Abtv. 59. §-a szerint „[a]z Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan oka fogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti”. Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének (a továbbiakban: Ügyrend) 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében ez különösen akkor következik be, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná válik.

- [29] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a Korm. határozat támadott rendelkezései vizsgálatára vonatkozóan arra a megállapításra jutott, hogy az Nfatv. a termelőszövetkezeti földhasználati jog alatt álló földrészletek tulajdonjogának rendezéséről és egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XL. törvénnyel történő módosítása a Korm. határozat több rendelkezése vonatkozásában is megszüntette az eljárás folytatására okot adó körülményt, illetve az indítványt – egyes részei vonatkozásában – tárgytalanná tette.
- [30] 2. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy az indítvány azon eleme, amely az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét állítja a Korm. határozat 4–7. pontja Nfatv. 15. § megkerülésére hivatkozva (miszerint a mintagazdaságok nem szerepelnek a földbirtok-politikai irányelvek között), az indítvány elbírálásakor hatályos szabályozásra tekintettel tárgytalanná vált. Az Alkotmánybíróság ugyanis észlelte, hogy a hatályos Nfatv. 15. § által meghatározott földbirtok-politikai irányelvek között az s) pontban „a mintagazdaságok működéskéhez kedvezményes föld biztosítása” mondatrész szerepel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvénymódosítással a hivatkozott jogszabályi rendelkezéssel való ellentét – és az ezen keresztül állított alkotmányjogi sérelem – megszűnt, ezzel összefüggésben az alaptörvény-ellenesség vizsgálata okafogyottá vált.
- [31] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a részében, amely a Korm. határozat 4–7. pontjának az Nfatv. 15. § rendelkezése és ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése sérelméről alapuló alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.
- [32] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmének vizsgálata a Korm. határozat 4-7. cikkei vonatkozásában az indítvány más elemeire tekintettel továbbra is szükséges.
- [33] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat egyes pontjainak az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezéseivel való összhangját az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. §-ra is figyelemmel vizsgálta.
- [34] 3.1. A Korm. határozat 4. pontja értelmében mintagazdasággá magántulajdonú gazdálkodó szervezet vagy állami ménsgazdaság jelölhető ki.
- [35] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 4. pontja tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezést tartalmaz, illetve általánosan kötelező normatartalommal bír. Rendelkezése általánosan kötelező jellegű, tekintettel – a magántulajdonú gazdálkodó szervezetek révén – annak általános címzetti körére.
- [36] A Jat. 23. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a Kormány normatív határozatban kizárólag szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját szabályozhatja, azaz a szervezetén kívüli szervezet, személyeket kötelező normát nem alkothat – így különösen nem állapíthat meg általánosan kötelező magatartási szabályt, amely kizárólag jogszabályban tehető meg.
- [37] Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kellett megvizsgálania, hogy a támadott rendelkezés az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése megisméltésének tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozóan rögzíti, hogy mindkét szabályozás a mintagazdaságként kijelölhető szervezetek zárt alanyi körét határozza meg, azonban a Korm. határozat a mintagazdasággá jelölhető gazdaságok körét a törvénytől eltérően határozza meg. A Korm. határozat az állami tulajdonban álló szervezetek közül a ménsgazdaságokat jelöli meg, míg a törvény a mezőgazdasági termelőszervezeteket.
- [38] Az Alkotmánybíróság az állami ménsgazdaságok és az állami termelőszervezetek fogalmának viszonyát vizsgálva az alábbiakat állapította meg. A mezőgazdasági termelőszervezet az a földművesekről, a mezőgazdasági termelőszervezetekről, valamint a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendeletben szabályozott eljárás alapján nyilvántartásba vett szervezet, amely megfelel a Földforgalmi tv. 5. § 19. pontjában szereplő feltételrendszernek. Az állami ménsgazdaságok ezzel szemben konkrét, egyedi aktsussal, elsősorban az agrárpolitikáért felelős miniszter szakmai indokolására alapozott döntése alapján alapíthatóak. Az állami ménsgazdaságok nem a Földforgalmi tv. mezőgazdasági termelőszervezetre vonatkozó fogalmi rendszerének való megfeleléstől függően – a mezőgazdasági termelőszervezetek létrehozására irányadó anyagi és eljárásjogi szabályok alapján – jönnek létre.
- [39] Az állami ménsgazdaság ezért nem tekinthető a mezőgazdasági termelőszervezet egyik formájának. Ezt támasztja alá maga a Korm. határozat szóhasználata is: magántulajdonban álló termelőszervezet és ménsgazda-

ság megkülönböztetést használja, a ménesgazdaság önálló, *sui generis* formaként és nem mezőgazdasági termelőszervezetként jelenik meg a Korm. határozatban.

- [40] Az állami tulajdonban álló mezőgazdasági termelőszervezetek és az állami ménesgazdaság fogalmai ezért tartalmilag nem tekinthetők azonosnak. A Korm. határozat 4. pontja olyan általánosan kötelező normatartalommal bír, amely nem tekinthető a törvényi szabályozás megismétlésének.
- [41] A Korm. határozat 4. pontja a fentiek következtében sérti az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését.
- [42] 3.2. A Korm. határozat 5. pontja a magántulajdonban álló termelőszervezetekre vonatkozó, megengedő jogszabályi rendelkezés, melynek értelmében a magántulajdonban álló termelőszervezet mintagazdaságként állami és nem állami földrészteléken egyaránt gazdálkodhat.
- [43] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (1) bekezdése a Korm. határozat 5. pontját magában foglaló rendelkezést tartalmaz: „A mintagazdaság olyan [...] mezőgazdasági termelőszervezet, amely állami és nem állami tulajdonban álló földön gazdálkodva [...] a meglévő növekedési tartalékok kiaknázását szolgálja [...]”
- [44] Az Alkotmánybíróság az Abh. indokolásában jogszabályi tartalom kormányhatározatban való megismétlése vonatkozásában szintén hangsúlyozza, hogy amennyiben kormányhatározat rendelkezése jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlése, „önmagában emiatt nem feltétlenül lenne alaptörvény-ellenes, [...] [h]iszen ebben az esetben csak arról lenne szó, hogy az így helyes jogforrási szinten meghatározott [rendelkezés] – törvényellenesen, de nem feltétlenül alaptörvény-ellenesen – megismétlésre került a Korm. határozatban is” (Abh., Indokolás [73]).
- [45] Az Alkotmánybíróság mindezek mérlegelése után megállapította, hogy az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos módosításával a Korm. határozat 5. pontja és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelme közötti összefüggés vonatkozásában megszűnt az indítványozók által kifogásolt alkotmányjogi sérelem.
- [46] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban, amely a Korm. határozat 5. pontja – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és T) cikk (1) bekezdés sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében megszüntette.
- [47] 3.3. A Korm. határozat 6. pontja a mezőgazdasági termelőszervezetek magántulajdonú mintagazdasággá jelölésének feltételrendszerét határozza meg.
- [48] Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezéssel összefüggésben először itt is azt vizsgálta, hogy tekinthető-e a határozat jogszabályi rendelkezés megismétlésének. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy a Korm. határozat 6. pontja nem egyezik meg a termelőszervezetekre vonatkozó, az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15/A. § (2) bekezdésében foglalt konjunktív feltételrendszerrel. A Korm. határozat 6b. pontjában foglalt „közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként” kifejezés, és a 6c. pontja („közvetlenül vagy egységes irányítás alatt álló vállalatcsoport tagjaként a hosszú távú gazdasági fejlesztés megalapozása érdekében a Kormánnyal stratégiai megállapodást köt vagy kötött”) nem jelenik meg az indítvány elbírálásakor hatályos, a mezőgazdasági termelőszervezetek mintagazdasággá jelölésének feltételrendszerére vonatkozó törvényi szabályozásban. A mezőgazdasági termelőszervezetek magántulajdonú mintagazdasággá jelölésének konjunktív feltételrendszerét ezért a Korm. határozat törvénnyel ellentétesen szabályozza.
- [49] A jelen ügyre is irányadó gyakorlat szerint, egy Korm. határozat rendelkezésének valamely jogszabályi rendelkezésbe ütközése akkor valósít meg alaptörvény-ellenességet, ha ez a jogrendszer koherens struktúráját súlyosan sérti, azaz „a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez” (36/2015 (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [89]).
- [50] Az Alkotmánybíróság ezen gyakorlatára figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 6. pontja kiszámíthatatlan, ellentmondó szabályozást eredményez a mintagazdasággá válás feltételrendszere vonatkozásában. A rendelkezés ugyanis túlterjeszkedik a vonatkozó törvényi szabályozáson a mintagazdasággá válás feltételrendszere vonatkozásában, ezért sérti a jogbiztonság követelményét, ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvét.

- [51] 3.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat 7. pontjának Nfatv. 15/A. § (1) bekezdéssel való összhangját vizsgálta.
- [52] Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem egyeztethető össze a mintagazdaságokra vonatkozó azon törvényi meghatározással, miszerint „a mintagazdaság [...] mezőgazdasági termelőszervezet”.
- [53] A Korm. határozat 7. pontjában foglalt rendelkezés törvénnyel ellentétes szabályozást valósít meg azáltal, hogy a ménesgazdaságok számára a mezőgazdasági termelőszervezetekhez képest eltérő feltételekkel teszi lehetővé a mintagazdasággá válását. Az eltérő létrehozási mód, illetve feltételrendszer következtében a ménesgazdaság nem tekinthető mezőgazdasági termelőszervezetnek. Ennek következtében a Korm. határozat 7. pontja olyan szervezet (a ménesgazdaság) mintagazdasággá válásának feltételrendszerét szabályozza, amely a törvényi szabályozásban nem szerepel azon szervezetek (a mezőgazdasági termelőszervezetek) között, amelyek mintagazdasággá nyilváníthatóak.
- [54] A fentebb már kifejtettek szerint egy Korm. határozat rendelkezésének valamely jogszabályi rendelkezésbe ütközése akkor valósít meg alaptörvény-ellenességet, ha ez a jogrendszer koherens struktúráját súlyosan sérti, azaz „a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez” {36/2015 (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [55] Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 7. pontja kiszámíthatatlan, ellentmondó szabályozást eredményez, azáltal, hogy túlterjeszkedik a vonatkozó törvényi szabályozáson. Ezáltal sérti a jogbiztonság követelményét, ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben foglalt jogállamiság elvét.
- [56] 3.5. Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 8. pontja vonatkozásában egyrészt a nem megfelelő jogforrási szinten történt szabályozás kérdését, másrészt az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdésébe ütközését (törvényellenességét), ezeken keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés sérelmének fennállását vizsgálta.
- [57] Alkotmánybíróság észlelte, hogy az Nfatv. indítvány elbírálásakor hatályos 15/A. § és a 3. § rendelkezése rögzíti, hogy a mintagazdaság az agrárpolitikáért felelős miniszter javaslata alapján a Kormány által határozatban kijelölt mezőgazdasági termelőszervezet. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja az Nfatv. rendelkezésével tartalmilag azonos, azaz jogszabályi rendelkezés megismétlésének tekinthető.
- [58] Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja és a Jat. 23. § (1) bekezdésének – és ezzel összefüggésben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és T) cikk (1) bekezdésének – sérelme vizsgálatát az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos módosításával okafogyottá tette. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást az indítvány ezen része vonatkozásában az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében megszüntette.
- [59] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy tartalmi összefüggés hiányában nem merül fel a Korm. határozat 8. pontja és Nfatv. 2. § ellentéte. A mintagazdaságok kijelölésének hatáskörére vonatkozó szabály nem érinti az Nfatv. 2. § által az Nfatv. kizárólagos szabályozásába utalt tárgyköröket.
- [60] Az Nfatv. 15. § (2)–(3) bekezdés sem áll tartalmi összefüggésben a támadott rendelkezéssel. A mintagazdaságok kijelölésére vonatkozó hatáskört megállapító rendelkezés (a Korm. határozat 8. pontja) nem jelent egyben felhatalmazást a Nemzeti Földalapba tartozó földrésztetek használatba adására, így az ennek irányelveit meghatározó törvényi rendelkezés sérelme a Korm. határozat 8. pontja alapján nem merül fel.
- [61] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 8. pontja már nem ellentétes a törvény fent hivatkozott rendelkezéseivel.
- [62] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban – amely a Korm. határozat 8. pontja törvényellenességét állította, és ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés és T) cikk (1) bekezdésen alapuló alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult – az Alkotmánybíróság elutasította.

- [63] 3.6. Az indítványozó a Korm. határozat 10. pontjának az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdés, és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmén alapuló alaptörvény-ellenességére hivatkozik az Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdéseivel való ellentéte, továbbá hatáskör hiányában, normatív határozatban szabályozott általánosan kötelező magatartási szabály megállapítása okán.
- [64] A Korm. határozat 10. pontja szerint a mintagazdaság által használt állami föld tartósan a Nemzeti Földalap részét képezi.
- [65] Az Alkotmánybíróság elsőként a Korm. határozat támadott rendelkezésének az Nfatv. rendelkezéseivel való összhangját vizsgálta. Az Nfatv. 2. § sarkalatos rendelkezése értelmében a Nemzeti Földalap vagyonának hasznosításáról, nyilvántartásáról és a Nemzeti Földalap feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról az Nfatv. rendelkezik. Az Nfatv. 15. § (2)–(3) bekezdés meghatározza a Nemzeti Földalapba tartozó földrésztletek hasznosításának irányelveit. Az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 15. § s) pont alapján a mintagazdaságok működéséhez szükséges földrészlet biztosítása a Nemzeti Földalaphoz tartozó földrésztletek hasznosítására vonatkozó földbirtok-politikai irányelvnek megfelelően történik a mintagazdasággal kötött földhasználati szerződésen keresztül (Nfatv. 18. §; 20/A. §), amely kimondja, hogy a mintagazdaságok által használt állami földrészlet továbbra is a Nemzeti Földalap része marad.
- [66] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy a Korm. határozat 10. pontja az indítvány elbírálásaakor hatályos Nfatv. rendelkezései tartalmi megisméltésének tekinthető. Ennek következtében az alkotmánybíró-sági vizsgálat okafogyottá vált az indítvány azon részében, amely szerint a Korm. határozat 10. pontjában foglalt rendelkezés helytelen jogforrási szinten került megállapításra, és ezért ellentétes az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével és B) cikk (1) bekezdésével.
- [67] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást ezen részében az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.
- [68] Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 10. pontja tételes jogszabályi rendelkezéssel való ellentéte vonatkozásában arra a megállapításra jutott, hogy a tartalmi azonosság következtében a Korm. határozat 10. pontja nem ellentétes az indítvány elbírálásakor hatályos Nfatv. 2. § és 15. § (2)–(3) bekezdésével, nem sérti ezen keresztül az Alaptörvény T) cikk (1) és B) cikk (1) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság ezen részében az indítványt elutasította.
- [69] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat 10. pontjának az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdéssel való összhangját vizsgálta meg. Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 4., 6. és 7. pontjának ilyen összefüggésben történő vizsgálatától eltekintett, tekintettel arra, hogy érintett pontokat már megsemmisítette.
- [70] Az Alkotmánybíróság számos határozatában megalapozott, töretlen gyakorlata alapján a sarkalatosság követelménye nem zárja ki, hogy részletszabályokat egyszerű többségű törvény vagy akár alacsonyabb szintű jogforrás határozzon meg {24/2016. (XII. 12) AB határozat, Indokolás [40]}. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában rámutatott arra, hogy „az Alkotmány szövegéből és szerkezetéből nem következik, hogy csakis ún. kétharmados törvénnyel lehetne rendelkezni azon alapjogok minden vonatkozásáról, amelyekről szóló törvényhez az Alkotmány minősített többséget ír elő” {1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABH 1999, 39, megerősítette: 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [57]}. Az Alkotmánybíróság ezért mikor azt vizsgálja, hogy „egy adott témakör minősített többséggel elfogadott törvényre tartozik-e, azt a mércét alkalmazta, amely szerint az adott szabályozási tárgykörnek a szabályozási koncepció lényeges elemének [...] kell lennie” {43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [58]}. A minősített többség követelménye csak a sarkalatos szabályozási tárgykörbe tartozó alapjog érvényesítésének és védelmének irányát meghatározó törvényi rendelkezésekre vonatkozik {4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 61; 10/2011. (III. 9.) AB határozat, ABH 2011, 168; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [57]}.
- [71] Az Alkotmánybíróság korábban, a 24/2016. (XII. 12.) AB határozatában az Nfatv. egyes rendelkezései kapcsán a sarkalatos szabályozás követelményének vizsgálata vonatkozásában megállapította, hogy az Nfatv. sarkalatos 2. §-a „azt teszi lehetővé, hogy ugyanez a törvény tartalmazzon egyszerű többséggel elfogadott rendelkezéseket is,” ezért elutasította az azonos sarkalatos tárgykörbe tartozó, nem sarkalatos rendelkezések alaptörvény-ellenességére hivatkozó indítványt. Az Alkotmánybíróság fenti döntésében hivatkozott arra is, „hogy a magyar jogrend számos sarkalatos törvénye tartalmaz felhatalmazást a részletkérdések megalkotására egyszerű többséggel elfogadható törvényben, vagy akár alacsonyabb szintű jogszabályban” {24/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [32]}.

- [72] Az Alkotmánybíróság fenti gyakorlatát szem előtt tartva észlelte, hogy a Korm. határozat szövege, valamint az Nfatv. 2020. július 1. napjától hatályos, mintagazdaságokra vonatkozó szabályozása többször is utal a gazdálkodás integrált jellegére. A Korm. határozat által szabályozott mintagazdasággá a Korm. határozat 6. pontja szerint termékpálya szintű integráció keretében tevékenykedő magántulajdonban álló termelőszervezet jelölhető ki. Az Nfatv. 15/A. § (1) bekezdés szerint a mintagazdaság az integrációs kapcsolatok erősítését szolgálja. A termelőszervezetek mintagazdasággá jelölésének feltételrendszere szintén tartalmazza a termékpályaszintű integráció keretében történő gazdálkodás feltételét.
- [73] Az Alkotmánybíróság ezek alapján megállapította, hogy a mintagazdaság az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésben foglalt integrált mezőgazdasági termelés-szervezés egyik formája.
- [74] Az Alkotmánybíróság azonban hangsúlyozza, hogy a sarkalatos szabályozás követelménye vonatkozásában meg kell különböztetni a mintagazdaság mint konkrét integrációs termelés-szervezési forma és az integrációs termelés-szervezésre vonatkozó általános szabályozás területét. Abból, hogy az utóbbi az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdés alapján kizárólag sarkalatos törvényben szabályozható, nem következik kényszerítőleg az, hogy az integrációs mezőgazdasági termelés-szervezés minden formáját, így például a mintagazdaságot is sarkalatos törvényben kellene szabályoznia a törvényhozónak.
- [75] Az Alkotmánybíróság alapul véve korábbi gyakorlatát jelen ügyre vonatkozóan megállapította, hogy a mintagazdaságokra vonatkozó szabályozás tekintetében nem érvényesül az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésből eredő sarkalatos szabályozás kötelezettsége, a támadott rendelkezések nem valósítják meg az Alaptörvény P) cikk (2) bekezdésének sérelmét, ezért az indítványt – ezen részében – az Alkotmánybíróság elutasította.
- [76] 5. Az Alkotmánybíróság végül az alaptörvény-ellenesnek ítélt rendelkezések vonatkozásában vizsgálta az indítványozó által az Abtv. 43. § (4) bekezdés alapján kért visszamenőleges hatályú megsemmisítés szükségességét.
- [77] Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rögzített elve szerint, „[a]bsztrakt normakontroll eljárásban az alaptörvény-ellenesség megállapításának és a jogszabály megsemmisítésének általában ugyanolyan hatása kell legyen, mint amilyen a jogalkotói hatályon kívül helyezésnek van” {35/2012 (VII.17.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az Alkotmánybíróság az ún. *ex nunc* megsemmisítési időponttól végső soron, kivételes esetben, utólagos normakontroll esetében a jogbiztonság védelme érdekében térhet el, korábbi vagy későbbi időpont megállapításával.
- [78] Az Alkotmánybíróság korábban, a 27/1991. (V. 20.) AB határozatában a jogforrási hierarchiát sértő jogszabályi rendelkezések megsemmisítésével összefüggésben az alábbi érvelést fejtette ki. „Egyfelől [...] a jogbiztonság azt követeli, hogy ne legyenek alkotmányellenes jogszabályok, vagy ha ilyenek megalkotására és hatálybalépésére mégis sor került, azok hátrányos jogkövetkezményei eltöröltesse; másfelől viszont a jogbiztonság súlyos sérelmét jelentené olyan jogszabályok visszamenőleges érvényű megsemmisítése, amelyek huzamos időn át voltak hatályban, alkalmazásukra nagyszámú ügyben került sor [...]” (ABH 1991, 73, 79)
- [79] Az Alkotmánybíróság határozataiban számos esetben vetette el az *ex tunc* hatályú megsemmisítést az alaptörvény-ellenes jogszabály alapján létrejött jogok és kötelezettségek védelmére hivatkozva {pl. 36/2014 (XII.18.), Indokolás [80]; 3314/2014 (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [80] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával egyezően jelen ügyre vonatkozóan megállapította, hogy a Korm. határozat huzamos időn át volt hatályban, az ez alapján létrejött nagyszámú jogviszonyra tekintettel az alaptörvény-ellenes rendelkezések visszamenőleges hatályú megsemmisítése – a jogbiztonság védelmére tekintettel – nem indokolt.
- [81] 6. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította a Korm. határozat 4., 6. és 7. pontja alaptörvény-ellenességét, és azt jelen határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét követő napjával megsemmisítette.
- [82] 7. A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondatán alapul.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
Dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [83] Teljes mértékben támogatom a rendelkező részt, benne a megsemmisítési pontokat, de a sarkalatosságot illető indokolási felfogást a IV. rész 4. pontjában elhibázottnak látom, és ezzel szemben párhuzamos indokolásban szeretném kifejteni álláspontomat.
- [84] Az indokolás sarkalatosságot illető problémáját alapvetően az okozza, hogy a többségi érveléseket tartalmazó Abh.-k, melyekre az indokolás most támaszkodik, nem észlelték a 2012 januárjától hatályos Alaptörvény korábbi Alkotmánytól eltérését ebben a vonatkozásban. A korábbi Alkotmány alapján kétharmados törvénynek nevezett, kiemelt támogatottsághoz kötött törvények a mai alaptörvényi elnevezésben sarkalatos törvényként szerepelnek. Ezek megfogalmazása azonban az Alkotmánybíróság értelmezési szabadsága tekintetében alapvetően eltérő. Míg a régi alkotmányi szabályok mindenhol csak deklarálták egy-egy tárgykörnél, hogy azok elfogadása a jelenlévő képviselők kétharmados szavazatához kötött, addig az új alaptörvényi szabályok differenciáltan teszik ezt. Van, ahol kifejezetten kiemelik, hogy csak az adott tárgykör alapvető szabályaira vonatzik a sarkalatosság követelménye, (mint a 40. cikkben a nyugdíjrendszer esetében). Ezzel szemben van, ahol kifejezetten kiemelik, hogy e tárgykör részletes szabályai is a sarkalatosság alá tartoznak, és ez a legnépesebb csoport, mert majd húsz tárgykör tartozik ide, pl. a bírósági szervezeti törvény is [25. cikk (8) bekezdés]. Végül van, ahol csak jelzik a tárgykört, de nyitva hagyják, hogy milyen mélységben kötik sarkalatossághoz ennek elfogadását, például az adatvédelmi hatóság esetében [VI. cikk (3) bekezdés], az országgyűlési vizsgálóbizottságok működése esetében [7. cikk (3) bekezdés], vagy a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásra vonatkozó törvény esetében (38. cikk (1) bekezdés), és ez utóbbiba tartozik a most tárgyalt P) cikk (2) bekezdése is. Itt is előírja a felsorolt tárgykörökre a sarkalatosság követelményét, de itt – az előbb jelzett főszabálytól eltérően – nem mondja ki, hogy a részletes szabályokat is sarkalatosság követelménye köti. Így ebben az esetben most az Alkotmánybíróság maga mérlegelhetett, hogy az alapvető szabályokon túl mikor tekinti a vizsgált szabályt olyan részletezőnek, melyre a sarkalatosság már nem vonatkozik.

[85] Én csak ezzel az érveléssel tudtam volna elfogadni azt, hogy a támadott törvényi rendelkezések sarkalatoságát nem állapítjuk meg, de mivel ez csak érvelésbeli eltérést jelentett volna, így a rendelkező részi pontokat megszavaztam.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: II/1187/2016.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2021. évi 3. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 2/2021. (I. 7.) AB HATÁROZATA

a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített, a nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmányos követelmény, hogy minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, azonos feltételekkel kell, hogy megillessze a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga.

2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 113. § (2) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 20. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Székesfehérvári Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója a 2019. április 18-án kelt 2.K.27.173/2018/14. számú és 2.K.27.174/2018/16. számú végzéseivel az előtte folyamatban lévő perek tárgyalását felfüggesztette, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezésekkel fordult az Alkotmánybírósághoz, melyekben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 113. § (2) és (3) bekezdése és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 20. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint e jogszabályi rendelkezések alkalmazásának kizárását kérte a bíróság előtt folyamatban lévő ügyekben (a továbbiakban: bírói kezdeményezés). Álláspontja szerint a támadott rendelkezések ellentétesek az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való joggal, az Alaptörvény XXIX. cikkének (3) bekezdésében foglaltakkal, valamint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti a megkülönböztetés tilalmába ütköznek.
- [2] Az eljárást kezdeményező bíró ugyanazon jogszabályi rendelkezéseket támadta egyedi normakontroll iránti indítványában, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján együttes vizsgálat és elbírálás végett elrendelte az előtte folyamatban lévő ügyek egyesítését.
- [3] 2. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyekben a felperesek keresetlevelet terjesztettek elő az alperes által hozott, 2018. augusztus 22-én kelt FE/06/00407-19/2018 ügyszámú és FE/06/00053-4/2018 ügyszámú határozatok tekintetében. A felperesek a keresetlevelükben – összefoglalva – azt sérelmezték, hogy a közigazgatási eljárás során részükre az alperes az anyanyelv használatához való jogot nem biztosította annak ellenére, hogy ukrán, ruszin nemzetiségűek, és így a Magyarországon élő nemzetiségekhez tartoznak.

- [4] A felperesek a keresetlevelükben – azoknak tartalma szerint – kérték a per során a bírósági és más iratok orosz vagy ukrán vagy ruszin nyelvre részükre történő fordítását. A felperesek ezen kérelmüket részletesen indokolták.
- [5] 3. Az indítványozó bíró álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő perekben olyan jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmaznia, amelyek sértik a Magyarországon élő nemzetiségieknek az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjogát, ellentétesek az Alaptörvény XXIX. cikkének (3) bekezdésében írottakkal, valamint az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése szerinti a megkülönböztetés tilalmába ütköznek.
- [6] Az indítványozó bíró, végzéseit kiegészítve, indítványait kiterjesztette a Pp. 113. § (3) bekezdésének akkor még törvénytervezetként megismert jövőbeli módosítására is. Érvelésének megfelelően a módosítás, amely törvénytervezetben írottakkal azonos szöveggel lépett hatályba – az indítványozó bíró érvelése szerint – a Pp. 113. § (2) bekezdéséhez írott indítványában írottakkal azonos alkotmányellenes helyzetet teremt. E kiegészítő végzéseiben indítványt tett arra nézve, hogy a Pp. 113. § (2) bekezdése – az Alkotmánybíróság javasolt döntését követően – milyen szöveggel maradjon hatályban.
- [7] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint az érintett perekben a bíróságnak olyan jogszabályi rendelkezéseket kellene alkalmaznia – konkrétan a Pp. 113. § (2) bekezdését, valamint az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatát –, melyek az indítványozó bíró álláspontja szerint ellentétesek az Alaptörvényben írottakkal.
- [8] Az indítványozó bíró álláspontja szerint a Pp. 113. § (2) bekezdésének és az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatának az alaptörvény-ellenessége a következők miatt áll fenn.
- [9] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz. Az anyanyelvhasználathoz való jog az Alaptörvény SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG című részében található, amelyből következően az alapvető jog. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.
- [10] Az Alaptörvény ezen rendelkezéseinek összevetéséből az eljárást kezdeményező bíró szerint az következik, hogy Magyarországnak valamennyi nemzetisége számára az anyanyelvhasználat terén azonos jogokat kell biztosítania, méghozzá a közöttük való bármilyen megkülönböztetés nélkül, és ez így van akkor is, ha az Alaptörvény XXIX. cikk (3) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalma alól ugyanis az Alaptörvény ez utóbbi rendelkezése sem ad mentesítést.
- [11] Az indítványozó szerint a Pp. 113. § (2) bekezdése esetében azonban a nemzetiségek megkülönböztetés nélküli anyanyelv használati joga – alaptörvény-ellenesen – nem érvényesül a következők miatt.
- [12] A Pp. 113. § (2) bekezdése szerint a törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában a bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni. A bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg.
- [13] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 36. § (1) bekezdés a) pontja alapján a közigazgatási perben a Pp. előbbi rendelkezését a nyelvhasználatra alkalmazni kell, mint ahogy a Pp. 113. § (1) és (3) bekezdéseit is.
- [14] A közigazgatási per tehát az írásbeli beadványok és határozatok tekintetében fő szabály szerint magyar nyelven folyik, amely alól akkor van kivétel, vagyis akkor lehetséges a beadványok nem magyar nyelven való benyújtása, valamint a beadványok és a bírósági határozatok nem magyar nyelven való bíróság általi megküldése, ha azt törvény, az Európai Unió kötelező aktusa, illetve nemzetközi egyezmény lehetővé teszi. Az eljárást kezdeményező bíró szerint ezen kivétel ugyanakkor nem egyformán érvényesül a Magyarországon élő nemzetiségek tekintetében az alábbiak miatt.
- [15] A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Njtv.) 1. számú melléklete szerint Magyarországon nemzetiségnek minősül a bolgár, görög, horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és az ukrán. Az Njtv. 5. § (1) bekezdése szerint a nemzetiséghez tartozók nyelvhasználatának feltételeit – külön törvényben meghatározott esetekben – az állam biztosítani köteles, míg a (2) bekezdése szerint a polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják.

- [16] Az indítványozó bíró szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből, továbbá a XXIX. cikk (1) bekezdéséből az következne, hogy az Njtv. 1. számú mellékletében foglalt valamennyi nemzetiséget, így az ukrán és a ruszin nemzetiséget is azonos feltételekkel kellene hogy megillesse a Kp. és Pp. alkalmazása során az anyanyelvhasználati jog, és ezért a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivétel lehetősége is.
- [17] Az előterjesztő bíró véleménye szerint ez azonban nem valósul meg, mivel az 1999. évi XL. törvénnyel kihirdetett, Strasbourgban 1992. november 5-én létrehozott Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájához (a továbbiakban: Nyelvi Karta) kapcsolódóan a Magyar Köztársaság Kormánya a Nyelvi Karta megerősítő okirata letétbe helyezésekor kizárólag a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, romani és beás nyelvek tekintetében vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedő – de e körben sem valamennyi, elvileg vállalható – kötelezettséget.
- [18] A kezdeményező bíró szerint ebből következően a Magyar Köztársaság Kormánya az ukrán és ruszin nyelv vonatkozásában nem vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedően semmilyen kötelezettséget, és ezért a Nyelvi Karta ezen nyelvek tekintetében és ezáltal az ukrán és ruszin nemzetiségek számára nem biztosítja a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt. Az ukrán és ruszin nyelvek tekintetében az Európai Uniónak sincs olyan kötelező aktusa, amely a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt biztosítaná, de nem tartalmaz ilyen rendelkezést az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJE) és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyv sem, mint ahogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, továbbá az 1995. évi XLV. törvénnyel kihirdetett, a Magyar Köztársaság és Ukrajna (a továbbiakban: Felek) között a jószomszédság és az együttműködés alapjairól Kijevben 1991. december hó 6. napján aláírt szerződés (a továbbiakban: Alapszerződés) és ahhoz tartozó Nyilatkozat sem. Utóbbival kapcsolatban hangsúlyozta, hogy ezen egyezmény XIX. cikke csak a Felek együttműködését rögzíti a kölcsönös jogsegély terén polgári, büntető és családjogi ügyekben, míg az ezen egyezményhez tartozó Nyilatkozat 3. pontja szerint a felek annyi kötelezettséget vállalnak, hogy figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek törvényes érdekeit és megteszik a szükséges politikai, jogi és államigazgatási intézkedéseket az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges kedvező feltételek kialakításának elősegítése érdekében.
- [19] A Nyilatkozat 9. pontja szerint a felek ugyan meghozzák a szükséges törvényi, államigazgatási és egyéb intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségek szabadon élhessenek anyanyelvhasználati jogukkal a személyes és társadalmi életben az írott és beszélt nyelvben egyaránt, ideértve nemzeti keresztneveik és családneveik használatát is, azonban ez csak egy kötelezettségvállalás adott intézkedés jövőbeni meghozatalára és nem maga az az intézkedés, amely a közigazgatási perben biztosítaná a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivétel lehetőségét.
- [20] Mindezeket összegezve az indítványozó bíró álláspontja az, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből és a XXIX. cikk (1) és (3) bekezdéseiből az következik, hogy Magyarországnak mindazon kisebbségek részére, amelyek felsorolást nyertek az Njtv. 1. számú mellékletében, azonos jogokat kell biztosítania az anyanyelvhasználat terén a polgári és a közigazgatási perben. Ez viszont a fentiek alapján nem valósul meg, ugyanis míg a Nyelvi Karta a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, roma nemzetiségek tekintetében biztosítja a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése szerinti kivételt, addig a további nemzetiségek, így a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin és ukrán nemzetiségek tekintetében ezt a lehetőséget nem biztosítja, mint ahogy nem biztosítanak ilyen lehetőséget a fentiekben felsorolt további nemzetközi egyezmények sem. Az alapjogsérelem lényege az előbbiek alapján tehát – összefoglalva – abban áll, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése az írásbeli beadványok és határozatok, valamint a Nyilatkozatok tekintetében a magyartól eltérő anyanyelv használatához való jogot feltételhez köti, azonban olyan feltételt köt ki, amelynek valamennyi – előbbiek szerinti – Magyarországon nemzetiség nem felel meg azonosan, hiszen egyes nemzetiségek részére a Nyelvi Karta megfelelést biztosít azonban mások – így különösen a jelen perbeli ukrán és ruszin – nemzetiségűek részére nem.
- [21] Az indítványozó bíró álláspontja szerint pedig, ha Magyarország a nemzetiségek részére a polgári és közigazgatási peres eljárásban feltételeket szab az anyanyelvhasználat terén, akkor az Alaptörvény előbb hivatkozott rendelkezései alapján csak olyan feltételeket szabhat, melyeknek valamennyi nemzetiség meg tud felelni, hiszen csak így biztosított az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének megvalósulása, vagyis a köztük történő bármilyen megkülönböztetés hiánya. A Pp. 113. § (2) bekezdése alapján tehát a magát ukrán, ruszin nemzetiségűnek valló felpereseknek, noha az Njtv. 1. számú melléklete szerinti nemzetiséghez tartoznak – ellentétben a Nyelvi Karta szerinti másik nemzetiségekhez tartozókkal – a beadványaikat magyarul és nem a nemzetiségi anyanyelvükön kellene benyújtaniuk és a bíróság is magyarul küldené meg a részére a beadványokat és

- a határozatait. Ez pedig a fentiek alapján – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe ütköző – megkülönböztetést valósítana meg.
- [22] A fentiekre tekintettel az indítványozó bíró a Kp. 34. § *b*) pontja alapján alkalmazandó Pp. 131. § (1) bekezdése és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdéseinek alaptörvény-ellenességét, továbbá ezen jogszabályi rendelkezések az érintett perekben való alkalmazása kizárását.
- [23] 3.2. Az indítványozó bíró az Ákr. 20. § (3) bekezdése vonatkozásában is az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére és XXIX. cikk (1) és (3) bekezdésére hivatkozva kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanis ezen rendelkezésekből az következik, hogy ha az Njtv. hatálya alá tartozó személy a hatóságnál használhatja a nemzetiségi nyelvét, akkor a hatóságnak a kérelme tárgyában hozott döntését, így különösen végzését és határozatát, a nemzetiségi ügyfélnek az által használt nemzetiségi nyelven kell – méghozzá külön erre vonatkozó kérelem nélkül – megküldenie.
- [24] Az Ákr. 20. § (3) bekezdése ugyanakkor nem így rendelkezik, hiszen a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem esetében külön újabb kérelemhez köti a hatósági döntés nemzetiségi nyelvre való lefordítását. Az indítványozó szerint ez viszont sérti az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelv használathoz való jogot, hiszen, ha már az Ákr. 20. § (3) bekezdés első mondata biztosítja a nemzetiségi nyelv használatát, akkor szükségtelen és aránytalan e jognak az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatában foglaltak szerinti korlátozása.
- [25] Az indítványozó bíró álláspontja szerint tehát, ha Magyarország az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése és az Njtv. 5. § (2) bekezdése alapján az Ákr. 20. § (3) bekezdésében biztosítja a nemzetiségi nyelv használatának jogát, akkor azt az eljárás teljes menetére biztosítani kell, de legalábbis nem élhet olyan – az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésébe ütköző, szükségtelen és aránytalan – korlátozással, miszerint a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság kizárólag az ügyfél kérelmére fordítja le az adott nemzetiségi nyelvre.
- [26] Az indítványozó álláspontja szerint az Ákr. 20. § (3) bekezdés első mondatában foglalt azon fordulat, miszerint az Njtv. hatálya alá tartozó természetes személy a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét, az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésére tekintettel nemcsak azt kell hogy jelentse, hogy az ilyen személy használja a hatóság előtt szóban és írásban a nemzetiségi nyelvét, hanem azt is, hogy a hatóság is ezen a nemzetiségi nyelven kommunikál vele, hiszen ennek ellenkezője esetén az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog csak szükségtelenül és aránytalanul korlátozott mértékben érvényesülne.
- [27] A fentiekre tekintettel az indítványokat előterjesztő bíró az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondata Alaptörvény ellenességét, továbbá e jogszabályi rendelkezésnek az előtte folyamatban lévő perekben való alkalmazása kizárását.
- [28] Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére tekintettel a bíróság a peres eljárásokat felfüggesztette a Kp. 34. § *b*) pontja alapján alkalmazandó Pp. 126. § (1) bekezdés *b*) pontja és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján.
- [29] 3.3. Az indítványozó bíró az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelvhasználathoz való jog sérelmére hivatkozott a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata tekintetében. Az Alkotmánybíróság tehát megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában e bekezdés második mondatának első fordulatát érinti a bírói kezdeményezés.
- [30] 3.4. Eljárása során az Alkotmánybíróság az Abtv. 57. § (1) és (2) bekezdése alapján beszerezte a miniszterelnök általános helyettese, a külgazdasági és külügyminiszter és az igazságügyi miniszter véleményét.

II.

- [31] 1. Az Alaptörvény indítványokban hivatkozott rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIX. cikk (1) A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.

[...]

(3) A Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat, a nemzetiségeket és a nemzetiségként való elismerés feltételeit, valamint a helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok megválasztásának szabályait sarkalatos törvény határozza meg. Sarkalatos törvény a nemzetiségként való elismerést meghatározott idejű honossághoz és meghatározott számú, magát az adott nemzetiséghez tartozónak valló személy kezdeményezéséhez kötheti.”

[32] 2. Az indítványok által támadott Pp. rendelkezések:

[33] 2.1. „113. § (2) Törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérő rendelkezése hiányában a bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni, a bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg.”

[34] 2.2. A Pp. 113. § (3) bekezdésének 2019. július 9. napjáig hatályos szövege:

„(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.”

[35] 2.3. A Pp. 113. § (3) bekezdésének 2019. július 10. napjától hatályos szövege:

„(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni.”

[36] 3. Az indítványok által támadott Ákr. rendelkezés:

„20. § (3) A nemzetiségi szervezet nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét. A nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.”

[37] 4. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 2012. január 1. napjától hatályos, érintett bekezdése:

„6. § (2) A bírósági eljárásban – nemzetközi egyezményben meghatározott körben – mindenki jogosult anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni.”

III.

[38] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

[39] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a beadványok megfelelnek-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-a szerint a bírósági eljárások felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmány-

bíróság már kinyilvánította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok az Abtv. 25. §-ában és 51–52. §-aiban előírt feltételeknek részben – az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználatához való alapjog, valamint az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése vonatkozásában – eleget tesz {vö. 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3046/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13]}.

- [40] Az indítványok egyéb alaptörvényi hivatkozásai tekintetében az indítványok alkotmányjogi indokolást nem terjesztenek elő, ezért a további feltételeket nem vizsgálva, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok ezen részeiben nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt feltételnek.
- [41] A bírói kezdeményezés szerint a felperes kereseti kérelmére tekintettel a támadott jogszabályokat az eljárásokban alkalmazni kell, az eljárások felfüggesztése megtörtént, és az indítványok – a fenti körben – határozott kérelmet tartalmaznak, azaz a beadványok – a fentiek szerint részben – érdemi elbírálásra alkalmasak.
- [42] 2. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az anyanyelvhasználat mint eljárásjogi intézmény magyarországi szabályozásának változását.
- [43] A történelmi Magyarországon és kapcsolt részein jellemzően fennálló pluralista nyelvi jogi modellben a nyelvi homogenizáció igénye csak a XIX. században jelentkezett, és akkor is mind eszközeiben, mind hatásában messze elmaradt az asszimilációs modellbe tartozó államok gyakorlatától. A közép-európai térségben a nyelvi kérdést a XIX. században oly módon szabályozták, amely tiszteletben tartotta a nyelvi sokféleséget, illetve a szabályozás során a nyelvhasználók igényeire (is) igyekezett tekintettel lenni. Ez a megközelítés a nyugat-európai országokban csak a XX. század második felében jelent meg a nyelvhasználati szabályozásban.
- [44] Az 1952-ből származó régi Pp. eredeti szövege viszont ezt a korábbi megközelítést egyáltalán nem tükrözte és csak a magyarul nem beszélő személyek számára biztosított tolmácsot. Az 1973-ban hatályba lépő módosítások már jelentőséget tulajdonítottak a magyar nyelv tudása és a más nemzetiséghez tartozás (anyanyelv) közötti különbségnek, illetve az írásbeli beadványokra is vonatkoztatták az akkori szabályozást.
- [45] A II. világháborút követően az ENSZ Emberi Jogi Nyilatkozata, a Magyarországon az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, az EJEE és más nemzetközi egyezmények hatással voltak a magyar szabályozásra is. Az anyanyelvhasználat alapelveinek tartalma a Nyelvi Karta – e történetileg kiemelkedően jelentős egyezmény – hatálybalépésével egészült ki jelentősen.
- [46] A nemzetiségek jogait az Alaptörvény a korábbi Alkotmányhoz hasonlóan szabályozza, azzal a különbséggel, hogy a korábbi szabályozás a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szólt, míg a hatályos Alaptörvény a nemzetiségekről rendelkezik.
- [47] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy a hazánkban élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Deklarálja a nemzetiségek anyanyelvhasználatához való jogát is. Ez az Alaptörvényben rögzített alapvető jog a polgári eljárásjogi dogmatikában lényegében az igazságszolgáltatásra általában jellemző, anyanyelv használatának alapelveként – a kapcsolódó szabályokkal együtt – a Pp. 113. §-ának első három bekezdésében fogalmazódik meg. Ennek értelmében a bírósági eljárás nyelve a magyar, de az alkotmányozó és a jogalkotó (illetve, mint nemzetközi jogalany, a Magyar Állam) arra törekedett, hogy – összhangban a nemzetközi jogi kötelezettségvállalásokkal – a nyelvtudás hiánya, illetve egyéb hátrányos helyzet (pl. siketvaktság) miatt a polgári perekben senkit se érhesen hátrány [Pp. 113. § (1) bekezdés].
- [48] A nemzetiségek védelmére Magyarország tehát a nemzetközi szerződésből folyó kötelezettsége alapján is köteles. Ilyen nemzetközi szerződés az Njtv. preambulumban is említett Koppenhágai Dokumentum, az EJEE, valamint a Nyelvi Karta és az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezménye (kihirdette az 1999. évi XXXIV. törvény, a továbbiakban: Keretegyezmény).
- [49] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az igazságszolgáltatásban való nyelvhasználatra vonatkozó EJEE 6. cikk (3) bekezdés a) és e) pontjai és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezség okmányának 14. cikk 3. f) pontja a büntetőeljárásokra, és nem pedig a polgári és közigazgatási perekre vonatkozik.
- [50] Összegezve megállapítható, hogy e nemzetközi egyezmények alapján a Magyar Állam az ukrán és ruszin nyelv vonatkozásában nem vállalt a polgári igazságszolgáltatásra kiterjedően semmilyen kötelezettséget, és ezért a Nyelvi Karta ezen nyelvek tekintetében, és ezáltal az ukrán és ruszin nemzetiségek számára nem biztosítja a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt.
- [51] Az ukrán és ruszin nyelvek tekintetében az Európai Uniónak sincs olyan kötelező aktusa, amely a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt biztosítaná, de nem tartalmaz ilyen rendelkezést az EJEE és az ahhoz tartozó kiegészítő jegyzőkönyv sem, mint ahogy a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya sem.

- [52] Az Alapszerződés XIX. cikke a Felek együttműködését rögzíti a kölcsönös jogsegély terén polgári, büntető és családjogi ügyekben. Az ezen egyezményhez tartozó Nyilatkozat 3. pontja szerint a felek kötelezettséget vállalnak, hogy figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek törvényes érdekeit, és megteszik a szükséges politikai, jogi és államigazgatási intézkedéseket az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges kedvező feltételek kialakításának elősegítése érdekében.
- [53] A Nyilatkozat 9. pontja szerint a felek meghozzák a szükséges törvényi, államigazgatási és egyéb intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségek szabadon élhessenek anyanyelvhasználati jogukkal a személyes és társadalmi életben az írott és beszélt nyelvben egyaránt, ideértve nemzeti keresztnéveik és családneveik használatát is.
- [54] A Nyelvi Karta szerint: a regionális vagy kisebbségi nyelvek kifejezésen azon nyelvek értendők, amelyeket egy állam területén az állam lakosságának számszerű kisebbségét alkotó polgárok hagyományosan használnak, és amelyek különböznek ezen állam hivatalos nyelve(i)től. Ez azonban nem vonatkozik az állam hivatalos nyelve(i)nek dialektusa(i)ra és a bevándorlók nyelveire [Nyelvi Karta 1. cikk a) pont].
- [55] A „regionális vagy kisebbségi nyelv használatának területén” az a földrajzi körzet értendő, ahol ez a nyelv olyan számú személy kifejezési eszköze, amely indokolja a Nyelvi Karta által előírt különböző védelmi és ösztönző intézkedések meghozatalát [Nyelvi Karta 1. cikk b) pont].
- [56] A „területhez nem köthető nyelveken” az állam polgárai által beszélt olyan nyelvek értendők, amelyek különböznek az állam lakosságának többi része által beszélt nyelvtől vagy nyelvektől, de amelyeket, bár az állam területén hagyományosan beszélnek, nem lehet egy külön földrajzi körzethez kapcsolni [Nyelvi Karta 1. cikk c) pont].
- [57] A Nyelvi Karta alapján a nyelvek védelmének két szintje van, és az alsó védelmi szintet minden aláíró köteles elfogadni. Ennek értelmében a Nyelvi Karta kimondja, hogy a felek „a regionális vagy kisebbségi nyelvek vonatkozásában azokon a területeken, ahol ezeket a nyelveket használják, mindegyik nyelv helyzetének megfelelően politikájukat, jogalkotásukat és gyakorlatukat az alábbi célokra és elvekre alapítják: [...] d) a regionális vagy kisebbségi nyelveknek a magánéletben és közéletben, szóban és írásban való használatának megkönnyítése és/vagy bátorítása” [Nyelvi Karta 7. cikk 1. pont].
- [58] A csatlakozó államoknak meg kellett határozni, hogy mely nyelvet vagy nyelveket tekintik a Nyelvi Karta hatálya alá esőnek. Magyarország – amely elsőként csatlakozott és ratifikálta a Nyelvi Kartát – a horvát, a német, román, szerb, szlovák és szlovén, illetve a beás és romani nyelveket jelölte meg. Ezen felül – miután az aláírók vállalhatták, hogy e nyelveket magasabb szintű védelemben részesítik – Magyarország kötelezte magát arra, hogy a Nyelvi Karta 9. cikkének megfelelően a polgári és közigazgatási peres eljárásokban megengedi, hogy amennyiben egy peres félnek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, úgy ott saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentsen, és/vagy megengedi – ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével – a regionális vagy kisebbségi nyelven készült dokumentumok és bizonyítékok benyújtását.
- [59] Az Njtv. indokolása szerint e törvényben meghatározásra kerül mind a nemzetiségi közösség, mind pedig a nemzetiséghez tartozó egyén fogalma. A törvény egyértelművé teszi, hogy a nemzetiségi jogok és kötelezettségek a nemzetiséghez tartozó egyént és közösséget akkor illetik meg, ha identitását törvény vagy végrehajtására kiadott jogszabály által meghatározott módon kinyilvánítja.
- [60] Az Njtv. 1. § (2) bekezdése szerint a nemzetiségi jogok és kötelezettségek vonatkozásában a nemzetiséghez tartozik az a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személy, aki magát valamely nemzetiséghez tartozónak tekinti és e nemzetiséghez tartozását az e törvényben meghatározott esetekben és módon kinyilvánítja.
- [61] Az Njtv. (1) bekezdése szerinti nemzetiségeket az Njtv. 1. melléklete sorolja fel.
- [62] A nemzetiségi nyelv definiálása az Njtv.-ben található. Az Njtv. tehát nem csak a nemzetiségeket sorolja fel, hanem a nemzetiségek nyelveit is tartalmazza.
- [63] Az Njtv. 22. § (1) bekezdése értelmében nemzetiségek által használt nyelvnek számít a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma/cigány (romani, illetve beás), (a továbbiakban együtt: roma), a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nyelv, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelv is.
- [64] Az Njtv. 5. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják.
- [65] A Pp. nyelvhasználati jogra vonatkozó szabályainak hatályát vizsgálva, az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a polgári peres eljárásokon túl azokat más eljárásokban is alkalmazni kell.

- [66] Az egyes polgári nemperes eljárásokban, amelyek a polgári bíróság, a közjegyző, a végrehajtó stb. hatáskörébe tartoznak a konkrét nemperes eljárásra vonatkozó speciális rendelkezés vagy a Pp. funkcionális hatálya alapján – miszerint a Pp.-t olyan eljárásokban is háttérjogszabályként alkalmazni kell, amelyek nem hivatkoznak a Pp. konkrét rendelkezésére – a Pp. nyelvhasználati jogra vonatkozó szabályait kell alkalmazni.
- [67] A Pp. támadott, nyelvhasználatra vonatkozó 113. § (2) és (3) bekezdéseit a Kp. 36. § (1) a) pontja alapján alkalmazni kell a közigazgatási peres illetve közigazgatási nemperes eljárásokban is.
- [68] A Pp. hatályos szabályait vizsgálva rögzíthető, hogy a jogalkotó az Alaptörvény és a nemzetközi jogi kötelezettségvállalások alapján külön rendelkezik a szóbeli és az írásbeli kommunikációról. A bíróságnak címzett beadványokat magyar nyelven kell előterjeszteni, illetve a bíróság a beadványokat és a határozatát magyar nyelven küldi meg, ha törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény eltérően nem rendelkezik [Pp. 113. § (2) bekezdés]. Ugyanezt a megoldást követte a Pp. a fordítás szükségessége esetére, mivel – a fentiekben említett hármassal kivétel hiányában – lehetővé tette az egyszerű fordítás alkalmazását. Hiteles fordításra csak akkor van szükség, ha a lefordított szöveg helyessége, illetve teljessége tekintetében kétely merül fel (Pp. 62. §).
- [69] A Pp. külön rendelkezik a szóbeli nyelvhasználatról. A Pp. eredetileg úgy rendelkezett, hogy a bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni [Pp. 113. § (3) bekezdés]. Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 150. §-a módosította a Pp. 113. §-ának (3) bekezdését a következők szerint: „(3) A bírósági eljárásban szóban mindenki jogosult anyanyelvét, nemzetközi egyezményben meghatározott körben pedig anyanyelvét, regionális vagy nemzetiségi nyelvét használni. A bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni.” A módosítás 2019. július 10. napjától hatályos. A módosítás indokolása szerint: „A Pp. nyelvhasználatra vonatkozó szabályainak kiegészítése az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése nemzetiségek nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezésének végrehajtását célozza. A Pp. 113. § (3) bekezdésének módosítása minden Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert nemzetiség tagja számára biztosítja, hogy nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használhassa.”
- [70] A bíróság tolmácsot, illetve fordítót rendel ki, ha a nyelvhasználati jogok érvényesülése érdekében vagy egyébként a Pp.-nek a nyelvhasználattal kapcsolatos rendelkezése értelmében szükséges. Fő szabályként a tolmácsra és fordítóra a Pp. kirendelt szakértőre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni [Pp. 61. § (1)–(2) bekezdés]. Ha jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, a kirendelt tolmácsnak a bizonyítással össze nem függő alkalmazásával járó költségét az a fél előlegezi, akinek a személye miatt a tolmács perbeli igénybevétele szükségessé vált [Pp. 79. § (2) bekezdés]. Ilyen eltérő rendelkezést tartalmaz pl. a Nyelvi Karta a csatlakozási dokumentumok szerinti regionális, illetve kisebbségi nyelvet használók számára, akik mentesülnek az előlegezés terhe alól.
- [71] Az általános szabályok alapján a beadványok vonatkozásában a kirendelt fordítónak a bizonyítással nem összefüggő alkalmazásával járó költségét viszont a fél, pl. a keresetlevél vonatkozásában a felperes előlegezi [Pp. 79. § (3) bekezdés].
- [72] Az Ákr. 20. § rögzíti a nyelvhasználatra vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket.
- [73] „20. § [Az eljárás hivatalos nyelve]
- (1) A közigazgatási hatósági eljárás hivatalos nyelve a magyar. Ez nem akadályozza a konzuli tisztviselő és a külpolitikáért felelős miniszter eljárása során más nyelv használatának.
 - (2) A települési, a területi és az országos nemzetiségi önkormányzat testülete határozatában meghatározhatja a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét.
 - (3) A nemzetiségi szervezet nevében eljáró személy, valamint az a természetes személy, aki a nemzetiségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a hatóságnál használhatja nemzetiségi nyelvét. A nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.
 - (4) Ha a hatóság döntésének magyar és idegen nyelvű szövege között eltérés van, a magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni.
 - (5) A hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg.”

- [74] Az Ákr.-ben is fennáll a Ket. és az Njtv. jogi szabályozásában is megfigyelhető kisebb inkoherencia. Az Ákr. 20. § (3) bekezdése – hasonlóan a Ket. 9. § (3) bekezdéséhez – „nemzetiségi nyelvről” szól, az Njtv. 22. § (1) bekezdése a „nemzetiségek által használt nyelvként” határozza meg a bolgárt, a görögöt, a horvátot, a lengyelt, a németet, az örményt, a romát/cigányt (romani, illetve beás), a románt, a ruszint, a szerbet, a szlovákot, a szlovént és az ukrán nyelvet, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelvet is. Ez a különbség azonban tartalmi eltérést nem eredményez: a hatósági eljárásokban ezek a nyelvek használhatók nemzetiségi nyelvként.
- [75] A nemzetiségi nyelvhasználat alanya szóban és írásban is használhatja a nemzetiségi nyelvét. A hatóságot azonban nem terheli az a kötelezettség, hogy a kérelem tárgyában hozott ügyet befejező döntést automatikusan lefordítsa. Az Ákr. 20. § (3) bekezdése alapján ezt külön kérni kell: a nemzetiségi nyelven benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést a hatóság az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre lefordítja.
- [76] Az Ákr. 21. §-a a külföldiek nyelvhasználati joga tekintetében rögzíti:
„(1) Ha a hatóság nem magyar állampolgár, a magyar nyelvet nem ismerő természetes személy ügyfél ügyében magyarországi tartózkodásának tartama alatt hivatalból indít azonnali eljárási cselekménnyel járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél azonnali jogvédelemért fordul a magyar hatósághoz, a hatóság gondoskodik arról, hogy az ügyfelet ne érje joghátrány a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt.
(2) A magyar nyelvet nem ismerő ügyfél – a fordítási és tolmácsolási költség előlegezése és viselése mellett – az (1) bekezdés hatálya alá nem tartozó esetekben is kérheti, hogy a hatóság bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét.”
- [77] Az Ákr. 127. § (2) bekezdése szerint az eljáró hatóság viseli a nyelvhasználat 21. § (1) bekezdése alapján felmerült fordítási és tolmácsolási költségét.
- [78] 3. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználatához való alapjog tartalmát.
- [79] 3.1. Az Alaptörvény H) cikk (1) bekezdése szerint Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar. A történelmi hagyományok folytatását is jelentik és a nemzetközi kötelezettség vállalásoknak is megfelelnek az Alaptörvény XXIX. cikkének a nemzetiségek alapjogait is érintő szabályai. Az (1) bekezdés kimondja: „A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználatához, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználatához, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.”
- [80] Az indítványozó bíró a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata tekintetében az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése szerinti anyanyelv használathoz való jog sérelmére hivatkozott.
- [81] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése második mondatának első fordulatát érinti a bírói kezdeményezés. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény a Magyarországon élő nemzetiségek kifejezést tartalmazza. Az Alaptörvény kategorikusan rögzíti, hogy a Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználatához.
- [82] Az Alaptörvény H) cikk (1) bekezdése szerint: „Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar.” Az ismertetett ágazati eljárásjogi törvények az adott eljárás tekintetében rögzítik, hogy az eljárás nyelve a magyar, ugyanakkor az adott eljárási kódexben rögzítik az anyanyelv használatának jogát.
- [83] Abban már eltérés mutatkozik az egyes eljárási törvények között, hogy a Magyarországon élő nemzetiségeknek az anyanyelv használatának jogához fűződő jogával felmerülő költségeket kinek kell előlegezni és kinek kell viselni. A Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségekkel összhangban a büntetőeljárásról szóló törvény, a szabálysértési törvény és az Ákr. mind szóban, mind írásban a nemzetiség tagja szempontjából díjmentesen biztosítják a nemzetiségi nyelv használatát. Hasonlóképpen rendelkezik a Pp. 113. § (3) bekezdése annyiban, hogy annak az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján, minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, az ebből fakadó költségek (tolmácsdíj) viselésétől mentesítve illeti meg a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga a polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban egyaránt.
- [84] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a Pp. 113. § (2) bekezdését a 113. § (3) bekezdésének hatályos szövegével összhangban, az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített, a nyelvhasználatához való alapjog

biztosítása érdekében úgy kell értelmezni, hogy az Njtv.-ben elismert valamennyi nemzetiség tagja a (2) bekezdésnek is alanya. Ez pedig, a Pp. 113. § (2) bekezdésének az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján azt jelenti, hogy a Magyarországon élő, az Njtv.-ben elismert valamely nemzetiség tagja, jogosult benyújtani a bíróságra nemzetiségi nyelven készült dokumentumokat és bizonyítékokat – ha szükséges tolmácsok és fordítások segítségével.

- [85] A Pp. 113. § (2) bekezdése vonatkozásában kiemelendő: a nemzetiség tagja polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban történő írásbeli nyelvhasználata tekintetében viszont Magyarország nem tett a Nyelvi Karta tekintetében olyan kötelezettségvállalást, amely a Nyelvi Kartában felsorolt kisebbségekhez tartozó személynek biztosítaná díjmentesen az írásbeli kommunikációt. A nemzetiségek tagjai tekintetében ugyanakkor például a költségkezdményekre vonatkozó szabályok ebben az esetben is alkalmazhatóak.
- [86] A Pp. 113. § (2) bekezdése vonatkozásában a költségek viselése tekintetében az indítványozó bírót tehát tévesen, egy szerinte fennálló különbségtételre, vélt eltérő szabályozásra mutatott rá. Az Njtv. szerinti nemzetiségek tagjának nyelvhasználatát az eljárási törvények mind szóban, mind írásban lehetővé teszik. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az anyanyelvhasználati jognak a sérelme az indítványozó által ezen hivatkozott rendelkezések tekintetében – nem állapítható meg.
- [87] 3.2. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban vizsgálta a nemzetiséghez tartozó személyeknek (nemzetiség tagjai) a Pp. és Ákr. hivatkozott rendelkezései szerinti, az indítványozó által támadott azon kötelezettségeit, miszerint Nyilatkozatot kell tenniük vagy beadványt kell benyújtaniuk, és az eljáró bíróságok illetve a közigazgatási szervek csak ennek okán, erre hivatkozással – tehát ezt követően – biztosítják számukra a speciális kedvezményeket, amelyek a nemzetiségi nyelv használatát biztosítják.
- [88] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog – az eljárást kezdeményező bírót által állított – sérelme e tekintetben sem állapítható meg.
- [89] Az Alkotmánybíróság elsődlegesen megállapította, hogy e vonatkozásban is alkalmazni kell az Njtv. 11. §-ában írottakat: „11. § (1) Valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga.
(2) A nemzetiséghez való tartozás kérdésében Nyilatkozatra senki sem kötelezhető, azonban törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály egyes nemzetiségi jogok gyakorlását az egyén Nyilatkozatához kötheti.
(3) A nemzetiségi önazonosságához való jog és valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása – az e törvényben meghatározott kivétellel – nem zárja ki a kettős vagy többes kötődés elismerését.”
- [90] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az államot az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog mint alapjog az igazságszolgáltatásban történő biztosítása érdekében az Alaptörvény 25. cikke alapján objektív intézményvédelmi kötelezettség terheli. Az egyén az alkotmányos jogai gyakorlása, illetve alkotmányos kötelezettségei teljesítése során együttműködni köteles nemcsak a közösség tagjaival, de az objektív intézményvédelem biztosítására köteles állammal is.
- [91] Az egyes természetes személyek ismerik a saját (magyar) nyelvhasználatuknak aktív és passzív szintjét. A bíróságok, hatóságok, közigazgatási szervek a természetes személyek anyanyelvről, a különböző általuk ismert nyelvek szóbeli és írásbeli ismeretének szintjeiről (pl. aktív vagy passzív nyelvtudás, általános nyelvismeret, egyes szaknyelvi nyelvismeretek stb.) csak az eljárás résztvevőjének Nyilatkozata alapján szerezhetnek tudomást.
- [92] A Pp. és az Ákr. alapján hozott határozatokat a nemzetiség tagja más eljárásokban, vagy akár az azonos nemzetiség tagjaival fennálló jogviszonyában használhatja. Ezeket és más hasonló körülményeket az eljáró bíróság vagy közigazgatási szerv hivatalból nem ismeri, így nem mérlegelheti. Emiatt szükséges a természetes személy Nyilatkozata az eljárás nyelvétől, azaz a magyar nyelvtől eltérő nyelvhasználati, tolmácsolási, fordítási igényei tekintetében. Az eljárások költségeinek mederben tartása, továbbá végső soron minden félnek, ügyfélnek érdeke, és együttműködési kötelezettségének része.
- [93] Az Alaptörvény O) cikke értelmében: „Mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni.” Az emberkép formula az Alkotmánybíróság gyakorlatában először a 3110/2013. (VI. 4.) AB határozatban jelent meg. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatában rámutatott, hogy „[a]z Alaptörvény az egyén–közösségi viszonyt az egyén közösséghez kötöttsége jegyében határozta meg, anélkül azonban, hogy annak egyedi értékét érintené. Ez következik különösen az Alaptörvény O) cikkéből és II. cikkéből.” [Indokolás [49], és megerősítette a 32/2013. (XI. 22.) AB határozat,

- Indokolás [88]} Az Alkotmánybíróság az emberkép formulával összefüggésben a 3132/2013. (VII. 2.) AB határozatban azt vizsgálta, hogy a beteg együttműködési kötelezettségének előírása összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel. Az Alkotmánybíróság fenti határozatában hangsúlyozta, hogy „az Alaptörvény emberképe nem az elszigetelt egyéné, hanem a társadalomban élő felelős személyisége. Ez következik különösen az Alaptörvény O) cikkéből.” (Indokolás [95]) Az Alkotmánybíróság értelmezésében ebből az alábbiak következnek. Az egyén közösségben él, jogai, így alkotmányos jogai gyakorlása során is nemcsak önmagáért, de a közösség többi tagja iránt is felelősséggel tartozik; alkotmányos joggyakorlása egyensúlyban kell, álljon a közösség tagjaként a közösségért is viselt felelősséggel. Ennek az egyensúlynak a fenntartásához nélkülözhetetlen az együttműködési kötelezettség teljesítése [lásd 19/2019. (VI. 18.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [61]].
- [94] Az állami feladatnak az ellátásához az Alaptörvény O) cikke értelmében az önmagáért és a közösség tagjaiért egyaránt felelős személy köteles hozzájárulni, annak hatékony ellátásában köteles tevékenyen közreműködni. Másként megfogalmazva, köteles az állami feladat ellátásában együttműködni az állammal [lásd Abh1., Indokolás [61]].
- [95] A hatékony objektív intézményvédelem, amely az állam alaptörvényi kötelezettsége nem tud megvalósulni az érintett egyének együttműködése nélkül (lásd Abh1., Indokolás [62]). Az Alkotmánybíróság az intézményrendszer kialakításának célszerűségi, illetve működésének hatékonysági szempontjait alkotmányossági szempontból nem értékelheti. Azt azonban az együttműködési kötelezettség körében értékelnie kell, hogy az állam eleget tett-e az objektív intézményvédelmi kötelezettségének, megteremtette-e az alkotmányosan elvárt együttműködés feltételeit. A Pp. és az Ákr. támadott szabályai megfelelnek a Magyarország által fakultatíve vállalt nemzetközi kötelezettségnek, és biztosítják a nemzetiségek anyanyelvhasználati jogát.
- [96] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése által biztosított anyanyelvhasználati jog – az eljárást kezdeményező bíró által állított sérelmét nem jelenti a Pp.-ben és az Ákr.-ben a felhívott bekezdésekben rögzített szabályozás, illetve e jognak a sérelme az indítványozó által ezen hivatkozott rendelkezések tekintetében nem állapítható meg.
- [97] 4. Az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítványoknak azt az elemét is, miszerint az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdései és az Ákr. 20. § (3) bekezdése második mondata az Alaptörvény XV. cikke (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalmába ütköznek.
- [98] 4.1. Az indítványozó bíró szerint az alapjogsérelem lényege összefoglalva abban áll, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdései az írásbeli beadványok és határozatok, valamint a Nyilatkozatok tekintetében a magyartól eltérő anyanyelv használatához való jogot feltételhez kötik, azonban olyan feltételt kötnek ki, amelynek valamennyi – az Njtv. szerinti – nemzetiség nem felel meg azonosan, hiszen egyes nemzetiségek részére a Nyelvi Karta megfelelést biztosít azonban mások – így különösen a jelen perbeli ukrán és ruszin – nemzetiségűek részére nem.
- [99] Az indítványozó továbbá az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondatának vonatkozásában az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére hivatkozva kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását. Álláspontja szerint, ezen rendelkezésekből ugyanis az következik, hogy ha az Njtv. hatálya alá tartozó személy a hatóságnál használhatja a nemzetiségi nyelvét, akkor a hatóságnak a kérelme tárgyában hozott döntését, így különösen végzését és határozatát, a nemzetiségi ügyfélnek az által használt nemzetiségi nyelven kell, méghozzá külön erre vonatkozó kérelem nélkül megküldenie.
- [100] Az Alaptörvény rendelkezéseinek összevetéséből az eljárást kezdeményező bíró szerint az következik, hogy Magyarországnak valamennyi honos nemzetisége számára az anyanyelvhasználat terén azonos jogokat kell biztosítani, méghozzá a közöttük való bármilyen megkülönböztetés nélkül, és ez így van akkor is, ha az Alaptörvény XXIX. cikk (3) bekezdése szerint a Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalma alól ugyanis az Alaptörvény ez utóbbi rendelkezése sem ad mentesítést.
- [101] 4.2. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy fenntartja az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével összefüggésben a korábbi határozataiban foglaltakat.
- [102] Az Alaptörvény II. cikke kinyilatkoztatja: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.” A XV. cikk (1) bekezdés első mondata pedig rögzíti: „A törvény előtt mindenki egyenlő.” A XV. cikk (2) bekezdése deklarálja:

„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

- [103] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban kimondta: „Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása – amely az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdésére figyelemmel irányadó az alaptörvényi rendelkezések értelmezésekor – elsőként nyilvánítja ki a magyar alkotmányosság szempontjából irányadó fogadalmak között: „[v]alljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.” Az Alaptörvény II. cikke – a korábbi Alkotmánnyal szemben – kifejezetten sértetlenné nyilvánítja az emberi méltósághoz való jogot {ezzel összefüggésben: 11/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az emberi méltósághoz való jog mindenkor értelmezéséhez rendkívül szorosan kapcsolódik – és kapcsolódik – az emberi méltóság sérelmét eredményező hátrányos megkülönböztetés tilalma. Ez egyenesen következik abból a tényből, hogy léténél fogva minden ember egyenlő, az emberi minőséggel összekapcsolt különbségtétel abszolút tiltott. A méltóság csak akkor nyerhet értelmet, ha az valamennyi embert egyenlően és feltétlen módon megillet. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja az általános jogegyenlőséget, míg a XV. cikk (2) bekezdése – a korábbi Alkotmány 70/A. § (1) bekezdéséhez hasonlóan – az alapvető jogok tekintetében történő hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépésének évében értelmezte a XV. cikket, megerősítve annak az emberi méltósággal fennálló – elválaszthatatlan – kapcsolatát. A 42/2012. (XII. 20.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) bontotta ki részletesen a XV. cikkben foglaltakat, megvizsgálva az alkotmányozó által a korábbi Alkotmányhoz képest megfogalmazott különbségeket.
- [104] Az Abh2. indokolásának [22] bekezdése szerint: „Az Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]” {továbbá: 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [78]–[79]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]–[52]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését – a korábbiakhoz hasonlóan, de immáron tételes rendelkezések alapján – az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben és attól elválaszthatatlanul értelmezi. Az Abh2. indokolásának [23]–[24] bekezdései szerint: „A törvény előtti egyenlőség lényegi tartalma változatlanul – az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával egyezően – az emberek egyenlő méltósága. Az Alaptörvény emberi méltóság klauzulája ugyanis kizárja a törvény előtti egyenlőség eltérő értelmezését, egyben továbbra is meghatározza tartalmát.” {Vö. 3157/2018. (V. 16.) AB határozat (a továbbiakban: Abh3.), Indokolás [31]}
- [105] Az Alkotmánybíróság mindezek mellett azt is kimondta, hogy „[a]z általános egyenlőségi szabály [...] az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére alapozható. Ez dogmatikai egyszerűsítés, miközben [...] a szükségszerű kapcsolat az egyenlő méltóság [...] és a törvény előtti tartalmi egyenlőség között változatlanul fennáll, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság.” (Abh2., Indokolás [25]) A 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat indokolásának [23] bekezdése még inkább egyértelművé tette az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk) és az általános jogegyenlőség kapcsolatát: „az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános egyenlőségi szabály [...], amely a jogrend valamennyi szabálya tekintetében azért biztosítja az egyenlően kezelés követelményét, mert az egyenlőség végső forrása az egyenlő emberi méltóság. A jogegyenlőség klauzulája a közhatalmat gyakorlók számára tehát azt az alkotmányos parancsot fogalmazza meg, hogy valamennyi személyt egyenlő méltóságúként kezeljenek, és szempontjaikat egyenlő mércével és méltányossággal mérjék. Ebből következik, hogy egy adott szabályozás abban az esetben nem felel meg az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos mércének, ha végső soron az emberi méltósághoz fűződő jogot sérti. Vagyis a jogegyenlőség elve nem bármifajta különbségtételt, hanem csupán az emberi méltóságot sértő megkülönböztetéseket tilalmazza.” {Továbbá: 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [98]–[99]; 13/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [55]–[58]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]} Az Alkotmánybíróság gyakorlata tehát az emberi méltósághoz való jogot tekinti az általános jogegyenlőség forrásának.” {Lásd összefoglalóan: Abh3., Indokolás [31]–[32]}.
- [106] Az Alkotmánybíróság az Abh2. indokolásának [28] bekezdésében foglalta össze (és erősítette meg) azokat a szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni az emberi méltóságot sérthető megkülönböztetés esetén. Eszerint „az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [...]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont [...] hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi

- körben lehetséges {megerősítette például: 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [56]; 32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [80]; 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [50]; Abh3., Indokolás [35]}.
- [107] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mind a Pp., mind az Ákr. – az indítványozó által vitatott rendelkezései – többlet jogokat biztosítanak a honos nemzetiségek tagjai számára például a magyar anyanyelvű, vagy honos nemzetiséghez nem tartozó természetes személyeket megillető jogokhoz képest.
- [108] Az indítványozó bíró a nemzetiségek egyes csoportjai tekintetében vette fel a megkülönböztetés tilalmát. Ennek lényege akként fogalmazható meg, hogy a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése kodifikálásával a jogalkotó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében biztosított jog megsértésével nem vonta valamennyi kisebbség tagját egy azonos olyan szabályozás személyi hatálya alá, amelybe jogállásuknál fogva tartoznának.
- [109] Az Njtv.-ben felsorolt nemzetiségek vonatkozásában – a fentiek szerint – a Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése és az Ákr. 20. § (3) bekezdése nem tesz különbséget.
- [110] Az Alkotmánybíróság vizsgálta az indítványozó bírónak a Pp. 113. § (2) bekezdése alapján a beadványok magyar nyelvre, illetve a bíróság határozatainak a nemzetiségi nyelvre történő fordításával felmerülő költségek viselése tekintetében fennálló különbségtételre történő hivatkozását, miszerint ez megvalósítaná az alaptörvény-ellenes hátrányos megkülönböztetés tilalmát.
- [111] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a 3192/2016. (X. 4.) AB végzés indokolásának [28] bekezdésében már rögzítette, hogy sem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből (jogállamiság), sem a XXIV. cikk (1) bekezdéséből (tisztességes ügyintézés) nem következik az, hogy a feleknek a hatósági és bírósági eljárásban alapvető jogként lenne biztosított, hogy minden esetben díjmentesen használhassák anyanyelvüket.
- [112] A Pp. 113. § (2) bekezdése három kivételt nevez meg: törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa, illetve nemzetközi egyezmény rendelkezhet arról, hogy a bíróságnak címzett beadványokat nem magyar nyelven kell előterjeszteni, illetve hogy a bíróság a beadványokat és a határozatát nem magyar nyelven küldje meg. E körben folytatva a vizsgálatot, megállapítható, hogy a Pp. 113. § (3) bekezdésében írottakat figyelembe véve, az Njtv. szerinti nemzetiségek, így a ruszin és az ukrán nemzetiségek tagjai esetében is a Nyelvi Karta az a jelenleg hatályos meghatározó nemzetközi dokumentum, amely a polgári perek esetében, így az azok legfontosabb eljárási szabályait rögzítő Pp. vonatkozásában alkalmazni kell.
- [113] A Pp. 113. § (2) bekezdése alapján, a Magyarországon elismert nemzetiségek tagjaira ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni. A Pp.-ben a magyar nyelvtől eltérő nyelvhasználat szabályai a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségekkel, Magyarország Alaptörvényével és az Njtv.-vel összhangban kerültek kialakításra.
- [114] A Pp. 113. § (3) bekezdésének ismertetett módosított rendelkezésével tehát azt a nyelvhasználati szintet biztosítja a törvényalkotó az Njtv.-ben felsorolt valamennyi nemzetiség tagja, mint peres fél számára, mint amit a Nyelvi Kartában nevesített nemzetiségeknek biztosít. A Pp. szabályozási elve az, hogy a nyelvhasználatlalt összefüggésben nem ad külön szabályt a költségviselésére, hanem a Pp. 102. § (6) bekezdésében rögzíti azt, hogy „jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés rendelkezése szerinti költség, a költségkedvezmény folytán, továbbá az (1)–(5) bekezdés szerint meg nem térülő költség és illeték az állam terhén marad”.
- [115] A Pp. idézett 102. § (6) bekezdése alapján tehát a regionális vagy kisebbségi nyelv használata során abban a kérdésben, hogy van-e olyan költség, ami az állam terhén marad, vagyis amit az állam visel, a Nyelvi Karta rendelkezései az irányadóak.
- [116] A fentiekre tekintettel, amikor a Pp. 113. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni”, az azt is jelenti, hogy a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek vonatkozásában is a nemzetközi egyezményben, azaz a Nyelvi Kartában foglaltakat kell alkalmazni, hiszen a Nyelvi Karta erről is rendelkezik. Tehát, ha valamely fél a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és a személyes megjelenése során a nemzetiségi nyelvét kívánja használni, azt megteheti anélkül, hogy az külön költséget jelentene számára, vagyis a tolmács biztosításának a költsége az állam terhén marad.
- [117] Az Njtv.-ben elismert valamely nemzetiség tagja arra is jogosult, hogy nemzetiségi nyelvén készült dokumentumokat és bizonyítékokat nyújtson be a polgári perben, de ezt már nem kell költségmentesen biztosítani számára, ahogyan a regionális vagy kisebbségi nyelv esetén sem, hiszen ilyen vállalást a Nyelvi Karta tekintetében nem tett Magyarország.

- [118] Valamennyi – regionális, kisebbségi vagy nemzetiségi nyelven – benyújtandó irat fordításának költsége jelentős költségvetési többletterhet jelentene az állam számára, miközben maga a Nyelvi Karta sem követeli meg a Nyelvi Kartához csatlakozó államoktól, hogy a nyelvhasználat minden formájához költségmentesség kapcsolódjon.
- [119] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy amennyiben az Alaptörvény rendelkezéseit nem sérti, a jogalkotó felelőssége, hogy a költségvetési keretekre is tekintettel a perköltség egyes elemei tekintetében milyen széles körben állapítja meg az állam költségviselési kötelezettségét.
- [120] Az Alkotmánybíróság az Ákr. 20. § (3) bekezdés második mondata tekintetében megállapította, hogy azon ügyfelek, akik az Njtv.-ben felsorolt nemzetiségek tagjának vallják magukat homogén csoportot képeznek. E homogén csoport tekintetében az Ákr. 20. § (3) bekezdése azonos rendelkezést tartalmaz, azaz azonos jogokat és kötelezettségeket rögzít.
- [121] Az Alkotmánybíróság a Pp. rendelkezéseit figyelembe véve megállapította, hogy azon felek, akik az Njtv.-ben felsorolt bármely nemzetiségek tagjának vallják magukat homogén csoportot képeznek. A Pp. 113. § (2) és (3) bekezdése tekintetében is ugyanazokat a szabályokat kell a tekintetükben alkalmazni, azaz azonos jogokkal rendelkeznek és azonos kötelezettségek terhelik őket.
- [122] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó bíró által előadottak nem támasztják alá, hogy a jogalkotó a XV. cikk (2) bekezdését (végső soron az Alaptörvény II. cikkéből fakadó egyenlő méltóságot), megsértve határozta volna meg a szabályozás személyi hatályát, ezért az Alkotmánybíróság az indítványozó bíró kérelmét e vonatkozásban is elutasította.
- [123] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a nemzetiségek jogai – így az igazságszolgáltatásban biztosított anyanyelvhasználat joga is – alkotmányos védelmet élvez. A konkrét bírói kezdeményezés ugyanakkor – figyelemmel az Alaptörvényben írottakra és a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségekre is – alapjog sérelmét nem vezette le.
- [124] 5. A bírói kezdeményezés további elemeivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság – az állandó gyakorlatára tekintettel – a következőkre hívja fel a figyelmet. „Az Alkotmánybíróság már többször vizsgálta az egyedi normakontrollra irányuló bírói kezdeményezés szabályozását, és döntéseiben megállapította, hogy a bírói kezdeményezés csak jogszabály alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulhat, bíró a folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes mulasztás kimondását nem indítványozhatja” {3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [125] Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a kezdeményezés azon elemei esetében, amelyek a jogalkotó számára határoznak meg feladatot, vagy adnak iránymutatást, az indítványozó bíró valójában mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására irányuló indítványt terjesztett elő, amelyre nem jogosult. Így az Alkotmánybíróság ezen indítványi elemeket érdemben nem vizsgálta.
- [126] A jelen ügy tárgyát képező bírói kezdeményezés nem érinti a nemzetiséghez tartozás jogszabályi kritériumrendszerét, ezért az Alkotmánybíróság sem foglalt ebben állást.
- [127] 6. Mivel az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg a Pp. és az Ákr. kifogásolt rendelkezéseit, ezért az alkalmazási tilalom elrendeléséről nem kellett határoznia.

IV.

- [128] Az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvényből eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie. Az Alkotmánybíróság jelen esetben úgy ítélte meg, hogy az Abtv. 46. § (3) bekezdésében biztosított jogköre alapján, alkotmányos követelmény megfogalmazásával, egyben a hatályos jog kíméletével lehetősége van orvosolni a Pp. 113. § (3) bekezdésének megfogalmazásából levezethető azon önkényes és ezáltal az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználathoz való alapjoggal ellentétes eredményre vezető értelmezést, amely különbséget vél felfedezni az egyes nemzetiségek tagjainak a polgári perekben való szóbeli kommunikációjára vonatkozó szabályok tekintetében.
- [129] Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy a Pp. 113. § (3) bekezdésének alkalmazása során az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített a nyelvhasználathoz való alapjogból fakadó alkotmá-

nyos követelmény, hogy minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, azonos feltételekkel kell, hogy megillesse a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga.

- [130] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Nyelvi Karta nemcsak a nyelvhasználat biztosítása tekintetében, hanem a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek viselése vonatkozásában is szabályokat határoz meg.
- [131] A Pp. pedig a nyelvhasználattal összefüggésben nem tartalmaz külön szabályt a költségviselésére, hanem a Pp. 102. § (6) bekezdésében rögzíti azt, hogy „jogszabály, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés rendelkezése szerinti költség, a költségkezdvezmény folytán, továbbá az (1)–(5) bekezdés szerint meg nem térülő költség és illeték az állam terhén marad”.
- [132] A Pp. idézett 102. § (6) bekezdése alapján tehát a regionális vagy kisebbségi nyelv használata során abban a kérdésben, hogy van-e olyan költség, ami az állam terhén marad, vagyis amit az állam visel, a Nyelvi Karta rendelkezései az irányadóak.
- [133] A Nyelvi Karta alapján Magyarország polgári és közigazgatási bírósági eljárásokban a személyesen megjelenő félnek biztosítja, hogy saját regionális vagy kisebbségi nyelvét használja anélkül, hogy az számára külön költséget jelentene [9. cikk 1. b) (ii) és 9. cikk 1. c) (ii)].
- [134] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fentiekre tekintettel, mivel a Pp. 113. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használni”, az azt is jelenti, hogy a nyelvhasználat biztosításához kapcsolódó költségek vonatkozásában is a nemzetközi egyezményben, azaz a Kartában foglaltakat kell alkalmazni, hiszen a Nyelvi Karta erről is rendelkezik. Tehát, ha valamelyik fél a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja és személyes megjelenése során a nemzetiségi nyelvét kívánja szóban használni, azt megteheti anélkül, hogy az külön költséget jelentene számára.
- [135] A Pp. 113. § (3) bekezdése meghatározó annyiban, hogy annak az alkalmazandó más jogszabályi rendelkezésekkel együttes értelmezése alapján, minden olyan felet, akinek személyesen kell megjelennie a bíróság előtt, és aki a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamely nemzetiség tagja, az ebből fakadó költségek (tolmácsi) viselésétől mentesítve illeti meg a nemzetiségi nyelve szóbeli használatának a joga a polgári eljárásban, illetve közigazgatási peres és nemperes eljárásban egyaránt.
- [136] Az alkotmányos követelmény az indítvánnyal támadott Pp. 113. § (3) bekezdésének az Alaptörvény XXIX. cikkének (1) bekezdésében rögzített nyelvhasználatához való alapjoggal összhangban álló jogalkalmazói jogértelmezését segíti elő.
- [137] A Pp. 113. § (3) bekezdésének a módosítás előtti törvényszövege és a régi Pp. 6. §-a (2) bekezdése között a fentiekben kifejtettek szerinti tartalmi azonosság áll fenn. A Pp. hivatkozott módosításának az indoklás szerinti eredménye (megvalósított célja) az, hogy „minden Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert nemzetiség tagja számára biztosítja, hogy nemzetiségi nyelvét a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően használhassa”. Ez az eredmény csak akkor érhető el, ha a Pp. 630. § (6) bekezdése alapján a még folyamatban lévő ügyekben alkalmazandó régi Pp. 6. § (2) bekezdését is a hatályos Pp.-re vonatkozó alkotmányos követelmény szerint kell értelmezni.
- [138] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvényben meghatározott szoros tartalmi összefüggés követelménye fennáll, ezért a régi Pp. 6. § (2) bekezdését is az alkotmányos követelményben megfogalmazott tartalommal kell értelmezni {lásd hasonlóan: 25/2020. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [68]}.

V.

- [139] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [140] Nem értek egyet az indítvány elutasításával.
- [141] Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdése kinyilvánítja, hogy „[a] Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz”.
- [142] Az Njtv. 5. § (1) bekezdése egyértelművé teszi azt is, hogy „[a] nemzetiséghez tartozók nyelvhasználatának feltételeit – külön törvényben meghatározott esetekben – az állam biztosítani köteles”. Az Njtv. 5. § (2) bekezdése szerint pedig „[a] polgári és büntetőeljárások során, valamint a közigazgatási eljárásokban az anyanyelv használatát a vonatkozó eljárásjogi törvények biztosítják”. E rendelkezések normaszöveg-javaslatához fűzött jogalkotói indokolás szerint az Njtv. „a kiemelt jelentőséggel bíró nyelvi jogokat az őket megillető helyre, az alapvető jogok közé illesztve szabályozza”.
- [143] A Pp. 113. §-ának indítvánnyal támadott rendelkezései alapján ugyanakkor megállapítható, hogy a nemzetiségek nyelvhasználatát a Pp. megalkotásakor a jogalkotó Magyarország nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettségeinek megfelelően kívánta biztosítani. A jogalkotó kifejezetten utalt arra a Pp. 113. §-ának normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásában, hogy „[e]gyértelműen kimondásra kerül, hogy törvény, uniós jogi norma, vagy nemzetközi egyezmény erre vonatkozó rendelkezése hiányában a félnek a bírósághoz címzett beadványait magyar nyelven kell előterjesztenie, mint ahogy a bíróság is – fő szabály szerint – a határozatait a feleknek magyar nyelven küldi meg”.
- [144] A jelen ügyben érintett nemzetiségek vonatkozásában ugyanakkor ilyen nemzetközi kötelezettség vállalást Magyarország nem tett, ezért úgy gondolom, hogy az alkotmányos követelményben foglalt jogértelmezés nem vezethető le a Pp. 113. § (3) bekezdésének normaszövegéből.
- [145] Véleményem szerint ugyanakkor helytállóan hivatkozik arra az indítványozó bíró, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdéséből és a XXIX. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a Magyarországnak mindazon nemzetiségek részére, amelyek felsorolást nyertek az Njtv. 1. számú mellékletében, azonos jogokat kell biztosítani az anyanyelvhasználat terén a polgári és a közigazgatási perben. Ez viszont nem valósul meg, ugyanis míg a Nyelvi Karta a horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén, roma nemzetiségek tekintetében biztosítja a Pp. 113. § (2) bekezdése szerinti kivételt, addig a további nemzetiségek, így a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin és ukrán nemzetiségek tekintetében ezt a lehetőséget nem biztosítja.
- [146] Álláspontom szerint a Pp. 113. § (3) bekezdésének alaptörvény-ellenességét a rendelkezés 2. mondatának az a fordulata okozza, amely szerint az elismert nemzetiség „a regionális vagy kisebbségi nyelv használatára vonatkozó nemzetközi egyezményben foglaltaknak megfelelően” használhatja nemzetiségi nyelvét. Ennek megsemmisítésével a Pp. 113. § (3) bekezdés 2. mondata az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésének

megfelelően garantálta volna, hogy a bírósági eljárásban a Magyarországon élő, a nemzetiségek jogairól szóló törvényben elismert valamennyi nemzetiség tagja jogosult nemzetiségi nyelvét használni.

- [147] Álláspontom szerint a megsemmisítéssel lehetett volna biztosítani, hogy a nyelvi jogok tekintetében a nemzetiségek közötti megkülönböztetés megszűnjön. Az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdéséből és az Njtv. 5. §-ából véleményem szerint az következik: a jogalkotónak a bírósági eljárásban a nemzetiségi nyelv használatát mindenfajta megkülönböztetés nélkül kell biztosítania.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/742/2019.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2021. évi 3. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3/2021. (I. 7.) AB HATÁROZATA

a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintő, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Salamon László és dr. Sulyok Tamás* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Schanda Balázs* alkotmánybíró különvéleményével meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 70. §-át és az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdését érintően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján alkotmányos követelményként megállapítja: a meghatalmazott képviseleti jogosultságának tartalmi vizsgálata arra is kiterjed, hogy nincs-e jogszabályi – így az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdése alapján fennálló – akadálya a meghatalmazott eljárásának, és ezen vizsgálata alapján szükség esetén le kell vonnia a felek perbeli képviseletét érintő jogkövetkezményeket.

2. Az Alkotmánybíróság az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 20. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Kúria eljáró tanácsa az előtte folyamatban lévő közigazgatási jogvita elbírálása iránti Kfv.I.35.231/2020. számú perben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz 2020. június 26-án érkezett bírói kezdeményezéssel élt az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 20. § (5) bekezdése ellen, annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérve. A Kúria tanácsa kérte továbbá az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az előtte folyamatban levő perben, továbbá valamennyi valamely bíróság előtt folyamatban lévő ügyben történő alkalmazásának kizárását.
- [2] Az indítványozó bírói tanács előadta, hogy az előtte folyamatban lévő ügy előzménye, hogy az érintett közigazgatási jogvitában a felperes képviselőjeként eljáró ügyvéd (a továbbiakban: Ügyvéd) 2002. október 21-től kormányzati tisztviselői szolgálati jogviszonyban állt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) jogelődjének különböző szervezeti egységeivel. Az Ügyvéd szolgálati jogviszonyát 2011. június 27-ei hatállyal a NAV felmentéssel megszüntette. A NAV Kiemelt Ügyek Adóigazgatóságának igazgatója 2011. március 30-án az Ügyvéd részére az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ügyvédi tv.) 25. § (3) bekezdése szerinti, a hároméves ügyvállalási korlát alóli felmentés megadásáról szóló okiratot állított ki. Ezt követően az Ügyvéd 2014. június 27-ig ügyvédként a NAV egyes szervei előtt 16 ügyben eljárta.
- [3] A Fővárosi Törvényszék 2016. november 3-án kelt, 6.Mf.680510/2016/10. számú ítéletével megállapította, hogy az Ügyvéd felmentése a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe ütközően jogellenes volt, ezért kötelezte a NAV-ot arra, hogy az Ügyvédet az eredeti munkakörében foglalkoztassa tovább. Ezt követően az Ügyvéd a NAV köztisztviselőjeként tényleges munkát nem végzett. Az Ügyvéd kormánytisztviselői szolgálati jogviszonyát a vele 2017. február 3-án közölt okirattal 2017. április 3-i hatállyal a NAV ismételt megszüntette, az ügyvállalási korlát alól az Ügyvéd ekkor felmentést nem kapott. Az Ügyvéd az ismételt felmentés miatt munkaügyi jogvitát kezdeményezett.

- [4] Az indítványozó kúriai tanács előtt folyamatban lévő eljárás alapjául az szolgál, hogy az elsőfokú adóhatóság 2017. október 18-án a felperes vállalkozás terhére határozattal mulasztási bírságot állapított meg. A felperes vállalkozás ügyvezetője 2017. november 14-én meghatalmazást adott az Ügyvéd részére a vele szemben folyó adóigazgatási eljárás, továbbá a rendes bíróság előtt folyó jogorvoslati eljárásban az adózó teljes jogkörű képviselőre.
- [5] A NAV elsőfokú adóhatósága 2017. december 12-én külön végzéssel (a továbbiakban: elsőfokú adóhatósági végzés) érdemi vizsgálat nélkül – mint nem jogosulttól származót – elutasította az Ügyvéd által az elsőfokú határozat ellen benyújtott fellebbezést a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 40. § (2) bekezdése és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) 136. § (6) bekezdésére hivatkozással. Az elsőfokú adóhatósági végzés indokolása szerint az Ügyvéd a NAV-nál 2017. április 3-ig jogviszonyban állt, ezért az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdései alapján 2020. április 3-ig nem jogosult a NAV előtt ügyvédként eljárni. Ezen elsőfokú adóhatósági végzést a másodfokú adóhatóság helybenhagyta, amely ellen önállóan nem, csak az ügy érdemében hozott közigazgatási határozattal szemben előterjesztett jogorvoslati kérelem keretében volt jogorvoslat kezdeményezhető.
- [6] A NAV Központi Irányítás Vezetője az elsőfokú adóhatósági végzés indokolásával azonos tartalmú általános hatályú rendelkezést (a továbbiakban: Körlevél) is kiadott a NAV szervezeti egységei vezetőinek címezve, amelyben a folyamatban lévő eljárások felülvizsgálatát kérte azzal, hogy amennyiben az adózót az Ügyvéd képviseli, az eljárása visszautasítása érdekében a Ket. 40. § (4) bekezdése szerinti intézkedéseket tegyék meg, valamint az adózókat tájékoztassák arról, hogy a képviselő visszautasítása jogaik gyakorlását és érvényesítését nem befolyásolja.
- [7] A Kúria tanácsa előtt folyamatban lévő közigazgatási jogvitát érintően a NAV másodfokú adóhatósága a felperes ügyvezetője által benyújtott fellebbezés alapján meghozott határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Ezen másodfokú adóhatósági határozatot az Ügyvédnek nem kézbesítették. A felperes vállalkozás a másodfokú határozat és a Körlevél ellen közigazgatási jogvitát kezdeményezett. A közigazgatási perben az alperes NAV kezdeményezte az Ügyvéd felperesi képviselőként történő kizárását az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdései és az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján.
- [8] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) az Ügyvéd eljárását a felperes ügyvezetője által 2017. november 14-én adott meghatalmazás alapján elfogadta, és 26.K.33.645/2018/4. számú végzésével a keresetlevelet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 48. § (1) bekezdés d) pontja alapján visszautasította, mert álláspontja szerint az adóhatóság nem jogszerűen utasította vissza az Ügyvéd képviselői jogosultságát. Az elsőfokú bíróság szerint az Ügyvédi tv. 25. §-a az ügyvéd számára tartalmaz korlátozást a megbízásvállalásra, az adóhatóság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:95. §-ára figyelemmel nem volt jogosult a megbízási jogviszony érvényességét vizsgálni. Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az Alaptörvény 28. cikke alapján az Üttv. 20–21. §-aihoz fűzött miniszteri indokolás és a bírói gyakorlat (BDT 2009.1995., BH2018.130) értelmében az adóhatóság a Ket. 40. §-a és a 40/A. §-a, a régi Art. 7–9/A. §-ai, valamint az Ügyvédi tv. 26. §-a alapján csak annyiban vizsgálhatja a meghatalmazott képviselői jogosultságát, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik. Mindezekre tekintettel a keresetlevél – a Körlevélre is kiterjedő – visszautasítására a régi Art. 7. § (2) bekezdés cb) pontja, 143. §-a, a Ket. 40. § (7) bekezdése, 73/A. § (3) bekezdése és a 78. § (1) bekezdése alkalmazásával azért került sor, mert az Ügyvéd részére nem kézbesítették szabályszerűen a másodfokú adóhatósági határozatot, ezáltal nincs közigazgatási per tárgyává tehető jogerős közigazgatási cselekmény.
- [9] Az elsőfokú bíróság végzése ellen a NAV kezdeményezett bírósági felülvizsgálatot a Kúria előtt. A Kúria 2019. április 18-án kelt, Kfv.V.35.181/2019/8. számú végzésében megállapította, hogy az Ügyvéd a felülvizsgálati eljárásban a felperes vállalkozás képviselőjében a törvény erejénél fogva nem járhat el. A Kúria ezen végzésének indokolása alapján az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti törvényi korlátozás az ügyvédi tevékenység gyakorlásával kapcsolatban köti a feleket és a bíróságot, ezért megállapítható, hogy a 2017. április 3-tól kezdődő hároméves ügyvállalási korlát még nem telt el, így módon a Kúria ezen végzése alapján a Kfv.V.35.181/2019/11. számú végzésével a felülvizsgálati ellenkérelmet és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet visszautasította.
- [10] Ezt követően az Ügyvéd kifogásolta a Kúria eljárásának szabályszerűségét. A Kúria felülvizsgálati ügyben eljáró három bíróból álló tanácsa jogegységi eljárást kezdeményezett. A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltétel hiánya miatt mellőzte a jogegységi eljárás elrendelését. A Kúria eljáró tanácsa a Kp. 8. § (6) bekezdése alapján

öt hivatásos bíróból álló tanács eljárását rendelte el és a felülvizsgálati eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybírósághoz fordult utólagos normakontroll eljárást kezdeményezve.

- [11] 2. A Kúria eljáró tanácsa indítványának indokolása szerint az előtte folyó ügyben alkalmazandó Üttv. 20. § (5) bekezdése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XII. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel.
- [12] A Kúria eljáró tanácsa szerint az Ügyvédi tv. 25. § (2)–(3) bekezdéseinek második fordulata tartalmilag nagyrészt azonos az Üttv. 20. § (5) bekezdésével. A két jogszabályhely közötti eltérés abban áll, hogy a korábbi norma „ügyvédi megbízásról” és az ügy intézésében „munka-, szolgálati- vagy alkalmazotti jogviszony” alapján való részvétel hiányáról, míg a hatályos törvény „ügyvédi tevékenység folytatásáról” rendelkezik, azonban az ügy intézésében való részvétel jogi természetét nem konkretizálja. A Kúria értelmezése szerint a hatályos Üttv. a korábbi Ügyvédi tv.-hez képest kitérítette az ügyvállalási korlátot, mert korábban csak a megbízás alapján folytatott ügyvédi tevékenység volt tilalmazott – a kirendelés vagy a szolgáltatási szerződés alapján végzett tevékenység nem – és csak akkor, ha a megbízással érintett konkrét ügyben az ügyvéd korábban munka-, szolgálati-, vagy alkalmazotti jogviszony alapján járt el. A hatályos Üttv. értelmében – a Kúria szerint – minden ügyvédi tevékenység korlátozás alá esik attól függetlenül, hogy az ügyvéd az ügyet milyen jogviszonyban intézi, illetve korábban milyen jog viszony alapján járt el.
- [13] A Kúria eljáró tanácsa szerint az előtte folyamatban levő, kötelező jogi képviselő igénybevétele mellett folytatható felülvizsgálati eljárásban a Kp. 27. § (1) bekezdése értelmében az vizsgálendő, hogy az Ügyvéd részére a felülvizsgálati eljárásra adott meghatalmazás az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján az ügyvállalási korlát alóli felmentés hiányában jogosult-e képviselni a felperest, és ennek függvényében az Ügyvéd által benyújtott felülvizsgálati ellenkérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem hatályos-e.
- [14] A Kúria eljáró tanácsa szerint a régi Art., a Ket. és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) nem tartalmaz kifejezett utalást az Üttv. ügyvállalási korlátról szóló rendelkezéseinek, így az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az alkalmazhatóságára. E tekintetben csak a Pp. 63. § (1) bekezdése tartalmaz az Üttv. 20. § (4) bekezdésével megfeleltethető rendelkezést. A Kúria eljáró tanácsa szerint az ügyvédi meghatalmazással összefüggésben a Pp. szabályai értelmében azt vizsgálhatja, hogy a meghatalmazás nyilvánvaló, magából az okiratból kitűnő hiányosságban szenved-e, illetve az adott perben az ellenérdekű fél maga a képviselő vagy olyan személy-e, akit ugyancsak ő képvisel. A Kúria szerint a képviselő vizsgálata szöveg szerint a meghatalmazáshoz kötött, azonban a jelenlegi bírói gyakorlat mellett az Alkotmánybíróság 3179/2018. (VI. 8.) AB határozata (a továbbiakban: Abh.) tükrében már nem tartható. A Kúria eljáró tanácsa szerint a jelenlegi szabályozási környezetben az Üttv. 20. § (5) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján sérti a normavilágosság követelményét különös tekintettel arra, hogy a releváns ügyvállalási korlát közigazgatási eljárásban való vizsgálhatóságát nem jogszabály tételes rendelkezése írja elő. A Kúria eljáró tanácsa hivatkozása szerint a bírói gyakorlatban országosan sem alakult ki egységes álláspont, a Pp. alapján az Üttv. 20. § (5) bekezdésére hivatkozással ellentétes döntések születtek.
- [15] A Kúria eljáró tanácsa indítványában hivatkozott az Üttv. 20–21. §-aihoz fűzött miniszteri indoklásra, amely értelmezése szerint azt tartalmazza, hogy az ügyvédi megbízás az ügyvállalási korlát esetére sem semmis, az kizárólag az ügyvéd oldalán, és kizárólag fegyelmi felelősség megállapításával szankcionálható. A Kúria eljáró tanácsa szerint a miniszteri indoklás és az Abh. nem állnak egymással összhangban. A Kúria eljáró tanácsának álláspontja szerint alkotmányossági aggályokat vet fel továbbá, hogy a bíróság az eljárása során az ügyvédi kamara köztestületi hatáskörbe tartozó fegyelmi ügy alapjául szolgáló kérdésben nem dönthet.
- [16] A Kúria eljáró tanácsának indítványa szerint a bíróság hivatalból köteles arról gondoskodni, hogy a törvényben szabályozott ügyvállalási korlát alá eső megbízással rendelkező ügyvéd perbeli képviselőként járhatson el. Azáltal, hogy a peres eljárás szabályai szerint az ügyvédi megbízás csak annyiban vizsgálható, amennyiben magából a meghatalmazásból kitűnik, a bíróságnak nincs arra törvényes lehetősége, hogy az igazságszolgáltatási tevékenységén belül érvényesítse a fél azon jogát, hogy az ellenérdekű felet ne az Üttv. 20. § (5) bekezdése értelmében kizárt ügyvéd képviselje, ezáltal végső soron az alkotmányos értelemben vett törvényes eljárás követelményeit érvényesítse.
- [17] A Kúria eljáró tanácsa szerint amennyiben kizárólagos kamarai hatáskörbe tartozik az ügyvállalási korlát megsértése következményeinek levonása, úgy az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésében meghatározott igazságszolgáltatási tevékenysége csorbát szenved. A Kúria utalt arra is, hogy az Üttv. 209. § b) pontja értelmében az Üttv. az ügyvédi szolgáltatásnyújtás szabadsága tényleges gyakorlásának elősegítéséről szóló, a Tanács

1977. március 22-i 77/249/EK Irányelvének történő megfelelést szolgálja, ily módon még a más tagállamban ellátott tevékenység esetén sem mellőzhetők az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályok.

- [18] A Kúria eljáró tanácsa az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben utalt arra, hogy a bíróságok által sem mellőzhető a képviseleti jog Üttv. 20. § (5) bekezdéséhez kötött vizsgálata, melyet a közigazgatási perben a Kp. 26. § (1) bekezdése folytán irányadó Pp. 70. §-a sem zár ki.
- [19] A Kúria eljáró tanácsa szerint a Pp. 64–71. §-ai a Ket. 40. §-ától (jelenleg az Ákr. 13–14. §-aitól) részben eltérnek, mivel a Pp.-ben nincs a Ket. 40. § (4) bekezdésének [jelenleg az Ákr. 13. § (4) bekezdés a) pontjának, illetve az Air. 14. § (4) bekezdés a) pontjának] megfelelő rendelkezés. A Kúria eljáró tanácsának indítványa értelmében a közigazgatási és a perrendi eljárási rezsimben az ügyvédi képviselet különböző szempontok melletti vizsgálata ahhoz az ellentmondáshoz vezetne, hogy a korábbi munkáltató közigazgatási szervvel szemben az ügyvéd felmentés hiányában nem láthatna el képviseletet, míg a korábbi munkáltató ellen indított perben pedig elláthatna. A Kúria eljáró tanácsa szerint e téren nincs jelentősége annak, hogy az ügyvállalási korlát vizsgálata hivatalból vagy az ellenérdekű fél kérelmére történik-e, sem pedig annak, hogy az eljárás mely szakaszában, mert a vizsgálat eredménye az ügyvéd és megbízója közötti megbízási kötelelem tárgyára, a megbízás érvényességére is kihat.
- [20] A Kúria eljáró tanácsa szerint kétséges a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése, ha a fél és megbízottja akaratan kívül az ügyvédi képviselet szabályszerű meghatalmazás ellenére az eljárás bármely pontján úgy is megszűnhet, hogy az ügyvállalási korlátra az ellenérdekű fél hivatkozik. Az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát ugyanakkor jellemzően összetettebb, több tény együttes értékelését, akár bizonyítás felvételét is igénylő bizonyítást igényel.
- [21] A Kúria eljáró tanácsa szerint amennyiben a képviselet körében a bíróság az ügyvállalási korlátot adóügyben indított közigazgatási perben vizsgálja, akkor ténylegesen az ügyvédi kamara fegyelmi bizottsága hatáskörébe tartozó fegyelmi ügy alapját képező tényeket értékeli, miközben egy majdani fegyelmi ügyben a kamarai döntés a bíróságot nem köti a Kp. 85. § (6) bekezdése és a Pp. 263. § (2) bekezdése értelmében.
- [22] A Kúria eljáró tanácsának álláspontja szerint, ha a bíróság a perbeli képviselet körében az ügyvédi meghatalmazás Üttv. 20. § (5) bekezdésének való megfelelést teljeskörűen vizsgálhatja, az ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel és az I. cikk (3) bekezdésével, mert az Alaptörvény által elismert alapjogok szükségtelen és aránytalan korlátozását eredményezi. A Kúria eljáró tanácsa szerint „a korábbi munkáltató belső információinak védelmét biztosító számos jogi norma folytán az Üttv. 20. § (5) bekezdése olyan törvényi rendelkezés, amely – azáltal, hogy az ügyvállalási korlát érvényesülését a korábbi munkáltató felmentő nyilatkozatától objektíve teszi függővé és az eljáró hatóságok, illetve a bíróság részére nem ad mérlegelési lehetőséget az ügyvállalási korlát jogalkotói és alapjogi célja vizsgálatát illetően – aránytalanul és szükségtelenül korlátozza a fél védelemhez való joga keretében a jogi képviselő megválasztásának jogát, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében elismert alapjogot, azon keresztül pedig ellentétes a B) cikk (1) bekezdésével is, mert annak értelmezése során a jogalkotói cél (a volt munkáltató üzleti titok védelme) értékelésére nem ad lehetőséget.”
- [23] A Kúria eljáró tanácsa azzal indokolta az Üttv. 20. § (5) bekezdésének az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésébe ütközését, hogy a jogszabályhely nem tartalmaz többletrendelkezést arra az esetre, ha egy munkaügyi vita eredményeként az időközben ügyvéddé lett munkavállalót eredeti munkakörébe visszahelyezi a bíróság, azonban a korábbi munkáltató tényleges munkavégzés nélkül ismételtén megszünteti a jogviszonyt, azonban az ügyvállalási korlát alól nem ad felmentést, amely esetben a korábbi munkáltató visszaélészerűen is hivatkozhat az ügyvállalási korlátra, amely az Ügyvéd oldalán többszöri hároméves korlátot is eredményezhet, ily módon sértve a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz való jogot, illetve a megbízó oldalán a tisztességes eljáráshoz (védelemhez) való jog sérelmét eredményezheti.
- [24] 3. Az ügyben az igazságügyi miniszter és a Magyar Ügyvédi Kamara észrevételeket terjesztett elő.

II.

- [25] 1. Az Alaptörvény bírói kezdeményezéssel érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[26] 2. A bírói kezdeményezésben felhívott Üttv. érintett rendelkezése:

„20. § (5) Korábbi munkáltatójával szemben az ügyvédi tevékenység gyakorlója akkor folytathat ügyvédi tevékenységet, ha a munkavégzésre irányuló jogviszony legalább három éve megszűnt, és az ügy intézésében nem vett részt. A korábbi munkáltató e korlátozás alól felmentést adhat.”

[27] 3. A bírói kezdeményezésben felhívott Ügyvédi tv. 2017. december 31-ig hatályos érintett rendelkezése:

„25. § (2) Korábbi megbízójával szemben az ügyvéd megbízást akkor vállalhat el, ha a korábbi és az új ügy között nincs összefüggés, korábbi munkáltatójával szemben pedig akkor, ha a munkaviszony (szolgálati, alkalmazotti jogviszony) legalább 3 éve megszűnt, és munkavállalóként az ügy intézésében nem vett részt.

(3) A megbízó, a korábbi megbízó és a munkáltató az e §-ban foglalt korlátozás alól írásban felmentést adhat.”

[28] 4. A bírói kezdeményezésben felhívott Pp. hatályos érintett rendelkezése:

„70. § [A képviseleti jogosultság vizsgálata]

A meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja.”

III.

[29] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megvizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv. 25. és 52. §-ában írt formai és tartalmi feltételeknek {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [15]–[24], 3242/2017. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [7]; 3102/2018. (IV. 9.) AB határozat, Indokolás [18]}.

[30] Az Abtv. 25. §-a értelmében a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.

[31] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] kérelem az Abtv. 52. §-ának (1) bekezdésében megkövetelt határozottságnak (*applicatio certa*) akkor felel meg, ha az (1b) bekezdésben felsorolt feltételeknek eleget tesz, így pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, az indítvány által támadott jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést, az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés megsértett rendelkezését. Az indítványnak indokolnia kell továbbá, hogy a sérelmezett jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására. Nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha félreérthetően jelöli meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél {3175/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás [5]}, vagy pusztán megjelöli azt, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, 3226/2013. (XII. 12.) AB végzés]. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés [3269/2012. (X. 4.) AB határozat, 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3074/2013.

- (III. 14.) AB határozat] vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns [3009/2012. (VI. 21.) AB határozat].” [3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [19]]
- [32] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Abtv. 52. §-ának (2) bekezdése értelmében állandó gyakorlata szerint a határozottság követelményének minden támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény minden felhívott rendelkezése vonatkozásában külön-külön teljesülnie kell [3136/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]].
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, az Alkotmánybíróság 3058/2015. (III. 31.) AB végzésével értelmezett feltételeknek megfelel, mivel az eljárásban alkalmazni kell az Üttv. megjelölt rendelkezését, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére és a XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított érvelés vonatkozásában pontosan és egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezését.
- [34] Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor, hogy a bírói kezdeményezés az Alaptörvény XII. cikkére és a XXVIII. cikk (7) bekezdésére vonatkozó indítványi elem tekintetében nem tartalmaz indokolást, ily módon e tekintetben az indítvány nem felel meg a határozott kérelem követelményének, ezért az indítvány az Alaptörvény XII. cikkére és a XXVIII. cikk (7) bekezdésére alapított elemei tekintetében nem vizsgálható érdemben. Ugyanígy nem vizsgálható érdemben az indítványozó bírói tanács védelemhez való jogra történő hivatkozása, mert e tekintetben egyrészt konkrét alaptörvényi rendelkezést nem jelölt meg, másrészt e tekintetben az indítvány külön indokolást nem tartalmaz, így nem felel meg a határozott kérelem követelményének.
- [35] Az indítvány az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvénnyel, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására.

IV.

- [36] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.
- [37] 1. Az indítványozó bírói tanács az Üttv. 20. § (5) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól, mert álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő ügyben az Üttv. 20. § (5) bekezdését együtt értelmezve a Pp. 70. §-ával és az Abh.-val vizsgálnia kell, hogy az Ügyvéd az ügyvállalási korlát alóli felmentés hiányában jogosult-e képviselni a felperest, és ennek függvényében az Ügyvéd által benyújtott felülvizsgálati ellenkérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem hatályos-e. Az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosságot, illetve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, amennyiben a bíróság tartalmi vizsgálatnak veti alá a perben benyújtott ügyvédi meghatalmazást.
- [38] Az Alkotmánybíróság előjáróban rögzíti, hogy a jelen ügyben is szakjogi – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó, alkotmányossági – kérdésnek tekinti annak megítélését, hogy az alapügyben benyújtott ügyvédi meghatalmazás esetében fennáll-e az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát.
- [39] Következésképpen az Alkotmánybíróság határozata kizárólag az indítvánnyal érintett Üttv. 20. § (5) bekezdésének, illetőleg az ezzel szoros összefüggésben álló eljárásjogi rendelkezések, így különösen a Pp. 70. §-ának alkotmányossági vizsgálatára szorítkozik.
- [40] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályozást.
- [41] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése értelmében az ügyvéd korábbi munkáltatójával szemben akkor folytathat ügyvédi tevékenységet, ha a munkavégzésre irányuló jogviszony legalább három éve megszűnt, és az ügy intézésében nem vett részt. A korábbi munkáltató e korlátozás alól felmentést adhat. Az Üttv. 2018. január 1-ei hatálybalépésével változott az ügyvállalási korlátra vonatkozó szabályozás, amelyet korábban az Ügyvédi tv. 25. § (2) és (3) bekezdései tartalmaztak. Az Üttv. e vonatkozásban a személyi hatályában bekövetkezett változásokra tekintettel, illetve a munkáltató Üttv. 2. § (2) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott gyűjtőfogalmának hivatkozásában tér el a korábbi Ügyvédi tv. szövegétől, az ügyvállalási korlát jogintézményén érdemben nem változtatott.

- [42] Az ügyvállalási korlát alkalmazását továbbra is érdemben változatlan feltételek mellett indokoltnak tartotta a jogalkotó, mivel a cél annak megelőzése, hogy az ügyvédi tevékenységet gyakorló a korábbi jogviszonya alapján megszerzett belső információkat ne használhassa fel a korábbi munkáltatóval ellenérdekű későbbi ügyfele hasznára. Az ügyvállalási korlát az Üttv. és az Ügyvédi tv. alapján is abban az esetben áll fenn időhatár nélkül, ha az ügyvéd az érintett ügy intézésben részt vett, amennyiben nem vett részt, azaz új ügyről van szó, akkor a korlátozás a munkavégzésre irányuló jogviszony megszűnését követő három évig áll fenn. Mind az Üttv., mind a korábbi Ügyvédi tv. lehetőséget ad arra, hogy a korábbi munkáltató a hároméves ügyvállalási korlát alól felmentést adjon.
- [43] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az ügyvállalási korlát jogintézményének fenntartása – a Magyar Ügyvédi Kamara *amicus curiae* beadványában foglaltak szerint is – az igazságszolgáltatás integritásának fenntartását szolgálja, amely egyaránt jelenti a külső és a belső befolyástól mentes, pártatlan és tárgyilagos eljárás biztosítását. Az igazságszolgáltatás integritását nemcsak családi, hozzátartozói kapcsolatok, hanem egyéb külső, belső befolyásoló tényezők is érinthetik, amelyek bírósági perben veszélyeztethetik az ítékezés, illetve a hatósági ügyben a hatósági döntéshozatal pártatlanságát, tárgyilagosságát.
- [44] 3. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már részletesen foglalkozott az ügyvéd által ellátott jogi képviselet hatósági és bírósági eljárásban történő vizsgálatának alkotmányos szempontjaival, azonban a meghatalmazás alapjául szolgáló semmisség kérdésére nem tért ki.
- [45] Az Alkotmánybíróság előjáróban utal arra, hogy számos más foglalkozás feladatköre és részletszabályai esetében a jogi szabályozás legfeljebb a tevékenység kereteit és feltételrendszerét határozza meg, ugyanakkor az ügyvédi hivatás gyakorlásának feltételei, részletszabályai erősen normatívan formalizáltak. Mindazonáltal az ügyvédi hivatás minden egyéb hivatástól eltér abban a tekintetben, hogy a megbízók alkotmányos jogaival szoros kapcsolatban áll, azok érvényesítését garanciális jelentőséggel elősegíti.
- [46] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban utalt arra, hogy „[a]z ügyvéd funkcionális függetlensége megköveteli, hogy az ügyvéd független legyen a közhatalom, illetve az ügyfele érdekeit hátrányosan érintő befolyásoktól. Az Ütv.-ben rögzített összeférhetetlenségi, illetve a megbízás elvállalásának korlátaira vonatkozó szabályok célja, hogy az ügyvéd funkcionális függetlenségén keresztül az igazságszolgáltatás rendes működését biztosítsák, illetve fenntartsák az ügyvédséggel szembeni közbizalmat. Az Alkotmánybíróság a 365/B/2000. (IX. 23.) AB határozatában rámutatott, hogy »[m]ás oldalról tekintve az összeférhetetlenségi szabályoknak az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, vagy egyébként jogszerűtlen képviselet lehetőségét. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviseletnek még a látszatát is törekedjék elkerülni.« [ABH 2002, 1147, 1151]” (Abh., Indokolás [47])
- [47] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a hatósági eljárásra vonatkoztatva az alábbi megállapításokat tette az ügyvéd képviseleti jogának vizsgálatával összefüggésben: „A Ket. 40. §-a alapján a hatóságnak nemcsak joga, hanem kötelezettsége is a meghatalmazott képviseleti jogosultságának vizsgálata, amely szükségszerűen lehetővé teszi a jogszabályok által meghatározott körben, azok kereteit nem túllépve az ügyvédség feletti hatósági jogkör gyakorlását, következképpen önmagában a képviseleti jog hatóság általi vizsgálata nem eredményezi az ügyvédség önkormányzatiságának és a kamarai hatáskörnek a sérelmét. A Ket. 40. § (4) bekezdésében foglalt »alkalmatlanság« fogalmát a jogszabály nem határozza meg, annak értelme egyéb jogszabályi rendelkezések jelentéstartalma és az adott ügy speciális tényei és körülményei alapján határozható meg, amely adott esetben jogi tények alapján fennálló alkalmatlanság megállapítását is eredményezheti. Az Alkotmánybíróság a Ket. 40. § (4) bekezdése és az Ütv. [Ügyvédi tv.] 25. § (2)–(3) bekezdése szabályozásának összevetése és a joggyakorlat alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Ütv. 25. § (2) bekezdésében foglalt összeférhetetlenség esete megalapozhatja az ügyvéd képviselőként történő visszautasítását a hatósági eljárásban a Ket. 40. § (4) bekezdésének alkalmazásával, azonban e tekintetben külön mérlegelendő, hogy az érintett ügyvéd a hatóságtól az Ütv. 25. § (3) bekezdése alapján felmentést kapott-e és az mire terjedt ki.” (Abh., Indokolás [61]–[62])
- [48] Következképpen az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a hatósági eljárás vonatkozásában megerősítette, hogy a hatóságnak a Ket. 40. §-a alapján kötelezettsége az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálata olyan terjedelmi körben, amely a nyilvánvaló – adott esetben jogi tényeken alapuló összeférhetetlenség esetére is vonatkozó – alkalmatlanság nyilvánvaló eseteit hivatott kiszűrni és szükség esetén a képviselő visszautasításáról dönteni. Az Ákr. 13. § (4) bekezdés a) pontja alapján a korábbi szabályozás érdemben nem változott, ily módon

a hatóságnak az Ákr. alapján folytatott eljárásokban is ugyanúgy kötelezettsége az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálata.

- [49] A jelen ügyben azonban az indítványozó bírói tanács által jelzett körben nem a hatósági eljárásra vonatkozó eljárásjogi rendelkezések értelmezése a fő kérdés – amelyet az Abh. már érdemben vizsgált –, hanem az ügyvédi meghatalmazás bírósági eljárásban irányadó eljárásjogi rendelkezések alapján történő vizsgálatának terjedelmi köre vizsgálendő. Az Abh. az azon ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz tárgyából adódóan, az indítványhoz kötöttségre figyelemmel nem vizsgálta érdemben a bírósági eljárásban benyújtott ügyvédi meghatalmazás vizsgálatának terjedelmi kereteit, e tekintetben pusztán abban látta az adott ügyben támadott bírósági határozat alaptörvény-ellenességét, hogy a konkrét ügyben eljáró bíróság indokolási kötelezettségének nem tett eleget, ezáltal megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [50] Az Alkotmánybíróság visszautalva a IV/2. pontban (Indokolás [40] és köv.) kifejtettekre megállapítja, hogy a bírósági eljárásban benyújtott ügyvédi meghatalmazás vizsgálata a Pp. 70. §-a értelmében az eljáró bíróság hivatalból ellátandó kötelezettsége, amely nemcsak a formai, hanem a tartalmi vizsgálatra is vonatkozik. A régi Pp. 72. §-a a meghatalmazás hivatalbóli vizsgálatát a régi Pp. 67–69. §-okban meghatározott követelményekre szűkítette, azonban a hatályos Pp. a 70. §-ban többek között arra tekintettel is mellőzte a korábbi szabályozási megoldásban szereplő merev hivatkozások szerepeltetését, hogy az eljáró bíróság megfelelően érvényre tudja juttatni a meghatalmazás formai és tartalmi vizsgálatát. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az ügyvédi meghatalmazás perbeli tartalmi vizsgálatának nem lehet akadály, hogy az ügyvédekre irányadó ügyvállalási korlát jogintézménye az ügyvédekre vonatkozó státusztörvényben és nem a Pp.-ben szerepel.
- [51] 4. Az Alkotmánybíróság elsőként az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelmére vonatkozó indítványozói hivatkozást vizsgálta meg.
- [52] Az Alkotmánybíróság felidézte a normavilágossággal kapcsolatos gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, amely „az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek” [3057/2019. (III. 25.) AB határozat, Indokolás [15]]. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága és az egyes jogi normák egyértelműsége [33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [32]; 3001/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [87]].
- [53] Az Alkotmánybíróság a 24/2013. (X. 4.) AB határozatban rögzítette, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak a norma egyértelműségének követelményével kapcsolatos eddigi gyakorlata szerint a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni.” [Indokolás [49]; 3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [30]–[33]; 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [32]]
- [54] Az Alkotmánybíróság a 3/2016. (II. 22.) AB határozatban kiemelte, hogy a szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra (Indokolás [11]). Következésképpen „[a]lkotmánysértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő” [1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672–674; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [55] Az indítványozó bírói tanács szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése azon okból nem felel meg a normavilágosság követelményének, hogy az Alaptörvény 28. cikkének második fordulata értelmében a bíróságnak a jogszabályok értelmezése során a jogalkotói indokolásra elsődlegesen figyelemmel kell lennie. Az Üttv. 20. §-ához fűzött indokolás értelmében az ügyvállalási korlát megsértése nem eredményezi a megbízási szerződés semmisségét, e szabály megsértése az ügyvéd fegyelmi felelősségének megállapítását vonja maga után. Az indítványozó bírói tanács ezen törvényi indokolásra hivatkozással indokolta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelmét. Az Alkotmánybíróság szerint az ügyvédi meghatalmazás ügyvállalási korlátra kiterjedő tartalmi vizsgálata nem jelenti az ügyvédi kamarai fegyelmi hatáskör elvonását, illetve a semmisség megállapítását sem. A Pp. 70. §-a alapján a képviseleti jogosultság tartalmi vizsgálata is szükséges, ugyanakkor a bíróság vizsgálata nem terjedhet ki a fél és jogi képviselője közötti megbízási szerződés érvényességére, semmisségére. Kiemelendő, hogy a Pp. 70. §-a, illetve a Pp. és a Kp. egyéb rendelkezései sem tartalmazzák szövegszerűen, hogy a bíróságnak a meghatalmazás vizsgálatakor a semmisség kérdésében is állást kellene

foglalnia, mindazonáltal az ügyvállalási korlát Üttv.-ben szabályozott jogintézménye és a Pp. 70. §-a szerinti perbeli meghatalmazás vizsgálatára vonatkozó rendelkezések együttes értelmezéséből sem vezethető le, hogy a képviseleti jogosultság perbeli vizsgálatának szükségszerű eleme lenne az alap megbízási jogviszony érvényessége. A Pp. 70. §-a alapján a bíróságnak olyan terjedelmi körben szükséges a meghatalmazást tartalmi vizsgálat alá vetnie, amely a perbeli képviseleti jogosultság fennállására/megengedhetőségére vonatkozik, hiszen a Pp. 70. §-a szövegszerűen a képviseleti jogra, azaz nem a megbízó és az ügyvéd közötti megbízási szerződésre vonatkoztatja a hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget.

- [56] Ezen túlmenően, az ügyvéddel szembeni kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása sem előfeltétele a Pp. 70. §-a alapján a képviseleti jog tartalmi vizsgálatának, annál is inkább mert a kamarai fegyelmi határozat a közigazgatási jogvita tárgyában eljáró bíróságot nem köti a Kp. 85. § (6) bekezdése értelmében.
- [57] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése és annak indokolása nem áll ellentétben a Pp. 70. §-ával, a jogszabályi hierarchiában azonos szinten lévő normák között nem eredményez kollíziót, hogy a Pp. 70. §-a szerinti tartalmi vizsgálati kötelezettség egyik eleme az Üttv.-ben és nem a Pp.-ben szerepel, illetve nem áll fenn normakollízió az ügyvédi kamarát megillető fegyelmi hatáskör vonatkozásában sem. Ugyanígy nem normakollízió, hogy a meghatalmazásból kitűnő tények képviseleti joggal összefüggő tartalmi vizsgálata nem terjedhet a megbízási szerződés semmisségének vizsgálatáig.
- [58] Ezen túlmenően, tekintettel arra, hogy az indítványozó bírói tanács azon kifogása, miszerint az ügyvállalási korlát bíróság általi vizsgálata nem szerepel tételesen a jogszabályban, a fentebb kifejtettek szerint nem helytálló, megállapítható, hogy a normavilágosság követelménye ezen okból sem sérül, hiszen a Pp. 70. §-a alapján a meghatalmazás képviseleti joggal összefüggő tartalmi vizsgálatába beletartozik a törvény alapján kizárt képviselet esete is, amilyen az Üttv. 20. § (5) bekezdésében szabályozott ügyvállalási korlát. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a Pp. 70. §-ának szövegezése a tekintetben változott a régi Pp.-hez képest, hogy a meghatalmazás tartalmi vizsgálatát nem szűkíti a régi Pp. 67–69. §-aiban szabályozott esetekre, éppen ezért nem áll összhangban az Alaptörvénnyel a Pp. 70. §-a alapján egy olyan bírósági gyakorlat kialakítása, amely továbbra is csak a régi Pp. szerinti esetekben ismeri el a tartalmi vizsgálat terjedelmét és nem veszi hivatalból figyelembe az egyéb jogszabály alapján kizárt képviselet eseteit. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal azon gyakorlatára, miszerint „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvényeknek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.” {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [23]}
- [59] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az ügyvéd volt munkáltatójával szembeni perben szükségszerűen az egyik fél a korábbi munkáltató. Következésképpen az ilyen típusú perekben a bíróság figyelmét a másik fél szükségszerűen felhívja az ügyvállalási korlát megsértésére és a bíróság számára a Pp. alapján minden eszköz adott, hogy a feleket és képviselőiket az ügyvállalási korláttal kapcsolatos tényekről nyilatkoztassa. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó bírói tanács által hivatkozott uniós irányelv sem helyezi más megvilágításba a vonatkozó eljárásjogi rendelkezéseket. Következésképpen a bíróság részéről az ügyvállalási korlát, mint jogszabály alapján kizárt képviselet felderítése a gyakorlatban nem igényel bonyolultabb nyilatkozattételre kötelezést, mint például a benyújtott meghatalmazás esetében az arra jogosulttól származóság cégjegyzék vagy egyéb okiratok alapján történő megítélése, vagy egy tanúmeghallgatás, illetve szakértői meghallgatás előtt a felekkel való személyes kapcsolat feltárása, amely mintegy előkérdésként megelőzi a konkrét perbeli eljárás megengedhetőségét.
- [60] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a jogalanyok számára értelmezhetetlen lenne, vagy ellentmondásos értelmezést eredményezne, ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti normavilágosság sérelme nem állapítható meg, ebből kifolyólag ezen rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

- [61] 5. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megsértésével kapcsolatos indítványi elemet vizsgálta meg.
- [62] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog esetében minden esetben tartalmi vizsgálatot folytat, így elemzi a jogszabályi környezetet és a bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását és mindezek alapján von le következtetéseket az adott esetben megállapítható alapjogsérelemre {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [17]; 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [63] A tisztességes eljárás (*fair trial*) az Alkotmánybíróság szerint „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján meghatározhatók a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljárásnak az is része, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]}.
- [64] Az indítványozó bírói tanács szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése azért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, mert ha ugyanannak az ügynek bármely megelőző eljárásaiban az ügyvállalási korlátot nem vizsgálták, vagy annak hiányát elfogadták, és később a jogorvoslati fórum dönt úgy, hogy a félre hátrányos jogkövetkezményként alkalmazva új jogi képviselő meghatalmazásának hiányában visszautasítja a beadványt, miközben a félnek közben már költségei is keletkeztek és időmúlás is történt az ügyében. A Kúria azon okból is alaptörvény-ellenesnek tartja az Üttv. 20. § (5) bekezdését, hogy a fél ügyvédi képviselete ezen norma alapján a fél és az ügyvéd akaratan kívül az eljárás bármely pontján úgy is megszűnhet, hogy az ellenérdekű félnek elegendő csak hivatkozni az ügyvállalási korlát fennálltára.
- [65] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [66] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról, vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön. A jelen ügyben az Üttv. 20. § (5) bekezdése vonatkozásában az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján a fél tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának fegyverek egyenlőségére vonatkozó részjogosítványa ütközik a pártatlan bíróság követelményével.
- [67] A pártatlanság követelményével az Alkotmánybíróság elsőként a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatban foglalkozott részletesen. Ezen határozat értelmében „[a] pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítéletmentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.” (ABH 1995, 346, 348) Az Alkotmánybíróság a 166/2011. (XII. 20.) AB határozatban az Emberi Jogok Európai Bírósága által alkalmazott ún. kettős tesztre hivatkozott, amely szerint „a szubjektív teszt keretében az eljáró bíró személyes magatartását, vagyis azt vizsgálja, hogy volt-e az eljárás során olyan megnyilvánulása, amelyből a pártatlanságának hiányára lehet következtetni. Az objektív megközelítés pedig annak vizsgálata, hogy volt-e objektíve igazolható oka a pártatlanság hiánya feltételezésének (ABH 1995, 346–348), vagyis az adott szabályozás biztosítja-e a pártatlanság követelményét, ideértve azt is, hogy az eljárás a közösség, elsősorban a jogkeresők oldaláról nézve objektíve nem támaszthat kételyeket a pártatlanságot illetően [20/2005. (V. 26.) AB határozat, ABH 2005, 202, 225–226; 32/2002. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2002, 153, 161; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222, 227–228].” (ABH 2011, 545, 558–559). Az Alkotmánybíróság a 20/2020. (VIII. 4.) AB határozatában – a korábbi gyakorlat megerősítése mellett – hangsúlyozta, hogy a „törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága olyan általános jogelv, amely az emberi jogok védelme érdekében megkötött valamennyi jelentősebb univerzális és regionális nemzetközi egyezménynek sajátja [részletesen lásd: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]]” (Indokolás [98]). Ugyanezen határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a „pártatlanság érvényesülését objektív megközelítésben a bírák kizárására vonatkozó büntetőeljárási szabályok biztosítják” {20/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [100]}.
- [68] Az integritásvédelem megőrzése és a perbeli, valamint hatósági eljárásban történő biztosításának tipikus példája a Pp.-ben (12. §, 19. §, 511. §, 563. §), illetve a Kp.-ben (10. §) a bírók kizárásának, valamint az Ákr.-ben (22–24. §) az ügyintézővel szemben érvényesülő kizárás jogintézménye. A bírókkal szemben érvényesülő

kizárási szabályok jelentőségét jelzi, hogy azok megsértése abszolút hatályon kívül helyezési oknak minősül. Az igazságszolgáltatás integritásának védelmét a jogalkotó ugyanakkor nemcsak a bírókra vonatkozó kizárási szabályokon keresztül, hanem a bíróság oldalán eljáró ülnökökre és jegyzőkönyvvezetőkre is vonatkoztatja. Kiemelendő, hogy a régi Pp. 325. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a közigazgatási perben bíróként nem járhatott el, aki korábban a perben félként szereplő, határozatot hozó közigazgatási szerv dolgozója volt, a jogviszonya megszűnését követő 2 évig, amely szabályt a Kp. is fenntartja, sőt a 10. § (1) bekezdés c) pontjában a korábbi kétéves időkorlátot, 5 évre felemelte.

- [69] Az igazságszolgáltatás integritásának védelme azonban nem lenne teljes, ha a perben eljáró felek jogi képviselői vonatkozásában nem érvényesülnének az ügyvállalási korlát rendelkezései, amelyek egyrészt a bírák külső és belső befolyástól mentes, pártatlan ítélezését biztosító szabályok, másrészt végső soron az fél érdekét (ti. az ügyvállalási korláttal érintett ügyvéd által képviselt féllel ellenérdekű fél), a vele szembeni tisztességes eljárás érvényre juttatását szolgálják.
- [70] Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az ügyvédi hivatással szembeni közbizalom olyan alkotmányos érték, amelynek fenntartása jogállami feladat. Az ügyvédségre vonatkozó szabályozás abban az értelemben dichotóm, hogy részben közjogi szabályozás értelmében az ügyvédnek a megbízása ellátása során érvényre kell juttatnia a közjót, illetve a magánjogi szabályozás alapján megbízza partikuláris érdekeit. Az ügyvédnek mindazonáltal nemcsak szervezeti értelemben, hanem funkcionálisan is függetlennek kell lennie, azaz foglalkozását a megbízója érdekeivel ellentétes érdekek befolyásától mentesen, illetve az elvtelen képviselőt elkerülve kell ellátnia. Az ügyvéd funkcionális függetlensége és az elvtelen képviselőt tilalma – amelynek egyik esete az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye – teremti meg az ügyvédi hivatással szembeni közbizalmat, amely szerves részét képezi az igazságszolgáltatás integritásvédelmére hivatott szabályozási rendszernek.
- [71] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog a bírósági perben félként szereplő személyek alapjoga, ugyanakkor ezen alapjog tényleges érvényesülésének elengedhetetlen feltétele az ügyvédi képviselőt alkotmányos védelemben részesítése nem közvetlenül, hanem közvetetten, a perbeli felek jogállami intézményvédelme útján.
- [72] Ugyanígy említendő, hogy a bizonyítási eljárás kulcsszereplőinek tekinthető tanúk és szakértők vonatkozásában is érvényesülnek integritásvédelmi rendelkezések, például szakértő és tanú esetében a felekkel való korábbi személyi összefonódás is kizárást (Pp. 301. §), illetve a tanúvallomás megtagadását (Pp. 290. §) vonja maga után. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az igazságszolgáltatás integritásának védelme komplex rendszerben érvényesül, amely úgy tud a maga teljességében a gyakorlatban érvényre jutni, ha a per minden szereplőjére (bírók, ülnökök, jegyzőkönyvvezetők, tanúk, szakértők, felek jogi képviselői) vonatkoznak a felekkel való korábbi, illetve jelenlegi kapcsolatokra tekintettel kizárási szabályok.
- [73] A perből a felek magától értetődő jelleggel nem zárhatók ki, hiszen az ő jogvitájuk eldöntésére hivatott a bírósági per jogintézménye. Annak érdekében, hogy az igazságszolgáltatás integritásának védelme a maga teljességében érvényesülni tudjon, a per minden szereplője vonatkozásában szükségesek a felekkel való korábbi/jelenlegi személyes kapcsolatuktól függő kizárási szabályok. Amennyiben a kizárási szabályok csak a bírók, az ülnökök, a jegyzőkönyvvezetők, illetve a tanúk, szakértők vonatkozásában érvényesülnek és a felek képviselőire nem vonatkoznak, úgy az igazságszolgáltatás integritásvédelmének pajzsán, így az ügyvédi hivatást érintően fennálló közbizalom alkotmányos értékén olyan rés keletkezne, amely veszélyeztetné a tárgyilagos és pártatlan ítélezést, azaz a bíró szakmai, ítélezésbeli függetlenségét, amely végső soron a felek érdekét, az igazságos és törvényes jogállami ítélethozatalt szolgálja.
- [74] Az Alkotmánybíróság nem osztja az indítványozó bírói tanács azon álláspontját, miszerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát vonatkozásában a jogalkotói cél a volt munkáltató üzleti titokvédelmére szorítkozna csak, hiszen egy közelmúltban megszüntetett munkavégzésre irányuló jogviszony során nemcsak üzleti és egyéb titkok, hanem a volt munkáltató működésére vonatkozó olyan belső – főként személyes kapcsolatokon alapuló – információk is felhasználhatóvá válnának, amelyek veszélyeztetnék a külső és belső befolyástól mentes pártatlan ítélezést. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a konkrét ügyben félként érintett NAV esetében az üzleti titoksértés eleve nehezen értelmezhető.
- [75] Tekintettel arra, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát nem kizárólag a volt munkáltató üzleti titokvédelmét hivatott elősegíteni, nem állítható, hogy ezen szabály elhagyása a jogrendszerből nem eredményezne koherenzavart arra hivatkozással, hogy az üzleti titok védelmét a büntetőjog és a polgári jog megfelelően biztosítja. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye az igazságszolgáltatás integritása védelmének, mint alkotmányos értéknek

a védelmét szolgálja, amely szerves részét képezi az integritásvédelemre hivatott azon komplex rendszernek, amely főként az eljárási törvényekben nyert szabályozást. Az a tény, hogy az ügyvédek esetében érvényesülő ügyvállalási korlát nem a Pp.-ben, hanem az ügyvédekre vonatkozó státusztörvényben került külön szabályozásra nem képezheti akadályát annak, hogy a bíróság ezen jogintézményt a perben érvényre juttassa.

- [76] Az Alkotmánybíróság szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése szerinti ügyvállalási korlát jogintézménye egy sajátos hármass hatásköri rendszerben jut érvényre, amelynek szerves részét képezi az ügyvállalási korlát konkrét perben/hatósági ügyben történő tartalmi vizsgálata. A hármass hatásköri rendszer összetevői koherens részét képezik az ügyvállalási korlát integritásvédelmi funkciójának érvényesülését biztosítani hivatott szabályozási rendszernek, ily módon bármelyik hatáskör kivonása a jogrendszerből, vagy a hatáskör elégtelen gyakorlása azt eredményezné, hogy a jogintézmény a gyakorlatban nem jut érvényre.
- [77] A hármass hatásköri rendszer első eleme a konkrét perben/hatósági ügyben az ügyvállalási korlát meglétének vizsgálata, szükség esetén bizonyítási eljárás lefolytatása útján (kapott-e az ügyvéd felmentést az ügyvállalási korlát alól a korábbi munkáltatójától vagy sem, illetve eltelt-e a 3 év a korábbi jogviszonya megszűnésétől számítva). Ezen első hatáskörnek szükségszerűen csak a konkrét hatósági ügyben eljáró hatóság, illetve a bírósági perben eljáró bíróság tud érvényt szerezni, ezért a hatósági eljárás vonatkozásában a korábbi Ket. 40. §-a illetve az Ákr. 13. §-a, valamint a bírósági perben a Pp. 70. §-a lehetővé teszi az ügyvédi meghatalmazás tartalmi vizsgálatát is.
- [78] A második elem az ügyvédi kamara által az Üttv. szerint gyakorolható fegyelmi hatáskör, amely nem eredményezi az első hatáskör szerinti konkrét perben az ügyvéd képviselői eljárásának visszautasítását, hiszen az ügyvállalási korlát megsértésének gyanúja esetén még ha lenne is folyamatban az ügyvéd ellen fegyelmi eljárás, annak jogkövetkezményei a konkrét ügyekben a kamara által nem vonhatók le, kizárólag az egyedi ügyben eljáró hatóság, bíróság jogosult az ügyvállalási korlátnak konkrét ügyben érvényt szerezni.
- [79] A harmadik hatáskör az ügyvállalási korlát megsértése esetén a megbízó vagy a korábbi munkáltató által az ügyvéd ellen kezdeményezett polgári (kártérítési, illetve semmisség megállapítása iránti) per, amely perben a polgári bíróság a megbízás semmisségének jogkövetkezményeit alkalmazhatja, következésképpen ezen harmadik hatáskör miatt az első hatáskör egyidejűleg nem jelenti a megbízás semmisségének kimondását sem, hiszen annak jogkövetkezményei, kizárólag külön e célból indított polgári perben érvényesíthetők.
- [80] A hármass hatásköri rendszer második és harmadik eleme az első (konkrét ügyben érvényesített kizárás/képviselő visszautasítása) hatáskörtől elkülönül abban az értelemben, hogy a második hatáskör szerinti kamarai fegyelmi hatáskör, illetve a harmadik elem szerinti kártérítési hatáskör egymásra épülnek, hiszen a polgári per indítását szükségszerűen megelőzi a kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása, míg az első hatáskör gyakorlásának nem feltétele a második illetve a harmadik hatáskör gyakorlása. A Pp. 263. § (2) bekezdése és a Kp. 85. § (6) bekezdése értelmében a bíróságot nem köti a kamarai hatáskörben hozott fegyelmi határozat, illetve az abban megállapított tényállás, ezért a kamarai fegyelmi hatáskör gyakorlása nem előfeltétele a konkrét perben a Pp. 70. §-a alapján a meghatalmazás tartalmi, ügyvállalási korlátra is kiterjedő vizsgálatának.
- [81] Tekintettel arra, hogy a Pp. 70. §-a alapján a bíróságnak hivatalból formai és tartalmi vizsgálatnak kell alávetnie a képviseleti jogosultságot, amely tartalmi vizsgálati körbe beletartozik a jogszabály alapján – így az Üttv. 20. § (5) bekezdésében szabályozott ügyvállalási korlátra tekintettel – kizárt képviselet esete is, így megállapítható, hogy a Pp. 70. §-ának létezik olyan alkotmányos értelmezése, amely nem eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megsértését.
- [82] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapítja, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szükségtelenül és aránytalanul korlátozná a felek tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme nem állapítható meg, ebből kifolyólag ezen rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.
- [83] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor az Abtv. 46. § (3) bekezdése alapján, hivatalból eljárva, alkotmányos követelmény megállapítását tartotta szükségesnek annak érdekében, hogy az Üttv. 20. § (5) bekezdése és a Pp. 70. §-ának együttalkalmazása az Alaptörvénnyel összhangban álló jogalkalmazói értelmezést eredményezzen, amelynek értelmében a meghatalmazott képviseleti jogosultságának tartalmi vizsgálata arra is kiterjed, hogy nincs-e jogszabályi – így az Üttv. 20. § (5) bekezdése alapján fennálló – akadálya a meghatalmazott eljárásának és ezen vizsgálata alapján szükség esetén le kell vonnia a felek perbeli képviseletét érintő jogkövetkezményeket. Az Alkotmánybíróság kiemeli, amennyiben a bíróság a képviseleti jogosultság tartalmi vizsgálata során azt észleli, hogy az jogszabályba, így az Üttv. 20. § (5) bekezdésébe ütközik, akkor nyilatkoztatnia szükséges

az érintett feleket és az ügyvédet, szükség esetén fel kell hívnia a feleket arra is, hogy nyilatkozatukat okirattal igazolják. Ezt követően amennyiben a nyilatkozatok és az okiratok alapján megállapítható az ügyvállalási korlát fennállása, a bíróság oly módon tudja biztosítani a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülését, ha megfelelő határidő biztosításával hiánypótlásra hívja fel az ügyvállalási korláttal érintett ügyvéd által képviselt felet, hogy gondoskodjon új jogi képviselő meghatalmazásáról, vagy amennyiben a jogi képviselő nem kötelező, a továbbiakban járjon el személyesen, illetőleg az eddig, a kizárt jogi képviselő által megtett perbeli cselekmények vonatkozásában is nyilatkozzon arról, hogy azokat magáénak ismeri-e el, ellenkező esetben ezen perbeli cselekmények megismétlése szükséges.

- [84] Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság utal arra, hogy amennyiben az eljáró bíróság úgy látja, hogy az előtte folyó perben eljáró hatóság jogait/tevékenységét visszaélészerűen gyakorolja, akkor egyrészt élhet a Pp. 166. §-a alapján a Pp. 18. § (2) bekezdése szerinti eset mintájára pénzbírság kiszabás lehetőségével, amennyiben úgy ítéli meg, hogy az egyik fél nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezte a másik fél jogi képviselőjének perből történő kizárását, másrészt súlyosabb esetekben felvetődhet a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 305. §-ában szabályozott hivatali visszaélés gyanúja, amely vonatkozásban a bíróságot feljelentési kötelezettség terheli a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 376. § (2) bekezdése alapján. Ugyanakkor a közigazgatási ügyben eljáró bíróságnak nincs, és nem is kell, hogy hatásköre legyen az egyik fél vagy ügyvédje által elszenvedett kár megállapítására, vagy munkajogi, fegyelmi hatáskör gyakorlására.

6. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2020. december 15.

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
előadó alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett*

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [85] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal, ugyanakkor fontosnak tartom kiemelni az alábbiakat.
- [86] 1. A Kúria eljáró tanácsa szerint az Üttv. 20. § (5) bekezdése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján sérti a normavilágosság követelményét. Az indítványozó bírói tanács hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint a bíróság hivatalból köteles gondoskodni arról, hogy a törvényben meghatározott ügyvállalási korlát alá eső megbízással rendelkező ügyvéd perbeli képviselőként ne járhasson el. Az indítvány érvelése szerint ugyanis ezáltal biztosítható, hogy a bíróságnak az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdésében meghatározott igazságszolgáltatási tevékenysége ne szenvedjen csorbát. Ellene hat ugyanakkor ezen alkotmányos követelménynek, hogy az Üttv. támadott rendelkezésének a bírói gyakorlatban nem alakult ki egységes értelmezése, és számos esetben a bíróságok nem vizsgálták az ügyvállalási korlátot.
- [87] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság az államtól és elsősorban a jogalkotótól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek {3057/2019. (III. 25.) AB határozat, Indokolás [15]}. Ebből tehát az következik, hogy a normavilágosság szempontjából a konkrét mérce, hogy a norma legyen „egyértelmű” és alkalmazása „kiszámítható” {3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [30]–[33]; 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [88] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése a meghatalmazott képviseleti jogosultságát korlátozza. A Pp. 70. §-a pedig előírja, hogy a meghatalmazott képviseleti jogosultságát a bíróság az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálja. A Pp. hatályos szabályozása nem változtatott a régi Pp. szabályozásán, és annak bírói gyakorlatán: a bíróság a meghatalmazott képviseleti jogosultságát az eljárás folyamán (nyilvánvalóan különös figyelemmel az egyes eljárási szakok kezdetére, mint a keresetlevél benyújtása, az ellenkérelem előterjesztése, a fellebbezés, a felülvizsgálat vagy a perújítás) mindvégig hivatalból vizsgálja. Ez kiterjed a meghatalmazás alaki és tartalmi vizsgálatára (lásd például: EBH2010. 2195.).
- [89] Fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a jogi képviselet szabályszerűsége az igazságszolgáltatás fontos alkotmányos garanciája. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta ugyanis, hogy az ügyvédi tevékenység gyakorlása során az ügyvédi hivatás függetlensége az alkotmányos jogok – így elsősorban az igazságszolgáltatáshoz fűződő jogok – érvényesítésének garanciáját képezi. Ennek pedig lényeges eleme az összeférhetlenségi szabályok érvényesülése, amelyek e függetlenség biztosítékai. Az Alkotmánybíróság rámutatott ezért, hogy az összeférhetlenségi szabályoknak ezáltal az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, avagy egyébként jogszerűtlen képviselet lehetőségét. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviseletnek még a látszatát is törekedjék elkerülni [365/B/2000. (IX. 23.) AB határozat, ABH 2002, 1147, 1151].
- [90] A fentiek alapján az alkotmányos követelmény tartalmával egyetértek. Álláspontom szerint ugyanakkor az Üttv. 20. § (5) bekezdésének és ezzel összefüggésben a Pp. 70. §-ának az indítványban bemutatott eltérő értelmezése a bírói gyakorlatban a jogalkalmazás kiszámíthatóságának követelményén keresztül a jogbiztonság elvét sérti. Az Abtv. 46. § (3) bekezdésén alapuló jogkövetkezményt az Alkotmánybíróságnak ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből kellett volna levezetnie.
- [91] 2. Az Abh.-hoz fűzött különvéleményemben is utaltam rá, hogy álláspontom szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog a bírósági eljárásban résztvevő feleket, illetve az eljárás alá vont személyeket illeti meg. Az eljárás során a jogi képviselet megszűnése miatt a feleket ért joghátrány ezért a felek vonatkozásában vetheti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét. Erre tekintettel az indokolásnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő részeivel csak részben értek egyet.
- [92] Annak hangsúlyozását tartom fontosnak, hogy az eljáró bíróságnak az eljárási szabályok keretei között mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a megszűnt jogi képviselet miatt a feleket az eljárás során hátrány ne érje.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [93] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes (*fair*, méltányos kiegyensúlyozott) bírósági eljáráshoz való jog védelmi körébe tartozik részben a bírósági eljárás alapjogilag egységként értékelt és védett minősége, részben pedig azok a részjogosítványok, amelyeket az Alaptörvény maga nevesít és amelyeket az Alkotmánybíróság bontott ki gyakorlata során. A bírósági eljárással kapcsolatos jogosultságok tartalmuk mellett a jogosulti és a kötelezett kör, valamint a korlátozhatóság oldaláról mutatnak eltérő sajátosságokat {összefoglalóan lásd erről például: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [49]–[51]}.
- [94] A többségi indokolás által Abh.-ként hivatkozott 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat jelen ügy szempontjából fontos momentuma az, hogy a testület a bírósági eljárásban jogi képviselőként eljáró ügyvéd alapjogi jogalanyiságát is elismerte a XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán (Abh., Indokolás [49]). Eszerint a perben jogi képviselőként eljáró ügyvéd – meghatározott körben – „saját jogon”, ügyfele érdekeitől függetlenül is sérelmezheti a bírói döntéssel szemben az Alkotmánybíróság előtt a *fair* bírósági eljárás tartalmi követelményeit.
- [95] Az Üttv. 20. § (5) bekezdése – konkrét normakontroll hatáskörben vizsgált szabálya – meghatározott ténybeli körülmények között az ügyvéd perbeli jogi képviselőkénti eljárásának lehetőségét ügyhöz kötötten, avagy meghatározott időtartamban kizárja. A tilalom az érintett ügyvéd számára – alapjogi oldalról – korlátozást jelent.
- [96] Ahogy arra a határozat többségi indokolása – a törvényi indokolás és a megkeresett, tárgykör szerint illetékes miniszter állásfoglalását idézve – is utal, az Üttv. vizsgált rendelkezésének a célja az, hogy akadályát képezze a jogi képviselő korábbi foglalkoztatásával összefüggő információs vagy kapcsolati tőkén alapuló, avagy egyéb jellegű, de mindenképpen illetéktelen előny perbeli felhasználhatóságának.
- [97] Álláspontom szerint az indítvány alapján a testületnek abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ügyvédi képviselet Üttv.-n alapuló fentiek szerinti korlátozása az ügyvéd XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló mely részjogosultságát korlátozza. Emellett a korlátozást milyen alkotmányosan értékelendő cél (más alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme) elérése teszi szükségessé, a szükségesség igenlő megválaszolása esetén pedig a törvényben megjelenő korlátozás arányos-e [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése].
- [98] A határozat rendelkező részét támogatom, mert meggyőződésem szerint a konkrét ügyhöz és a meghatározott időtartamhoz kötött Üttv.-beli szabály szükséges korlátja a jogi képviselő perbeli képviseleti jogának, figyelemmel az ellenérdekű fél (felek) alanyi és alapjogainak, például a fegyverek egyenlőségének érvényesíthetősége, de a bírósági eljárás alapjogilag egységként értékelt és védett minőségének megőrizhetősége miatt is. Mivel a szabályban előírt korlátozás mindkét esetben jól körülhatárolt, időleges, egyebekben pedig az ügyvéd korábbi foglalkoztatójának döntésével fel is oldható, ezért az arányosság követelménye sem sérül.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [99] A határozat a megállapított alkotmányos követelményben tartalmilag egyértelműsíti, hogy a Pp. 70. §-ából és az Üttv. 20. § (5) bekezdéséből következően az eljáró bíróságnak minden esetben hivatalból kell vizsgálnia a meghatalmazott képviseleti jogosultságát tartalmi szempontból abban a tekintetben is, hogy nincs-e jogszabályi akadálya a meghatalmazott eljárásának. Nem vitatva a megállapított alkotmányos követelményt, nézetem szerint a jogi szabályozás hiányos abban a tekintetben, hogy milyen eljárási kötelezettségei vannak konkrétan az eljáró bíróságnak illetve az ügyvédi tevékenységet gyakorló meghatalmazottnak az Üttv. 20. § (5) bekezdésében foglalt összeférhetlenség hivatalból történő kétséget kizáró tisztázása érdekében.
- [100] Ha ugyanis a perben eljáró ellenérdekű fél nem hivatkozik a vele szemben képviseletet ellátó ügyvédi tevékenységet gyakorló meghatalmazott összeférhetlenségére (amikor is nem kérelemre történő, hanem a törvény rendelkezése folytán hivatalbóli vizsgálat kötelezettségének esete áll fenn), kérdés, hogy hivatalból milyen természetű eljárási lépésre van lehetősége (illetve mi a konkrét kötelezettsége) a bíróságnak az összeférhetlenség kétséget kizáró tisztázására, és milyen kötelezettséggel terhelhető a hivatalbóli vizsgálat érdekében az ügyvédi

tevékenységet gyakorló meghatalmazott. (Ilyen lehet például az ügyvédi tevékenységet gyakorló vonatkozásában annak előírása, hogy a keresetlevélben vagy az ellenkérelemben tegyen minden esetben nyilatkozatot az összeférhetetlenséget illetően, vagy a bíróságot érintően más, a fenti célt szolgáló konkrét eljárási lépések meghatározása.)

- [101] Mivel eljárási jogokról (kötelezettségről), illetve ezeket realizáló (megvalósító) eljárási lépésekről van szó, az eljárásjog természetéből kiindulva ezek tételes szabályozását nem tartom mellőzhetőnek. Ennek hiányában néztem szerint sérül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság (jogbiztonság) követelménye, mire is tekintettel az alkotmányos követelmény megállapítása mellett indokolt lett volna az Abtv. 46. § (1) bekezdésének alkalmazásával jogalkotói mulasztás megállapítása és a jogalkotó felhívása a mulasztás pótlására.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [102] Egyetértek az elfogadott határozat rendelkező részével és az indokolás főbb irányával, ugyanakkor fontosnak tartom az ügyvel kapcsolatban az alábbi alkotmányjogi jelentőségű összefüggések bemutatását és hangsúlyozását.
- [103] A bírói kezdeményezés az ügyvédi törvény rendelkezésével [Üttv. 20. § (5) bekezdés] és perjogi alkalmazásával kapcsolatban fogalmazott meg alkotmányossági aggályokat. A kezdeményezés elbírálásakor álláspontom szerint nem mellőzhető az ügyvédi hivatással kapcsolatos alkotmányjogi szempontú vizsgálat lefolytatása és a jelen ügyben is releváns alkotmánybírói gyakorlat értékelése.
- [104] Az ügyvédek alkotmányjogi helyzetével kapcsolatban az Alkotmánybíróság több elvi jelentőségű, a jelen ügghöz is közvetlenül kapcsolódó megállapítást tett, amelyek egy része ugyan még a korábbi Alkotmányon alapult, de ezeket az Alaptörvény hatálybalépése utáni alkotmánybírói gyakorlat is megerősítette.
- [105] Az ügyvédi hivatás közvetlen alapjogi védelem alatt áll, amely egyrészt a munka és a foglalkozás szabad megválasztásán keresztül érvényesül, továbbá mind a hatósági mind a bírósági eljárások tisztességességének keretében értelmezhető, hiszen az ügyvéd egyes, a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványainak védelmét és érvényesítését hivatott előmozdítani {Abh., Indokolás [45]}.
- [106] Az ügyvédi hivatás alkotmányjogi jelentőségű jellemzője a funkcionális függetlenség. A funkcionális függetlenség azt a követelmény támasztja az ügyvéddel szemben, hogy független legyen a közhatalomtól, másrészt az ügyfele érdekeit hátrányosan érintő befolyástól. Az Alkotmánybíróság a 428/B/1998. AB határozatában megállapította, hogy az ügyvédi hivatás az alkotmányos alapjogok érvényesítésének garanciális eszközeként más hivatásoktól eltérő, „lényegesen nagyobb mértékű, szélesebb körű, [...] kivételes függetlenséggel párosul. Alapvető jellemzője továbbá, hogy az ügyvéd tevékenysége az ügyfelek bizalmára épül és az ügyvédi kar bármelyik tagjának a közbizalmat sértő magatartása – egyebek közt éppen az ügyvédi kar önállósága, függetlensége folytán – szélesebb körben, az egész hivatást, az ügyvédi hivatás tekintélyét, másrészt az állami szervektől különálló köztisztület, a szakmai kamara többi tagját is közvetlenebb módon érinti.” {ABH 2004, 1236, 1243, idézi és megerősíti: Abh., Indokolás [46]}
- [107] Az ügyvédi hivatás szabályozásának alapjogvédelmi tartalma és funkciója eredményezi azt, hogy más hivatásokkal szemben az „ügyvédi foglalkozás gyakorlásának tevékenységformái normatívan előírtak és formalizáltak”, és közjogi jellegűek {ABH 1994, 127, 132; ABH 2004, 1561, 1569; 3380/2012. (XII. 30.) AB határozat, Indokolás [16]}. Az ügyvédi hivatásra irányadó szabályok ellenőrzését a szakmai kamara végzi, amely kamarával szemben szintén érvényesül a közbizalom és az ügyvédi függetlenség: annak „az ügyvédi kamara mint köztisztületi szerv ad garanciát és nyomatékot” [ABH 1994, 127, 131; ABH 2009, 2183, 2193].
- [108] Az ügyvédi hivatás funkcionális függetlenségének alkotmányos pozíciójából vezethetőek le azok a szakjogi követelmények, amelyek részben az egyes eljárásjogi törvényekben foglalt eljárásjogi jogosítványokban, részben a hivatásrendre vonatkozó jogállási normákban jutnak érvényre.
- [109] A bírói kezdeményezéssel érintett jogintézmény is ezen rendszer egyik eleme, és mint ilyen hozzájárul az igazságszolgáltatás rendes működésének biztosításához, illetve az ügyvédséggel szembeni közbizalom fenntartásához.

hoz. A vizsgált norma alkotmányossági vizsgálatakor irányadónak tartom az összeférhetlenségi szabályokkal összefüggésben kimunkált alkotmánybírói gyakorlatot, amelynek elvi tételei álláspontom szerint jelen ügyben is alkalmazandóak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[m]ás oldalról tekintve az összeférhetlenségi szabályoknak az a céljuk, hogy kizárják az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes, vagy egyébként jogszerűtlen képviselői lehetőséget. Az ügyvédi megbízás ugyanakkor természeténél fogva magas szintű etikai követelményekkel járó bizalmi jellegű jogviszony, így indokolt, hogy a szabályozás az elvtelen képviselőnek még a látszatát is törekedjék elkerülni.” {ABH 2002, 1147, 1151; idézi és megerősíti: Abh., Indokolás [47]}

- [110] Az ügyvédi hivatással szembeni közbizalom fenntartásához, az alkotmányos alapjogok érvényesítéséhez szükséges funkcionális függetlenség azt a követelményt támasztja az ügyvédre irányadó alapvetően közjogi szabályozással szemben, hogy kizárja az elvtelen, a megbízó érdekeivel ellentétes vagy egyébként jogszerűtlen képviselői lehetőséget. Ez más oldalról azt jelenti, hogy az ügyvállalási korlát megsértése, és ennek perjogi következményeinek elmaradása aláássa az ügyvédi hivatás funkcionális függetlenségét, az ügyvédi karral szembeni közbizalmat is. Ha az ügyvéd a tisztességes eljárásához való alapjog egyes részjogosítványait gyakorolja, akkor azt törvényesen kell, hogy tegye és e körben kiemelt jelentősége van a garanciális szabályok betartásának, amelyek elősegítik azt, hogy az eljárás tisztességes és pártatlan legyen.
- [111] Mindezekből az alkotmányjogi érvekből következik véleményem szerint az, hogy az ügyvállalási korlát jogintézménye nem alaptörvény-ellenes és az ügyvállalási korláttal ellentétes jogcselekményeket perjogi szankciók is sújtják. Összességében úgy vélem, hogy a párhuzamos indokolásomban foglalt alkotmánybírói határozatok és alkotmányos összefüggések részletesebb ismertetése mindenképpen szükségesek ahhoz, hogy az érdemi alkotmányossági vizsgálat megalapozott legyen. Ezen megállapítások nélkül ugyanis nehezen ítéltető meg ennek a fontos alkotmányossági kérdésnek az érdemi vetülete.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [112] A határozat rendelkező részében kimondott alkotmányos követelménnyel nem értek egyet. Nem látom alátámasztottnak, hogy a tisztességes eljárásához való jogból kényszerítően következik az, hogy az ügyvéd képviselői jogosultságának Pp. szerinti vizsgálata szükségszerűen kiterjed annak vizsgálatára is, hogy az ügyvéd a korábbi munkáltatójával szemben vállalhatja-e az adott per vitelét.
- [113] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”. Az Alaptörvény eme rendelkezése a felek számára biztosít jogot, kötelezettje pedig egyrészt a bíróság (folytassa le tisztességesen az eljárást), másrészt az állam (teremtse meg ennek garanciáit). Az eljárás tisztességessége felett örökös és az ítéletet meghozó bíró függetlensége és pártatlansága nem állítható párhuzamba az eljárás egyéb szereplőinek (így a képviselő) függetlenségével. Az ügyvédekkel szembeni közbizalom fontos és alkotmányosan elismert érték, de nem a tisztességes eljárásához való jog részjogosítványa.
- [114] Amennyiben egy képviselő az Útv. 20. § (5) bekezdését megsértve vállal képviselői, ez megalapozhatja feyelmi és polgári jogi felelősségét, de ennek vizsgálata véleményem szerint meghaladja az alapügy kereteit.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírói ügyszám: III/1116/2020.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2021. évi 3. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2021. (I. 14.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Handó Tünde, dr. Juhász Imre, dr. Pokol Béla, dr. Salamon László és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Pesti Központi Kerületi Bíróság 6.Szk.3616/2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó kirendelt pártfogó jogi képviselő (dr. Benke Barnabás ügyvéd) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Pesti Központi Kerületi Bíróság 6.Szk.3616/2019/7. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, mivel a hivatkozott bírósági végzés az indítvány szerint sérti az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdését, VIII. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint 28. cikkét, továbbá az Emberi Jogok Európai Egyezményének 11. cikkét is.
- [2] A panasz alapjául szolgáló ügy, a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) XIV. kerületi Rendőrkapitányságának Szabálysértési Hatósága (a továbbiakban: hatóság) és a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) által megállapított tényállása szerint az indítványozó 2018. szeptember 18-án 17 óra körül Budapest XIV. kerületében, a Városliget területén álló régi Petőfi Csarnok épülete közelében felmászott egy munkagépre, hogy ezzel megakadályozza annak munkavégzését. A kiérkező rendőröknek az indítványozó elmondta, hogy ő és társai épp demonstrációt folytatnak a Városliget fáinak megóvása érdekében, és azért mászott fel a munkagépre, hogy ezzel akadályozza meg a fák kivágását. A hatóság és a PKKB a rögzített tényállásban megállapították, hogy az indítványozó demonstrációját előzetesen nem jelentette be.
- [3] A hatóság és a PKKB által rögzített tényállást az indítványozó alkotmányjogi panaszában a továbbiakkal egészítette ki. Az indítványozó 2018. május 28-án a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Gytv.) szerint bejelentést tett egy – a Budapest XIV. kerület Paál László útra – 2018. szeptember 18-ára tervezett rendezvény kapcsán, amely bejelentést a BRFK tudomásul vett. Ezen a napon azonban 16 óra 40 perc körül jelezték az indítványozó részére a bejelentett rendezvényre érkező társai, hogy a rendezvény helyszínétől kb. 300 méterre lévő volt Petőfi Csarnoknál egy munkagép épp idős fák gyökereit vágja át. Arról is informálták őt, hogy 5-6 társa már a helyszínen demonstrál, ezért ő és társai is elindultak oda, ahol megérkezésüket követően csatlakoztak a már demonstráló társaikhoz. Tiltakozásukat, amely a környezetkárosító munkavégzés abbahagyására irányult, a munkások figyelmen kívül hagyták, így az indítványozó és kb. 5 társa 17 óra 40 perc körül felmászott a munkagépre. A rendőrség kiérkezését követően hárman maradtak a gépen – amely tény már a hatóság és a PKKB által rögzített tényállás is tartalmazott –, közülük két társa a rendőrség első felhívására, az indítványozó pedig a harmadik felszólításra, 17 óra 50 perc körül mászott le a gépről. Mivel egyúttal ígéretet kaptak a szabályos munkavégzésre, a rendezvényüket befejezettek tekintették.

- [4] Az intézkedő rendőrökkel együtt megérkezett a helyszínre a hatóság nevében eljáró rendbiztos is. A hatóság és PKKB által megállapított tényállás szerint az indítványozó a rendbizont arról tájékoztatta, hogy spontán demonstrációt tartottak a környezetkárosító munkavégzés ellen, ezért nem élhetett előzetesen a bejelentési kötelezettségével – azt csak a helyszínen tudta közölni a rendőrökkel. A rendbiztos tájékoztatta az indítványozót arról, hogy a demonstráció nem járhat mások jogának a sérelmével, és ha háromszori felszólítás után sem hagyja el a munkagépet, akkor a rendezvényt feloszlatják, a gépen maradók ellen pedig szabálysértési eljárást indítanak. A tájékoztatás után, a harmadik felszólításra az indítványozó a gépet elhagyta, a végig békés rendezvényt ezért nem oszlatták fel.
- [5] Az indítványozó tevékenysége miatt – a BRFK illetékes osztályának feljelentése alapján – szabálysértési eljárás indult, amely során meghozott határozatában a hatóság kimondta az indítványozó felelősségét a döntés meghozatalakor hatályos, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszeréről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 189. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő gyülekezési joggal visszaélés szabálysértésében, és ezért őt 60 000 Ft pénzbírsággal sújtotta. A határozat indokolása szerint az indítványozó bejelentési kötelezettségét elmulasztotta – holott a helyszínen a rendőröknek azt állította, hogy bejelentett rendezvényen vesz részt –, amelyet alátámaszt az is, hogy a BRFK funkcionális e-mail-címére a rendezvényt utólag, 2018. szeptember 18-án 17 óra 57 perckor jelentette csak be.
- [6] 2. Az indítványozó a hatóság határozatával szemben kifogással élt, amelyben arra hivatkozott, hogy a hatóság a tényeket nem vizsgálta, továbbá a rendőri intézkedés is jogellenes volt.
- [7] Az ügyben eljáró PKKB tárgyalás tartása során végzésében úgy határozott, hogy a hatóság határozatát hatályban tartja. A végzés indokolása szerint az indítványozót a tényállás szerinti cselekményét megelőző két éven belül számos alkalommal is elmarasztalták hasonló szabálysértések elkövetése miatt. A PKKB végzésének indokolásában kiemelte, hogy az indítványozó 2018. szeptember 18-án 17 óra 57 perckor küldte el a BRFK funkcionális e-mail címére a bejelentését, amely szerint aznap 16 óra 45 perc és 17 óra 50 perc között azonnali reagálású (sürgős) demonstrációt tartottak, amelynek létszáma 7 fő volt, célja pedig a természetpusztító, illegális tevékenység megakadályozása, végeredményben a Liget Projekt elleni fellépés. Ez a bejelentés azonban a PKKB szerint elkésett volt, hiszen nem tartották be a régi Gytv. 6. §-a szerinti 3 napos bejelentési határidőt. Az indítványozó a tárgyalás során arra is hivatkozott, hogy a szabálysértési eljárás tárgyát képező demonstráció az általa korábban bejelentett rendezvényből vált ki, és csak azért jelentette be külön a kifogásolt tiltakozást, mert a jelenlévő rendőrök ezt javasolták neki. A spontán gyűlést, amelynek álláspontja szerint tevékenységük minősült, amúgy sem kell bejelenteni, hiszen nincs szervezője, ahogy előre tervezhető programja és belső struktúrája sem.
- [8] A PKKB végzésének indokolása szerint a régi Gytv. szerinti jogalkalmazói gyakorlat valamint az alkotmánybíró-sági gyakorlat alapján az indítványozó érvelése nem megalapozott. A PKKB szerint ugyanis az indítványozó és társainak cselekménye nem volt gyors reagálású (azaz sürgős) demonstráció. Az ugyanis – definíciója szerint – egy szervezett rendezvény, amelynél azért marad el a bejelentés, mert az a rendezvény megtarthatóságát veszélyeztetné, a gyülekezési jog tartalmának korlátozásához vezetne. Emellett az indítványozó védekezése is ellentmondásos volt, mert egyszer azt mondta, hogy cselekményük sürgős gyűlés volt, egyszer azt, hogy spontán szerveződött, egyszer pedig azt, hogy a korábban jogszerűen bejelentett rendezvényből vált ki. Ezek alapján és a körülmények figyelembe vételével az PKKB arra jutott – érdemben nem vizsgálva azt, hogy az indítványozó cselekménye megfélemlíthető-e a spontán vagy sürgős rendezvény fogalmának –, hogy az indítványozó cselekménye sem spontán, sem sürgős gyűlésnek nem tekinthető, így azt a régi Gytv. 6. §-a alapján előzetesen be kellett volna jelenteni. Mindezek alapján megállapítható, hogy az indítványozó elkövette a gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértését.
- [9] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a PKKB végzésének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt. Alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a megállapított tényállás alapján egyértelmű, hogy ő és társai egy korábban jogszerűen bejelentett rendezvényről mentek át az alkotmányjogi panasz szerinti ügyben érintett helyszínre, amikor értesültek az ott zajló eseményekről. Úgy véli, hogy a PKKB végzése önkényesen emelte ki a spontán gyűlés értelmezési tartományából az érintett eseményt, amely mindvégig békés volt. Véleménye szerint a PKKB értelmezése sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményét is, mivel az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) az *Oya Ataman kontra Törökország* (74552/01),

2007. március 5. ügyben kimondta, hogy „mindaddig amíg a tüntetők nem követnek el erőszakos cselekményeket, az állam szerveinek türelmesnek kell lenniük a békés tiltakozásokkal szemben”. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alkotmánybíróság 75/2008. (V. 29.) AB határozatára is, amely a spontán tüntetéseket is oltalomban részesíti. Ezen gyűlések jellemzője, hogy azokat nem tervszerűen készítik elő, nincs napirendjük, szervezőjük és rendezőjük sem. Az ilyen spontán gyűlések azonban ugyanúgy hozzájárulnak a demokratikus véleménynyilvánítás érvényesüléséhez, ezért ezeket sem szabad ellehetetleníteni. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott a 30/2015. (X. 15.) AB határozatra is, amely kimondta, hogy egy békés rendezvény nem feltétlenül érzelem- és indulatmentes, sőt annak pont a sajátossága, hogy ideiglenes jelleggel kellemetlenséget idéz elő. Az ilyen politikai véleménynyilvánítások ugyanis sokszor túlzók és felfokozottak is lehetnek, hiszen egy jogállami működés fontos eleme az állami és önkormányzati intézmények bírálhatósága. Ezt a bírálatot pedig az érintett szerveknek tűrniük kell, azokat csak szűk körben lehet korlátozni. Emellett fontos azt is kiemelni, hogy a gyülekezések célja nem csak a véleménynyilvánítás, hanem a közvetett demokrácia gyakorlása is, hiszen ezáltal bizonyos döntések korrekciójára is sor kerülhet.

- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is kiemelte, hogy véleménye szerint a PKKB nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte a spontán rendezvény fogalmát, nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság gyakorlatát és az EJEB döntéseit sem, így pedig megsértette az Alaptörvény 28. cikkét is. Indítványában hangsúlyozta, hogy az EJEB gyakorlata szerint a gyülekezési jog gyakorlása nem tehető függővé attól, hogy a szervező vagy a demonstrálni kívánók formálisan eleget tettek-e bejelentési kötelezettségüknek [lásd: EJEB *Bukta és mások kontra Magyarország* (25691/04), 2007. október 17. ügy]. A békés rendezvények tehát önmagában a bejelentés hiánya miatt nem oszthatók fel, nem válnak jogellenessé. Ezáltal pedig az ilyen rendezvények megfélemlítő indok nélküli szankcionálása is jogszerűtlen, és a gyülekezési jog korlátozását eredményezi.
- [11] Az indítványozó a fentiek alapján úgy véli, hogy demonstrációjuk spontán rendezvény volt, amelyet csak kényszerből jelentett be utólag, a rendezvénnyel nem okoztak kárt, nem sértették mások jogait, és a régi Gytv. szerinti megtiltási vagy felosztatási okokat sem merítették ki. A hatóság és az eljáró bíróság nem végezte el a szükségességi-arányossági tesztet sem, így azt sem ismerte fel, hogy cselekménye semmilyen más alapjoggal nem konkurált. Mindezek alapján a vele szemben kiszabott szabálysértési szankció sérti a szabad gyülekezéshez való jogát.

II.

- [12] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődleges kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjóknak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [13] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében részben megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [14] 2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2020. február 29-én postai úton nyújtotta be a PKKB-hoz. A PKKB által megküldött tértivevény szerint a támadott végzést a bíróság 2019. szeptember 27-én kézbesítette az indítványozó részére, tehát az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje 2019. november 26-án lejárt. Az indítványozó az elkészttség miatt alkotmányjogi panaszában igazolási kérelemmel élt – arra tekintettel, hogy az alkotmányjogi panaszának benyújtásához pártfogó ügyvéd kirendelése miatt kérelemmel fordult a Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatalához, ami csak 2020. január 11-én kelt határozatában tett eleget az ügyvéd kirendelésének –, amelynek az Alkotmánybíróság – egyesbíróként eljárva – 2020. május 18-ai végzésében helyt adott. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasz határidőben benyújtottnak minősül.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló szabálysértési eljárásban érintett személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírói végzéssel szemben, amely tekintetében további jogorvoslatnak nincs helye.
- [17] 3. Az indítványozó indítványában az Alaptörvény 28. cikkének a sérelmét is állította, mivel álláspontja szerint a bíróság nem értelmezte megfelelően a Szabs. tv. érintett rendelkezését [különösen az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tükrében]. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segéd szabály nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani [3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [18] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény több cikkének a sérelmére is hivatkozott. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdése, a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek, ugyanis ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában az indítványozó nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető érvelést az ügye vonatkozásában.
- [19] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány az Alaptörvény fent hivatkozott rendelkezése tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya [lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]] az ügy érdemi elbírálásának akadályá.
- [20] 5. Az indítványozó indítványában az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is állította. Az Alkotmánybíróság ezen alaptörvényi rendelkezéssel kapcsolatban megállapította azonban, hogy ez ezen cikkel összefüggésben felhozott érvek valójában az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolhatók. A gyülekezési jog ugyanis szorosan kapcsolódik a véleménynyilvánítás szabadságához, utóbbi ugyanis egyfajta kommunikációs anyajognak is tekinthető. A gyülekezési jog lényegében a véleménynyilvánítás szabadságának csoportos gyakorlását jelenti, ahhoz azonban eltérő alkotmányos követelmények kapcsolódnak [ezzel összefüggésben

lásd: 75/2008. (V. 29.) AB határozat, ABH 2008, 651, 663, továbbá: 3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [19]].

- [21] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasznak a IX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben felhozott érveit a VIII. cikk (1) bekezdésének vizsgálata során vette figyelembe.
- [22] 6. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott jogerős végzés nemzetközi szerződésbe ütközését is állította. Az Alkotmánybíróság az e tekintetben előadott hivatkozásokat azonban nem tekintette érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemeknek. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján ugyanis kizárólag jogszabály (és nem bírói ítélet) nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálata kérhető, tehát alkotmányjogi panasz keretében az nem kezdeményezhető {3327/2018. (X. 16.) AB végzés, Indokolás [22]}. Nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {3258/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3203/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]; 3261/2019. (X. 30.) AB végzés, Indokolás [20]}. Ezen túlmenően a nemzetközi szerződésbe ütközés Alkotmánybíróság általi vizsgálatát csak az Abtv. 32. § (2) bekezdésében meghatározott indítványozói kör kezdeményezheti. Eszerint az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja azt, illetve a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – kezdeményezi az Alkotmánybíróság eljárását, amennyiben az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügy indítványozója nem tartozik ebbe a körbe, így a nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatának kezdeményezésére egyébként sem lenne jogosult.
- [23] 7. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tekintetében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés *a*) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].
- [24] Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [25] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított békés gyülekezéshez való jognak az esetleges sérelmét veti fel, és így az üggyel összefüggésben felmerül a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye. A PKKB végzésével összefüggésben ezért vizsgálni kell, hogy a jogerős végzés figyelembe vette-e az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket, és azzal összhangban ítélete-e meg a szabálysértési eljárás lefolytatása és a végzés meghozatala során az indítványozó cselekményét.
- [26] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

[27] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[28] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat: az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszö-

bölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.

- [29] 2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálata körében elsőként fontosnak tartotta kiemelni a békés gyülekezéshez való joggal összefüggésben a jelen ügyre nézve releváns gyakorlatának legfontosabb elemeit, továbbá az ügygel összefüggő releváns EJEB gyakorlat áttekintését is indokoltnak tartotta. Ezen gyakorlatok köréből különösen is fontos kiemelni a spontán és sürgős gyűlésekre irányadó szempontokat, ugyanis jelen alkotmányjogi panasz esetében a hatóságnak és a PKKB-nak ezek figyelembe vételével kellett az eljűk történetét eldönteniük.
- [30] 2.1. Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában hangsúlyozta, hogy a negyedik Alaptörvény-módosítással hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatokban kidolgozott érvek, jogelvek és alkotmányossági összefüggések felhasználhatóak az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések elbírálásakor is, „ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indoklásába történő beillesztése” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]}. Ezzel összhangban megállapítható, hogy a korábban hatályos Alkotmány a 62. § (1) bekezdésében deklarálta a békés gyülekezéshez való jogot, amelyet az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése tartalmában hasonlóképpen szabályoz, így a korábbi Alkotmány hatálya alatt meghozott alkotmánybírósági döntések az Alaptörvény hatálya alatt is irányadónak tekinthetők. Ezt erősítette meg az Alkotmánybíróság a 3/2013. (II. 14.) AB határozatában is, amikor kifejtette, hogy a „2011. december 31-éig hatályos Alkotmány 62. § (1) bekezdésében a Magyar Köztársaság elismerte a békés gyülekezés jogát és biztosította annak szabad gyakorlását. A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény mindenki jogát biztosítja a »békés gyülekezéshez«. Bár az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének szövege kifejezetten nem követeli meg az államtól, hogy az emberek szabad gyülekezését biztosítsa, ez a kötelezettség az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből következik, ez utóbbi rendelkezés ugyanis minden alapvető (ideértve a gyülekezési) jog védelmét az állam elsőrendű kötelezettségévé teszi. Az állam jogalkotó és jogalkalmazó intézményei tehát kötelesek biztosítani, hogy a gyülekezni kívánók élhessenek az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogukkal. Az Alkotmánybíróság ezért továbbra is irányadónak tekinti a korábbi határozataiban foglalt gyülekezési szabadsággal kapcsolatos megállapításokat.” {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [38], megerősítette: 3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}
- [31] 2.2. A gyülekezés szabadságával összefüggésben előjáróban fontos kiemelni az Alkotmánybíróság 55/2001. (XI. 29.) AB határozatát. E szerint „a gyülekezési jog a tágabb értelemben vett véleménynyilvánítási szabadság része, amely a közügyekre vonatkozó, békés jellegű közös vélemény-kifejezést biztosítja. Az alkotmányos védelem tehát a közügyekről folytatott nyilvános vitában való részvételt célzó rendezvényeket illeti meg, amelyek segítik a közérdekű információk megszerzését és másokkal való megosztását, valamint a vélemények közös kinyilvánítását.” {55/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 442, 449, megerősítette: 3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [18]}
- [32] 2.3. Jelen ügy tekintetében a békés gyülekezéshez való jog körében fontos áttekinteni a sürgős és a spontán gyűlések/rendezvények fogalmi különbségeit. Ennek körében azt is ki kell emelni, hogy ugyan jelen ügyben még a régi Gytv. szabályozási keretei között kellett döntenie a hatóságnak és a PKKB-nak (amely régi Gytv. még nem definiálta e két fogalmat), az időközben hatályba lépett gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 10. § (6) és (7) bekezdéseiben már konkrétan is szabályozza a kérdéskört. Annak ellenére, hogy a régi Gytv. ezt még nem tette meg, annak hatálya alatt is irányadók voltak a következő megállapítások.
- [33] Mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy a békés célú gyülekezéshez való jog gyakorlása nem függhet a hatóságok szabad mérlegelésétől, ezért a joggyakorlat számára is fontos, hogy a spontán és a sürgős gyűléseknek pontos fogalmi meghatározást adjunk, amelyet a hatóságoknak is figyelembe kell venniük. E szerint sürgős (vagyis gyors reagálású) gyülekezésről akkor lehet szó, ha a szervezett gyűlés határidőben történő bejelentésére – a szervezőkön kívül álló okból, pl. azért mert bejelentéssel járó késlekedés a gyülekezési jog aránytalan

sérelmével járna – már nincs mód, azonban a gyülekezés jog lényeges tartalmának korlátozásához vezethetne, ha a gyűlést nem lehetne megtartani. Különbsége a spontán gyűlésektől abban ragadható meg, hogy bejelentése – elkésetten bár – megtörténik (az arra okot adó esemény bekövetkezését követően haladéktalanul), szervezett, így szervezője és belső szervezete is van. Ezzel összefüggésben fontos kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság a 75/2008. (V. 29.) AB határozatában rámutatott, hogy a bejelentési kötelezettség nem abszolútizálható. Ebből egyenesen következik, hogy az Alaptörvény VIII. cikkének védelme a rövid idő alatt szervezett, vagy szervezés nélküli (spontán) gyülekezéseket is védi, ha azok egyébként békés jellegűek.

- [34] A sürgős gyülekezésekkel szemben a spontán gyűlés olyan nem szervezett, ennek megfelelően sem szervezőkkel, sem belső struktúrával nem rendelkező gyűlés, amelyet – szervező hiányában – nem jelentenek be. Jellemzően sokakat érintő, hirtelen bekövetkezett esemény (pl. egy a nagyközönség előtt nem ismert politikai esemény) hatására kisebb-nagyobb tömeg jön össze („verődik össze”) közterületen. Ki kell emelni, hogy az említett eseményhez időben, esetenként pedig térben is mindenképp szorosan kapcsolódik a gyülekezési jog gyakorlása. A spontán gyűlésekkel kapcsolatban a Velencei Bizottság és az EBESZ/ODIHR is többször megnyilvánult jelentéseiben, kiemelve, hogy a spontán gyűlések hozzájárulnak az egészséges demokrácia megvalósulásához, mindaddig, amíg azok nem veszítik el békés jellegüket [lásd többek között: *Compilation of Venice Commission Opinions concerning Freedom of Assembly*, Strasbourg, 04 October 2012, CDL(2012)014rev2, továbbá: CDL-AD(2012)006 OSCE/ODIHR – *Venice Commission Joint Opinion on Law on Mass Events in the Republic of Belarus*, §57].
- [35] Az EJEB gyakorlatából fontos kiemelni a *Bukta és társai kontra Magyarország* (25691/04), 2007. július 17. ügyben hozott döntést. Ezen döntésében az EJEB megállapította, hogy speciális körülmények fennállása esetén, amikor egy politikai eseményre való, demonstráció formájában történő azonnali reagálás igazolható, a rendezvény jogellenességének megállapítása, valamint a békés tüntetés feloszlatása kizárólag a szükséges előzetes bejelentés elmulasztása miatt – ha a résztvevők egyébként jogszerűtlen magatartást nem tanúsítanak – aránytalanul korlátozza a békés gyülekezéshez való jogot. A résztvevők szórólapon, elektronikus úton vagy más nyilvános felhívás útján történő toborzása azonban éppúgy kizárta teszi a spontán gyűlést, mint a napirend, az előre elkészített transzparenszek, vagy éppen a gyűlésnek a bekövetkezett eseménytől időben távol történő megtartása.
- [36] A fentiek mellett azt is hangsúlyozni kell, hogy a spontán gyűlések esetében – a fentebb részletezett feltételek teljesülése esetén – nemcsak a feloszlatási tilalom áll fenn, hanem szankcionálási tilalom is. A Szabs. tv. ugyanis már a régi Gytv. hatálya alatt is ismerte a gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértésének azon elkövetései alakzatát, amely a bejelentési kötelezettség elmulasztásával megtartott rendezvényekre vonatkozott. A hatályos Gytv. hatálybalépésével a Szabs. tv. érintett bekezdése pontosításra került, és ezen elkövetési alakzatnál kiemelésre került a spontán gyűlés esete. Azaz ebben az esetben a bejelentés elmaradása nem meríti ki a gyülekezési joggal visszaélés szabálysértési tényállását. A régi Gytv. hatálya alatt hatályos, a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény ugyan ezt az esetet – tekintettel arra, hogy a régi Gytv. nem nevesítette a spontán gyűléseket – nem konkretizálta, de mivel a joggyakorlat akkor is ismerte a spontán rendezvények fogalmát, így azt minden kétséget kizáróan akkor is érteni kellett alatta. Ezen szabálysértési alakzatoknak ugyanis a védett jogi tárgy a gyülekezések békés jellegének megőrzése, és a rend fenntartása, amelynek sérelme egy spontán gyűlés esetében (ha az nem veszíti el a békés jellegét) fogalmilag kizárt.
- [37] 2.4. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából jelen ügy tekintetében fontos kiemelni a 3307/2020. (VII. 24.) AB határozatban foglalt alábbi szempontokat is.
- [38] Az Alkotmánybíróság a fenti határozatában rögzítette, hogy *in abstracto* nem zárható ki az sem, hogy egy bejelentett rendezvényt követő eseménysorozat újabb önálló gyűlésnek, illetve a gyülekezési jog hatálya alá tartozó spontán vagy gyors reagálású rendezvénynek minősüljön. A gyülekezési jog gyakorlása ugyanis nem szűkíthető le a gyülekezési törvény szerint bejelentett rendezvényekre, annak részét képezik ugyanis a spontán, illetve gyors reagálású gyűlések is [3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [22]].
- [39] A fentiekkel összhangban az adott ügyben eljáró bíróságnak ezért mérlegelnie kell, hogy a későbbi események megfelelnek-e a gyűlés fogalmának. Az események gyűlés jellegének megítélése körében pedig jelentősége van annak, hogy a résztvevők közéleti kérdésben kívánnak-e közösen, nyilvánosan kommunikálni; a kommunikációs szándék kifejezésre jut-e, verbális vagy nonverbális formát ölt-e; a rendezvény keretében megvalósuló véleménynyilvánítás a külső szemlélő számára gyülekezésként azonosítható-e; előbbi folyamatoként maga a rendőrség az eseményt ténylegesen gyülekezésként kezeli-e; illetve annak is, hogy adott esetben történt-e

olyan esemény, amely azonnali reakciót igényelt. Önmagában az, hogy egy eseménysorozat résztvevői egy korábbi rendezvény résztvevői közül kerülnek ki, nem zárja ki azt, hogy utólag megvalósított cselekményük gyülekezésnek minősüljön, és önálló alkotmányos védelmet élvezzen {3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [23]}.

- [40] 3. Az alkotmányjogi panaszban érintett ügyben az indítványozó (elmondása szerint) egy, a régi Gytv. szerint jogszerűen bejelentett rendezvényre tartott, amikor is értesült arról, hogy a közelben pár társa demonstrációba kezdett, egy, a véleményük szerint környezetkárosító munkavégzés ellen. Az indítványozó és társai az értesülést követően a helyszínre mentek, ahol bekapcsolódtak a rendezvénybe. E tekintetben ezen rendezvénynek (függetlenül attól, hogy az spontán vagy sürgős rendezvénynek tekinthető-e vagy sem) – szemben az általa bejelentett rendezvénnyel, amely ezen eseménnyel egyidőben zajlott – az indítványozó egyértelműen nem volt kezdeményezője, szervezője. Az indítványozó és társai a helyszínen tapasztalt – véleményük szerint jogellenes – munkavégzés ellen tiltakozva másztak fel a munkagépre, annak érdekében, hogy a munkavégzést megakadályozzák, amely cselekedettel, és a szóban elmondott kijelentésekkel véleményüket kifejezve tiltakoztak az események ellen, úgy, hogy cselekményük és a rendezvény a békés jellegét nem veszítette el – amelyet az is alátámaszt, hogy a kitérő rendőrök a rendezvényt nem oszlatták fel. Az indítványozó elmondása szerint a helyszínen tartózkodó rendőrök javaslatára jelentette be utólagosan a rendezvényt, amely szerinte indokolatlan volt, tekintettel arra, hogy az véleménye szerint spontán rendezvény volt.
- [41] Az indítványozó ellen tett feljelentés alapján eljáró hatóság, és a kifogás nyomán eljáró PKKB döntései indokolásában érdemben nem vizsgálták meg, hogy a rendezvény minősülhetett-e sürgős vagy spontán rendezvénynek (előbbi tekintetében csak a definíciót rögzítették, de azt nem alkalmazták a konkrét esetre, utóbbi kapcsán pedig még ennyi „vizsgálatot” sem végeztek el). A PKKB végzésben csak annyit rögzített, hogy az indítványozó ellentmondásos nyilatkozatai miatt (misperint egyszer sürgős, egyszer spontán, egyszer pedig a bejelentett rendezvényből kivált rendezvénynek tekintette demonstrációjukat) figyelmen kívül hagyta ennek vizsgálatát, és a rendezvényre akként tekintett, mint amelyet mindenképpen be kellett volna jelenteni a régi Gytv. 6. §-a szerinti határidőben. Az is megállapítható, hogy sem a hatóság, sem pedig a PKKB nem vizsgálta a rendezvényt kiváltó demonstráció okának időbeli kialakulását, azaz nem vette figyelembe, hogy a demonstrálók által környezetkárosítónak tartott munkavégzésről az érintettek tudhattak-e időben korábban, vagy csak akkor, amikor az amúgy jogszerűen bejelentett rendezvényre tartottak. Ezen megállapításokkal összefüggésben fontos kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság a fentebb már idézett 3307/2020. (VII. 24.) AB határozatában azt is rögzítette, hogy az eljáró hatóságnak, valamint bíróságnak az Alaptörvény 28. cikkében foglalt kötelezettsége, hogy megvizsgálja az elé tárt ügy tényállását, és az előtte fekvő bizonyítékokat, amely alapján azt is vizsgálnia kell, hogy az ügy alapját képező események nem minősíthetőek-e spontán gyülekezésnek {3307/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [25]}. Ezen vizsgálat során pedig a 2.4. alpontban (Indokolás [37] és köv.) rögzített vizsgálati lépéseket is el kell végeznie az eljáró hatóságnak, valamint bíróságnak.
- [42] Azt is fontos kiemelni, hogy jelen ügyben az eljáró hatóságnak és a PKKB-nak elsődlegesen nem arról kellett dönteniük, hogy a rendezvény jogszerű volt-e, (tekintettel arra, hogy a rendezvény békés jellege semelyik eljárásban nem volt vitatott, ezért az sem merült fel kételyként, hogy a demonstráció célja és jellege a gyülekezési jog gyakorlásával összefüggött, valamint annak védelme alatt állt), hanem arról, hogy a régi Gytv. 6. §-a szerinti 3 nappal korábbi bejelentési kötelezettség elmaradása miatt szankcionálható-e az indítványozó vagy sem. Ennek vizsgálata során pedig – az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – a hatóságnak és a PKKB-nak érdemben vizsgálnia kellett volna, hogy a rendezvény sürgős vagy spontán rendezvénynek volt-e tekinthető. Csak akkor tudta volna ugyanis a hatóság és a PKKB az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésével összhangban megítélni az indítványozó cselekményét, annak Szabs. tv. szerinti minősítését, valamint a bejelentési kötelezettség szükségességét, illetve annak időbeliségét. Az, hogy az értékelés során a hatóság és a PKKB teljesen figyelmen kívül hagyta annak vizsgálatát, hogy a rendezvény spontán vagy sürgős rendezvénynek volt-e tekinthető, önmagában megvalósítja az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének (és ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkének) a sérelmét (is). Amennyiben ugyanis ezt a vizsgálatot a hatóság és/vagy a PKKB elvégezte volna, akkor fennállt volna annak lehetősége, hogy a rendezvényt vagy sürgősnek minősíti és ekkor az utólagos bejelentés megtételével az indítványozó teljesítette volna a sürgős gyűlésekkel/rendezvényekkel szemben elvárt kötelezettséget, vagy spontán rendezvénynek tekinti és ebben az esetben jogosnak minősíti, hogy elmaradt az előzetes bejelentés (és egyúttal indokolatlannak az utólagos bejelentést). Akármelyik eset állt is volna elő, az az indítványozó szabálysértési felelősség alóli büntetlenségét eredményezte volna.

- [43] Mindezek alapján megállapítható, hogy a fenti vizsgálat elmaradásával a PKKB (és ezáltal a hatóság is) megsértette az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését (és ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkét), mivel a Szabs. tv. érintett rendelkezésének alkalmazása során nem vette figyelembe a gyülekezési jog alkotmányos szempontjait, és nem volt tekintettel az ügy releváns alapjogi vonatkozásaira sem.
- [44] 4. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a PKKB végzése sérti az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdését (és ezzel összefüggésben az Alaptörvény 28. cikkét), így az alkotmányjogi panasz által támadott végzést megsemmisítette.
- [45] 5. A fentiekkel együtt az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy a PKKB végzésének megsemmisítése nem zárja ki az indítványozó szabálysértési felelősségének megállapítását a megismételt eljárásban, amennyiben az érintett ügyben a PKKB érdemi vizsgálat alapján, az alkotmányos szempontokat is figyelembe véve úgy ítéli meg, hogy az indítványozó cselekménye sem spontán, sem gyors reagálású demonstrációnak nem volt tekinthető. Ennek eldöntése azonban nem az Alkotmánybíróság, hanem az eljáró bíróság (jelen esetben a PKKB) kötelezettsége.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [46] A többségi határozattal és annak indokolásával nem értek egyet.
- [47] 1. Elsődleges elvi álláspontom az, hogy kétséges a jelen ügyben véleménynyilvánításról, illetve gyülekezési jogról van-e szó egyáltalán.

- [48] Feltéve, de meg nem engedve, hogy igen, vitatom az indokolásnak azt a megállapítását, amellyel békés jellegűnek minősíti a jogszerű munkavégzés kényszerítő jellegű megakadályozását, illetőleg korlátozását. Utóbbi esetben nem tudom elfogadni azt sem, hogy többeknek a munkavégzés akadályozásával megvalósított „tettleges véleménynyilvánítása” megfelelhessen a gyülekezés fogalmának. Egyetértek *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményének azzal a megfogalmazásával, hogy „[a] jelen ügyben az említett alapjogok gyakorlásának hiányában alapjogi sérelemtől sem beszélhetünk”. Egyetértek továbbá *dr. Szívós Mária* alkotmánybíró különvéleményének 3. pontjával is, amely a szabálysértés oldaláról vizsgálva is kifogásolja a többségi határozat indokolását.
- [49] Az itt vizsgált tárgykörben kifogásolható továbbá az indítványnak az Emberi Jogok Európai Bírósága egyedi döntéseire, illetőleg a Velencei Bizottság és az EBESZ/ODIHR jelentéseire utaló túlsúlyos érvelése is álláspontjának igazolására a fentiek szerint vitatható kérdésekben, szemben az Alaptörvény betűjéből és szellemiségéből követendő elvi tartalommal.
- [50] 2. Másodlagosan csatlakozom *dr. Juhász Imre* alkotmánybíró különvéleménye 2. pontjában foglalt azon állásponthoz, amely szerint azért nem tudja támogatni összességében a határozatot, „mert az olyan kiindulási alaptól vizsgálja a támadott bírósági döntést, amely egyrészt figyelmen kívül hagyja a tisztességes hatósági eljárás-hoz való jog sérelmére vonatkozó indítványt, másrészt ellentmond a döntéshez vezető logikai sorrendnek is”.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [51] A többségi határozattal és annak indokolásával nem értek egyet.
- [52] A határozat a gyülekezéshez való jog sérelmére alapozva állapítja meg az alaptörvény-ellenességet. Álláspontom szerint azonban teljesen más alapon kellett volna vizsgálni a rendőrség és a bíróság határozatait. Az indítványozó ugyanis hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének a sérelmére is, és emellett kifogásolta, hogy mind a rendőrség, mind a bíróság elmulasztotta vizsgálni – a szükségesség-arányosság teszt alapján –, hogy az indítványozó és társai magatartása spontán vagy gyors reagálású rendezvénynek volt-e tekinthető. A rendőrség tehát nem indokolta meg, hogy miért nem tekintette spontán vagy gyors reagálású gyülekezésnek a demonstrációt, azaz miért kérte számon a bejelentési kötelezettség elmulasztását. A bíróság pedig érdemi vizsgálat nélkül hagyta helyben az indokolást nem tartalmazó hatósági határozatot. (Megjegyzem, a rendőrség és a bíróság annak vizsgálatával is adósak maradtak, hogy fennálltak-e a gyülekezési jog gyakorlásának egyéb feltételei, így például, hogy közterületen zajlott-e a vitatott esemény.)
- [53] A fentiekben túlmenően a tervezet felcseréli az ok-okozati viszonyokat, amikor a gyülekezési jog sérelmét állapítja meg, holott annak sérelme csak közvetett és másodlagos lehet, amennyiben az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított, indokolt hatósági döntéshez való jog sérelmére vonatkozó indítványt elbírálta volna az Alkotmánybíróság. Véleményem szerint az ügyben az elsődleges kérdés az, hogy a rendőrség indokolt döntést hozott-e, és csak igenlő válasz esetén lehetett volna azt vizsgálni, hogy az indítványozó gyülekezéshez való joga sérült-e.
- [54] Összességében tehát azért nem tudtam támogatni a határozatot, mert az olyan kiindulási alaptól vizsgálja a támadott bírósági döntést, amely egyrészt figyelmen kívül hagyja a tisztességes hatósági eljárás-hoz való jog sérelmére vonatkozó indítványt, másrészt ellentmond a döntéshez vezető logikai sorrendnek is.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

[55] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [56] Az Alkotmánybíróság által elfogadott határozat az indítványozó tekintetében az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésében foglalt békés gyülekezéshez való jog sérelmét állapította meg.
- [57] Álláspontom szerint az az alapvető kérdés, hogy a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság által az indítványozót illetően megállapított tényállás az említett gyülekezési jog gyakorlásának minősül-e. Nézetem szerint a munkagépre történő felmászás és a munka ezáltal történő akadályozása sem a véleménynyilvánítás, sem a békés gyülekezés alapjogának fogalmába nem fér bele. Ebből következően akár helyes, akár téves a szabálysértési hatóság és a bíróság döntése, gyülekezési (vagy akár véleménynyilvánítási) jog sérelme semmiképpen sem állapítható meg.
- [58] Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az indítványban megjelölt, és a határozat által alkotmányjogi mérlegelésre alkalmas alapjog sérelmet szenvedett-e. Ha pedig – mint ahogy az a jelen esetben is fennáll – az indítványozó nem a békés gyülekezéshez való jogát gyakorolta, akkor annak sérelme – függetlenül az eljáró hatóság vagy bíróság döntésétől – fel sem merülhet.
- [59] Ennél tovább az Alkotmánybíróságnak nem kell, és nem is lehet elmennie, mivel nem szuperbíróság; a bírósági döntést és ezen keresztül a hatóság döntését az indítvány keretei között csak annyiban bírálhatja felül, amennyiben azt az alapjog esetleges sérelme indokoltá teszi. A jelen ügyben az említett alapjog(ok) gyakorlásának hiányában alapjogi sérelemről sem beszélhetünk. Az indítványt ezért álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak el kellett volna utasítania.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [60] Az Abtv. 66. § (2) bekezdésben biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom az Alkotmánybíróság határozatához.
- [61] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részével és az ahhoz fűzött indokolással sem, az alábbiak okán.
- [62] 1. Álláspontom szerint az alapügyben eljáró szabálysértési hatóság és a bíróság a jogszabályi kereteket betartva helyes döntéseket hozott. A bíróság, ahogy arra utalt is, a tényállást az eljárás alá vont személy vallomása, a rendőri jelentés, a bejelentés, a központi nyilvántartási adatok, valamint egyéb, az eljárás anyagává tett okirati bizonyítékok alapján állapította meg, ennél fogva a bizonyítékokat mérlegelve és a bizonyítási eljárást lefolytatva járt el. Indokolási kötelezettségének eleget téve kifejtette végzésében, hogy az indítványozó és két társa egy demonstráción vett részt, amelyen a „Liget projekt” keretében történő fakivágások ellen léptek fel. Ugyan az indítványozó a szóban forgó demonstrációt követően, későbbi időpontban (a rendőri intézkedés után) azt bejelentette elektronikus úton, mindez azonban nem változtatott azon a tényen, hogy a demonstráció nem minősült sem gyors reakció – sürgős –, sem spontán tüntetésnek. Az eljáró bíróság hangsúlyozta ezzel kapcsolatosan azt is, hogy a demonstráció határidőben történő bejelentésére lett volna lehetőség.

- [63] Az alkotmányjogi panasz és a többségi határozat is hivatkozik arra, hogy az indítványozó egy olyan demonstrációról érkezett, amelyet korábban már bejelentett, azonban ez sem jogosít fel a – jelen ügy tárgyát képező – bejelentési kötelezettség elmulasztására.
- [64] A hatóság határozatából és a bírósági végzés alapján egyértelműen megállapítható tehát az a tény, hogy az indítványozó egy olyan demonstráción vett részt, amelyet előzetesen nem jelentett be sem ő, sem a többi résztvevő, holott a cselekmény idején hatályos régi Gytv. alapján azt be kellett volna, a demonstráció előtt legalább három nappal. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az indítványozó előadta az eljáró hatóságnak, hogy „ügy tudta”, hogy a szóban forgó demonstrációt egy másik résztvevő már bejelentette. Tehát az indítványozó által előadottak és a hatósági határozatban foglaltak között több helyen ténybeli eltérések vannak, amely szintén kétségekre adhat okot a többségi határozat indokolásával, és ezáltal a rendelkező részével kapcsolatban. Ennek megfelelően a kérdéses demonstráción a hatóság 01814/1740/2018. számú szabs. határozatában, valamint a PKKB 6.Szk.3616/2019/7. számú végzésében megállapított tényállás szerint három személy vett részt, míg az indítványozónak tulajdonítva a többségi határozat ennél több, hét fő részvételével számol, amely viszont a bizonyítási eljárás eredményeként nem támasztható alá. A többségi határozat az indokolását ezzel ellentétesen más tényekre alapítja.
- [65] Mindezekre tekintettel az ügyben a döntés iratellenes megállapításokon nyugszik.
- [66] 2. A szabálysértési hatóság a bírságot azért szabta ki, mert a szóban forgó demonstrációt nem jelentették be.
- [67] A többségi határozat indokolásának gerincét képező – és az indítványozó által is idézett korábbi alkotmánybíróági döntések nagyobb része, illetve az EJEB gyakorlat azonban a demonstrációk feloszlásával kapcsolatban fogalmaznak meg követelményeket, így tehát azokban az ügyekben azt vizsgálták, hogy a gyűlések feloszlása mikor ütközik az Alaptörvénybe, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményébe. Jelen ügy tárgya azonban nem a demonstráció feloszlásának az alkotmányossága, hanem a vizsgálat központi kérdése az, hogy az eljáró hatóság és bíróság a régi Gytv. szabályait helyesen értelmezve szabott-e ki szabálysértési bírságot. Ugyanis a demonstrációt, amelyen az indítványozó részt vett nem lehetetlenítették el, azt nem oszlatták fel, csupán annak bejelentésének elmaradását kifogásolták és szankcionálták a hatóságok, a vonatkozó rendelkezések alapján. Ennélfogva az indítványozó békés gyülekezéshez való joga sem sérült.
- [68] A többségi határozat ennek ellenére mégis a békés demonstráció feloszlásával kapcsolatos alkotmányosság mérce alkalmazásával tartja alaptörvény-ellenesnek a hatósági és bírósági döntést, és ezt azzal indokolja, hogy az ugyanúgy vonatkozik a szankcionálás kérdésére is. A többségi határozat e körben adott válasza ugyanakkor csupán a Szabs. tv. spontán tüntetésekkel kapcsolatos büntethetőséget kizáró ok elemzésére szorítkozik.
- [69] A többségi határozat indokolásával kapcsolatban aggályosnak tartom azt is, hogy a többségi határozat indokolásaként túlnyomórészt EJEB döntésekre, valamint a Velencei Bizottság és az EBESZ/ODIHR véleményeire is hivatkozik. Határozottan ellene vagyok annak, hogy ezeknek jogforrási erőt tulajdonítson az Alkotmánybíróság, vagy döntésében ezt a látszatot keltse. Az Alaptörvény, az alkotmánybíróági gyakorlat elégséges alapot kell adjon arra, hogy azokból, és azok magyarázatával meggyőző döntést hozzon az Alkotmánybíróság.
- [70] 3. Nem értek egyet a többségi határozat azon megállapításával sem, mely szerint: „Ezen szabálysértési alakzatoknak ugyanis a védett jogi tárgya a gyülekezések békés jellegének megőrzése, és a rend fenntartása, amelynek sérelme egy spontán gyűlés esetében (ha az nem veszíti el a békés jellegét) fogalmilag kizárt” (Indokolás [36]). Ugyanis a gyülekezési joggal visszaélés szabálysértése egy összetett szabálysértés, a gyülekezési joggal kapcsolatos kötelezettségek széles körét szankcionálja, ennélfogva a védett jogi tárgya is tágabb a többségi határozat indokolásában foglalnál. Védett jogi tárgy e szabálysértésnek a gyülekezési jog rendeltetésszerű gyakorlása is, és a szóban forgó esetben a szabálysértési hatóság és a bíróság a szabálysértésnek azt a fordulót alkalmazta, ami az említett jogtárgy védelem alá esik (bejelentési kötelezettség elmulasztása). Így tehát a szabálysértés ezen fordulata nem a demonstráció békés jellegének, vagy a rend fenntartására vonatkozó társadalmi érdekek a sérelemét szankcionálja, hanem a rendeltetésszerű joggyakorlását.
- [71] 4. Nem tartom helyesnek továbbá, hogy a többségi határozat többször, jogalap nélkül a Gytv.-ben foglaltak alapján ítéli meg az indítványozó cselekményét, és a régi Gytv. idején hatályban nem lévő fogalmi meghatározások alkalmazásával indokolja döntését. A többségi határozat általánosságban utal tehát a joggyakorlatra, de azt egyáltalán nem fejti ki, arra példákat nem hoz, nem támasztja alá az állítását, valamint a fogalmakat annak ellenére használja és építi be az indokolásba, hogy az indítványozó azokra nem hivatkozott. Kérdéses, hogy

az Alkotmánybíróság észlelheti-e ezt hivatalból, vagy – ahogyan a többségi határozat teszi – az indítvány kérései között maradva, maga is túllép az alkalmazandó jog kérdésén, és az Alaptörvénnyel való összhang hiányát végső soron különféle nemzetközi testületek megnyilvánulásaira vezeti vissza.

- [72] Véleményem szerint tehát – egyetértve a szabálysértési hatósággal és a bírósággal – az indítványozó azzal, hogy elmulasztotta bejelenteni a demonstrációt, megszegte a régi Gytv. 6. §-ban írt kötelezettségét, így elkövette a gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértését. A kiszabott szabálysértési bírság ezek alapján nem járt a gyülekezéshez való jog sérelmével.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

- [73] A különvélemény 2., 3. és 4. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

- [74] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/527/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3002/2021. (I. 14.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete, valamint az Oktatási Hivatal FE-A/17782-5/2019A számú határozata alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője, dr. Szender Zoltán ügyvéd (Szender Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó 2012. évben szerezte meg az érettségi bizonyítványát nappali gimnáziumi képzés során, ezt megelőzően 2011. évben sikeres előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra” megnevezésű tantárgyból.
- [4] Az indítványozó a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 39. § (1) bekezdése alapján a 2019. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás során felvételi jelentkezési kérelmet nyújtott be hat helyre, hat felsőoktatási alapképzési szakra. Az indítványozó az előrehozott érettségi eredményét a 2019. évi felsőoktatási felvételi eljárás során értékelni kérte a felvételi pontszám megállapítása során. Az indítványozó a felvételi kérelme benyújtását megelőzően több alkalommal érdeklődött az Oktatási Hivatal (a továbbiakban: OH, illetve alperes) ügyintézőinél, akiktől azt a tájékoztatást kapta, hogy a „rajz és vizuális kultúra” tárgy érettségi eredményét figyelembe fogják venni a felvételi pontszámítás során.
- [5] Az OH az indítványozó kérelmét az Nftv. 40. § (1)–(4) bekezdései, illetve a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fkr.) 14–24. §-ai, 25–26. §-ai, valamint 32–35. §-ai alkalmazásával bírálta el. Az OH FE-A/17782-5/2019A számú határozatával az indítványozó részére összesen 224 pontot állapított meg, és őt egyetlen jelentkezési helyre sem sorolta be. Határozatában megállapította, hogy az indítványozó nem jogosult egyetlen általa megjelölt felsőoktatási intézménnyel sem hallgatói jogviszonyt létesíteni a 2019/20. tanév I. (őszi) félévében, tekintettel arra, hogy számított pontja a jogszabályi minimum pontszámnak, vagyis az Fkr. 23. § (1) bekezdése szerinti 280 pontnak egyetlen általa megjelölt jelentkezési hely vonatkozásában sem felel meg.
- [6] Az indítványozó az OH határozata ellen – annak felülvizsgálata iránt – keresetet terjesztett elő. Kérelmében előadta, hogy az alperestől e-mailben tájékoztatást kapott arról, hogy az adott szakon meghatározott választható érettségi vizsgatárgyak csak pontos egyezés esetén vehetők figyelembe. Előadta, hogy tisztában van azzal, hogy az Fkr. 2017. december 23. napi hatállyal módosult, ezáltal a jogszabály 2. számú mellékletébe a 2. pont o) alpontjaként a „vizuális kultúra” tantárgy került be. Az Fkr. 2. számú melléklete tartalmazza azokat az érettségi vizsgatárgyakat, melyeket a felvételi eljárás során figyelembe lehet venni. Az indítványozó szerint a jogszabálymódosításnak megfelelően „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból érettségi vizsgát tenni már nem lehet, csak „vizuális kultúra” tantárgyból. Az OH azért nem sorolta be az általa megjelölt jelentkezések egyike sem, mert nem vette figyelembe az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból letett érettségi eredményét, ami egyrészt ellentétes az előzetes tájékoztatással, másrészt a helytelen jogi következtetés miatt

megalapozatlan. Az indítványozó keresetében hangsúlyozta, hogy a névváltozáson kívül a két tantárgy követelményrendszerében eltérés nincsen, azok szó szerint megegyeznek. Ennek következtében azoknak az érettségi eredménye, akik 2018-ban tettek érettségi vizsgát „vizuális kultúra” tárgyából, figyelembe vehető a felvételi eljárás során, ezzel szemben azoknak, akik korábban „rajz és vizuális kultúra” tárgyából érettségiztek, nem, azonos érettségi követelmények ellenére.

- [7] Az indítványozó keresetét a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítéletével elutasította. A bíróság ítélete indokolásában hangsúlyozta, hogy az alperes OH nem követett el jogszabálysértést határozata meghozatala során, döntése a releváns jogszabályoknak megfelel. A bíróság szerint az alperes döntése során kötve volt az Fkr. 2. számú melléklete 2. pont o) alpontja szerinti előíráshoz, vagyis a felvételi pontszámítás során csak a „vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredményét vehette (volna) figyelembe, ilyen vizsgát azonban az indítványozó nem tett. Az indítványozó által letett „rajz és vizuális kultúra” tantárgy eredményének beszámítására azonban a bíróság szerint nem volt mód.
- [8] A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy az Nftv. 41/F. § (3) bekezdése értelmében a felvételi eljárásban méltányoságnak helye nincs, így az alperes OH nem lehetett figyelemmel arra, hogy az indítványozóval szemben „úgymond igazságtalan” az az egyértelmű jogszabályi rendelkezés, amely szerint kizárólag a „vizuális kultúra” elnevezésű tárgy eredménye vehető figyelembe, a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredménye nem. A bíróság alaptalannak találta azt is, hogy az alperes OH elmulasztotta volna a tényállás tisztázási kötelezettségét. A bíróság szerint az alperesnek ugyanis egyértelmű jogszabályi rendelkezést kellett alkalmazni, nem volt olyan kérdés, amelyre vonatkozóan a tényállást kellett volna tisztázni.
- [9] 3. Az indítványozó a fenti előzményeket követően, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete ellen nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet – részben hiánypótlásra történt felhívását követően, részben önállóan – többször kiegészített.
- [10] Az indítványozó a támadott bírósági határozatot ellentétesnek tartja az Alaptörvény több rendelkezésével, így a XIII. cikk (1) bekezdésével, a XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével, az alábbiak szerint.
- [11] 3.1. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XIII. cikkében rögzített tulajdonhoz való jogból levezethető szerzett joga sérül azáltal, hogy a 2011. évben letett érettségi vizsgája eredménye a tantárgy nevének megváltozása mellett, de azonos követelményrendszer ellenére nem vehető figyelembe a felvételi eljárás során. Álláspontja szerint amennyiben az OH határozata, valamint a támadott bírósági ítélet szerinti jogértelmezés lenne helyes, az azt jelentené, hogy az indítványozónak újból érettségi vizsgát kellene (kellett volna) tennie egy olyan tantárgyból, melynek neve ugyan megváltozott, azonban a vizsga követelményrendszere nem. Érvei alátámasztásául hivatkozott az Alkotmánybíróság több, a tulajdonhoz való joggal összefüggésben hozott határozatára, így a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatra, valamint az azt megerősítő 26/2013. (X. 4.) AB határozatra is.
- [12] Az indítványozó szerint annak van (kellene hogy legyen) döntő jelentősége a felvételi eljárás során, hogy az adott felvételiző milyen követelményeknek felelt meg, amikor is egy tantárgyból sikeres érettségi vizsgát tett; míg e tekintetben a tantárgy megnevezése, illetőleg annak változása nem bír relevanciával. Mindez egyúttal indokolatlan megkülönböztetést is eredményez az azonos (tartalmi) követelményeket immáron eltérő nevű tantárgyból teljesítő érettségizők között, így hátrányosabb helyzetbe kerülnek a korábban (2018. előtt) érettségizők a „frissebben érettségiző társaikkal” szemben. Az indítványozó szerint – szemben a hatósági és bírósági érveléssel – az ugyanolyan vizsgakövetelmények mellett 2011-ben teljesített vizsga nem lehet értéktelenebb egy 2018-ban vagy 2019-ben teljesített érettségi vizsgánál.
- [13] 3.2. Az indítványozó a fentiekén túl a tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz való jogát is sérülni véli. Álláspontja szerint ugyanis esetében nem annak van jelentősége, hogy adott tantárgynak mi a pontos megnevezése, hanem annak, hogy az érettségizővel szemben milyen követelményeket támaszt, és az érettségiző milyen követelményeknek tesz eleget. Esetében azonban a hatóság, majd a bíróság éppen az ügy leglényesebb elemét, vagyis a két tárgy követelményrendszerének teljes tartalmi egyezőségét nem vizsgálta. Az indítványozó a 11/2019. (III. 29.) AB határozatot idézve kiemelte, hogy a bíróságnak lett volna lehetősége a perbe vitt jogokról és kötelezettségekről dönteni, azonban ezzel nem élt, így megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogait. Véleménye szerint az ügyben eljáró bíróság eljárása azért nem felelt meg a megjelölt alaptörvényi rendelkezésnek, mert az indítványozó kifejezett hivatkozása ellenére sem vizsgálta, hogy a két

tantárgy tartalmát tekintve teljesen megegyezik. Ennek következményeképpen az OH határozatának bírósági felülvizsgálata csakis formális volt, nem jelentett tényleges, valódi jogorvoslati lehetőséget az indítványozó számára a bíróság alaptörvény-ellenes jogértelmezése miatt.

II.

[14] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[15] 2. Az Fkr. 2. melléklet 2. pont o) pontjának 2017. december 23-tól hatályos szövege:

2. melléklet a 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelethez

A felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgyak

„2. a választható közismereti vizsgatárgyak közül a magyar nyelven, a nemzetiségi és két tanítási nyelvű iskolákban a tanítás nyelvén letett

[...]

o) vizuális kultúra;”

III.

- [16] Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján – mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság követelményeinek az alábbiak szerint eleget tesz.
- [17] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [18] Az Alkotmánybíróság a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét felvető kérdésnek tekintette azt, hogy megfelelhet-e a tisztességes bírósági eljárás követelményének az a bírói döntés, mely nem foglalkozik érdemben az indítványozó által felvetett, a tantárgyak követelményrendszerének összevetésével kapcsolatos aggályokkal. Az Alkotmánybíróság szerint vizsgálni szükséges, hogy alkotmányjogilag helytálló

lehet-e egy olyan hatósági, illetőleg bírósági jogértelmezés, melynek eredményeképpen az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból letett érettségi vizsgája – lényegét tekintve – érvénytelenné válik, pusztán a tantárgy nevének megváltozása okán.

- [19] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

V.

- [20] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

- [21] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján azt vizsgálta, hogy az Fkr. „vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsgára vonatkozó rendelkezésének értelmezésén keresztül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság döntése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sérti-e. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalmi vizsgálata előtt áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos korábbi, az adott ügy elbírálása szempontjából releváns gyakorlatát.

- [22] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet állandó gyakorlatára, amely szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadottak értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot az alkotmányjogi panasznak {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; legutóbb például: 3379/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy „jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával” {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.

- [23] Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel jár el. E rendelkezés értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötele-

- zettségéből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgáster keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, a továbbiakban: Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint abban az esetben „[h]a a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [25] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmezésekor irányadónak tekinti a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban korábban kimunkált gyakorlatát.
- [26] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményének dogmatikáját a 6/1998. (III. 1.) AB határozatában foglalta össze: „a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. [...] Egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” {6/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; megerősítette például: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]; 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban – a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalt megállapításait ismételten megerősítve – rámutatott, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes bírósági eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül (Abh., Indokolás [24]).
- [28] Az Alkotmánybíróság – az Abh.-val szintén megerősített – 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában a közigazgatási határozatok törvényességének ellenőrzésével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa; a közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára.
- [29] Az Alkotmánybíróság – a 39/1997. (VII. 1.) AB határozattal megalapozott – gyakorlata szerint a közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára. A közigazgatási perben a bíróság nincs a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz kötve, és a jogszerűség szempontjából felülbírálhatja a közigazgatási szerv mérlegelését is {lásd: ABH 1997, 263, 272; idézi: Abh., Indokolás [24]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában arra a következtetésre jutott, hogy annak alkotmányos igénye, hogy a közigazgatási határozatok bírói ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírárlást nyerjenek, az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthető. „Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Abh., Indokolás [34])
- [31] A 17/2015. (VI. 5.) AB határozat szerint „a közigazgatási határozatok törvényességének bírói felülvizsgálata alkotmányosan nem korlátozódhat a jogszerűség pusztán formális szempontok szerinti, az eljárási szabályok betartására korlátozódó vizsgálatára. A közigazgatási ügyben eljáró bíróság nincs kötve a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz, és a jogszerűség szempontjából felülbírálhatja – sőt, felül kell bírálnia – a közigazgatási szerv mérlegelését is.” {Indokolás [88]; lásd még: 8/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [46]}

- [32] 4. Annak eldöntéséhez, hogy az adott bírói döntés alaptörvény-ellenessége fennáll-e – az Alkotmánybíróság ismertetett gyakorlatára is figyelemmel – szükséges megvizsgálni az alapul fekvő tényállást, valamint az alapügy elbírálása szempontjából jelentőséggel bíró jogszabályi rendelkezéseket. Ezért az Alkotmánybíróság áttekintette az ügyben releváns jogszabályi környezetet, megvizsgálta annak változásait, valamint a szabályozást érintően – az Alaptörvény 28. cikkében megfogalmazott jogértelmezési elvnek megfelelően – a jogalkotó szándékát.
- [33] 4.1. Az ismertetett tényállás szerint az indítványozó 2011-ben előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból. Erre az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) biztosított lehetőséget. E Korm. rendelet határozta meg – és határozza meg jelenleg is – az érettségi vizsga kötelező és választható közismereti vizsgatárgyait, utóbbiak között szerepel immár „vizuális kultúra” néven a korábban „rajz és vizuális kultúra” elnevezésű tantárgy is. A Korm. rendelet – hatályos és az indítványozó által letett előrehozott érettségi idején hatályban volt rendelkezései – szerint a vizsgázó dönt abban a kérdésben, hogy középszinten vagy emelt szinten tesz érettségi vizsgát az egyes vizsgatárgyakból. A vizsgatárgyak az általános és a részletes vizsgakövetelményekre épülnek. Az általános vizsgakövetelmények határozzák meg, hogy a vizsgatárgy milyen vizsgarészekből áll, utóbbiak szóbeli, írásbeli, valamint gyakorlati vizsgarészek lehetnek. A Korm. rendelet hatályos 9. § (1) bekezdés b) pontja szerint az érettségi vizsga többek között előrehozott érettségi vizsga is lehet, e tekintetben a Korm. rendelet nem módosult a 2011-es szöveghez képest.
- [34] A Korm. rendelet 9. § (3) bekezdése az indítványozó által letett előrehozott érettségi vizsga idején (vagyis 2011-ben) a következőképpen határozta meg az előrehozott érettségi vizsgát: „Előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga.” (2011. január 1. és 2011. augusztus 24. között hatályos szöveg)
- [35] A Korm. rendelet 2. számú mellékletének első része sorolja fel – többek között – az érettségi vizsga kötelező, illetve választható vizsgatárgyait, továbbá a vizsga formáit; itt szerepel a – hatályos szabályozásban már – „vizuális kultúrának” nevezett tantárgy is, a választható közismereti vizsgatárgyak között. A Korm. rendelet 2. számú melléklet második része az érettségi vizsgatárgyak általános követelményeit tartalmazza tantárgyak szerinti bontásban, meghatározva az adott tantárgyban letehető érettségi vizsga célját és tartalmi követelményeit, utóbbiak körében megkülönböztetve a közép- és emeltszintű érettségi vizsgakövetelményeit.
- [36] A Korm. rendelet, illetőleg annak jelen ügy szempontjából releváns 2. számú melléklete a megalkotása óta számos alkalommal módosult; e módosítások közül egyrészt az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 36/2015. (III. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2016. (I. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mód. rendelet1.) 3. melléklete bír jelentőséggel, mely már „vizuális kultúra” megnevezéssel említi a korábban „rajz és vizuális kultúra” néven szereplő tantárgyat. A fenti Mód. rendelet1.-en túl az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 36/2015. (III. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 311/2016. (X. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mód. rendelet2.) tartalmaz az adott ügy szempontjából releváns rendelkezéseket: a Mód. rendelet2. 1. mellékletének 11. pontja szerint a korábbi „rajz és vizuális kultúra” általános követelményeit tartalmazó alcím helyébe a „vizuális kultúra” érettségi vizsga általános követelményeit meghatározó alcím lép. A Mód. rendelet2. 2. melléklete szerint pedig a Korm. rendelet 2. számú melléklet Első rész cím Az érettségi vizsga vizsgatárgyai és a vizsga formái alcímében foglalt táblázat helyébe az ott megjelölt táblázatok lépnek; e táblázatok egyike a választható közismereti vizsgatárgyakat sorolja fel, ezek között szerepel a korábbi „rajz és vizuális kultúra” helyett a „vizuális kultúra” megnevezésű tantárgy. A fenti módosító rendeleteknek jogalkotói indokolása nem lelhető fel, így – előterjesztői indokolás hiányában – a névváltoztatás oka ennek segítségével nem tárható fel.
- [37] 4.2. A felsőoktatási felvételi eljárás szabályait az Fkr. tartalmazza. Az Fkr. 2. számú melléklete határozza meg, hogy melyek azok az érettségi vizsgatárgyak, melyek a felvételi eljárás során figyelembe vehetők. Az indítványozó – a fentebb már ismertetettek szerint – 2011-ben előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra”

tantárgyból, 2012-ben megszerezte érettségi bizonyítványát nappali gimnáziumi képzés során, majd 2019-ben nyújtotta be felvételi kérelmét több képzési helyre.

- [38] A „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból előrehozott érettségi vizsga letételére a Korm. rendelet már ismertetett rendelkezései alapján volt lehetőség, ezzel szemben azonban a tantárgyban letett érettségi vizsga eredménye a felvételi eljárás során ebben az időszakban még nem, majd a tantárgy nevének megváltoztatása folytán – az indítványozó kereseti kérelmére válaszul benyújtott hatósági vádiratban és a bírósági döntésben megjelenő jogértelmezés szerint – már nem volt figyelembe vehető.
- [39] A „vizuális kultúra” tantárgy az Fkr. módosításával került a felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgyak közé. A felsőoktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 407/2017. (XII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fkr. mód.) 28. § (1) bekezdése 2017. december 23-ai (illetve bizonyos, jelen ügyben nem releváns rendelkezések vonatkozásában 2018. január 1-jei) hatállyal az Fkr. 2. számú mellékletét úgy módosította, hogy az Fkr. 2. számú melléklete választható közismereti tárgyakat felsoroló 2. pontjának o) alpontjába bekerült a „vizuális kultúra” tantárgy is [a hatálybalépésre vonatkozóan lásd: Fkr. mód. 47. § (1) bekezdés]. Vagyis a tantárgy az Fkr. szövegében 2017. december 22-ig sem „rajz és vizuális kultúra”, sem „vizuális kultúra” néven nem szerepelt, ugyanakkor érettségi vizsgatárgyként szabadon választható volt. A jogalkotó az Fkr. mód.-hoz nem fűzött előterjesztői indokolást. A jelen ügyben eldöntendő kérdést tehát az Fkr. 2. számú melléklete 2. pont o) alpontjának jogalkalmazói értelmezése jelenti.
- [40] 4.3. Az OH a besorolási döntésről szóló határozatában úgy rendelkezett, hogy a felvételi eredményei alapján az indítványozót a 2019. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban az általa megjelölt jelentkezési helyek egyikére sem sorolta be. Az OH határozatában kimondta, hogy az indítványozó nem jogosult egyetlen általa – a felsőoktatási felvételi jelentkezési kérelmében – megjelölt felsőoktatási intézménnyel sem hallgatói jogviszonyt létesíteni a 2019/2020. tanév I. (őszi) félévében. A határozat indokolása szerint az OH a döntését az Fkr. rendelkezéseire, így 14–26. §-aira, valamint 32–35. §-aira alapította, és azok alkalmazásával mondta ki, hogy az indítványozó számított pontja egyik általa megjelölt képzési hely vonatkozásában sem felel meg a jogszabályi minimum pontszámnak. A határozat a fentiekben túl jogorvoslati tájékoztatást, valamint a pontszámítás módjára vonatkozó általános megállapításokat tartalmaz: rögzíti az indítványozó tanulmányi pontjainak összegét, az érettségi pontok összegét, a többletpontok összegét, a jogszabályi pontszámot, a felvételi pontszámot és a felvételi ponthatárt, melyek szerint az indítványozó felvételi pontszáma az általa megjelölt felsőoktatási intézmény egyike tekintetében sem érte a felvételi ponthatárt. A határozat nem tartalmaz viszont utalást sem az indítványozó által „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett előrehozott érettségi vizsga figyelembe vehetőségére vagy annak hiányára, sem annak az új megnevezésű „vizuális kultúra” tantárgyhoz való viszonyára vonatkozóan sem. Az OH határozata ellen benyújtott indítványozói keresetet a bíróság elutasította. Ítélete indokolásában az Fk. adekvát rendelkezésével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy ahhoz az OH kötve volt, vagyis kizárólag a „vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredményét vehette (volna) figyelembe a felvételi pontszámítás során, ilyen elnevezésű tárgyból azonban az indítványozó érettségi vizsgát nem tett. A bíróság szerint sem az Nftv., sem más jogszabály nem ad felhatalmazást az OH-nak arra vonatkozóan, hogy a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy eredményét figyelembe vegye.
- [41] 4.4. Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kialakított, már ismertetett gyakorlatát összevetette a konkrét ügyben támadott bírósági ítélettel, és megállapította, hogy a támadott bírósági ítélet a fenti, az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban lefektetett követelményeknek nem felel meg.
- [42] Az Alaptörvény – már hivatkozott – 28. cikke alapján a jogszabály Alaptörvénynek megfelelő értelmezése a bíró számára nem csupán jog, hanem magából az Alaptörvényből fakadó kifejezett kötelezettség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, akkor ennek megfelelően köteles eljárni [hasonlóan: 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [33]]. Az Alkotmánybíróság a saját következetes gyakorlata szerint a bíróság ítéletét (például az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárás keretei között) éppen abban az esetben bírálja felül, ha az az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsérti, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenessé válik [lásd például: 3068/2020. (III. 9.) AB határozat, Indokolás [37]].
- [43] Ahogy arra az Alkotmánybíróság rámutatott, az alapügyben figyelembe vett, releváns jogszabályi rendelkezések módosításaihoz a jogalkotó nem fűzött előterjesztői indokolást, így ebből nem állapítható meg, hogy a tantárgy nevének megváltoztatását mi indokolta. Ugyancsak nem vonhatók le következtetések – éppen azok

hiányában – a módosítások preambulumból sem, így irányt sem mutathatnak a bíróság számára. A bíróság jogszabályokat értelmező tevékenysége ugyanakkor nem válhat egyszerű mechanikus jogszabály-alkalmazással, hanem – éppen az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabályból következően – meg kell hogy feleljen a józan ész követelményének is.

- [44] A konkrét ügyben az OH a „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsga eredményét nem számította be a felvételi pontszámítás során. Az OH határozata ugyanakkor sem a kérdéses tantárgyról, sem a „vizuális kultúra” tantárgyról, a két tantárgy követelményrendszere egymásnak való megfeleltethetőségről nem szól, ahogy az – egyébként érvényesen, a hatályos szabályoknak megfelelően letett – előrehozott érettségi eredményének figyelmen kívül hagyását sem indokolja. Az OH ezzel összefüggésben kialakított álláspontja a bíróságnak az indítványozó kereseti kérelmére adott válaszként benyújtott védiratból ismerhető meg, nem pedig az OH határozatából. A bírósági döntés szerint az a körülmény, hogy 2017-ben a korábbi „rajz és vizuális kultúra” tárgyat felváltotta a „vizuális kultúra” érettségi vizsgatárgy, nem jelenti azt, hogy ez két ekvivalens tárgy lenne a felsőoktatási felvételi szempontjából. Állítja ezt a bírósági határozat úgy, hogy ténylegesen nem vizsgálja, hogy a tantárgy nevének megváltozása jelentett-e változást a követelményrendszerben, avagy nem.
- [45] Az OH szerint amennyiben a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy mind a korábbi „rajz és vizuális kultúra”, mind a későbbi „vizuális kultúra” érettségi vizsgatárgyból érettségi pontot lehessen számítani, úgy mindkettőt meg kellett volna határozni a felvétel feltételeként. A bíróság a támadott ítéletben megállapította, hogy az alperes OH nem lehetett figyelemmel arra, hogy az indítványozóval szemben igazságtalan az az egyértelmű jogszabályi rendelkezés, amely szerint kizárólag a „vizuális kultúra” elnevezésű tárgy eredménye vehető figyelembe, a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredménye nem.
- [46] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a *iura novit curia*-elvnek megfelelően a jogszabályok konkrét tényállásra vonatkoztatása, azok értelmezése a rendes bíróság hatáskörébe tartozik {például: 3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [63]; 3021/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [44]; 3120/2012. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [47] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a következőkre mutat rá. A közigazgatási per során a bíróság vizsgálja a megállapított tényállást, a bizonyítékok mérlegelését, a bizonyítékokat maga is mérlegelheti, vizsgálja az alapvető eljárási szabályok betartását, illetve az anyagi jogértelmezés helyességét. A jelen ügyben eljáró bíróság egy olyan, az ügy eldöntése szempontjából releváns tényezőt – a két tantárgy követelményrendszerének esetleges egyezőségét, mint érdemben értékelendő kérdést – hagyott figyelmen kívül, amely önmagában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozza.
- [48] Az Alkotmánybíróság szerint az eljáró bíróság nem volt tekintettel az ügy alapjogi relevanciájára, és az alkalmazott normák formális értelmezése miatt az indítványozó elesett annak lehetőségétől, hogy a bíróság megvizsgálja: az általa teljesített érettségi vizsga alkalmas-e arra, hogy a felsőfokú oktatásban való részvételhez szükséges képességeit igazolni tudja.
- [49] A bíróság feladata a közigazgatási perben is, hogy kimerítse a kereseti kérelmet és érdemben bírálja el azt. A támadott bírósági döntés valódi érdemi vizsgálatot nem tartalmaz, a bíróság nem ellenőrizte, hogy az OH közigazgatási szervként betartotta-e az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. §-a szerinti tényállás tisztázási kötelezettségét. A bíróságnak tehát ennek megfelelően azt kellett volna vizsgálnia – a „rajz és vizuális kultúra” érettségi vizsga valamint a „vizuális kultúra” érettségi vizsga követelményrendszerének összehasonlításával –, hogy az indítványozó által 2011-ben teljesített vizsga alkalmas-e arra, hogy az OH a felvételi pontszámítás során figyelembe vegye. Ennek vizsgálata nélkül a bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy az indítványozó „az érettségi vizsga letételével semmilyen jogot nem szerzett arra vonatkozóan, hogy annak eredményét később a felvételi pontszámítás során feltétlenül figyelembe kelljen venni”.
- [50] Az Alkotmánybíróság szerint kifejezett tiltó (kizáró) szabály hiányában ugyanis nem felelhet meg a józan ész követelményének egy érvényesen letett sikeres érettségi vizsga eredményének mechanikus figyelmen kívül hagyása, pusztán a tantárgy nevének megváltoztatása okán. Az érettségi vizsga letétele és figyelembe vehetősége a felvételi eljárás során nem alanyi jog, azonban abban az esetben, ha a vizsgázó az érettségi vizsgát eredményesen teljesítette, akkor pusztán névváltozás okán ne lehessen figyelmen kívül hagyni jogértelmezési automatizmusra hagyatkozva. A bíróság azonban az adott ügyben pusztán csak az alkalmazott jogszabályi rendelkezés formális ellenőrzését végezte el, úgy, hogy maga a hatósági határozat egyébként az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsgaeredményére vonatkozóan utalást sem tartalmaz, így nem megalapozott a tényállás tisztázottságára vonatkozó indokolásrész sem. A bíróság támadott ítéletében

megjelenő nagyon szűk mezsgyén mozgó jogértelmezés szélső esetben akár oda is vezethet, hogy a tárgy nevében ejtett helyesírási hiba esetén sem lehet annak eredményét figyelembe venni. Különösen súlyos a sérelem abban az esetben, mint amilyen a konkrét ügy is, ahol csak egyfokú jogorvoslat áll az érintett rendelkezésére, és nincsen tényleges lehetőség a jogalkalmazási hiba kiküszöbölésére.

- [51] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, hangsúlyozottan nem ténybíró, így – akár a közép-, akár az emeltszintű érettségiről legyen is szó – nem hivatott az érettségi vizsgatárgyak eltérő időállapotbeli követelményrendszerének összevetésére, ez a rendes bíróság feladata (lett volna). Az Alkotmánybíróság mindazonáltal megjegyzi: az indítványozó által letett előrehozott érettségi vizsga időpontjában, illetve a felvételi időpontjában a két, kizárólag a nevében különböző tárgy vizsgakövetelményeiben lényeges különbség nem volt.
- [52] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: fogalmilag nem lehet tisztességes az a bírósági eljárás, amely a józan ész követelményét figyelmen kívül hagyja. Az Alkotmánybíróság szerint – a jogalkotónak az érettségi eredmény figyelembe vehetőségét kifejezetten kizáró rendelkezése hiányában – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességesség követelményéből (valamint az Alaptörvény 28. cikkében deklarált, a bíróságokra nézve kötelező, józan ész követelményét rögzítő értelmezési szabályból) a bíróságra vonatkozóan az a kötelezettsége származik, hogy az érettségi tárgyak nevének megváltozásakor vizsgálnia kell az érettségi tárgyak követelményrendszerének egyezőségét. Ellenkező esetben a bírósági jogalkalmazás pusztán automatizmussá válik, ami a bírósági eljárás tisztességtelenségét okozza.
- [53] Az Alkotmánybíróság szerint a jelen ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésből, vagyis az Fkr. 2. számú mellékletének 2. pont o) alpontjából, illetőleg ezáltal az ítéleti indokolásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozóra nézve hátrányos bírói döntés, így az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményét, ezért alaptörvény-ellenes.
- [54] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiek szerint megállapította, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.
- [55] Az Abtv. 43. § (4) bekezdése akként rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az adott ügyben az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy az OH határozata olyan hiányosságokban szenved, melyek annak megsemmisítését is indokolják.
- [56] Az OH-nak az indítványozó által „rajz és vizuális kultúra” tárgyban letett érettségi vizsgája figyelmen kívül hagyásának indokai kizárólag a bíróság számára benyújtott védiratából, illetőleg bírói döntésből ismerhetők meg; ezekről az indokokról határozatában nem adott számot. Az Alkotmánybíróság szerint nem fogadható el az az OH által előadott érvelés, melynek megfelelően az OH-nak nincsen mérlegelési joga a tekintetben, hogy milyen érettségi eredményt fogad el a pontszámítás során. Ez az egyébként az OH határozatában meg nem jelenő indokolás egy érvényes érettségi eredményt tesz semmissé úgy, hogy erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés egyébként nincsen. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az OH határozatát is alaptörvény-ellenesnek találta, és megsemmisítette.

V.

- [57] 1. Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint a XV. cikk (1)–(2) bekezdéseivel is ellentétesnek tartotta. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntés alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben főszabály szerint nem vizsgálja érdemben {lásd például: 12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [32]; 28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [35]; 3007/2016. (I. 25.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [58] Jelen ügyben azonban az Alkotmánybíróság nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a bíróság támadott döntése – ahogy arra az indítványozó is hivatkozott panaszában – a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggésben is aggályokat vet fel {hasonlóan lásd: 3294/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [70]–[71]; 16/2019. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [50]; 16/2018. (X. 8.) AB határozat}; erre tekintettel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság támadott döntésének az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével összefüggő alkotmányossági vizsgálatát is szükségesnek tartotta.

- [59] 2. Az Alaptörvény XV. cikke alapján a törvény előtt mindenki egyenlő, Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogrendszer egészét átható alkotmányos alapelveként kapott értelmezést. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alkotmányosértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes {lásd összefoglalóan például: 9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [60] A fent megfogalmazottak – az Alkotmánybíróság hivatkozott 9/2016. (IV. 6.) AB határozatából is következően – azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a megkülönböztetés nem a jogszabályon, hanem annak (bírói) értelmezésén alapul. E határozat értelmében „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. A bíróságnak a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe kell vennie az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak lehetnek alapjogok, állami célok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. Az Alaptörvény értelmezésekor ezzel azonosan foglalt állást a 8/2014. (III. 20.) AB határozat indokolásának [64] bekezdése. Az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének az értelmezett tartalma nemcsak a jogszabályokra irányadó alaptörvény-ellenességük vizsgálatakor, hanem a bírói döntésekben megjelenő jogszabály-értelmezésre is, a jogszabályok normatartalmának meghatározása során, a jogszabály konkrét tényállásra vonatkoztatásánál. Az, hogy egy-egy ügyben az eset összes körülményeinek mérlegelésénél a rendes bíróság az anyagi jog értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik a XV. cikk egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságra tartozó kérdés, de az értelmezés nem vezethet sem a jogszabály szövegének figyelmen kívül hagyására, sem az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre.” {9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]}
- [61] 3. Az Alkotmánybíróság – a hátrányos megkülönböztetés tilalma tekintetében kialakított, fent ismertetett gyakorlatára is figyelemmel – azt vizsgálta, hogy a bíróság jogértelmezése összhangban áll-e az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, és a következőket állapította meg.
- [62] A hátrányos megkülönböztetés vizsgálatánál elsődleges kérdés annak megállapítása, hogy kik, milyen személyi kör tekinthető homogén csoportba tartozónak. E tekintetben – osztva az indítványozó álláspontját – az Alkotmánybíróság szerint kifejezetten nem az érettségi tantárgy megnevezése (illetőleg annak változása) kell, hogy irányadó legyen, hanem az, hogy az adott tárgyból milyen tudás, milyen kompetencia szerezhető meg, illetőleg milyen követelményeknek kell megfelelni az adott tantárgyban letett érettségi vizsga teljesítésekor. Maga az érettségi vizsga is egy olyan sztenderdizált értékmérője az azt teljesítő vizsgázók tudásának, mely egységes szempontok szerinti értékelést igényel, egységes követelmények alapján.
- [63] Ebből következően az Alkotmánybíróság szerint nincsen jelentősége annak, hogy mi az adott tárgy megnevezése, relevanciával kizárólag az bír, hogy meghatározott tudásanyag birtokában levő, lényegét tekintve azonos követelményeket teljesítő érettségizők érettségi vizsgája azonos módon legyen figyelembe vehető a felvételi eljárás során.
- [64] Az Alkotmánybíróság szerint az OH és a bíróság a fentieket figyelmen kívül hagyva, ésszerű indok nélkül, pusztán a tantárgy megnevezésének (annak változásának) tulajdonított jelentőséget, a tantárgy vizsgakövetelményei értékelésének elmulasztásával olyan formalista jogértelmezést valósított meg, mely az indítványozóra nézve a vele azonos követelményeket más megnevezés alatt később teljesítő vizsgázókhoz képest hátrányos megkülönböztetést eredményezett. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírói ítélet a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelme okán is alaptörvény-ellenes.

- [65] 4. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a támadott bírói döntés, valamint közigazgatási határozat megsemmisítésével összefüggő jogkövetkezmények levonása – az Abtv. 43. §-ában foglalt rendelkezésekre tekintettel – a rendes bíróság feladatkörébe tartozik. A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [66] Egyetértek a rendelkező részben foglalt döntéssel, ugyanakkor az indokolással összefüggésben fontosnak tartom az alábbiak kiemelését.
- [67] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [pl. Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [68] Véleményem szerint a jelen ügyben a bírói döntés alaptörvény-ellenességét azért lehet megállapítani, mert az eljáró bíróság az ügy alapjogi relevanciáját nem ismerte fel.
- [69] 2. Az Alkotmánybíróság a művelődéshez való joggal [Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdés] kapcsolatban több döntésében egyértelművé tette, hogy a jogalkotónak széles a mérlegelési lehetősége a tekintetben, hogy milyen érettségi szabályokat vezet be (így például, hogy az érettségi egy- vagy kétszintű), illetve, hogy előír-e külön

vizsgakötelezettséget ahhoz, hogy valakit felsőoktatási intézménybe felvegyenek, vagy a felvételre más szabályok alapján, külön vizsga nélkül kerül sor. Ezen túlmenően a jogalkotót a részletszabályok megalkotásakor is nagyfokú szabadság illeti meg [28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2008, 290].

- [70] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a művelődéshez való jog a felsőfokú oktatásban való részvétel azok számára biztosítja, akik az ehhez megfelelő képességekkel rendelkeznek. Ebből következően senkinek sincs alkotmányos joga ahhoz, hogy valamely konkrétan meghatározott felsőoktatási intézményben folytathasson tanulmányokat (375/B/2001. AB határozat, ABH 2004, 1527, 1530). E jog azt biztosítja, hogy a felsőfokú oktatás bárki számára, aki erre megfelelő képességekkel rendelkezik, elérhető legyen, és nem azt, hogy mindenki akkor és abban a felsőoktatási intézményben kezdhesse meg tanulmányait, amelyekben szeretné. A felvételi eljárás célja a felsőfokú tanulmányokra legalkalmasabb jelentkezők kiválasztása. Az, hogy a jelentkező adott évben nem nyert felvételt a kívánt felsőoktatási intézménybe, nem zárja ki, hogy a későbbiekben bekerüljön a felsőoktatás rendszerébe, akár a célzott, akár más felsőoktatási intézménybe [28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2008, 290].
- [71] Véleményem szerint a fentiekben hivatkozott alkotmánybírói gyakorlat alapján megállapítható, hogy a jelen ügy alapjogi relevanciája a művelődéshez való joggal összefüggésben egyértelműen fennáll, és a bíróságnak a döntésében alkalmazott jogszabályokat ezen alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kellett volna értelmeznie. Az eljáró bíróság ugyanakkor nem volt tekintettel az ügy alapjogi relevanciájára, és az alkalmazott normák formális értelmezése miatt az indítványozó esett annak lehetőségétől, hogy a bíróság megvizsgálja: az általa teljesített érettségi vizsga alkalmas-e arra, hogy a felsőfokú oktatásban való részvételhez szükséges képességeit igazolni tudja.
- [72] A bíróságnak tehát azt kellett volna vizsgálnia – a „rajz és vizuális kultúra” érettségi vizsga, valamint a „vizuális kultúra” érettségi vizsga követelményrendszerének összehasonlításával –, hogy az indítványozó által 2011-ben teljesített vizsga alkalmas-e arra, hogy az OH a felvételi pontszámítás során figyelembe vegye. Ennek vizsgálata nélkül a bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy az indítványozó „az érettségi vizsga letételével semmilyen jogot nem szerzett arra vonatkozóan, hogy annak eredményét később a felvételi pontszámítás során feltétlenül figyelembe kelljen venni”.
- [73] A bírói döntés alaptörvény-ellenessége álláspontom szerint azért állapítható meg, mert a bíróság az ügy alapjogi relevanciáját figyelmen kívül hagyta, és a döntése ezért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [74] A határozat rendelkező részét támogatom, mivel a hatósági és a bírói döntés az indítványozót a tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indok nélkül hozta hátrányosabb helyzetbe a vele összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest.
- [75] Azonban nem értek egyet a többségi indokolás IV. részében foglaltakkal, mert vitathatónak tartom a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének érvkésztétét és levezetését.
- [76] Az Alkotmánybíróság nem zárta ki, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetben a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságára vezessen. Állandó gyakorlata szerint azonban „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan

tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], lásd legutóbb például: 3428/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]}

- [77] Értelmezésemben ez azt jelenti, hogy – amint arra a 20/2017. (VII. 18.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is utaltam – az Alkotmánybíróság „törvényértelmezési kérdésben nem foglal állást; az objektív mérce szerint hibás bírói döntés nem ad alapot az Alkotmánybíróság beavatkozására” (Indokolás [41]). Az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás alapvetően még az Alaptörvény 28. cikkében írt értelmezési szabály alkalmazásán keresztül sem vezet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint processzuális alapjog sérelmére. Ha ugyanis a bíróság jogi tévedése, hibája önmagában megvalósítaná a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, akkor végső soron minden jogalkalmazói jogsértés alapjogsértésként manifesztálnódna, és az Alkotmánybíróság – hatáskörét túllépve – hagyományos jogorvoslati, felülbírálati fórummá válna.
- [78] Megítélésem szerint jelen ügy éppen ennek a veszélyét hordozza, mivel az indítványozó önmagában az alkalmazandó jogszabály értelmezésének a helyességét vitatta, és az Alkotmánybíróság – eltávolodva alapjogvédelmi szerepkörétől, új tartalommal töltve meg a tisztességes eljáráshoz való jogot és annak viszonyát a 28. cikkkel – lényegében perorvoslati fórumként felülbíráta a támadott és jogalkalmazási szempontból hibásnak minősített bírói döntést. A megsemmisítés alkotmányos alapjává a 28. cikk egy fordulatának sérelme vált, amely így bekerült a processzuális karakterű alapjog védelmi körébe.
- [79] A többségi indokolás a megsemmisítést az Alaptörvény 28. cikkében írt „józan ész” jogértelmezési követelményére való hivatkozással legitimálta, amikor úgy fogalmazott, hogy „fogalmilag nem lehet tisztességes az a bírósági eljárás, amely a józan ész követelményét figyelmen kívül hagyja”. Lényegében tehát ez az az elem, amely a *contra legem* döntést *contra constitutionem* döntéssé tette. E konklúzió számomra azt eredményezi, hogy nemcsak a jogalkalmazási hiba kirívó, alapjogi relevanciát elérő jellege, hanem pusztán a hiba egyértelműsége is eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. Következésképpen a testület által nyilvánvalónak tekintett jogszabály-sértés a tisztességes eljáráshoz való jog mint alapjog sérelmére vezet.
- [80] A bírói jogértelmezés komplex intellektuális tevékenység, amelynek egyik mércéje minden bizonnyal a „józan ész” kell hogy legyen. Ugyanakkor egyedüli mérceként olyannyira szubjektív, hogy anélkül, hogy az Alkotmánybíróságot ne érje az önkényesség vádja a kiszámíthatóság hiánya miatt, bizonyosan nem alkalmas a *contra legem* ügyek közül az alapjogi relevanciát elérő esetek kiszűrésére.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [81] A határozatot támogatom; a bíróság ítéletének és az OH határozatának megsemmisítésével egyetértek.
- [82] Az indokolást illetően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látom, hogy a bíróság – az érettségi követelmények összevetésére irányuló vizsgálat elmulasztásával – nem tisztázta az Alaptörvény XV. cikk sérelme fennállását (annak ellenére sem, hogy erre az indítványozó már a per során is hivatkozott).

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1815/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3003/2021. (I. 14.) AB HATÁROZATA

utólagos normakontroll-indítvány elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálata tárgyában – *dr. Juhász Imre* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az alapvető jogok biztosa (a továbbiakban: indítványozó) az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 2. § (3) bekezdése, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásban vizsgálja meg, és az Abtv. 41. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében semmisítse meg Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:1. § (1) bekezdés 1. pontját, mivel az abban foglaltak ellentétesek az Alaptörvény II. cikkével (emberi méltósághoz való jog), az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével (magánszférához való jog), valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdésével (egyenlő bánásmód követelménye). Az indítványozó [az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének kifejezett megjelölése nélkül] arra is utalt, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés a jogbiztonság követelményével is ellentétes.
- [2] Az indítványozó álláspontja szerint a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjában rögzített közeli hozzátartozó fogalma a bejegyzett élettársi kapcsolatban élők jogainak alkotmányos védelme nyomán sérti az emberi méltósághoz és a magánszférához való jogot, a meghatározás indokolatlanul önkényes, észszerűtlen módon egyéb helyzet szerinti különbségtételt valósít meg a bejegyzett élettársi kapcsolatban és az élettársi kapcsolatban élő személyek közt.
- [3] 2. Az indítvány benyújtása indokolásaként az indítványozó jelezte, hogy több panasz is érkezett a hivatalához, köztük két országgyűlési képviselő és egy civil szervezet is megkereste. Álláspontjuk szerint „az élettársi kapcsolatra vonatkozó, a Ptk. nem családjogi, hanem kötelmi jogi könyvében elhelyezett egyes rendelkezések aggályosak az egyenlő bánásmód és a gyermekek jogainak védelme szempontjából, nem össze-egyeztethetők az állam családvédelmi kötelezettségével, a bejegyzett élettársak pedig indokolatlanul és alaptalanul maradtak ki a hozzátartozók, közeli hozzátartozók köréből”. Az indítványozó a panaszok alapján vizsgálatot indított, mely során arra a következtetésre jutott, hogy a Ptk. közeli hozzátartozó fogalmával, illetőleg annak meghatározásával kapcsolatosan alkotmányossági aggályok merülnek fel.
- [4] 2.1. Az indítványozó mindenekelőtt rögzítette, hogy mivel az Alaptörvény releváns, alapjogokkal kapcsolatos szövege nagyrészt megegyezik a korábbi Alkotmány szövegezésével, ezért főszabály szerint továbbra is irányadónak tartja a korábbi alkotmánybíróági esetjogot – ahogyan erre egyébként maga az Alkotmánybíróság is rámutatott a 22/2012. (V. 11.) AB határozatban és a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban is.
- [5] 2.2. Az indítvány az alkotmányjogi problémát az alábbiakban foglalta össze.
- [6] A Ptk. 8:1. § (1) bekezdése – értelmező rendelkezésként – meghatározza a közeli hozzátartozó, valamint a hozzátartozó fogalmát. Ezen rendelkezések – ellentétben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) 685. § b) pontjában foglaltakhoz képest – nem tekintik a bejegyzett élettársakat sem közeli hozzátartozónak, sem hozzátartozónak, továbbá nem számít hozzátartozónak az egyeneságbeli rokon bejegyzett élettársa, valamint a testvér bejegyzett élettársa sem, így nem rendezett az a kérdés, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat – mely a „magyar jog által elismert, egyenesen az alkotmányból levezethető jogintézmény” – fennállása esetén a bejegyzett élettárs minnek minősül.

- [7] A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. és 2. pontjában, az 1:2. § (2) bekezdésében, és a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Békmtv.) 3. §-ában foglaltak között ellentmondás észlelhető. Az, hogy a Ptk. egyrészről nem nevesítette a bejegyzett élettársakat a hozzátartozók, közeli hozzátartók között; másrészről nem helyezte hatályon kívül a Békmtv. azon rendelkezéseit, melyek alapján, ha a Békmtv. eltérően nem rendelkezik, vagy a rendelkezés alkalmazását nem zárja ki, megfelelően alkalmazni kell a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra is; harmadrészt az 1:2. § (2) bekezdésében értelmezési alapelvként azt írja elő, hogy a polgári jogi viszonyokra vonatkozó szabályokat – ideértve a Békmtv. rendelkezéseit is –, a Ptk.-val összhangban kell értelmezni, a jogbiztonság szempontjából aggályos és az emberi méltósághoz és az egyenlő bánásmódhoz való jog sérelmét idézte elő.
- [8] Az Alaptörvény L) cikke értelmében a házasság intézménye csak férfi és nő között fennálló életközösség esetén választható, így az azonos nemű párok három társkapcsolati lehetőség közül választhatnak: a) élhetnek *de facto* élettársi kapcsolatban, b) kérhetik kapcsolatuk bejegyzését az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába, vagy c) választhatják a Békmtv. által szabályozott bejegyzett élettársi kapcsolatot. Az indítványozó az indokolását többek között az Alkotmánybíróság 14/1995. (III. 13.) AB határozatának azon megállapítására alapozza, mely szerint két személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értékeket, melyek az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján, az együtt élő személyek nemétől függetlenül igényt tarthatnak jogi elismerésre. Ezen megállapításra tekintettel került a régi Ptk. szövegébe az élettársi kapcsolat fogalma és jogi elismerése mind a különnemű, mind az azonos nemű párok esetében.
- [9] Indokolásának további alátámasztásául szolgál a 154/2008. (XII. 17.) AB határozat is, melyben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye alkotmányos megoldás az azonos nemű párok vonatkozásában: az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból, és az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból levezethető. Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján az azonos nemű személyek számára, akik házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja. Az Alkotmánybíróság a 32/2010. (III. 25.) AB határozatában alkotmányosan védendőnek találta a kizárólag azonos nemű párok részére nyitva álló bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét.
- [10] Nem felel meg az emberi méltósághoz való jog védelmének és az egyenlő bánásmód követelményének az, hogy a bejegyzett élettárs nem minősül se közeli hozzátartozónak, sem hozzátartozónak, holott Magyarország – az Alkotmánybíróság gyakorlatát figyelembe véve – „biztosította a jogi védelmet és elismerést az azonos nemű élettársaknak, ehhez európai mércével is megfelelő és előremutató joghatásokat biztosított”. A jogalkotó a Ptk.-beli fogalom meghatározásakor nem vette figyelembe, hogy az Alkotmánybíróság megállapította a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 8. §-ának alaptörvény-ellenességét, tekintettel arra, hogy az nem csupán korlátozza, hanem megfosztja a törvényes öröklés lehetőségétől a bejegyzett élettársakat, a hátrányos megkülönböztetést eredményező jogmegvonás legitim igazolása nélkül [43/2012. (XII. 20.) AB határozat].
- [11] Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy a családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Az indítványozó álláspontja szerint a családi státusz és a hozzátartozói, illetve közeli hozzátartozói minőség nem azonos kategória, a hozzátartozói, azon belül a közeli hozzátartozói körből való kimaradásnak – tekintve, hogy az nem szimbolikus hátrány – közvetlen joghatásai vannak a mindennapi életre (akár egy egészségügyi intézményben vagy a hatósági ügyek intézése során).
- [12] A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja nem egyeztethető össze az emberi méltósághoz való jog védelméből következő elismeréssel. Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján az emberi méltósághoz való jogból számos komparatív és nem komparatív követelmény ered. Az emberi méltósághoz való jognak két funkciója van. Egyrészt azt fejezi ki, hogy van egy abszolút határ, amelyen sem az állam, sem más emberek kényszerítő hatalma nem terjedhet túl, az egyéni önrendelkezés, amelynél fogva az ember alany maradhat, és nem válik eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jog másik funkciója az egyenlőség biztosítása. Az egyenlő méltóság alapjoga indokolja és tölti meg tartalommal az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt megkülönböztetéstől mentes bánásmódhoz való jogot, amely szintén sérül azáltal, hogy a jogalkotó kizárja az azonos neműek törvény által elismert társkapcsolatát a közeli hozzátartozói státuszra jogosító kapcsolati körből.
- [13] Az indítványozó szerint alkotmányosan indokolatlan helyzetet teremt az a tény, hogy a Ptk. 8:1. § (1) bekezdésének 1. és 2. pontja szerint az élettárs (akár különnemű, akár azonos nemű) hozzátartozónak számít, azonban

az Alkotmánybíróság által kiemelt, alkotmányosan védett intézmény, a bejegyzett élettárs sem hozzátartozónak, sem pedig közeli hozzátartozónak nem minősül. Sérül tehát az élettársi kapcsolatban élők és a bejegyzett élettársi kapcsolatban élők között az egyenlő bánásmód követelménye, mivel a rendelkezés a regisztráció nélküli élettársi kapcsolatot jogi értelemben szorosabb kapcsolatnak tekinti.

- [14] Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése kapcsán az indítványozó rámutatott arra, hogy a töretlen, és az Alaptörvény alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírósági gyakorlat szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma alapján a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. Az alkotmányos alapjogok tekintetében a szabályozás alkotmányosságát az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján kell megítélni, így a hátrányos megkülönböztetés tilalma, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre. Ha a megkülönböztetés nem az alkotmányos alapjogok kapcsán áll fenn, a szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogalkotó önkényesen, észszerű indok nélkül tett különbséget az azonos helyzetű, azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között.
- [15] A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja az indítványozó szerint szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés is megvalósít a szexuális irányultságukból következően egyetlen jogi opcióként bejegyzett élettársi kapcsolat választani kénytelen személyek és a más kapcsolati formák választására jogosult személyek között azáltal, hogy az előbbieket észszerű ok nélkül zárja ki abból a lehetőségből, hogy egymás közeli hozzátartozóivá váljanak, így sérül az Alaptörvény II. és VI. cikk (1) bekezdése, valamint XV. cikk (2) bekezdésében rögzített követelmény.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróság megkeresésére a Kúria elnöke az Abtv. 57. § (2) bekezdésének megfelelően tájékoztatta az Alkotmánybíróságot az indítvánnyal kapcsolatos álláspontjáról.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, szülei vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

- [18] 2. A Ptk. indítvány által támadott rendelkezései:

„8:1. § [Értelmező rendelkezések]

(1) E törvény alkalmazásában

1. közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér;”

- [19] 3. Békmtv. érintett rendelkezései:

„3. § (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, vagy e törvény a rendelkezés alkalmazását nem zárja ki, megfelelően alkalmazni kell

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy bejegyzett élettársakra,

- c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,
 d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,
 e) a hajadonra, nőtlenre vonatkozó szabályokat arra a személyre, aki még nem volt házas, és bejegyzett élettársi kapcsolatot még nem létesített, és
 f) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra.
- (2) A bejegyzett élettársakra a házastársak által történő közös gyermekké fogadásra vonatkozó szabályok nem alkalmazhatóak. A bejegyzett élettársi kapcsolat apasági vélelmet nem keletkeztet.
- (3) A házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatóak a bejegyzett élettársakra. Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése esetén a bejegyzett élettárs volt férje nevét a házasságra utaló toldással nem viselheti tovább, és ez a joga akkor sem éled fel, ha a bejegyzett élettársi kapcsolata megszűnt. Ha a leendő bejegyzett élettárs a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését megelőzően házassági névként volt férje nevét vagy családi nevét viseli a házasságra utaló toldással, és házassági nevét nem módosítja másik házassági névviselési formára, a születési családi nevének viselésére jogosult.
- (4) Az emberi reprodukcióra irányuló, külön törvény szerinti eljárásoknak a házastársakra vonatkozó rendelkezései a bejegyzett élettársakra nem alkalmazhatóak.
- (5) Ha e törvény a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat fennállásához, illetve a házasság vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnéséhez nem állapít meg eltérő jogkövetkezményt, továbbá ha a jogosultság vagy a kötelezettség az özvegyet és az özvegy bejegyzett élettársat megkülönböztetés nélkül megilleti vagy terheli, a családi állapotra vonatkozó nyilatkozat csak olyan formában követelhető meg, hogy a »házas« és »bejegyzett élettárs«, az »özvegy« és az »özvegy bejegyzett élettárs«, illetve az »elvált« és az »elvált bejegyzett élettárs« megjelölés együtt szerepeljen.
- (6) A családi állapotra vonatkozó adatot tartalmazó nyilvántartásban – az anyakönyvi nyilvántartás, valamint a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás kivételével – a családi állapotot úgy kell feltüntetni, hogy a »házas« és a »bejegyzett élettárs«, az »özvegy« és az »özvegy bejegyzett élettárs«, illetve az »elvált« és az »elvált bejegyzett élettárs« megjelölés együtt szerepeljen.”

III.

- [20] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének e) pontja alapján, valamint az Abtv. 24. § (2) bekezdése alapján a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány benyújtására jogosult. Az indítvány tartalmát tekintve megfelel az Abtv. 24. § (2) bekezdésében és az 52. § (1) bekezdésében foglaltaknak, ezért azt az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta.
- [21] 2. Az indítványozó a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert azt ellentétesnek tartja az Alaptörvény II. cikkével (emberi méltósághoz való jog), a VI. cikk (1) bekezdésével (magán- és családi élet tisztelgetben tartásához való jog), valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdésével (egyenlő bánásmód követelménye).
- [22] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozni kívánja, hogy figyelemmel az Alaptörvény rendelkezéseire, és az indítványhoz kötöttség elvére, jelen eljárásának keretei között sem a család alaptörvényi fogalmát, sem a családi viszonyok alkotmányossági megítélését nem vizsgálta. Az alkotmánybírósági vizsgálat célja kizárólag annak megállapítása, hogy a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjának hatályos szövege sérti-e az Alaptörvényben foglalt emberi méltósághoz való jogot, a magánszférához való jogot, illetőleg a megkülönböztetéstől mentes bánásmóddhoz való jogot.
- [23] 3. A szabályozási környezet vizsgálatához az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta áttekinteni a fogalom jelenlegi és korábbi jogszabályi értelmezését, a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja elfogadásának körülményeit, valamint a törvényjavaslatok előterjesztői indokolását is.
- [24] 3.1. A hozzátartozó és a közeli hozzátartozó polgári jogi fogalmát először a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.) 2. § (1) és (2) bekezdése fogalmazta meg oly módon, hogy a régi Ptk. alkalmazásában közeli hozzátartozónak tekintette a házas-

társat, az egyeneságbeli rokont, az örökbefogadott, a mostoha- és a neveltgyermeket, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülőt, valamint a testvért, továbbá a 445. § (2) bekezdése vonatkozásában az élettársat is. A Tvr. 2. § (2) bekezdése alapján hozzátartozónak minősült az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

- [25] A Tvr. indokolása szerint minderre azért volt szükség, mert a régi Ptk. a hozzátartozókról (közeli hozzátartozókról) igen sok helyen tett említést, és minden esetben komoly jelentősége volt a hozzátartozók köre meghatározásának. A Tvr. megalkotásakor hatályban lévő polgári jogi és családjogi jogszabályok nem tartalmaztak általános érvényű meghatározást, így önmagában már ez a körülmény is indokolta, hogy a Tvr. a kérdést rendezze. Szükségessé tette továbbá a fogalom meghatározását az is, hogy a régi Ptk. a joghatásokat aszerint differenciálta, hogy hozzátartozóról vagy ennél szűkebb körről, ún. közeli hozzátartozóról van-e szó. A hozzátartozóknak és a közeli hozzátartozóknak a Tvr. által rögzített fogalmát a régi Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény rendelkezéseinek megfelelően a régi Ptk. változatlan tartalommal átvette, és a 685. § b) pontja közvetlenül tartalmazta. A fogalommeghatározások következő, a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvénnyel történt módosítása következtében az élettársak jogügyletre történő utalás nélkül, minden esetben hozzátartozónak minősültek.
- [26] 3.2. A régi Ptk. jelen indítvány elbírálása szempontjából leglényegesebb módosítását jelentette, hogy a Békmtv. 17. § (1) bekezdés 1. pontja alapján 2009. június 1. napjától kezdődően a bejegyzett élettársak is közeli hozzátartozónak minősültek.
- [27] A Békmtv. az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának mint személyi státuszjognak a keletkezését, joghatásait és megszűnését szabályozza, rendezi a bejegyzett élettársaknak a házasság jogintézményéhez és a házastársak státuszához való viszonyát, valamint meghatározza az azoktól való eltéréseket. A Békmtv. a nyilvántartásba vétel intézményének biztosításával lehetővé teszi, hogy az azonos nemű élettársak a kapcsolatukat bejegyzett élettársi kapcsolatként hivatalossá tegyék, ezzel a házasság jogintézményéhez hasonló joghatásokat váltsanak ki, megkönnyítve többek között az élettársi életközösség fennállásának bizonyítását is. A Békmtv. rendelkezett a kapcsolódó jogszabályok szükségessé vált módosításáról is, egyebek mellett a régi Ptk. által rögzített közeli hozzátartozó fogalmáról is. A régi Ptk. valamennyi vonatkozó rendelkezése 2009. június 1. napjától úgy módosult, hogy a „házastársak” szövegrész helyébe a „házastársak, bejegyzett élettársak” szövegrész lépett, a házasságra és házastársakra vonatkozó rendelkezések pedig kiegészültek a bejegyzett élettársi kapcsolatra és a bejegyzett élettársakra utaló szövegrésszel.
- [28] A Békmtv. ezzel párhuzamosan az akkor hatályban lévő: a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (továbbiakban: Csjt.), a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény, az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet, az egészségügyről szóló a 1997. évi CLIV. törvény, valamint az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény bejegyzett élettársakra vonatkozó kiegészítéséről is rendelkezett, mert az új jogintézmény közvetlen anyagi jogi joghatásait ezen jogszabályok határozták meg.
- [29] A jogalkotó a Békmtv.-vel egyúttal eleget tett annak az alkotmányos elvárásnak is, mely szerint az azonos nemű személyek számára, akik az Alkotmány, illetőleg az Alaptörvény alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az alkotmányosság korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja. A bejegyzett élettársi kapcsolat ugyanakkor korántsem azonos a házassággal, így ennek megfelelően a Békmtv. tartalmaz bizonyos megkötéseket is. Külön meghatározott szabályok a bejegyzett élettársak esetén nem alkalmazhatóak, így a közös gyermekké fogadásra vonatkozó szabályok, a házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezések, az emberi reprodukcióra irányuló, külön törvény szerinti eljárások házastársakra vonatkozó rendelkezései, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolat apasági vélelmet nem keletkeztet.
- [30] 3.3. A 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjában rögzített közeli hozzátartozó definíció a régi Ptk.-hoz képest eltérő, a bejegyzett élettársak nem kerültek nevesítésre sem a közeli hozzátartozói, sem a tágabb hozzátartozói körben. A Ptk. elfogadásakor kialakult jogalkotói álláspont szerint ennek oka elsődlegesen az, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat szabályozásáról külön törvény, a Békmtv. rendelkezik, továbbá a Csvt. család fogalmára vonatkozó egyes rendelkezések esetükben fogalmilag kizártak.

- [31] 3.4. A Ptk. elfogadását és hatálybalépését követően a jogalkotó az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: módosító törvény) rendelkezéseivel számos jogszabályban kiegészíteni rendelte a hozzátartozó, illetőleg közeli hozzátartozó fogalmát a bejegyzett élettársra vonatkozó szövegrésszel, és az ezt követően megalkotott új jogszabályokban a fogalom-meghatározásoknál a bejegyzett élettársakat kifejezetten hozzátartozóként vagy közeli hozzátartozóként nevesíti. A T/12824. számú törvényjavaslat indokolása szerint minderre azért volt szükség „hogy a jogalkalmazó számára egyértelmű maradjon, hogy e személyi kört a hozzátartozó fogalmába bele kell érteni, függetlenül attól, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény maga rendeli alkalmazni a bejegyzett élettársakra a házaspárra vonatkozó szabályokat”. Ez alapján megállapítható, hogy a jogalkotó kifejezett szándéka továbbra is az, hogy a bejegyzett élettársakat közeli hozzátartozónak kell tekinteni.

IV.

- [32] Az indítvány nem megalapozott.
- [33] 1. Az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alaptörvény II. cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, továbbá a XV. cikk (1) és (2) bekezdését az, hogy a Ptk. támadott rendelkezése értelmében a bejegyzett élettárs sem közeli hozzátartozónak, sem pedig tágabb értelemben vett hozzátartozónak nem minősül. Kiemelte továbbá azt is, hogy a bejegyzett élettársak kizárása a közeli hozzátartozói körből a jogbiztonság szempontjából is aggályos, tekintve, hogy egyrészt a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése értelmezési alapelvként írja elő, hogy a polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat a Ptk.-val összhangban kell értelmezni, másrészt számos jogszabály nem tartalmaz hozzátartozói, közeli hozzátartozói definíciót, hanem a Ptk.-beli meghatározásra utal vissza. Az Alkotmánybíróság az indítvány ezen elemét alább a tartalma szerint, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés sérelmét állító indítványi elemként bírálta el.
- [34] 2. Az indítvány az Alaptörvény XV. cikkével összefüggésben (tartalma alapján) szexuális irányultágon alapuló hátrányos megkülönböztetést állított, ezért az Alkotmánybíróság a támadott jogszabály alkotmányosságát az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján vizsgálta.
- [35] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a]z Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alaptörvényt sértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon.” {Legutóbb például: 3258/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [26]}
- [36] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok egyenlőségét és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. „A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a társadalom aktuális változásaira időszerűen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoportokhoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, kirekesztettnek, illetve folyamatos, és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak.” {3206/2014. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [27]} Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítélettel vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen azoknak a csoportoknak a védelmét szolgálja, amelyek személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonságok mentén elkülönülnek a társadalomban. A legtöbb alapjogsértés vizsgálható tehát az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése összefüggésében, mivel az alapjogokat mindenféle faji, szín szerinti, nemi, fogyatékoság szerinti, nyelvi, vallási, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

- [37] Az alapjogok korlátozásának alkotmányosságát az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti teszt alapján lehet megítélni. E teszt alkalmazása során nem fogadható el szükségesnek olyan alkotmányos cél, amely diszkriminációt valósít meg, és arányosnak az olyan korlátozás, amely diszkriminatív helyzetet eredményez {lásd: 6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [38]–[39]}.
- [38] Az Alkotmánybíróság a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjával összefüggésben azt vizsgálta, hogy a bejegyzett élettársak homogén csoportba vonhatók-e más személyekkel; fennáll-e az esetükben szexuális irányultságon alapuló, egyéb helyzet szerinti különbségtétel; és amennyiben igen, úgy a megkülönböztetés hátrányos-e az érintetteknek; továbbá szükségesnek és arányosnak tekinthető-e.
- [39] 2.1. Az alapjogi teszt alkalmazásakor az Alkotmánybíróság jelen indítvány elbírálása szempontjából az azonos nemű bejegyzett élettársakat – az indítványban foglaltakkal ellentétben – a házasságban élő különnemű házastársakkal sorolta homogén csoportba.
- [40] Az Alaptörvény L) cikk (1) bekezdésével összefüggésben az Alkotmánybíróság már megállapította az alábbiakat. Az Alaptörvény fokozott védelemben részesíti az együttélés más formáival szemben a házasság intézményét, mint férfi és nő közötti önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, melyet az azonos nemű személyek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolhat; ugyanakkor a kizárólag azonos nemű párok részére nyitva álló bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye szintén alkotmányos védelemre jogosult.
- [41] Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja kiemelni, hogy a különneműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy a jogalkotó az azonos nemű bejegyzett élettársakat egyes jogosultságok és kötelezettségek tekintetében a házastársakéhoz hasonló pozícióba helyezi. Ugyanakkor a házasság értéként tételezése nem zárja ki, hogy a jogalkotó más, a házassághoz bizonyos tekintetben hasonló funkciójú kapcsolati formákat is védelemben részesítsen. Más, lazább vagy szorosabb élettársi (együttélési, életközösségi) életviszonyoknak is lehetnek a házassághoz hasonló joghatásai, vagyoni, adójogi, lakáshasználati, tartási kötelezettségi, társadalombiztosítási, szociális, munkajogi, öröklési jogi stb. tekintetben.
- [42] A házasságra vonatkozó szabályok „megfelelő” alkalmazásának elrendelése a bejegyzett élettársakra nem csupán jogok, hanem egyben – az egymás iránti felelősségvállalásból eredő – kötelezettségek kiterjesztését is jelenti (pl. tartási, támogatási kötelezettség). A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye elismert és védett párkapcsolati formát biztosít azon azonos nemű személyek számára, akik a házassághoz hasonló tartós, érzelmi és gazdasági életközösségben kívánnak élni. Ez a kifejezetten az azonos neműek számára létrehozott jogintézmény a házassággal nem azonos, annak kiemelt státuszát nem érinti, nem érintheti, ugyanakkor mindkét kapcsolati forma két személy szabad akaratán alapuló elismert életközössége, akiket tényleges kapcsolat, érzelmi kötődés, anyagi és egyéb függőségi helyzet fűz össze, és amelyekben mindegyik félnek meghatározott jogai és kötelezettségei vannak. A bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásait illetően a házassághoz néhány tekintetben hasonló – ám azzal nem azonos – olyan értékközösséget valósíthat meg, mely alkotmányos védelemre érdemes.
- [43] 2.2. Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen; minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. Az emberi méltósághoz való jognak számos részeleme, részjogosultsága van, amelyek belső magja korlátozhatatlan {6/2018. (VI. 27.) AB határozat, Indokolás [40]–[41]}. Az emberi méltósághoz való jog részeleme – többek között – az önrendelkezés szabadságához való jog is, mely elsősorban az egyén autonómiáját, döntési, cselekvési szabadságát védi, és amelyből nem csupán a házasságkötéshez való jog vezethető le, hanem szorosan e joghoz kötődik az élettársi kapcsolat létesítése is, az azonos neműek tartós párkapcsolata számára az elismerés és a védelem igénye.
- [44] Az Alkotmánybíróság már többször megfogalmazta, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. „Az Alaptörvény II. cikke alapozza meg a magánszféra alakítása sérthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon).” {3328/2017. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [70]}
- [45] A magán- és családi élet sérthetatlensége elsősorban az állam jogalkotási kötelezettségén keresztül védelmezhető, olyan szabályok által, amelyek megfelelő garanciák mellett lehetővé teszik a jog által elismert párkapcsolat

lati formák létesítését, az abból eredő jogok érvényesítését és kötelezettségek teljesítését. Az azonos nemű párok is több együttélési forma közül választhatnak. Vagy *de facto* élettársi kapcsolatban élnek, vagy kérhetik az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába való bejegyzésüket, vagy pedig választhatják a bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét.

- [46] A jogalkotó az intimszféra tiszteletben tartásához és a magánszféra védelméhez való jog követelményének, továbbá a magán- és családi élet (az otthon) sérthetlenségéhez való jog érvényesülésének érdekében nem csupán tiszteletben tartja az azonos neműek magánélettel kapcsolatos azon döntését, hogy mely párkapcsolati formában kívánnak együtt élni, hanem az azonos nemű személyek számára – az alkotmányosság korlátai között – létrehozott egy, a házastársakéhoz hasonló jogállást is, mellyel eleget tett az emberi méltósághoz való jogból, a magánélet tiszteletben tartásához való jogból, valamint a megkülönböztetés tilalmának előírásából levezethető alkotmányos követelményeknek is.
- [47] A jogegyenlőség, az azonos elbánás mindig a jogi szabályozás tárgyát képező életviszonytól függően mérlegelendő; különös tekintettel arra, hogy magát a szoros személyes kapcsolatot értékeli-e a jog. Így különösen az életközösség harmadik személyek előtti közös megjelenésében, egymás képviselője, a juttatások, a hivatali összeférhetetlenség, illetve a hozzátartozókat érintő büntetőjogi könnyítések és szigorítások tekintetében nincs alkotmányos alapja annak, hogy ezek a rendelkezések az azonos nemű személyek tartós életközösségére semmilyen esetben se terjedjenek ki. A hatályos Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjába foglalt közeli hozzátartozó fogalma elfogadásakor – a jogalkotói álláspont szerint – azért nem kerültek külön nevesítésre és feltüntetésre a bejegyzett élettársak, mert a bejegyzett élettársi kapcsolat szabályait külön törvény, a Békmtv. rendezi, melyben a jogalkotó kifejezetten úgy fogalmazott, hogy az e törvényben meghatározott eseteket kivéve a házastársakra vonatkozó rendelkezéseket a bejegyzett élettársakra is megfelelően alkalmazni kell. A jogalkotó ezzel kívánta biztosítani a bejegyzett élettársak egyenlő méltóságú személyként kezelését, a magánszférához való joguk tiszteletben tartását, továbbá elősegíteni az önrendelkezési joguk és cselekvési szabadságuk érvényesülését.
- [48] 2.3. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy megfelelő jogértelmezéssel a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjába foglalt közeli hozzátartozó fogalmának a Békmtv. 3. §-ában foglalt rendelkezéseivel való együttes alkalmazása nem vezet ellentmondásra. A jogalkotó a most vizsgált, releváns szempontokból továbbra sem kezeli eltérően a bejegyzett élettársakat a házastársaktól, így a definíció nem sérti a bejegyzett élettársak emberi méltósághoz, valamint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált szempontokból egymással összehasonlítható helyzetben lévő személyek (homogén csoport) körén belül a jogalkotó nem valósított meg különbségtételt. Nem eredményez ugyanis hátrányos megkülönböztetést az, ha a jogalkotó a lényegileg azonos jogállást nem egy, hanem két külön törvény rendelkezésein keresztül biztosítja. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény II. cikke, VI. cikk (1) bekezdése és XV. cikk (2) bekezdése sérelmét állító indítványi elemet nem találta megalkalmazottnak.
- [49] 3. A jogbiztonság követelményét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság klauzula tartalmazza. A jogbiztonság követelménye azt kívánja meg, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előreláthatóak legyenek, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {3071/2019. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [37]}. A jogbiztonság egyúttal az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is megköveteli. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján esetről esetre mérlegeli, hogy hol húzódik a határ a jogalkotó szabadsága és a címzetteknek a jogi szabályozás állandóságához, kiszámíthatóságához fűződő érdeke között; vizsgálva azt, hogy a jogi szabályozás változása következtében a jogalanyokat ért hátrány indokolja-e a jogbiztonság sérelme alapján az alaptörvény-ellenesség megállapítását {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [50] A magyar jog által szabályozott jogviszonyok alanyai közötti helyzeteket alapvetően befolyásolja és meghatározza az a tény, hogy a felek egymás hozzátartozójának, közeli hozzátartozójának minősülnek-e. Sok esetben a közeli hozzátartozói viszony jogszabály által megkívánt előfeltétel bizonyos jogosultságok megszerzéséhez, máskor pedig a pártatlanság és elfogulatlanság biztosítékaként éppen hogy tilalom alá esik.
- [51] A jogalkotó, amikor bevezette a magyar jogba a bejegyzett élettárs fogalmát, és a bejegyzett élettársakat a közeli hozzátartozók körébe vonta, akkor számukra a házastársakéhoz hasonló joghatással bíró jogállást biztosított.

- [52] Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy a közeli hozzátartozó definíciója a különböző jogterületeken, különböző hatályos jogszabályokban és kontextusban jelenleg nem egységes, esetenként más-más személyi kört ölel fel. A jogszabályok rendelkezéseiket a közeli hozzátartozókkal kapcsolatosan úgy fogalmazzák meg, hogy vagy visszautalnak a Ptk. definíciójára, vagy önálló, az adott jogszabályra nézve irányadó külön meghatározást alkalmaznak, mely vagy nevesíti a bejegyzett élettársakat, vagy nem. A jogbiztonság szempontjából ez azért releváns, mert a Ptk.-ban foglalt új definíció – a korábbival ellentétben – már nem nevesíti a közeli hozzátartozók között a bejegyzett élettársakat, továbbá a Ptk. nem tartalmaz utalást a bejegyzett élettársi kapcsolatra, valamint a Békmtv.-ben foglalt alkalmazási szabályokra.
- [53] Az Alkotmánybíróság a generális utaló szabályok kapcsán korábban már kialakította álláspontját: „A jogszabály normatív tartalmát a jogszabály szakaszai és mellékletei jellemzően közvetlenül kifejtett formában tartalmazzák. Bevett jogszabály-szerkesztési gyakorlat ugyanakkor különféle – rugalmas, merev, illetve általános – hivatkozások használata is a jogszabályokban. A jogszabályok közötti hivatkozások tipikusan azt a célt szolgálják, hogy ne kelljen több – eltérő életviszonyokat szabályozó – jogszabályban is rendelkezésekre foglalt kifejtett formában megismételni olyan azonos jogi normákat, amelyek többféle életviszony tekintetében is alkalmazandók (így a szabályozás változtatásának igénye esetén sem kell a rendelkezéseket külön-külön több jogszabályban is módosítani). Ha egy jogszabályi rendelkezés egy másik jogszabályra (illetve jogszabályi rendelkezésre vagy jogintézményre) utal, akkor a felhívott jogszabályban foglalt jogi norma megfelelően alkalmazandó az utaló jogszabály által szabályozott meghatározott életviszonyokra is. Ilyen esetben a felhívott jogszabályba foglalt jogi norma az utaló rendelkezés alapján, az abban meghatározott tekintetben kötelező erővel bír, attól függetlenül, hogy a hivatkozott jogszabályi rendelkezés egyébként milyen más életviszonyokra alkalmazandó.” [28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [18]]
- [54] Az utaló szabályt tartalmazó jogszabályok rendelkezései a Ptk. hatálybalépése előtt a bejegyzett élettársakra egyértelműen alkalmazandók voltak, mert a régi Ptk. közeli hozzátartozó definíciója kifejezetten nevesítette a bejegyzett élettársakat. A hatályos Ptk. ezzel szemben elhagyta a tételes felsorolásból a bejegyzett élettársakat, emiatt felvetődik annak lehetősége, hogy a konkrét ügyben eljáró jogalkalmazók hasonló élethelyzetek értékelésénél különböző módon járhatnak el. Mégpedig azért, mert egyrészt a Ptk. közeli hozzátartozó definíciója jelenleg tételes felsorolást tartalmaz, másrészt azonban a Békmtv. 3. § (1) bekezdése alapján e definícióba kötelezően bele kell érteni a bejegyzett élettársakat is.
- [55] 3.1. A jogszabályok értelmezése elsősorban a bíróságokra (és hatóságokra) tartozik; az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik úgy, hogy elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venniük.
- [56] A jogbiztonság nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, hanem az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is, így különös jelentősége van annak, hogy van-e olyan kialakult bírói gyakorlat, amely a jogbiztonság érvényesülését segíti. Az Alkotmánybíróság megkereste a Kúriát annak érdekében, hogy megismerje a jelenlegi jogértelmezési és jogalkalmazási gyakorlatot abban a tekintetben, hogy a bejegyzett élettársakat közeli hozzátartozónak minősítik-e.
- [57] A Kúria válaszában kifejtette, hogy az eddigi gyakorlatában és a bíróságok részéről ilyen jellegű kérdés még nem merült fel; a kommentárirodalommal egyezően a Kúria családjogi tanácsa is úgy véli, hogy a Békmtv. 3. § (1) bekezdés *b*) pontját kell megfelelően alkalmazni, mely a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy bejegyzett élettársakra is alkalmazni rendeli, így álláspontja szerint a bejegyzett élettársak továbbra is közeli hozzátartozónak minősülnek. Ugyanakkor a Kúria álláspontja szerint az, hogy a Ptk. értelmező rendelkezése a közeli hozzátartozók között kifejezetten nem nevesíti a bejegyzett élettársakat, alkalmas lehet a jogalkalmazók elbizonytalanítására, így végső soron az egységes joggyakorlat ellenében hat.
- [58] A Kúria a kérdéskör kapcsán felhívta az Alkotmánybíróság figyelmét egy olyan jogalkalmazási, jogértelmezési összeütközésre, mely ugyan nem bírói eljárás során, de felmerült a gyakorlatban. Az alapvető jogok biztosa vizsgálatot folytatott, mert a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) több esetben is a megözvegyült bejegyzett élettársak számára a Békmtv. rendelkezései ellenére a házastársakra irányadó illetékmentesség szabályainak alkalmazása helyett ingatlan öröklés esetén 9%, egyéb esetben pedig 18% örökösödési illeték megfizetését írta elő. Ennek indokaként a NAV kifejtette, hogy álláspontja szerint a bejegyzett élettársak vagyonszerzéseit illetően a házastársakra vonatkozó illetékkedvezményi szabályokat nem lehet érvényesíteni, mert

az illetékkezdvezményről szóló rendelkezéseknél az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény a bejegyzett élettársakat kifejezetten nem nevesíti, a Békmtv. alkalmazási szabálya pedig álláspontjuk szerint az adózási szabályozástól eltérő kontextusban született, nem alkalmas adójogi joghatás kiváltására.

- [59] Az Alkotmánybíróság a kérdéses vizsgálatot áttekintve megismerte az igazságügyi miniszter, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának (a továbbiakban: EMMI) akkori Család- és Ifjúságügyért felelős államtitkárának e körben kifejtett álláspontját is. Az igazságügyi tárca értelmezése szerint a Békmtv. általánosan teszi egyértelművé, hogy ahol jogszabály a házastársakra, házaspárra vagy a házasságra vonatkozóan állapít meg jogokat vagy kötelezettségeket, azokat a szabályokat a bejegyzett élettársakra, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolatra is megfelelően érteni kell. Egyértelművé teszi emellett azt is, hogy a házasságtól eltérő szabályok alkalmazására csak a Békmtv. kifejezett rendelkezése adhat lehetőséget, más törvényben vagy alacsonyabb szintű jogszabályban az eltérés nem megengedett. „[A] bejegyzett élettársakat mindazok az adójogi, munkajogi, szociális, bevándorlási, honosítási stb. kedvezmények megilletnék, mint a házasságban élőket, illetve ugyanazok az eljárási szabályok is vonatkoznának rájuk, mint a házastársakra (pl. tanúvallomás megtagadásának joga, összeférhetlenségi szabályok). Kiemelhető még e körben, hogy a bejegyzett élettársak törvényes öröklési státusza is a házastársakéval azonos.” Az igazságügyi tárca álláspontja szerint tehát, „[a]hol a jogszabályok a házastársakra kötelezettséget vagy jogot állapítanak meg, az a bejegyzett élettársakra külön utalás nélkül irányadó. A jogalkotó eredeti szándéka szerint a bejegyzett élettársakat mindazok az ágazati jogszabály szerint járó (adóügyi, munkajogi, szociális, bevándorlási, honosítási stb.) kedvezmények megilletik, amelyeket az adott norma nevesítetten a házasságban élőknek biztosít.”
- [60] Az EMMI álláspontja a kérdéssel kapcsolatban szintén az, hogy „[a] bejegyzett élettársaknak a házastársakéval – főszabály szerint – azonos jogállása alóli kivételeket kizárólag a Békmtv. 3. § (2)–(4) bekezdései határozzák meg, más jogszabályban ilyen eltérési lehetőségeket nem lehet rögzíteni.”
- [61] 3.2. Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek alapján a jelen ügyben arra a következtetésre jutott, hogy alkotmányossági problémát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem a vitatott jogszabályi rendelkezés, hanem az esetlegesen felmerülő eltérő jogértelmezések okozhatnak.
- [62] A közeli hozzátartozó fogalma és értelmezése ugyan jelenleg nem egységes, az egyes, különös jogviszonyokat szabályozó normák vagy egyéni definíciót tartalmaznak (melyek vagy nevesítik a bejegyzett élettársakat, vagy nem), vagy a Ptk.-beli definícióra utalnak vissza – de a Békmtv. 3. §-a egyértelműen rendezi a bejegyzett élettársak jogi helyzetét.
- [63] A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja által megfogalmazott közeli hozzátartozói definíció világos, érthető, tételes felsorolást tartalmaz, megfogalmazása nem értelmezhetetlen, nem túlzottan általános; együttes alkalmazása a Békmtv. 3. § (1) bekezdés b) pontjával mind a jogalkalmazók, mind a bejegyzett élettársak számára egyértelmű és kiszámítható jogi helyzetet teremt. A jogalkotó álláspontja és szándéka egyértelmű: ha egy jogszabály a házasságról, vagy a házastársakról rendelkezik, azt – a Békmtv.-ben megjelölt kivételektől eltekintve – a bejegyzett élettársi kapcsolatra és magukra a bejegyzett élettársakra is megfelelően alkalmazni kell.
- [64] Látható ugyanakkor, hogy a Ptk.-beli tételes felsorolás miatt az egyedileg szabályozott, speciális életviszonyokról rendelkező jogszabályok alkalmazása esetén a konkrét ügyben eljáró jogalkalmazók ettől mégis eltérő következtetésre juthatnak, ezért az Alkotmánybíróság jelen határozatában elvi tételként rögzíti:
- [65] A jogalkotó kinyilvánított szándéka a bejegyzett élettársaknak a házastársakkal ugyan nem azonos, de bizonyos tekintetben hasonló helyzetben való kezelése. Ezért az a jogértelmezés és jogalkalmazási gyakorlat fogadható el alkotmányosnak, amely nem zárja ki a bejegyzett élettársakat a közeli hozzátartozók köréből.
- [66] 4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[a] szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra. Az Alkotmánybíróság a nem kellő pontossággal megfogalmazott jogszabályi rendelkezés esetében sem állapítja meg automatikusan a jogbiztonság sérelmét, ha a törvényi rendelkezés bizonytalansága a törvény alkalmazása során feloldható.” {3293/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}
- [67] 4. Az Alkotmánybíróság a fent írtak alapján megállapította, hogy a Ptk. kifogásolt definíciójának – együttesen alkalmazva azt a Békmtv. rendelkezéseivel – az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése egyértelműen

levezethető, ezért az a jogbiztonság követelményét nem sérti. Ezért az Alkotmánybíróság a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [68] Az indítvány elutasításával egyetértettem, azonban a határozat indokolásától gyökeresen eltérő ok miatt.
- [69] 1. A határozat (*de facto*) alkotmányos követelményt határoz meg – elvi tételnek nevezve azt –, amely szerint a bejegyzett élettársak közeli hozzátartozónak minősülnek, függetlenül attól, hogy az adott jogszabály értelmező rendelkezései hogyan rendelkeznek.
- [70] A határozat indokolása teleologikus értelmezéssel jut a fenti eredményre, rögzítve, hogy „a jogalkotó álláspontja és szándéka egyértelmű: ha egy jogszabály a házasságról, vagy a házastársakról rendelkezik, azt – a Békmtv.-ben megjelölt kivételektől eltekintve – a bejegyzett élettársi kapcsolatra és magukra a bejegyzett élettársakra is megfelelően alkalmazni kell”.
- [71] A jogalkotó akarata a jogszabály szövege alapján állapítható meg. Ha a tárgyi ügyben a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy a bejegyzett élettársakat a közeli hozzátartozók köré sorolja, akkor ezt a vonatkozó jogszabályok értelmező rendelkezéseinek megfelelő módosításával, vagy a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontjának módosításával és erre való visszautalással tette volna egyértelművé. A jogalkotó hatáskörébe tartozik tehát a hozzátartozók, közeli hozzátartozók személyi körének a meghatározása (is). Megjegyzem, a bejegyzett élettársakon kívül a jegyes is kikerült ebből a körből [vö. a régi Ptk. 685. § *b*) pontját és a Ptk. 8:1. § (1) bekezdését].
- [72] 2. Általánosságban nem vitatom, hogy az alkotmányossági vizsgálat során lehet arra a következtetésre jutni, hogy azonos szintű jogi normák kollíziója eléri azt a szintet, amelynek okán a szabályozás sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogbiztonság követelményét.
- [73] Ez azonban alkotmányos követelménnyel, vagy ennek megfelelő más megfogalmazással (lásd elvi tétel rögzítése) nem feloldható. A választott megoldás lényegében módosítja a Ptk.-t (és vele együtt az összes olyan jogszabályt, amely úgy határozza meg a közeli hozzátartozó fogalmát, hogy visszautal a Ptk.-ra, vagy a bejegyzett

élettársat nem sorolja a közeli hozzátartozók közé), erre azonban az Alkotmánybíróságnak nyilvánvalóan nincs felhatalmazása, az a jogalkotó kompetenciája.

- [74] Úgy vélem továbbá, hogy a tárgyi ügyben ilyen kollízió egyáltalán nem merült fel, figyelemmel arra, hogy a Békmtv. 3. §-a egyértelmű a tekintetben, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatra a házasságra vonatkozó szabályok közül melyeket kell alkalmazni és melyeket nem.
- [75] Összességében tehát azért nem tudtam elfogadni a határozathoz fűzött indokolást, mivel az az indítvány elutasítása ellenére azt a látszatot kelti, hogy az indítványozó által állított normakollízió fennáll, és emiatt sérült az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó normavilágosság elve. Másrészt – a mellett, hogy ezt a jogintézményt az Abtv. nem ismeri – az „elvi tétel” kimondásával az Alkotmánybíróság a jogalkotás terepére tévedt.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: II/1011/2013.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3004/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.052/2015/2. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Simon Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Simon Attila ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.052/2015/2. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 1.1. A peres eljárást megelőző adóhatósági eljárás alapjául szolgáló tényállás szerint az indítványozó 2009. június 22-én megvásárolta K. B.-tól egy – erdőművelési ágú – ingatlan 434/5240 tulajdoni hányadát adásvétel útján. Az indítványozó az adásvételi szerződés 8. pontjában a következő nyilatkozatot tette: „A vevő [...] szám alatt bejegyzett regisztrált őstermelő, így igényli az Illetékhivataltól az ezzel kapcsolatos kedvezmény alkalmazását. A vonatkozó nyilatkozat a szerződés mellékletét képezi.” E nyilatkozatában az indítványozó kijelentette, hogy a vásárolt termőföldet a vásárlástól számított legalább 5 évig nem idegeníti el, azon vagyoni értékű jogot nem alapít, és egyéni vállalkozóként vagy mezőgazdasági őstermelőként a termőföldet mezőgazdasági célra hasznosítja.
- [3] Az APEH Észak-alföldi Regionális Igazgatóság Illeték Kiszabó Osztálya – a 2009. július 20-án meghozott fizetési meghagyásban – megállapította, hogy az indítványozót az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 26. § (1) bekezdés *p*) pontja szerint illetékmentesség illeti meg.
- [4] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Adóigazgatóság Illeték Osztálya (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) 2014. szeptember 29-én meghozott határozatában megállapította, hogy az indítványozót 200 000 forint illetékfizetési kötelezettség terheli.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Nemzeti Adó- és Vámhivatal Észak-alföldi Regionális Adó Főigazgatóság Hatósági Osztálya (a továbbiakban: másodfokú adóhatóság) az elsőfokú adóhatóság határozatát helybenhagyta.
- [6] A másodfokú adóhatóság szerint az erdőről és az erdő védelméről szóló – 2009. július 9-ig hatályban volt – 1996. évi LIV. törvény (a továbbiakban: régi Evt.), valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló – 2009. július 10-től – hatályos 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: új Evt.) rendelkezései értelmében az erdő használatára az erdőgazdálkodói nyilvántartásba erdőgazdálkodóként bejegyzett tulajdonos, vagy a jogszerű használó jogosult. Miután az erdőgazdálkodói nyilvántartás közhiteles nyilvántartás, ezért a bejegyzett személy az, aki ténylegesen is jogosult az erdőterület használatára. Az erdő esetében tehát kizárólag egy személy gyakorolhatja az erdőgazdálkodói jogokat és kizárólag a bejegyzett erdőgazdálkodó kötelezettsége az erdőrésztlet használatával kapcsolatos feladatok elvégzése. A másodfokú adóhatóság álláspontja szerint „[n]em elég [...] használni, művelni a földet, be is kell jegyeztetni az illetékkedvezmény elnyeréséhez, mert a bejegyzés bizonyítja hitelesen a használatot, és a bejegyzéshez fűződik az illetékmentesség mint jogkövetkezmény, az egyéb törvényi feltételek mellett”.
- [7] 1.2. Az indítványozó keresete folytán eljáró Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) a keresetet elutasította.
- [8] A bíróság megállapította, hogy a közigazgatási szerv a csatolt iratoknak és a felperes nyilatkozatainak az értékelését elvégezte, azokból érdemben helytálló következtetést vont le. Tévedett azonban, amikor „a jogvita

elbírálására” a hatályos Evt. rendelkezéseit is felhívta alkalmazandó jogszabályként, mert az illetékfizetési kötelezettség annak hatálybalépése előtt keletkezett.

- [9] A bíróság indokolásában kifejtette, hogy a perben azt kellett vizsgálnia: az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjában írt feltételek megvalósultak-e. Utalt arra, hogy az Itv. hivatkozott rendelkezése értelmében illetékmentességre akkor jogosult a vevő, ha a vásárolt termőföldet a vásárlástól számítva legalább öt évig nem idegeníti el, azon vagyoni értékű jogot nem alapít és egyéni vállalkozóként vagy mezőgazdasági őstermelőként a termőföldet mezőgazdasági célra hasznosítja. A bíróság szerint e rendelkezés nyelvtani értelmezéséből az következik, hogy az indítványozónak kellett az erdőt egyéni vállalkozóként vagy mezőgazdasági őstermelőként hasznosítani.
- [10] A bíróság álláspontja szerint erdőgazdálkodónak a nyilvántartásba vett személy tekinthető. Rámutatott, hogy „peradat az, hogy erdőgazdálkodóként V. I. került bejegyzésre, így ő tekinthető az erdőterület használójának, valamint az erdei haszonvételek gyakorlójának, azaz az erdő hasznosítójának”. A bíróság hangsúlyozta, hogy „a használat, hasznosítás igazolására a közhiteles nyilvántartás alapján került sor, ennél fogva jogszerűen járt el az adóhatóság, amikor a nyilvántartás alapján győződött meg az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjában foglalt feltételek teljesüléséről”.
- [11] 1.2. Az indítványozó kiegészített alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, az R) cikk (1)–(2) bekezdésének, a XXIV. cikk (1) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a 28. cikkének sérelmére hivatkozott.
- [12] Álláspontja szerint az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjában rögzített illetékmentességnek az a feltétele, hogy az arra jogosult regisztrációs igazolással rendelkező mezőgazdasági tevékenységet végző személy maga hasznosítsa a termőföldet, ugyanakkor nem tartalmazza azt, „és az abban foglalt feltétel nem is értelmezhető úgy, hogy az illetékmentesség igénybevételének a feltétele az erdőgazdálkodói nyilvántartásba történő szereplés”.
- [13] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben – utalással a 11/1992. (III. 5.) AB határozatban és a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatban foglaltakra – a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás sérelmét állította.
- [14] Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az adóhatóság az adásvételi szerződésének megkötését követően – 2009. július 20-án kelt – fizetési meghagyásban megállapította, hogy az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontja szerinti illetékmentesség törvényi feltételei a vonatkozásában fennállnak. Ennek ellenére az 5 évvel későbbi ellenőrzési eljárásban az adóhatóság mégis az állapította meg, hogy az indítványozó az illetékmentesség feltételeit nem teljesítette. Ennek okát pedig abban jelölte meg, hogy nem az indítványozó volt bejegyezve az érintett erdő vonatkozásában az erdőgazdálkodói nyilvántartásba. Ezzel az indítványozó érvelése szerint az adóhatóság utóbb támasztott egy, az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjából egyébként nem is következő törvényi feltételt az illetékmentesség körében.
- [15] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is állította, mert véleménye szerint az eljáró bíróság jogértelmezése *contra legem*.
- [16] Az indítványozó érvelése szerint az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontja nem értelmezhető úgy, hogy az illetékmentesség igénybevételének a feltétele az erdőgazdálkodói nyilvántartásban történő szereplés. Hangsúlyozta, hogy az utólag megismert feltételeknek nem tud megfelelni amiatt sem, mert a közös tulajdonban álló erdő esetében kizárólag a tulajdonostársak tulajdoni hányada szerint számított szótöbbséggel hozott határozatának megfelelő írásbeli megállapodása alapján egyetlen személy szerepelhet az erdőgazdálkodói nyilvántartásban erdőgazdálkodóként.
- [17] Az indítványozó álláspontját úgy összegezte, hogy az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjában foglalt rendelkezéssel összefüggésben „a bíróság részéről az adóhatósági állásponttal megegyező megítélés ebben az ügyben már nemcsak jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent”. Ez pedig sérti a jogbiztonság követelményét, ami magában foglalja a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárást.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági kritériumoknak.
- [19] 2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz határozott kérelmet tartalmaz.
- [20] Az indítványozó ugyanis egyértelműen megjelölte a) azt a törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó jogosultságát megala-

pozza; b) az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.052/2015/2. számú ítélete]; d) az Alaptörvény általa megsértettnek vélt rendelkezéseit [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, R) cikk (1)–(2) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, 28. cikk]; e) az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) a kifejezett kérelmet a bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].

- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az indítványának kiegészítésében az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló „fegyverek egyenlősége elvének” a sérelmét pusztán állította, azonban az alkotmányjogi panasz ebben a vonatkozásban nem tartalmazza „az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], illetve az „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha megjelöli ugyan az Alaptörvénynek azt a rendelkezését (vagy annak azt a részjogosítványát), amelyet sérülni vél, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a bírói döntés {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [22] 2.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának a törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon.
- [23] Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [15]; 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [41]} – lehet alapítani. Az indítványozó az jogbiztonság sérelmét a visszaható hatályú jogalkalmazás állított sérelmére alapította, ezért ebben a vonatkozásban az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt törvényi feltételnek megfelel.
- [24] Az indítványozó vonatkozásában ugyanakkor nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak az Alaptörvény R) cikk (1)–(2) bekezdése és az Alaptörvény 28. cikke sem, ezért alkotmányjogi panasz ezen alaptörvényi rendelkezések sérelmére nem alapítható {3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]}. Ebben a vonatkozásban ezért az indítvány érdemi vizsgálatának nem volt helye.
- [25] 2.3. Az Alkotmánybíróság a fentieken túl megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadásának egyéb feltételei fennállnak. Az indítványozó ugyanis érintett az ügyben, mivel a megelőző peres eljárásban félként vett részt [Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pont, Abtv. 51. §], továbbá a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pont].
- [26] 3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyiknek a fennállása megalapozza a panasz befogadását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [27] Az indítványozó a jogbiztonság sérelmét [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmét – az indítvány fentiekben ismertett tartalma szerint – egymással összefüggő vonatkozásban állította. Érvelésének a lényege, hogy az eljáró bíróság a jogvitára irányadó Itv. 26. § (1) bekezdésének p) pontjának alkalmazása során visszamenőlegesen egy olyan, – az indítványozó álláspontja szerint egyébként a normából nem is következő – törvényi feltételt vizsgált (erdőgazdálkodói nyilvántartásba történő bejegyzés ténye), amely az illetékfizetési kötelezettség keletkezésekor nem volt az illetékmentesség törvényi feltétele.
- [28] Az Alkotmánybíróság már előljáróban hangsúlyozza, hogy töretlen gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez azonban nem adhat alapot az Alkotmánybíróság számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt, vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkal-

- mazásra került sor. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}
- [29] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeket az alábbiak szerint értékelte.
- [30] A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [31] Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti {5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [47]; 3368/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [15]; 3367/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [17]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [36]; 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [31]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]; 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [42]; 3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében tehát nem kétségesen eljárási, processzuális természetű alapjogot ismer el, amelynek elvi alapját – a fentiekben hivatkozott alkotmánybírósági gyakorlat szerint – az eljárás egészének minőségében lehet megragadni {3215/2018. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [32] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog védelmi körén ezért kívül esnek a bizonyítékok mérlegelésével és mikénti értékelésével, valamint a bizonyítási teher megítélésével kapcsolatos tartalmi kérdések {3063/2019. (III. 25.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [33] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog processzuális jellegéből fakadóan az Alkotmánybíróság nem foglal állást a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben {3001/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [18]}. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy „önmagában az, hogy a bíróság jogértelmezése valamely peres fél jogértelmezésétől – a jogviták elbírálására irányuló ítélkező-jogalkalmazó tevékenységből fakadóan legalább az egyik fél jogértelmezésétől szükségképpen – eltér, nem alapozza meg az alapvetően processzuális természetű előírásokat tartalmazó tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságát” {3387/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [17]; lásd még: 3080/2020. (III. 18.) AB végzés, Indokolás [55]}.
- [34] Az Alkotmánybíróság rendkívül kivételes esetekben elismerte, hogy a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]; lásd még: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]}. Mindazonáltal pusztán a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálja {3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]}.
- [35] Az Alkotmánybíróság a jogbiztonsággal összefüggésben hangsúlyozta azt is, hogy a jogalkalmazást érintően alaptörvény-ellenesség a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben vethető fel. A jogalkalmazás alaptörvény-ellenességére vezet ezért, ha „a jogvitára okot adó eseménykor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálják el egy ügyet. Önmagában azonban a jogvitáknak az irányadó jogszabályi rendelkezések alapján történő eldöntése – akkor is, ha a bíróság esetleg tévesen értelmezte az alkalmazott előírást – a visszaható hatály Alaptörvényből levezetett tilalmával nem hozható összefüggésbe.” {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}
- [36] Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy „[a]z a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével” (Indokolás [23]). Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában egyértelművé tette azt is, hogy a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája akkor merülhet fel, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe, és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza (Indokolás [29]).

- [37] A jelen ügyben az indítványozó a jogértelmezés kirívó hibáját arra tekintettel állította, hogy a bíróság a jogvitára irányadó normát *contra legem* értelmezte, mert olyan törvényi feltételt határozott meg (erdőgazdálkodói nyilvántartásban történő bejegyzés ténye), amely az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjából – álláspontja szerint – nem következik. Ezt a törvényi feltételt ráadásul visszamenőlegesen kérte számon, és ennek folytán az 5 évvel korábban már a hatóság által megállapított illetékmentességtől az indítványozó elesett. Az indítványozó álláspontja szerint ezért a bíróság jogértelmezése sérti a jogbiztonság elvét és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot is.
- [38] Az indítványozó ügyében megállapítható, hogy az eljáró adóhatóság az indítványozó adásvételi szerződésének megkötését követően – 2009. július 20-án kelt – fizetési meghagyásban megállapította, hogy az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontja szerinti illetékmentesség törvényi feltételei fennállnak. Ennek ellenére az 5 évvel későbbi ellenőrzési eljárásban az adóhatóság mégis az állapította meg, hogy az indítványozó az illetékmentesség feltételeit nem teljesítette.
- [39] A közigazgatási perben eljáró bíróság az adóhatóság álláspontjával egyet értett, ítéletében annyiban pontosította a keresettel támadott adóhatósági határozatot, hogy az eljáró másodfokú adóhatóság tévedett „amikor a jogvita elbírálására az új erdőtörvény rendelkezéseit is felhívta alkalmazandó jogszabályként”. A bíróság rámutatott ugyanis, hogy az indítványozó illetékkötelezettsége – az Itv. 3. § (3) bekezdése értelmében – az adásvételi szerződés megkötése napján keletkezett, vagyis 2009. június 22-én. Ezt alapul véve az Itv. akkor hatályos rendelkezései alapján bírálta el a jogvitát.
- [40] A fentiek alapján tehát nem merül fel annak kételye, hogy a bíróság a jogvitára irányadó jogszabályi rendelkezések alapján járt-e el. Az Alkotmánybíróság hivatkozott gyakorlata alapján – különösen a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglalt követelményekre figyelemmel – megállapítható, hogy a bíróság indokát adta annak, hogy miért az alkalmazott jogszabályi rendelkezések alapján, és miért a 2009. június 22-én hatályos szabályokra tekintettel hozta meg a döntését. Ezzel összefüggésben ezért nem merül fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye.
- [41] Az Alkotmánybíróság fentiekben hivatkozott gyakorlata alapján a bírói döntés alkotmányosságának felülvizsgálata nem terjedhet ki arra a szakjogi kérdésre, hogy az Itv. 26. § (1) bekezdés *p*) pontjának – 2009. június 22-én hatályos – rendelkezését a bíróságnak miként kell értelmeznie, és ebből kifolyólag e törvényi rendelkezésen alapuló illetékmentességhez milyen törvényi feltételrendszer fűződik. A jelen ügyben ezért a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája nem merülhet fel.
- [42] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy ezzel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, sem a visszamenőleges hatályú jogalkalmazással, sem a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben nem merül fel.
- [43] 3. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pontjában foglalt követelményeknek, részben pedig az Abtv. 27. §-ában és 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2756/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3005/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 52. § (1) bekezdése és a Kúria Bpkf.I.1043/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (dr. Sz. Gy.) jogi képviselő (Győrváry Ügyvédi Iroda, ügyintéző ügyvéd: dr. Győrváry Brigitta) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 52. § (1) bekezdése és a Kúria Bpkf.I.1043/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A megelőző eljárásban Sz. G. 2015. július 3-án terjesztett elő pótmagánvádlóként vádindítványt, amely az eljárás alapját képezte. A vádindítványában a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 317. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontjára figyelemmel, a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő, jelentős értékre, üzletszerűen elkövetett sikkasztás büntetével, valamint a 319. § (1) bekezdésében ütköző és a (3) bekezdés b) pontja szerint minősülő, jelentős kárt okozó hűtlen kezelés büntetével vádolta H. S. vádlottat.
- [3] Sz. G. pótmagánvádlót a Budai Központi Kerületi Bíróság a 2003. szeptember 3-án kelt ítéletével cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte. H. S.-t a Budapest XI. Kerületi Gyámhivatal Sz. G. hivatásos gondnokává nevezte ki, aki gondnoki feladatait 2012. június 28-ig látta el. Ekkor a Budapest I. Kerületi Gyámhivatal a hivatásos gondnoki tisztség alól felmentette, és helyette – 2012. július 1-jei hatállyal – Sz. P.-t rendelte ki gondnokul.
- [4] Az indítványozó – a dr. Andrásiné dr. Szabó Emőke közjegyző 11078/Ü/112/2019/15/I. számú hagyatékátadó végzése alapján – az eljárás során elhunyt Sz. G. pótmagánvádló törvényes örököse.
- [5] A Budai Központi Kerületi Bíróság az 5.B.1129/2015/45. számú – 2018. november 5-én meghozott és kihirdetett – ítéletével H. S. vádlottat bűnösnek mondta ki sikkasztás büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 372. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) alpont, (5) bekezdés b) pont], hanyag kezelés vétségében [Btk. 377. § (1) bekezdés] és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (Btk. 345. §). Ezért őt – halmazati büntetésül – 1 év 5 hónap, végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett börtön fokozatú szabadságvesztésre és 5 év hivatásos gondnoki foglalkozástól eltiltásra ítélte azzal, hogy végrehajtásának elrendelése esetén a szabadságvesztés büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá a bűnügyi költség megfizetéséről.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen Sz. G. pótmagánvádló jogi képviselője a vádlott terhére, súlyosításért, míg H. S. vádlott és védője elsősorban felmentésért, másodsorban enyhítésért jelentett be fellebbezést.

- [7] A pótmagánvádló jogi képviselője 2019. március 20-án kelt beadványában Sz. G. halotti anyakönyvi kivonatának másolatát csatolva bejelentette, hogy 2018. december 18-án elhunyt. Egyúttal a jogi képviselő bejelentette, hogy Sz. G. halála a büntetőeljárást nem akadályozza, mert pótmagánvádlóként Sz. P. jár el.
- [8] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 23.Bf.5244/2019/6. számú – 2019. május 7-én tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett – végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a sikkasztás büntette [rég. Btk. 317. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pont], hűtlen kezelés vétsége [rég. Btk. 319. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont] és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége (rég. Btk. 276. §) miatt indult eljárást megszüntette.
- [9] Indokolásában kiemelte, hogy Sz. P. az eljárásban a pótmagánvádló törvényes képviselőjeként vett részt. Erre tekintettel Sz. P. – mint Sz. G. pótmagánvádló törvényes képviselője – a pótmagánvádló halálától számított egy hónapon belül léphetett volna joghatályosan a helyébe, ezt azonban elmulasztotta. Hangsúlyozta a másodfokú bíróság, hogy igazolási kérelmet sem a pótmagánvádló halálának bejelentésekor, sem a későbbiekben nem terjesztett elő.
- [10] A másodfokú bíróság végzése ellen a pótmagánvádló jogi képviselője a nyilvános ülésen fellebbezést jelentett be.
- [11] A pótmagánvádló jogi képviselője 2019. június 19-én csatolta a pótmagánvádló várható örökösöként fellépő személytől a meghatalmazást. Ezzel egyidejűleg előterjesztette a másodfokú bíróság végzésének hatályon kívül helyezését, és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében a fellebbezés indokolását, valamint a néhai pótmagánvádló várható örökösöként fellépő igazolási kérelmét a pótmagánvádlókénti fellépés engedélyezése érdekében.
- [12] A Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság az 5.Hkf.127/2019/3. számú – 2019. június 24-én tartott tanácsülésen meghozott – végzésével a pótmagánvádló jogi képviselőjének fellebbezését elutasította, és a néhai pótmagánvádló várható örökösöként fellépő jogi képviselőjeként előterjesztett igazolási kérelmet is elutasította.
- [13] A Kúria a 2019. október 17-én megtartott tanácsülésen meghozott végzésével a sikkasztás büntette és más bűncselekmények miatt H. S. ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Ítéltábla 5.Hkf.127/2019/3. számú – az eljárás során elhunyt pótmagánvádló korábbi jogi képviselője által a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 23.Bf.5244/2019/6. számú végzésével szemben előterjesztett fellebbezését és dr. Sz. Gy. jogi képviselőjeként előterjesztett igazolási kérelmét elutasító – végzését helybenhagyta.
- [14] A Kúria a végzésében kiemelte, hogy a néhai pótmagánvádló fellebbezésének indokolását a néhai pótmagánvádló jogi képviselője a pótmagánvádló várható örökösöként fellépő jogi képviselőjeként terjesztette elő, azonban a másodfokú bíróság végzésével szemben a pótmagánvádló várható örököse, illetve jogi képviselője jogorvoslattal nem élt. A Kúria hangsúlyozta ezért, hogy dr. Sz. Gy. kizárólag a fellebbezés indokolásában lépett fel pótmagánvádlóként. Erre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a harmadfokú bíróság helyesen állapította meg: a pótmagánvádló halálát követő egy hónapban az arra jogosultak nem léptek fel pótmagánvádlóként, így a másodfokú bíróság 2019. május 7-én megtartott nyilvános ülésén a jogi képviselő által bejelentett fellebbezés nem jogosulttól származik.
- [15] A Kúria az igazolási kérelemmel összefüggésben kiemelte, hogy a Be. 52. § (1) bekezdés a) pontjából és 10. § 5. pontjából következően „eredendően téves [...] azon álláspont, hogy a pótmagánvádló halálától számított egy hónapon belül – a hagyatékátadó végzés birtokában – kizárólag az örökös jogosult fellépni”. A harmadfokú bíróság ezért helyesen fejtette ki, hogy a pótmagánvádló helyébe lépő személynek a pótmagánvádlókénti fellépést megalapozó tényeket kell közölnie, azaz a hozzátartozói minőségét megalapozó vagy a törvényes képviselői minőséget igazoló tényeket, illetve a pótmagánvádló által eltartott személy esetében az eltartási kötelezettséget megalapozó jogszabály megjelölését vagy az erre irányuló szerződést.
- [16] A Kúria rámutatott, hogy a törvényben meghatározott határidőt a pótmagánvádló várható örökösöként fellépő elmulasztotta, mert a pótmagánvádló 2018. december 13. napján bekövetkezett halálára tekintettel a pótmagánvádlókénti fellépés határideje – a Be. 137. § (4) bekezdésére figyelemmel – 2019. január 14-én, míg az igazolási kérelem előterjesztésének objektív határideje 2019. április 15-én letelt. Erre tekintettel a Kúria megállapította: a harmadfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a pótmagánvádló várható örökösöként fellépő tekintetében az igazolási kérelem előterjesztésére nyitvaálló határidő eltelt, s ezért az igazolási kérelem elkésett.

- [17] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Be. 52. § (1) bekezdése az Alaptörvény XV. cikkét, míg a Kúria Bpkf.I.1043/2019/2. számú végzése az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét sérti.
- [18] Az indítványozó álláspontja szerint a Be. 52. § (1) bekezdésének jelenlegi szövegezése azért sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, mert a sértett halála esetén a sértett helyébe léphető jogosultak körét túl szűken megállapítva a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között különbséget tett anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.
- [19] Az indítványozó a Kúria végzésének alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azért állította, mert véleménye szerint az indítványozót az eljáró bíróságok kizárták néhai Sz. G. pótmagánvádoló helyébe történő belépéstől, ennek okán pedig az eljáró bíróságok megszüntettek egy olyan büntetőeljárást, amiben a vádlott bűnösségét az elsőfokú bíróság megállapította és vele szemben ítéletet hoztak.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [21] 2.1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a határidőben benyújtott indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek csak részben tesz eleget.
- [22] Az Alkotmánybíróság a határozott kérelem feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XV. cikkét pusztán megjelölte, azonban a panasz ebben a vonatkozásban nem tartalmazza „az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], illetve az „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha megjelöli ugyan az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a támadott jogszabály, vagy bírói döntés [3271/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [18]].
- [23] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a megkülönböztetés alkotmányosságának vizsgálatakor alapvetően abból kell kiindulni, hogy „a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden különbségtétel tilos, hanem azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie” [3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [47]]. Az Alaptörvény XV. cikk sérelme miatti alaptörvény-ellenesség jellemzően akkor állapítható meg, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos – homogén – csoportba tartozó (egymással összehasonlítható helyzetben lévő) jogalanyok között tesz különbséget, és a különbségtétel nem igazolható: az eltérő szabályozásnak nincs észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, vagyis önkényes [23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [99]; 24/2019. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [73]–[74]; 3285/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [27]].
- [24] Az indítványozó ugyanakkor alkotmányjogi panaszában alkotmányjogilag releváns érveléssel nem indokolta meg, hogy az Alaptörvény XV. cikkében foglalt diszkrimináció tilalmát a Be. 52. § (1) bekezdése és a támadott kúriai végzés miért sérti. Önmagában az az érvelés „evidens lenne”, hogy a Be. 52. § (1) bekezdése a törvényes örökösre is terjedjen ki, nem alapozza meg az érdemi alkotmányossági vizsgálatot.
- [25] Erre tekintettel az indítvány – sem az Abtv. 26. § (1) bekezdése, sem a 27. §-a részében – az Alaptörvény XV. cikke vonatkozásában nem felel meg a határozott kérelem törvényi feltételeinek.
- [26] Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az Alaptörvény 28. cikke nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért az erre vonatkozó panaszelem érdemi vizsgálata sem végezhető el. Az Alaptörvény 28. cikkének címzettjei a bíróságok [3159/2020. (V. 21.) AB végzés, Indokolás [17]; 3150/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [19]].
- [27] 2.2. A jelen ügyben az indítvánnyal támadott bírói döntés két vonatkozásban tartalmaz rendelkezést: egyrészt az eljárás során elhunyt pótmagánvádoló jogi képviselőjének a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.5244/2019/6. számú – eljárást megszüntető – végzése elleni fellebbezése tárgyában, másrészt az indítványozó által előterjesztett igazolási kérelem tárgyában.

- [28] Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasznak a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye {3168/2018. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [38]–[41]}. A bírósági eljárást – egyéb határozattal – befejező bírói döntések minősítése során az Alkotmánybíróság a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást (vagy annak valamelyik szakaszát) szabályozó törvényi rendelkezéseket veszi alapul.
- [29] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az eljárást megszüntető végzés a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, az e végzést támadó alkotmányjogi panasz elbírálására az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlata szerint hatáskörrel rendelkezik {6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [16]; 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [9]; 3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [9]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság az igazolási kérelem tárgyában hozott bírói döntéssel összefüggésben ugyanakkor rámutatott: az igazolás a mulasztás hátrányos jogkövetkezményének elhárítását szolgáló jogi eszköz, amely akkor vezet eredményre, ha a mulasztó fél valószínűsíti a bíróság előtt, hogy önhibáján kívül, menthető okból mulasztott. Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótoltt cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna. Az igazolási kérelem elutasítására tehát akkor kerül sor, ha a fél nem valószínűsítette, nem tette hihetővé a bíróság számára, hogy a mulasztásra rajta kívül álló okból került sor. Az igazolási kérelmet elutasító (vagy annak helyt adó) végzés nem az eljárás egészére vonatkozik, nem annak befejezése tárgyában hozza meg a bíróság, azzal csupán egy eljárásjogi kérdésben foglal állást. Az igazolási kérelmet elutasító döntés ezért nem a per érdemében hozott, illetve a bírósági eljárást befejező egyéb döntés, ezért az Abtv. 27. §-ban meghatározott feltételeknek nem felel meg, így alkotmányjogi panasz tárgya nem lehet {3349/2017. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [31] A fentiekre tekintettel a jelen ügyben az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában foglaltaknak abban a részben felel meg, amely részben a Kúria döntését a Fővárosi Törvényszék 23.Bf.5244/2019/6. számú végzése elleni fellebbezés elutasítása tárgyában támadja, vagyis amely részében a Kúria megállapította: a másodfokú bíróság 2019. május 7-én megtartott nyilvános ülésén az indítványozó jogi képviselője által bejelentett fellebbezés nem jogosulttól származik.
- [32] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [33] A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [34] A jelen ügyben az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének az állított sérelmén keresztül azt kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok tévesen értelmezték a Be.-nek az ügyben alkalmazott rendelkezéseit [különösen: Be. 52. § (1) bekezdés]. Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok a téves jogalkalmazásuk folytán nem engedélyezték számára a pótmagánvádlói fellépés lehetőségét.
- [35] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy a Kúria döntésében részletes indokát adta annak, hogy a Be. 52. § (1) bekezdése alapján miért nem volt helye az indítványozó pótmagánvádlókénti fellépésének. A Be. hivatkozott rendelkezése szerint ugyanis, ha a sértett akár a büntetőeljárás megindítása előtt, akár azután meghal, helyébe egy hónapon belül hozzátartozója, törvényes képviselője vagy a sértett által jogszabály, illetve szerződés alapján eltartott személy léphet, és pótmagánvádlóként felléphet. Ehhez mérten a Kúria hangsúlyozta, hogy az indítványozó kizárólag a fellebbezés indokolásában lépett fel pótmagánvádlóként. Erre tekintettel megállapítható, hogy a pótmagánvádló halálát követő egy hónapon belül az arra jogosultak nem léptek fel pótmagánvádlóként.
- [36] Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben – így a jelen ügyben a Be. 52. § (1) bekezdésének értelmezési kérdéseivel összefüggésben – állást foglaljon.

- [37] A kifejtettek alapján az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és ezzel összefüggésben nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [38] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az alkotmányossági vizsgálat feltételei nem álltak fenn, ugyanakkor a Be. 111. §-a előírja a bíróság részére: ha az eljárása során olyan tényt állapít meg, vagy körülményt észlel, amely miatt hivatalból további bírósági vagy közigazgatási eljárás, illetve más eljárás kezdeményezésének vagy lefolytatásának van helye, e célból az eljárás kezdeményezésére, illetve lefolytatására jogosult szervezet tájékoztatja. Erre tekintettel a bíróság a szignalizáció lehetőségével az érintett ügyészi szervnél a konkrét esetben is élhetett.
- [39] 4. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított részben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjának, míg a 27. §-ára alapított részében az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontjában írt törvényi feltételnek, a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjába foglalt követelményeinek, valamint az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak.
- [40] Ezért az indítványt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/85/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3006/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.129/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Biczó László ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a Kúria Mfv.I.10.129/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a Budapest Környéki Törvényszék 8.Mf.20.675/2018/4. számú és a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.444/2016/61. számú ítéletére kiterjedő hatállyal történő megsemmisítését.
- [2] 1.1. A megelőző eljárásban az indítványozó felperesként vett részt. Keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg az igazságügyi szolgálati jogviszonya jogellenes megszüntetését, és kötelezze az alperest eredeti munkakörében tovább foglalkoztatni, valamint fizesse meg részére az elmaradt illetményt. Ezen túlmenően kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 1 millió forint megfizetésére sérelemdíj jogcímén.
- [3] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság mint elsőfokú bíróság a 22.M.444/2016/61. számú kijavított ítéletével megállapította, hogy az alperes jogellenesen szüntette meg az indítványozó igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyát. Kötelezte, hogy fizessen meg az indítványozónak 469.920 forint elmaradt illetményt, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [4] A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 8.Mf.20.675/2018/4. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította. Döntésének indokolásában – az indítványozó igazságügyi jogviszonya tartamának jellegére tekintettel – kiemelte, hogy az alperes 2009. szeptember 1-jétől egy éves határozott idejű igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyba, fogalmazó munkakörbe nevezte ki az indítványozót, majd a kinevezését két alkalommal, egy-egy évre meghosszabbította. A három év határozott idő leteltét követően az alperes az indítványozót tovább foglalkoztatta 2012. szeptember 1-től, a kinevezését határozatlan időre módosította. Ettől kezdve az indítványozó határozatlan idejű szolgálati jogviszonyban állt az alperessel. Jogi szakvizsgáját követően az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: lasz.) 13. §-a szerint bírósági titkárnak kinevezhető volt, amit több alkalommal kezdeményezett is.
- [5] A Fővárosi Törvényszék elnöke a 2015. április 16-án kelt iratában értesítette az indítványozót, hogy a határozatlan idejű szolgálati jogviszonya változatlanul hagyása mellett 2015. április 20-tól 2016. április 19-ig tartó határozott időtartamra kinevezte bírósági titkárrá. A másodfokú bíróság ugyanakkor az lasz. 12. § (1) és 17. § (1) bekezdésére figyelemmel kiemelte: a bírósági titkárrá való kinevezésről szóló okirat nem tartalmazta a felek megállapodását, az a munkáltatói jogkör gyakorlójának egyoldalú nyilatkozata volt. Az alperes az indítványozót a 2009. szeptember 1. és 2012. augusztus 31. közötti időszakban – összesen három évig – határozott idejű jogviszonyban foglalkoztatta, így a 2015. április 16-i iratban az újabb határozott idő kikötése az lasz. 12. § (1) bekezdésébe ütközött. A bírósági titkárrá történő kinevezési okirat határozott időre vonatkozó része ezért jogszabályba ütközés miatt semmis, ami a kinevezés részleges érvénytelenségét eredményezi. Ebből az következik, hogy az indítványozó határozatlan idejű igazságügyi alkalmazotti jogviszonya módosult, vagyis határozatlan idejű jogviszonyát szüntette meg az alperes a 2016. május 4-én kiadott felmentésével.
- [6] A másodfokú bíróság a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 6. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel rámutatott, hogy a per adataiból megállapíthatóan az indítványozó sem a keresetében, sem azt követően nem hivatkozott arra, hogy okkal bízott az alperes azon magatartásában, hogy felmentése előtt három hónappal meghosszabbította igazságügyi jogviszonyát. Az indítványozó ugyanis

a munkáltatótól nem kapott ígéretet arra, hogy a három hónap hosszabbítás alatt bizonyításra lesz lehetősége, az elsőfokú bíróság e körben jogkövetkeztetéseit tévesen, a tényekkel ellentétesen vonta le, ezért nem helytálló az az álláspontja, hogy a felmentés az Mt. 6. §-ába ütközés okán jogellenes.

- [7] A Kúria az Mfv.I.10.129/2019/4. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Egyetértett a másodfokú bíróság indokaival, és az Mt. 6. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel kiemelte, hogy a Fővárosi Bíróság elnöke 2016. március 30-án ugyan három hónappal meghosszabbította az igazságügyi jogviszonya tartamát, ugyanakkor 2016. április elején az indítványozó szakmai felettese, a kollégiumvezető arról tájékoztatta, hogy az indítványozónál alkalmatlanságra okot adó körülmények merültek fel. A Kúria hangsúlyozta, hogy az elnöknek ezt követően nemcsak joga, hanem kötelezettsége [lasz. 54. § (2) bekezdés] volt elrendelni a felperes értékelését, azon következőes cél megvalósítása érdekében, hogy az igazságszolgáltatás minél magasabb színvonalon működhessen. Ezen eljárás ezért nem volt tisztességtelen és a jóhiszeműség elvét sem sértette. A vizsgálat megállapításai, az alapul szolgáló, jogszerűnek tekintendő értékelés alapján nem lehetett arra a következtetésre jutni, hogy az indítványozó felmentése jogellenes volt.
- [8] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria Mfv.I.10.129/2019/4. számú ítélete sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, és 28. cikkét.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria és a másodfokú bíróság *contra legem* kiterjesztő jogértelmezésével megsértette az Mt. 6. § (2) bekezdését és az lasz. 30. § (1) bekezdését. Hivatkozott a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatban, a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban, a 3295/2019. (XII. 18.) AB végzésben és a 3280/2017. (XI. 2.) AB határozatban foglaltakra.
- [10] Az indítványozó az lasz. 30. § (1) bekezdésével összefüggésben kiemelte, hogy ennek értelmezésekor a bíróságok a józan ésszel ellentétesen figyelmen kívül hagyták a jogvita tárgyát képező igazságügyi alkalmazotti szolgáltatási jogviszony jogszerű megszüntetésének taxatív feltételeinek vizsgálatát, valamint az indítványozó határozott idejű jogviszonya mellett fennálló határozatlan idejű jogviszonyát.
- [11] A Kúria jogalkalmazói hatáskörét azzal lépte túl, hogy az Mt. 6. § (2) bekezdésben rögzített jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményét olyan jelentéstartammal ruházta fel mely nem állt a jogalkotó szándékában, hiszen a jogalkotó szándéka nem irányulhat arra, hogy egy szimmetrikus jogviszony tekintetében a jóhiszeműség és tisztességesség generálklauzulája címén elvárja a munkavállalótól, hogy saját munkaviszonyának meghosszabbításáról szóló döntést megtámadja.
- [12] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [13] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek az alábbiak szerint részben tesz eleget.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének az eszköze. Erre tekintettel alkotmányjogi panaszt valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése és T) cikk (1) bekezdése nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért az erre alapított panasz-elem érdemi vizsgálata nem végezhető el [lásd: 3339/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]; 3156/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [17]; 3294/2019. (XI. 18.) AB határozat Indokolás [40]; 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat Indokolás [89]].
- [15] Az Alkotmánybíróság rámutat továbbá, hogy az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben állította. Jóllehet az Alaptörvény 28. cikke önmagában nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak [3165/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [31]], de arra tekintettel, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak [23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [26]], és az indítványozó is ebben az összefüggésben hivatkozott az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére, az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltakat a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog állított sérelme körében értékelte.
- [16] 3. Az Abtv. 29. §-a az érdemi vizsgálat feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása

- önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria jogértelmezése az lasz. 30. § (1) bekezdését és az Mt. 6. § (2) bekezdését illetően kirívóan téves és nincs összhangban a jogalkotó céljával. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá.
- [18] Az Alkotmánybíróság a bírói jogértelmezést jellemzően akkor vonhatja érdemi alkotmányossági felülvizsgálat alá, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben hangsúlyozza, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság azt is kiemeli, hogy nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a perorvoslati bíróság jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [20] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság jellemzően a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – érdemben nem vizsgálja.
- [21] Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményével összefüggésben megállapította ugyanakkor azt is, hogy egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. „A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}
- [22] Az Alkotmánybíróság e megállapításokat irányadónak tekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben, és elismerte, hogy a *contra legem* jogalkalmazás a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. Ennek megállapításának azonban kivételes esetben lehet helye, és a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája csak akkor merülhet fel, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe és az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [23] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás csak kivételesen alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig akkor, ha a *contra legem* jogalkalmazás egyben – a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglaltak feltételek fennállása esetén – alaptörvény-ellenesnek (*contra constitutionem*) minősül {lásd: 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [24] Az adott esetben ezek a körülmények nem merülnek fel. A Kúria és a másodfokú bíróság a támadott döntését részletesen megindokolta, kiemelve, hogy melyek voltak az adott jogkérdésre irányadó normák, és azokat miért az adott értelmezés mellett alkalmazta. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó a bíróságok jogértelmezésével nem ért egyet, nem veti fel a kirívó jogértelmezési hiba kételyét.
- [25] A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy sem az lasz. 30. § (1) bekezdésének, sem az Mt. 6. § (2) bekezdésének értelmezésével összefüggésben nem merül fel, hogy a bíróságok az Alaptörvény 28. cikkének lényeges elemeit megsértették volna. Erre tekintettel nem állapítható meg a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, és ezzel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.
- [26] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában és 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/322/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3007/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 29.Bpkf.6565/2020/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó, személyesen eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Fővárosi Törvényszék 29.Bpkf.6565/2020/3. számú végzése, valamint a Pesti Központi Kerületi Bíróság 18.B.21.396/2019/12. számú végzése ellen, mivel álláspontja szerint a támadott végzések sértik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, II. cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1), (4) és (6) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint 28. cikkét.
- [2] 1.1. Az indítványozó 2018. december 12-én feljelentést tett három magánszemély (a továbbiakban: vádlottak), továbbá egy televíziós műsorcsatorna (a továbbiakban: TV) ellen. A feljelentésben az indítványozó előadta, hogy véleménye szerint a TV 2018. november 13-ai hírműsorában valótlan tényeket állítottak és híreszteltek róla, amikor az egyik vádlott a műsorban azt mondta, hogy kiderült, hogy három országosan is ismert politikus egy csapatot alkot, hiszen mindegyiküket ugyanaz az ügyvéd képviseli (az indítványozó). A műsorban az indítványozóról egy fényépet is közzétettek ahol az egyik fentebb említett politikussal szerepelt. A riportban megszólaló személy (aki nem volt érintett az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben) elmondta, hogy „a politikai maffia hálójában van immár [xy] is, hiszem most már ugye a saját szemükkel önök is láthatják, hogy [xy]-t [...] nem más képviseli a vele szemben indult büntetőeljárásban, mint [...] barátja, ügyvédje és az én megítélésem szerint egyébként lehet, hogy bizonyos ügyekben tettestársa is”. Az indítványozó álláspontja szerint ezen mondatok önmagukban és szövegkörnyezetükben is sérelmesek, különösen azért, mivel őt abban tettestársnak titulálták, valamint személyéhez kapcsolták a vélt politikai maffia hálójának megteremtését. A valóságban az elhangzottakból az indítványozó szerint csak annyi az igaz, hogy az egyik említett politikus képviselést elsődlegesen polgári ügyekben ellátja, emellett barátja is, de semmilyen büntetőeljárásban nem szerepel sem gyanúsítottként, sem pedig tanúként. Emellett tettestársasága azért is kizárt, mivel az említett politikus ellen még nem emeltek vádat sem. Az elhangzott állítások ezért kifejezetten alkalmasak arra, hogy róla a társadalomban, környezetében és a szakmájában is negatív hatásokat gyakoroljanak, és becsületét csorbítsák. Ráadásul ezen híresztelést véleménye szerint nagy nyilvánosság előtt, aljas indokból és célból követték el, ezzel jelentős érdeksérelmet okoztak számára, ő maga pedig ügyvédi tevékenységével kapcsolatban nem tekinthető közszereplőnek.
- [3] Az ügyben első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) 2019. október 22-én személyes meghallgatást tartott, amely keretében (később a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság által helybenhagyott) végzésével a TV-vel szemben folyó eljárást megszüntette.
- [4] A PKKB végzésében a vádlottak ellen rágalmazás vétsége miatt indított eljárást megszüntette, a polgári jogi igényeket pedig egyéb törvényes útra terelte. A végzés indokolása szerint (figyelembe véve az Alaptörvény II. cikkét és IX. cikkét, továbbá a rágalmazás vétségével összefüggő bírósági gyakorlatot) jelen ügyben a sérelmezett közlés tárgyát egy olyan kijelentés képezte, amely nem a vádlottaktól hangzott el, hanem egy, a bemutatott riportban szereplő személytől. A kifogásolt közlés tartalmában részben nem az indítványozóra vonatkozott (hanem egy országosan ismert politikusra), részben pedig egy, az indítványozó által elismert állítás tartalmazott (az egyik politikus barátja és ügyvédje). Emellett azonban egy olyan kijelentést is magában foglalt („az én megítélésem szerint egyébként lehet, hogy bizonyos ügyekben a tettestársa is”), amely viszont nem tényállításnak, hanem vélekedésnek valamint feltételezésnek minősíthető.
- [5] A PKKB végzése indokolásában azt is hangsúlyozta, hogy a hírt beolvasó vádlott által idézett mondat a három nevesített országosan ismert politikusra vonatkozott és nem az indítványozóra. Ezen személyek „egy csapat-

ban” említése nem tekinthető tényállításnak a tekintetben, hogy az indítványozót is a csapat tagjának tekintendő, arra csupán következtetések után lehetne eljutni. Az „egy csapatot alkot” kifejezés mindemellett önmagában sem alkalmas a becsület csorbítására, mivel ez egy általános kifejezés, amellyel a hírt beolvasó vádlott nem utalt arra, hogy ezen személyek bűncselekményt követtek volna el. Ahogyan az sem becsületsorbító, hogy megemlíti, hogy őket egy közös ügyvéd képviseli. A PKKB azt is kiemelte, hogy annak megállapítása, hogy egy kifejezés alkalmas-e a becsület csorbítására nem az egyén érzékenysége alapján dönthető el, hanem az alapján, hogy a társadalomban milyen megítélés alakul ki. A riportban elhangzó kijelentést mondó személy által használt „tettetárs” kifejezés valóban alkalmas a becsület csorbítására, hiszen az arra utal, hogy az indítványozó bűncselekményt követett el az említett politikussal közösen. Mivel azonban ez nem tényállításként hangzott el, így az nem tekinthető tényállásszerűnek. A másik két vádlott magatartása (híresztelés) pedig a PKKB szerint azért nem tényállásszerű, mert ahhoz a hírt beolvasó vádlott felelősségének megállapítására lett volna szükség. A PKKB az indítványozó képmásának közzétételét kifogásoló elem tekintetében úgy határozott, hogy ezen közzététel sem tekinthető tényállásszerűnek, mivel az indítványozó kizárólag a hozzájárulás hiányát kifogásolta, nem pedig a felvétel elkészültét. Az irányadó bűncselekmény törvényi tényállása szerint azonban csak a hamis hang- vagy képfelvétel készítése és nyilvánosságra hozatala valósíthatja meg a bűncselekményt. A PKKB a fentiek mellett azt is kiemelte, hogy az ügy alapjául szolgáló tényállás becsületsértésnek sem minősülhet. Ezzel együtt a PKKB megerősítette, hogy az irányadó alkotmánybírói gyakorlat szerint az indítványozó nem tekinthető közszereplőnek.

- [6] 1.2. Az indítványozó a PKKB végzésével szemben fellebbezést nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez (a továbbiakban: másodfokú bíróság), amely azonban a PKKB végzését helybehagyta.
- [7] Az indítványozó fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a bírósági gyakorlat szerint az az állítás, hogy valaki részese volt egy bűncselekmény elkövetésének alkalmas a becsület csorbítására. Hivatkozott továbbá arra is, hogy az irányadó alkotmánybírói gyakorlat szerint a TV csak akkor mentesülhetett volna a felelősség alól, ha lehetőséget adott volna számára az ellenvéleménye kifejtésére. Kiemelte azt is, hogy a kifogásolt kijelentés eredetileg tevő személlyel szemben külön bírósági eljárást folytat.
- [8] A másodfokú bíróság végzésének indokolásában kifejtette, hogy a PKKB végzése törvényes, abban indokolási kötelezettségének eleget tett. Helytállóan vont a – korábban részletezett – következtetéseket a kifogásolt kijelentéssel kapcsolatban. A másodfokú bíróság azt is hangsúlyozta, hogy kialakult ítélkezési gyakorlat szerint a bírálat és a vélemény nem esik a tényállítás fogalma alá, így a kifogásolt kijelentés nem alkalmas a rágalmazás bűncselekményi tényállásának megállapítására. Ezen gyakorlat pedig egybevág az Alkotmánybíróság gyakorlataival is. Bár az indítványozó által citált bírósági gyakorlat, miszerint az az állítás, hogy valaki részese volt egy bűncselekmény elkövetésének alkalmas a becsület csorbítására, valóban irányadó, de mivel jelen esetben a kijelentés nem volt tényállítás ezért mégsem alkalmazható.
- [9] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és az Abtv. 27. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a másodfokú bíróság és a PKKB végzéseit.
- [10] Alkotmányjogi panaszának indokolásában az indítványozó előadta, hogy álláspontja szerint a PKKB súlyos eljárási szabályszegést követett el, ugyanis 2020. január 16-án bírósági tárgyalás helyett újra személyes meghallgatást tartott (holott a 2019. október 22-én tartott személyes meghallgatás jegyzőkönyvében egyértelműen arra utalt, hogy erre a napra tárgyalást tűz ki), amelyre azonban a büntető eljárási szabályok szerint nem lett volna lehetősége, ráadásul ennek során meg is hozta az alkotmányjogi panasz alapjául is szolgáló végzését. Véleménye szerint ezzel a PKKB megsértette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, mivel eljárása *contra legem* jellegű volt. Álláspontja szerint újabb személyes meghallgatásra azért sem volt szükség, mivel a PKKB végzésében felhozott megszüntetési okok már a feljelentés alapján is megállapíthatóak voltak. Emellett véleménye szerint a PKKB *contra legem* eljárását támasztja alá az is, hogy a tárgyalás megkezdését (amelynek tényét álláspontja szerint az is igazolja, hogy a 2019. október 22-ei jegyzőkönyv szerint a PKKB rögzítette, hogy a felek közötti békítés nem vezetett eredményre) követően már nincs lehetőség személyes meghallgatás keretében megszüntető végzést hozni (ennek alátámasztására az indítványozó egy másik eljárásban, a Budapest Környéki Törvényszék által hozott végzést is becsatolt).
- [11] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is kifogásolta, hogy az általa idézett alkotmánybírói gyakorlat [többek között az 1/2015. (I. 16.) AB határozat] szerint sem a PKKB sem pedig a másodfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy eljáró ügyvédként nem tekinthető közhatalmat gyakorló személynek és közszereplő

politikusként sem. Úgy véli, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény VI. cikkének és IX. cikkének értelmezése során nem vették figyelembe az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését. Az ő tettestársként való minősítése véleménye szerint azért is tényállitásnak tekinthető, mivel a kifogásolt kijelentésben említett egyik politikussal szemben köztudomású tény, hogy több büntetőeljárás is folyik, és mind az Országgyűlés, mind pedig a Kormány több határozatot és rendeletet is hozott, amelyben még az érintett személy neve is szerepel, a vele szembeni váddal kapcsolatban. Az indítványozó kifogásolta továbbá azt is, hogy álláspontja szerint nem felel meg a józan ész követelményének az a következtetés miszerint, ha egy kifejezés polgári jogi alapon tényállítás, akkor büntetőjogi alapon még minősülhet csupán egy véleménynyilvánításnak is. Mindemellett úgy véli, hogy a PKKB nem volt jogosult a polgári jogi eszközök igénybevitelét preferálni a büntetőjogi eszközökkel szemben, már csak azért sem mivel az alkotmánybírói gyakorlat szerint is lehetséges az igények párhuzamos úton történő érvényesítése. A másodfokú bíróság a fentiek mellett érdemi indoklás nélkül fogadta el a PKKB azon érvelését is, miszerint a kifogásolt kijelentés nem minősül tényállitásnak. Továbbá azt sem vette figyelembe, hogy a polgári jogi bíróság szerint a kifogásolt kijelentés alkalmas volt becsületének a csorbítására. Mindezek alapján úgy véli, hogy a másodfokú bíróság alaptörvény-ellenesen terjesztette ki a véleménynyilvánítás szabadságának határait.

- [12] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [13] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [14] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Törvényszék valamint a PKKB végzéseinek alaptörvény-ellenességét Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének, II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, IX. cikk (1), (4) és (6) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] 2.2. A Fővárosi Törvényszék végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló bírósági eljárást kezdeményező magánvádló nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [17] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [18] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott többek között az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segédanyag nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani [3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [19] 2.4. Az indítványozó indítványában hivatkozott az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének, valamint a II. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg megfelelően az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek, ugyanis ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában az indítványozó nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető (több esetben pedig más jellegű) érvelést (sem) az ügye vonatkozásában.
- [20] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány az Alaptörvény fent hivatkozott rendelkezései tekintetében nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság

következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadálya.

- [21] 2.5. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának fő érvelésében arra is hivatkozott, hogy véleménye szerint az eljáró bíróságok döntése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdését, mivel a PKKB megsértette a büntetőeljárás szabályokat azáltal, hogy az előzetesen meghirdetett tárgyalási napon ismételt személyes meghallgatást tartott, ahol az eljárást a három vádlottal szemben megszüntette.
- [22] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint „[a] bírósági joggyakorlat egységének biztosítása nem az Alkotmánybíróság, hanem a bíróságok, kiemelten pedig a Kúria feladata [Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése, bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény III. fejezete], ezt az Alkotmánybíróság a jogbiztonságra és az alapjogokra figyelemmel sem vonhatja magához” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [23] A fentiek mellett fontos kiemelni, hogy az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [24] Az indítványozó számos olyan alkotmánybírási döntésre hivatkozott, amelyekben a testület korábban már kifejtette a bírósági eljárás tisztességességéhez való jog tartalmát. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdése tekintetében nem vetett fel olyan (új) alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amelynek vizsgálata indokolná az alkotmányjogi panasz befogadását.
- [25] Mindemellett az Alkotmánybíróság megvizsgálta annak kérdését is, hogy az indítványozó által állított eljárási sérelem felveti-e az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja kiemelni, hogy az indítványozó által vélelmezett eljárási sérelem az elsőfokon eljáró PKKB eljárásban merült fel, amellyel szemben az indítványozó fellebbezéssel élt. Az indítványozó által állított eljárási sérelem abban állt, hogy tárgyalás helyett ismételt személyes meghallgatást tartott a PKKB és ennek keretében szüntette meg az eljárást. E tekintetben azonban egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozót semmilyen olyan sérelem nem érte, amelyet a másodfokú bíróság eljárásban ne tudott volna orvosolni. Mivel az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikke tekintetében kizárólag a nem jogerős végzést kifogásolta, így megállapítható, hogy a jogerős végzés tekintetében nem áll fenn az ügyet érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, ezért az indítvány e tekintetben sem fogadható be.
- [26] 2.6. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény IX. cikk (1), (2) és (6) bekezdésének, valamint a VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmét is állította, tekintettel arra, hogy az eljáró bíróságok véleménye szerint értelmezésükkel túlterjeszkedtek a véleménynyilvánítás határára, mivel nem alkalmazták és értelmezték helyesen az irányadó gyakorlatot. Ezen indítványelem kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki.
- [27] A támadott bírósági végzések tekintetében az indítványozó a jelen pontban hivatkozott alaptörvény rendelkezések tekintetében olyan érvelést fejtett ki, amelynek alátámasztására csak kis mértékben fejtett ki valódi alkotmányjogi érvelést. Indokolásának nagy részében ugyanis a korábbi alkotmánybírási gyakorlatot citálta, sok esetben nem is teljes mértékben adekvát módon. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek.
- [28] A fentiek mellett azonban – tekintettel arra, hogy az érintett alaptörvényi rendelkezések tekintetében kifejtett érvelés az elfogadhatóság határára mozog – az Alkotmánybíróság megvizsgálta az Abtv. 29. §-ának való megfeleltethetőséget is. E tekintetben jelen esetben is hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy egy alkotmányjogi panaszt abban az esetben lehet befogadni és érdemben elbírálni, ha az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. Az indítványozó az Alaptörvény VI. és IX. cikke tekintetében olyan korábbi határozatokra hivatkozott, amelyből egyértelműen kiderül, hogy azok jelen ügyben is irányadóak, jelen ügy azonban nem vet fel olyan kérdést, amelyet az Alkotmánybíróság korábban már ne válaszolt volna meg. Így az egyetlen vizsgálandó szempont, hogy az indítványozó által felvetett kérdések érdemben befolyásolták-e a meghozott bírósági végzéseket. E tekintetben az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy mind a PKKB, mind pedig a másodfokú bíróság figyelembe vette a korábbi alkotmánybírási gyakorlatot. Az indítványozó által hivatkozott szempontok ugyanis egy olyan

értelmezést kérnek számon a bíróságokon, amelyekre vagy az Alkotmánybíróság adott már korábban választ, vagy annak eldöntése a bíróságok értelmezési lehetőségei közé tartoznak. Ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-ának ezen pontját sem látta kimerítettnek.

- [29] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy egyfelől az indítvány egyik – jelen pontban – hivatkozott alaptörvényi rendelkezés tekintetében sem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadályá, másfelől az az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeket sem meríti ki.
- [30] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1072/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3008/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.345/2019/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Litresits András ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.21.345/2019/6. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján azt semmisítse meg. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdésében rögzített jó hírnév tiszteletben tartásához való joggal, sérti az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, mely szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [2] 2. Az indítványozót, aki egy gazdasági társaság ügyvezetője volt, tanúként hallgatták ki egy perben az általa vezetett gazdasági társaság tevékenységéről és a per központi kérdését képező másik gazdasági társasággal való üzleti kapcsolatáról. Az indítványozó a tanúvallomásban előadta, hogy a két gazdasági társaság között valós üzleti kapcsolat volt, az általa vezetett társaság szolgáltatásáért kölcsön formájában történt ellentételezés. A bírósági döntésekben megállapított tényállás szerint az indítványozó a tanúvallomásában nem emlékezett arra, hogy valamennyi számla ellentételezése megtörtént-e, hogy miért kölcsön formájában történt az ellentételezés, illetve hogy a másik társaság fizetésektelenségekor a két cég közötti elszámolás egyenlege milyen volt.
- [3] Egy internetes hírportálon megjelent médiatartalom az indítványozó politikai kapcsolatait elemezte, és azt közölte, hogy az indítványozó „nem emlékszik semmire”. Az indítványozó helyreigazítási kérelmet nyújtott be, annak azonban a hírportál nem tett eleget.
- [4] Az indítványozó bírósághoz fordult, melyben helyreigazítás közzétételére kérte kötelezni a televíziót. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, döntése szerint a cikkben foglalt állítások részben valósak, részben pedig lényegtelen, az indítványozó megítélését nem érintő tévedéseket tartalmaznak.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A másodfokú döntés szerint az indítványozó a tanúvallomása során nem tudott beszámolni az általa vezetett gazdasági társaság pénzének sorsáról, így a hírműsorban szereplő közlés nem okszerűtlen, nem áll ellentétben a logikus gondolkodás szabályaival.
- [6] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel élt, melyben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének tekintette, hogy az első- és másodfokú bíróság tévesen értékelte a bizonyítékokat, továbbá lényeges tévedés, hogy a cikkben szereplő pénzt magánszemélyként és nem az általa vezetett gazdasági társaság ügyvezetőjeként kapta volna.
- [7] A Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta. A Kúria rögzítette, hogy két másik ügyben az alperesi közlést véleménynyilvánításnak tekintette, ebben az ügyben viszont az indítványozótól származó egyenes kijelentésként közölte az alperes, hogy „nem emlékszik semmire”. Ez a közlés a Kúria álláspontja szerint valótlán tényállítás, így e vonatkozásban helyreigazítást rendelt el.
- [8] 3. A Kúria döntésével szemben az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [9] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközőnek tartotta, hogy a jogerős, felülvizsgálati eljárásban helyben hagyott ítélet tévesen értelmezte a Pp. 495. § (2) bekezdés c) pontját, mely szerint „a határidő belül

írásban megérkezett helyreigazítás közzétételét csak akkor lehet megtagadni, ha a kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfолható”. Hivatkozott arra, hogy a televízió csak utólag, a bírósággal szereztette be a tárgyalási jegyzőkönyvet, és az utólagos védekezés biztosítása ellentétes mind a józan ésszel, mind a sajtó-helyreigazítás szabályozására való jogalkotói szándékkal. Így a támadott döntés az Alaptörvény XXVIII. és 28. cikkeivel ellentétes.

- [10] Az indítványozó részletesen, a tanúvallomás jegyzőkönyvének idézésével előadta, hogy egyrészt hat év elteltével nem emlékezhetett minden részletre, másrészt, ennek ellenére valamennyi érdemi kérdésre választ adott. Ezzel összefüggésben az indítvány tartalma alapján azt kifogásolta, hogy a bíróság rosszul bírálta el a versengő alapjogok kollízióját, nem vette figyelembe az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, és így a döntés sértette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jogát.
- [11] Az indítványozó idézte az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését és IX. cikk (1) bekezdését is, de nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető összefüggést e cikkeket és a támadott döntés között.
- [12] 4. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [13] Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [15] Az indítványozó megjelölte érintettségét: annak a döntésnek alkotmányossági felülvizsgálatát kérte, melyben az ügy felperese volt. Megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványban kifejtette az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], és kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] Az indítványozó a Kúria ítéletét 2020. március 19-én vette kézhez, panaszát 2020. május 18-án keltezte. Az elsőfokú bíróság az alkotmányjogi panasz benyújtásának időpontjáról nem nyilatkozott, így az Alkotmánybíróság azt határidőben előterjesztettnek tekintette.
- [17] 5. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [18] „Az alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság nem hoz döntést az előtte fekvő ügy érdemében, nem a rendes bírósághoz intézett kérelmet (más eljárásokban keresetet, vádat stb.) bírálja el. [...] Az Alkotmánybíróság által meghatározott kereteken belül a konkrét ügyre vonatkozó érdemi döntést ezt követően a rendes bíróságnak [...] kell meghoznia.” {18/2019. (VI. 12.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]}
- [19] Az indítványozó a támadott döntést azért tartotta az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek, mert álláspontja szerint az Ítélet tábla és a Kúria döntése iratellenes; a tanúvallomásokból nem vonható le olyan következtetés, hogy ne emlékezne a pénz sorsára. Így az ezt állító alperesi közlés sérti a jó hírnevét. Az indítvány nem azt vitatja, hogy egy tartalmilag igaz közlés a perbeli körülmények között az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütközne, hanem azt, hogy a közlés az iratok alapján hamis. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panasz keretei között nincs hatásköre annak felülbírálatára, hogy a perben felhasznált bizonyítékokat a bíróság hogyan értékelte, azok alapján milyen történeti tényállást állított fel. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ezen túlmenően az indítvány

nem állított fel logikai kapcsolatot a támadott döntés és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jog között.

- [20] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban látta, hogy a bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 495. § (2) bekezdés c) pontjával ellentétesen utólagosan biztosított az alperesnek lehetőséget arra, hogy a helyreigazítást megtagadja és saját állításának valóságát igazolja.
- [21] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nem ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a bíróságok eljárásának törvényszerűségét vizsgálja. A Pp. valamely rendelkezésének a sérelme nem eredményezi az eljárás tisztességtelenségét, mint ahogy az eljárási szabályok maradéktalan betartása sem jelent feltétlenül tisztességes eljárást. A tisztességes eljáráshoz való jogból nem vonható le következtetés arra nézve, hogy sajtóhelyreigazítási eljárások során az eljárás melyik fázisában milyen bizonyítási lehetőségei vannak az egyes feleknek. A tisztességes eljáráshoz való jog azt feltételezi, hogy a bizonyítékok számbavétele és értékelése során a bíróság független és pártatlan volt. Valamely bizonyítási eszköz figyelembe vétele vagy az attól való eltekintés csak szélsőséges esetben eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét. Az, hogy a bírósági eljárásban sor került az indítványozó tanúvallomásáról készült jegyzőkönyv bizonyítékként történő értékelésre, nem veti fel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét kizárólag arra alapozta, hogy a Pp. vonatkozó rendelkezése nem érvényesült, az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet sem bírálhatta el érdemben.
- [22] 6. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/970/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3009/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.318/2019/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Litresits András ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.21.318/2019/6. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján azt semmisítse meg. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdésében rögzített, jó hírnév tiszteletben tartásához való joggal, sérti az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, mely szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [2] 2. Az indítványozót, aki egy gazdasági társaság ügyvezetője volt, tanúként hallgatták ki egy perben az általa vezetett gazdasági társaság tevékenységéről és a per központi kérdését képező másik gazdasági társasággal való üzleti kapcsolatáról. Az indítványozó a tanúvallomásban előadta, hogy a két gazdasági társaság között valós üzleti kapcsolat volt, az általa vezetett társaság szolgáltatásáért kölcsön formájában történt ellentételezés. A bírósági döntésekben megállapított tényállás szerint az indítványozó a tanúvallomásában nem emlékezett arra, hogy valamennyi számla ellentételezése megtörtént-e, hogy miért kölcsön formájában történt az ellentételezés, illetve hogy a másik társaság fizetésektelenségekor a két cég közötti elszámolás egyenlege milyen volt.
- [3] Egy televíziós hírműsorban megjelent médiatartalom az indítványozó politikai kapcsolatait elemezte, és azt közölte, hogy az indítványozó „nem emlékezett a pénz sorsára”. Az indítványozó helyreigazítási kérelmet nyújtott be, annak azonban a televízió nem tett eleget.
- [4] Az indítványozó bírósághoz fordult, melyben helyreigazítás közzétételére kérte kötelezni a televíziót. Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, döntése értelmében az alperes bizonyította a tényállítás valóságát.
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A másodfokú döntés szerint az indítványozó a tanúvallomása során nem tudott beszámolni az általa vezetett gazdasági társaság pénzének sorsáról, így a hírműsorban szereplő közlés nem okszerűtlen, nem áll ellentétben a logikus gondolkodás szabályaival.
- [6] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel élt. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság átértékelte a büntetőeljárás során tett vallomását, és a televízió a médiatartalom megjelenéséig nem is ismerhette a büntető ügyben keletkezett tárgyalási jegyzőkönyvet. Az indítványozó szerint a tárgyalási jegyzőkönyv bizonyítékként való felhasználása jogszabálysértő volt. Az indítványozó szerint érdemi válaszokat adott a felmerült kérdésekre, arra is, hogy mire használták a per tárgyát képező gazdasági társaságtól kapott „kölcsön” összegét.
- [7] A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria rögzítette, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 495. § (2) bekezdés c) pontja nem korlátozza a védekezés jogát a sajtószerv birtokában lévő bizonyítékokra, bizonyítékok így a tanúvallomás beszerzésére tett indítvány nem utólagos bizonyítás, annak teljesítése nem törvénytörő. A Kúria hivatkozott arra is, hogy a Legfelsőbb Bíróság PK. 12. számú állásfoglalásának megfelelően a kifogásolt sajtóközleményt a maga egészében, tartalma szerint kell vizsgálni, ennek keretében a Kúria szerint megalapozottan következtetett a másodfokú bíróság arra, hogy a hírműsorban értékelés, következtetés hangzott el. A közérdeklődésre számot tartó ügyben a kifejtett vélemény annak tény- és igazságtartalmára tekintet nélkül a véleménynyilvánítási szabadság védelmét élvezti.

- [8] 3. A Kúria döntésével szemben az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [9] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközőnek tartotta, hogy a jogerős, felülvizsgálati eljárásban helybenhagyott ítélet tévesen értelmezte a Pp. 495. § (2) bekezdés c) pontját, mely szerint „a határidő belül írásban megérkezett helyreigazítás közzétételét csak akkor lehet megtagadni, ha a kérelemben előadottak valószínűsége nyomban megcáfolható”. Hivatkozott arra, hogy a televízió csak utólag, a bírósággal szereztette be a tárgyalási jegyzőkönyvet, és az utólagos védekezés biztosítása ellentétes mind a józan ésszel, mind a sajtóhelyreigazítás szabályozására való jogalkotói szándékkal. Így a támadott döntés az Alaptörvény XXVIII. és 28. cikkeivel ellentétes.
- [10] Az indítványozó részletesen, a tanúvallomás jegyzőkönyvének idézésével előadta, hogy egyrészt hat év elteltével nem emlékezhetett minden részletre, másrészt, ennek ellenére valamennyi érdemi kérdésre választ adott. Ezzel összefüggésben az indítvány tartalma alapján azt kifogásolta, hogy a bíróság rosszul bírálta el a versengő alapjogok kollízióját, nem vette figyelembe az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, és így a döntés sértette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jogát.
- [11] Az indítványozó idézte az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését és IX. cikk (1) bekezdését is, de nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető összefüggést e cikkek és a támadott döntés között.
- [12] 4. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [13] Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [15] Az indítványozó megjelölte érintettségét: annak a döntésnek alkotmányossági felülvizsgálatát kérte, melyben az ügy felperese volt. Megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványban kifejtette az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], és kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] Az indítványozó a Kúria ítéletét 2020. január 24-én vette kézhez, panaszát 2020. március 24-én, határidőben terjesztette elő.
- [17] 5. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [18] „Az alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság nem hoz döntést az előtte fekvő ügy érdemében, nem a rendes bírósághoz intézett kérelmet (más eljárásokban keresetet, vádat stb.) bírálja el. [...] Az Alkotmánybíróság által meghatározott kereteken belül a konkrét ügyre vonatkozó érdemi döntést ezt követően a rendes bíróságnak [...] kell meghoznia.” {18/2019. (VI. 12.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]}
- [19] Az indítványozó a támadott döntést azért tartotta az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek, mert álláspontja szerint az Ítélet táblája és a Kúria döntése iratellenes; a tanúvallomásokból nem vonható le olyan következtetés, hogy ne emlékezne a pénz sorsára. Így az ezt állító alperesi közlés sérti a jó hírnevét. Az indítvány nem azt vitatja, hogy egy tartalmilag igaz közlés a perbeli körülmények között az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütközne, hanem azt, hogy a közlés az iratok alapján hamis. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panasz keretei között nincs hatásköre annak felülbírálatára, hogy a perben felhasznált bizonyítékokat a bíróság hogyan értékelte, azok alapján milyen történeti tényállást állított fel. A tényállás megállapí-

tása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ezen túlmenően az indítvány nem állított fel logikai kapcsolatot a támadott döntés és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jog között.

- [20] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban látta, hogy a bíróság a Pp. 495. § (2) bekezdés c) pontjával ellentétesen utólagosan biztosított az alperesnek lehetőséget arra, hogy a helyreigazítást megtagadja és saját állításának valóságát igazolja.
- [21] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nem ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a bíróságok eljárásának törvényszerűségét vizsgálja. A Pp. valamely rendelkezésének a sérelme nem eredményezi az eljárás tisztességtelenségét, mint ahogy az eljárási szabályok maradéktalan betartása sem jelent feltétlenül tisztességes eljárást. A tisztességes eljáráshoz való jogból nem vonható le következtetés arra nézve, hogy sajtóhelyreigazítási eljárások során az eljárás melyik fázisában milyen bizonyítási lehetőségei vannak az egyes feleknek. A tisztességes eljáráshoz való jog azt feltételezi, hogy a bizonyítékok számbavétele és értékelése során a bíróság független és pártatlan volt. Valamely bizonyítási eszköz figyelembe vétele vagy az attól való eltekintés csak szélsőséges esetben eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét. Az, hogy a bírósági eljárásban sor került az indítványozó tanúvallomásáról készült jegyzőkönyv bizonyítékként történő értékelésre, nem veti fel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét kizárólag arra alapozta, hogy a Pp. vonatkozó rendelkezése nem érvényesült, az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet sem bírálhatta el érdemben.
- [22] 6. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/954/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3010/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.268/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Litresits András ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.21.268/2019/5. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján azt semmisítse meg. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdésében rögzített, jó hírnév tiszteletben tartásához való joggal, sérti az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, mely szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére, továbbá sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [2] 1.2. Az indítványozót, aki egy gazdasági társaság ügyvezetője volt, tanúként hallgatták ki egy perben az általa vezetett gazdasági társaság tevékenységéről és a per központi kérdését képező másik gazdasági társasággal való üzleti kapcsolatáról. Az indítványozó a tanúvallomásban előadta, hogy a két gazdasági társaság között valós üzleti kapcsolat volt, az általa vezetett társaság szolgáltatásáért kölcsön formájában történt ellentételezés.
- [3] A bírósági döntésekben megállapított tényállás szerint az indítványozó a tanúvallomásában nem emlékezett arra, hogy valamennyi számla ellentételezése megtörtént-e, hogy miért kölcsön formájában történt az ellentételezés, illetve hogy a másik társaság fizetésektelenségekor a két cég közötti elszámolás egyenlege milyen volt.
- [4] Egy internetes hírportál médiatartalmat tett közzé, melyben az indítványozó politikai kapcsolatait elemezte, és azt közölte, hogy az indítványozó „nem emlékezett a pénz sorsára”. Az indítványozó helyreigazítási kérelmet nyújtott be, annak azonban a hírportál nem tett eleget.
- [5] 2. Az indítványozó bírósághoz fordult, melyben helyreigazítás közzétételére kérte kötelezni a hírportált. Az indítványozó szerint a kifogásolt mondat a személyére vonatkozó valótlan tényállítás, amelyet egyértelműen cáfol a tanúvallomását rögzítő jegyzőkönyv, amelyből az állapítható meg, hogy érdemi válaszokat ad az általa vezetett gazdasági társaság tevékenységéről és gazdálkodásáról, annak ellenére, hogy a kérdések hat évvel korábbi eseményekre vonatkoztak. Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott, és az indítványozó által kért tartalommal helyreigazításra kötelezte a hírportált. Az elsőfokú bíróság szerint a médiatartalom úgy állította be az eseményeket, mintha az indítványozó által vezetett cég nem valós gazdasági tevékenység ellentételezéseként kapott volna pénzeket, azt sejtette, hogy a pénzen az indítványozó vagy rajta keresztül más személyek jogellenesen gazdagodtak.
- [6] A hírportál fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. A jogerős ítélet indokolása a vitatott médiatartalmat máshogy értelmezte, mint az elsőfokú bíróság. A másodfokú döntés szerint a vitatott médiatartalom lényege, hogy a gazdasági társaságok üzleti kapcsolata – a károsultak képviselője szerint – burkolt és tiltott pártfinanszírozást valósított meg, a részletes közlés egy kiragadott mondata volt, hogy „[m]ikor a perben beidézték [az indítványozót], nem emlékezett a pénz sorsára”. A másodfokú döntés értelmében a kijelentés tényállítás formájában megjelenő olyan következtetés (vélemény), amely valós ténybeli alapokkal rendelkezik, így sajtó-helyreigazítás elrendelésére nem ad alapot. A jogerős ítélet szerint a hírportál közlését nem cégjogi vagy büntetőjogi alapon kell értelmezni, hanem az alapján, hogy az indítványozó tanúvallomása alapján a hírportál okszerű következtetést vont-e le. Ennek során pedig arra következtetett, hogy a közlés nem okszerűtlen, nem áll ellentétben a logikus gondolkodás szabályaival.

- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel élt. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság átértékelte a büntetőeljárás során tett vallomását, és a hírportál a cikk megjelenéséig nem is ismerhette a büntető ügyben keletkezett tárgyalási jegyzőkönyvet. Az indítványozó szerint a tárgyalási jegyzőkönyv bizonyíték-ként való felhasználása jogszabálysértő volt. Az indítványozó szerint érdemi válaszokat adott a felmerült kérdésekre, arra is, hogy mire használták a per tárgyát képező gazdasági társaságtól kapott „kölcson” összegét.
- [8] A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria rögzítette, hogy a bizonyítékok felülmérlegelése csak kivételesen lehetséges felülvizsgálati eljárásban, akkor, ha a korábbi mérlegelés kirívóan okszerűtlen, de jelen esetben a Kúria ilyen körülményt nem észlelt. A Legfelsőbb Bíróság PK. 12. számú állásfoglalásának megfelelően a kifogásolt sajtóközleményt a maga egészében, tartalma szerint kell vizsgálni, ennek keretében a Kúria szerint megalapozottan következtetett a másodfokú bíróság arra, hogy a hírportál véleményt fogalmazott meg. A közérdeklődésre számot tartó ügyben a kifejtett vélemény annak tény- és igazságtartalmára tekintet nélkül a véleménynyilvánítási szabadság védelmét élvez.
- [9] 3. A Kúria döntésével szemben az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [10] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközőnek tartotta, hogy a jogerős, felülvizsgálati eljárásban helybenhagyott ítélet nem alkalmazta a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 495. § (2) bekezdés c) pontját, mely szerint „a határidő belül írásban megérkezett helyreigazítás közzétételét csak akkor lehet megtagadni, ha a kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható”. Hivatkozott arra, hogy a hírportál csak utólag, a bírósággal szerezte be a tárgyalási jegyzőkönyvet, és az utólagos védekezés biztosítása ellentétes mind a józan ésszel, mind a sajtóhelyreigazítás szabályozására való jogalkotói szándékkal. Így a támadott döntés az Alaptörvény XXVIII. és 28. cikkeivel ellentétes.
- [11] Az indítványozó részletesen, a tanúvallomás jegyzőkönyvének idézésével előadta, hogy egyrészt hat év elteltével nem emlékezhetett minden részletre, másrészt, ennek ellenére valamennyi érdemi kérdésre választ adott. Ezzel összefüggésben az indítvány tartalma alapján azt kifogásolta, hogy a bíróság rosszul bírálta el a versengő alapjogok kollízióját, nem vette figyelembe az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését, és így a döntés sértette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jogát.
- [12] Az indítványozó idézte az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését és IX. cikk (1) bekezdését is, de nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető összefüggést e cikkek és a támadott döntés között.
- [13] 4. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [14] Az Abtv. 27. §-a alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [15] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [16] Az indítványozó megjelölte érintettségét: annak a döntésnek alkotmányossági felülvizsgálatát kérte, melyben az ügy felperese volt. Megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványban kifejtette az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], és kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [17] Az indítványozó a Kúria ítéletét 2019. december 18-án vette kézhez, panaszát 2020. február 17-én, határidőben terjesztette elő.
- [18] 5. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi

jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.

- [19] „Az alkotmányjogi panaszeljáráásban az Alkotmánybíróság nem hoz döntést az előtte fekvő ügy érdemében, nem a rendes bírósághoz intézett kérelmet (más eljárásokban keresetet, vádat stb.) bírálja el. [...] Az Alkotmánybíróság által meghatározott kereteken belül a konkrét ügyre vonatkozó érdemi döntést ezt követően a rendes bíróságnak [...] kell meghoznia.” {18/2019. (VI. 12.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]}
- [20] Az indítványozó a támadott döntést azért tartotta az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek, mert álláspontja szerint az Ítélet tábla és a Kúria döntése iratellenes; a tanúvallomásokból nem vonható le olyan következtetés, hogy ne emlékezne a pénz sorsára. Így az ezt állító alperesi közlés sérti a jó hírnevét. Az indítvány nem azt vitatja, hogy egy tartalmilag igaz közlés a perbeli körülmények között az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütköznék, hanem azt, hogy a közlés az iratok alapján hamis. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott panasz keretei között nincs hatásköre annak felülbírálatára, hogy a perben felhasznált bizonyítékokat a bíróság hogyan értékelte, azok alapján milyen történeti tényállást állított fel. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ezen túlmenően az indítvány nem állított fel logikai kapcsolatot a támadott döntés és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jó hírnévhez való jog között.
- [21] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban látta, hogy a bíróság a Pp. 495. § (2) bekezdés c) pontjával ellentétesen utólagosan biztosított a hírportálnak lehetőséget arra, hogy a helyreigazítást megtagadja és saját állításának valóságát igazolja.
- [22] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nem ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a bíróságok eljárásának törvényszerűségét vizsgálja. A Pp. valamely rendelkezésének a sérelme nem eredményezi az eljárás tisztességtelenségét, mint ahogy az eljárási szabályok maradéktalan betartása sem jelent feltétlenül tisztességes eljárást. A tisztességes eljáráshoz való jogból nem vonható le következtetés arra nézve, hogy sajtóhelyreigazítási eljárások során az eljárás melyik fázisában milyen bizonyítási lehetőségei vannak az egyes feleknek. A tisztességes eljáráshoz való jog azt feltételezi, hogy a bizonyítékok számbavétele és értékelése során a bíróság független és pártatlan volt. Valamely bizonyítási eszköz figyelembe vétele vagy az attól való eltekintés csak szélsőséges esetben eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét. Az, hogy a bírósági eljárásban sor került az indítványozó tanúvallomásáról készült jegyzőkönyv bizonyítékként történő értékelésére, nem veti fel a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét kizárólag arra alapozta, hogy a Pp. vonatkozó rendelkezése nem érvényesült, az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet sem bírálhatta el érdemben.
- [23] 6. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/581/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3011/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 15.Bv.77/2018/36. számú végzése és a Szegedi Törvényszék 4.Bpkf.1060/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Fahidi Gergely ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy a következőképpen foglalható össze: a korábban fogvatartott indítványozó védője útján alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017. június 26. napján kártalanítási kérelmet nyújtott be a Szegedi Fegyház és Börtönnél, 2013. július 23-tól – az utóbb több alkalommal módosított kérelme alapján – a szabadulásának napjáig, azaz 2019. január 13. napjáig tartó időszak tekintetében. Kérelmében többek között hivatkozott a jogszabályban előírt élettér hiányára, valamint az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülményekre.
- [3] Az indítványozó jogi képviselőjén keresztül korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is nyújtott be kérelmet, amelyet 2015. június 16. nyilvántartásba vettek.
- [4] 1.2. A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 2011. február 28. napjától – 2017. június 26. napjáig szabadságvesztésben töltött időszakból 200 napra 260 000 forint kártalanítást állapított meg az indítványozó részére, ezt meghaladóan a kártalanítási igényt egyéb törvényes útra utasította. A bíróság kitért indokolásában arra, hogy a következetes bírói gyakorlat alapján az utólag kiterjesztett kérelmet a bíróság nem veszi figyelembe az eredeti kérelem vizsgálata során. Erre tekintettel a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 436. § (10) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján benyújtott kérelmet 2011. február 28. napja és 2017. június 26. napja (a kérelem keltének időpontja) közötti időszak tekintetében vizsgálta. Ezen felül megjegyezte azt is a bíróság, hogy az elítélt több alkalommal, összesen 143 napot töltött a Büntetés-végrehajtási Központi Kórházban. Ezzel kapcsolatosan kifejtette, hogy a mindenkor hatályos jogszabályi rendelkezések kizárólag a zárkákra, illetve lakóhelyiségekre írnak elő kötelező egy főre jutó négyzetméter arányt, ennél fogva a kórteremben történő elhelyezés nem alapozza meg a Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdése szerinti kártalanítást.
- [5] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja vizsgálta azt is, hogy a fogvatartottal szemben fennálló polgári jogi igények mikor emelkedtek jogerőre és ennek során arra a megállapításra jutott, hogy azok érvényesíthetőségének elévülés folytán nincs helye.
- [6] 1.3. Az indítványozó és védője fellebbezéssel élt, amelyben kifejtették, hogy álláspontjuk alapján a kórteremben töltött fogvatartás idejére az általánosnál szigorúbb szabályok vonatkoznak. Erre tekintettel kérték a kérelmezett alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekkel érintett teljes időszak érdemi elbírálását. Az ügyészség szintén fellebbezett a döntés ellen és kérte a kérelemben megjelölt teljes időszak alapján 625 nap tekintetében történő vizsgálatot, valamint egy sértett magánfél számára megítélt kártérítés összegének figyelembevételét és annak levonását a megítélt kártalanítás összegéből.
- [7] A másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék a fellebbezéseket részben alaposnak találta, ezért az elsőfokú döntést megváltoztatta. A fogvatartott kérelmét 2011. február 28. napjától 2019. január 13. napjáig vizsgálta és ezen időszakból 625 nap tekintetében 812 500 forint kártalanítást állapított meg, valamint az ügyészség fellebbezé-

sében megjelölt sértett magánfél részére megállapított és meg nem térített kártérítési összeg levonását rendelte el a kártalanításból. Megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú végzés tévedett azzal kapcsolatban, hogy a követelés elévült, ugyanis az alapítételek jogerőre emelkedésének időpontjában hatályban volt, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 360. § (4) bekezdése alapján okozott kár a szándékos bűncselekmény elévülési ideje vonatkozik, amennyiben azt oly módon követték el, ahogy ebben az esetben is történt. Az elítélt terhére rótt legsúlyosabb bűncselekmény elévülési ideje 8 év, amely a kártérítésre is irányadó és ez az idő a jogerős ítélet meghozatala óta (2014. március 4.) még nem telt le. Egyebekben a bíróság helybenhagyta az elsőfokú döntést. Az indokolásában kifejtésre került még, hogy a jogi képviselő által kifejezetten a bíróság felhívására módosított záró időpontot figyelembe kell venni a kérelem elbírálása során. Ezen felül megerősítette és hangsúlyozta a Szegedi Törvényszék az elsőfokú végzés azon megállapítását, miszerint a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában töltött időt nem lehet számításba venni a figyelembe vett napok számánál.

- [8] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 15.Bv.77/2018/36. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bpkf.1060/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, E) cikk (1) bekezdését, I. cikkét, II. cikkét és a III. cikk (1) bekezdését.
- [9] 2.1. Alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az indítványozó kifejtette, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény által bevezetett ideiglenes rendelkezések értelmezése során az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a törvény és a jogalkotó célját, ezáltal nincs összhang az Alaptörvény és a támadott végzések között. Az indítványozó szerint ezen rendelkezéseknek az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód megsértését kellene kompenzálnia, a bíróságok téves jogértelmezése folytán viszont nem jut érvényre a jogalkotó akarata, a Bv. tv. preambulumban foglalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás intézménye.
- [10] Az indítványozó kifogásolta, hogy utólagosan kialakult és a jogértelmezéssel szembemenő joggyakorlat miatt sok kártalanítási kérelmet elutasítanak, amely veszélyezteti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint a rabkórházi elhelyezés is fogvatartásnak minősül és az ilyen esetben történő alapvető jogokat sértő elhelyezés esetén jár a kártalanítás, ugyanúgy mintha az elítélt zárkában töltötte volna büntetését. Ezzel kapcsolatosan utal arra, hogy véleménye szerint ez esetben az általánosnál szigorúbb – a nemzeti kórházszabvány által előírt 6 m²/fő – szabályok vonatkoznak az előírt egy főre jutó négyzetméter minimumára. Hozzáteszi, az egészségügyi szolgáltatást nyújtó egyes intézmények szakmai minimumfeltételeiről szóló 21/1998. (VI. 3.) NM rendeletet kellett volna alkalmazni, amelynek értelmében ágyanként 6, kórtermenként 12 m² minimális mozgástér az előírt törvényi feltétel az ilyen jellegű elhelyezés esetében. Álláspontjának alátámasztásául hivatkozott a Szegedi Törvényszék korábbi végzésében foglaltakra.
- [12] Kifogásolta még az indítványozó, hogy a másodfokú bíróság által a sértett magánfél részére történő polgári jogi igény megítélése és annak a kártalanításból történő levonása – álláspontja alapján – téves és jogellenes volt, ezáltal az egyértelműen sérti a jogbiztonság alkotmányos követelményét. Kifejtette, hogy a Bv. tv. 70/B. § (5) bekezdés c) pontja alapján abban a büntetés-végrehajtási bíró fennálló polgári jogi igény, illetve a bűncselekménnyel okozott kártérítés vagy sérelemdíj kifizetéséről abban az esetben rendelkezik a jogosult javára, ha az elítélt vagy a védője erre vonatkozó védekezését vizsgálva a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) alapján az általános elévülési idő még nem telt le. Az általános elévülés 5 év, amely az indítványozó álláspontja alapján a jogerős ítélet meghozatala óta eltelt.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget,

- az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [14] Az Alkotmánybíróság vizsgálata eredményeként megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság követelményeinek az alábbiak szerint nem tesz eleget.
- [15] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdés *b)*, *d)* és *e)* pontjai alapján a kérelem akkor határozott, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit; az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenességét állító panasz a határozott kérelem fent megjelölt követelményeinek nem felel meg: az indítványozó nem jelölte meg konkrétan, hogy a büntetés-végrehajtási kórházban történő elhelyezés, valamint a vele szemben fennálló polgári jogi követeléssel kapcsolatos panaszát az Alaptörvény mely rendelkezésével tartja ellentétesnek. Az indítványozó ugyan hivatkozott az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseire, valamint felsorolta a véleménye szerint a bíróságok által alaptörvény-ellenesen alkalmazott Bv. tv.-ben foglalt jogszabályi rendelkezéseket, azonban ezeket nem kapcsolta össze; az egyes Alaptörvényi rendelkezések tekintetében nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást, illetőleg az ezekkel összefüggésben nem fejtette ki Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata, hogy az indítványozó által felsorolt érveket, jogszabályhelyeket és alaptörvényi rendelkezéseket „összepakosítsa”, és ily módon következtesse ki az előadottakból azt, hogy az indítványozó mely alaptörvényi rendelkezés sérelmét milyen indokokra alapítva állítja. A támadott rendelkezésekhez nem kapcsolódó, csak általánosságban előadott érvek alapján az alkotmányjogi panasz érdemben nem vizsgálható.
- [17] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon [Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pont, 52. § (1b) bekezdés *b)* pont]. Az indítványban szereplő, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében biztosított és hivatkozott jogállamiság követelménye, valamint az E) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság alkotmányos követelménye nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, így e rendelkezésre alkotmányjogi panasz egyébként sem alapítható.
- [18] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1536/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3012/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.114/2019/7. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Dr. Tamás Olivér Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Tamás Olivér ügyvéd) által képviselt gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett indítványában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.114/2019/7. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó szerint az ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogot.
- [2] 1.1. Az indítványra okot adó ügy lényege szerint az indítványozó kft. vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása iránt indított pert a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (továbbiakban: Cstv.) 33/A. §-a alapján olyan zrt. ellen, amely az indítványozó szerint az indítványozó „árnyékvezetője” volt, döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt, az ügyvezetési feladatait nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látta el, és ezáltal az indítványozó vagyona csökkent; a zrt. a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését is megghiúsította, és emiatt helytállási kötelezettsége áll fenn a hitelezőkkel szemben. Keresetét a törvényszék elutasította (Budapest Környéki Törvényszék 3.G.40.798/2016/17.), az ítélet tábla az ítéletet helybenhagyta (Fővárosi Ítélet tábla 11.Gf.40.123/2018/6.), a Kúria a jogerős döntést hatályában fenntartotta.
- [3] 1.2. Az alkotmányjogi panasz a bírói döntéseknek a Cstv. 33/A. §-ára vonatkozó jogértelmezését kifogásolja, az Alaptörvény említett rendelkezése sérelmére hivatkozva. Az indítvány számos alkotmánybírósági határozat elvi megállapításait felhívja, és az indítvány előzményeit részletesen ismerteti a bíróságok eljárásának, döntéseinek, jogértelmezésének a kritikája mellett. Utal az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatára is.
- [4] A panasz tartalma szerint az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján –, hogy az eljáró bíróságok tudatosan *contra legem* alkalmazták és értelmezték a Cstv. 33/A. §-át. Ez abban áll, hogy az eljáró bíróságok a perben alkalmazandó törvényi rendelkezés alkalmazását, alkalmazhatóságát egy sajátos jogértelmezéssel leszűkítették, annak ellenére, hogy az ítéletek indokolásában szereplő leszűkítő jogértelmezést sem maga a törvény, sem a hozzá kapcsolódó bírói gyakorlat sem tartalmaz. Ezzel az indítványozó szerint gyakorlatilag ugyanannak a törvényi rendelkezésnek az indítványozó ügyében más értelmezést adtak, mint minden más ügyben, azaz olyan álláspontra helyezkedtek, mintha a törvény nem ugyanúgy vonatkozna mindenkire. Az eljáró bíróságok a Cstv. 33/A. §-a alkalmazási körét a panasz szerint önkényesen leszűkítették, amikor úgy foglaltak állást, hogy ténylegesen meghatározó befolyásgyakorlást csak gazdasági tevékenységet végző társaság esetében lehet „fogalmilag” elkövetni, mivel álláspontjuk szerint csak az ilyen társaság tekinthető működő gazdasági társaságnak. Maga a Cstv. 33/A. §-a szövege ilyen, a jogszabály alkalmazási körét leszűkítő megjelölést nem tartalmaz, azaz az eljáró bíróságok az eljárásuk során nem csupán alkalmazták és értelmezték az érintett jogszabályt, hanem annak alkalmazási körét is leszűkítették a törvény szövegével ellentétesen, azaz kvázi jogot alkottak.
- [5] Az indítvány a tartalma szerint a Cstv. 33/A. §-ának a konkrét ügyben megjelenő, a végelszámolás alatt álló gazdasági társaság működő voltának a megítélésére és az egyedüli tagjánál a befolyásgyakorlásnak minősülő magatartások körére, az árnyék vezető fogalmára, kötelezettségeire vonatkozó bírósági értelmezést tartja alaptörvény-ellenesnek.

- [6] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy szól, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [7] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti [3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]]. Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben nem zárta ki, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetében, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája miatt a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen. Jelen ügyben ilyen, érdemi vizsgálatra okot adó körülmény nem merült fel. Mindazonáltal az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet, tehát a pusztán a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljárás-hoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálja [lásd például: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]; 3113/2020. (V. 8.) AB végzés [14]–[16]].
- [10] Az eljáró bíróságok megállapították, hogy 2006. július 1. napját megelőzően a szabályozás nem kényszerítette a vezetőket arra, hogy közeli csődhelyzet felismerését követően a hitelezők jogos elvárásait is figyelembe vegyék. Utaltak arra, hogy a 2006. július 1. napján beiktatott, a vezető tisztségviselő felelősségét szabályzó Cstv. 33/A. §-ban meghatározott felelősségi forma nem általános, közvetlen felelősségi szabály, hanem rendkívüli jellegű. Az indítványozó – és az indítványozó pernyertessége érdekében az oldalán beavatkozó személy – felbbezésében, továbbá az indítványozó felülvizsgálati kérelmében foglaltak alapján értelmezték a vezető tisztségviselő, árnyék vezető tisztségviselő fogalmát, a jogszabályban szereplő meghatározó befolyás gyakorlását, a végelszámolás alatt állás egyes következményeit; a Kúria értékelési körébe vonta a felülvizsgálati kérelemnek azt az állítását, amely szerint az ítéletábra a Cstv. 33/A. § alkalmazási lehetőségeit leszűkítően értelmezte (Indokolás [35], [56]–[58]).
- [11] A törvényszék, az ítéletábra és a Kúria a törvények jogalkalmazói értelmezésével, a konkrét ügy sajátosságaira tekintettel hozta meg döntését. A Cstv. 33/A. §-a kivételes, a vezető tisztségviselők hitelezők irányába fennálló felelősségével kapcsolatos szabályainak mikénti – az indítványozó állítása szerint leszűkítő – értelmezése az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján nem veti fel azt, hogy a Kúria döntésével kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.
- [12] 4. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alkalmazásával visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/758/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3013/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.100/2018/22. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.100/2018/22. számú végzése ellen, alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Az alapul szolgáló ügyben az apai kapcsolattartást a Gödöllői Járásbíróság előtti 5.P.202.616/2013/14. számú egyezség rendezte, melyben a felek az elmaradt kapcsolattartás pótlásának időpontját is előre rögzítették. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló esetben az indítványozó mint kérelmező a 2014. május 3. napján esedékes apai kapcsolattartás elmaradása miatt nyújtott be végrehajtási kérelmet. A bíróság végzése szerint a kérelmező előadta, hogy 2014. május 3-án, szombaton 10 óra 13 perckor érkezett meg a gyöngyösi tartózkodási helyre, amely a szülei lakóhelye is. Amint megérkezett az édesanya közölte, hogy el kell mennie teknős-eleséget venni. A gyermek is vele tartott, bár többször kérlete, programot javasolt, a gyermek az anyától nem volt hajlandó elszakadni. Elkísérte őket, majd amikor visszaértek kérte a lányát, hogy legalább a környéken sétáljanak, a gyermek azonban felment a lakásba az anyával. A kérelmező ezért 10 óra 42 perckor eljött. Álláspontja szerint a kapcsolattartásra kötelezettnek felróható okból nem tud élni a kapcsolattartással, mivel az anya a gyermeket nem készítette fel az elvitelre. Ebből kifolyólag van helye a kapcsolattartás pótlásának. Leírtak alapján kérte az elmaradt kapcsolattartás pótlását, útiköltség megtérítését, gyermekvédelmi közvetítő eljárásban való részvételre kötelezését.
- [3] A Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatala (a továbbiakban: elsőfokú gyámhatóság) 2015. június 30. napján kelt, PE-07C/GYAM/49-58/2015 számú végzésével a kérelmező 2014. május 3. napján elmaradt folyamatos apai kapcsolattartás vonatkozásában a végrehajtási kérelmet elutasította. Az elsőfokú gyámhatóság döntését a gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 27. §-a, 33. § (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 39. § (4) bekezdése, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:183. §-a alapján hozta meg, melyben megállapította, hogy a gondozó anya a kapcsolattartást nem akadályozta, lehetővé tette a találkozást. Az, hogy a gyermek az apával nem volt hajlandó elmenni, a kapcsolattartásra kötelezett anya önhibájára nem vezethető vissza. Megállapította ugyanakkor, hogy a kérelmező az elvitel jogával nem tudott élni, a zavartalan kapcsolattartás tehát nem valósult meg. A rendelkezésre álló szakértői vizsgálat eredménye alapján az anya tudatosan nem hangolja az apa ellen a gyermeket, a nem tudatos befolyásolást azonban nem lehet kizárni. A kérelmező költségei megtérítésére vonatkozó kérelmét az elsőfokú gyámhatóság a Ptk. 4:183. §-a alapján utasította el, mivel az anya a kapcsolattartást nem akadályozta.
- [4] A kérelmező fellebbezése folytán eljáró Pest Megyei Kormányhivatal 2015. november 17. napján kelt, PEC/001/372-39/2014 számú végzésével az elsőfokú gyámhatóság végzését az indokolási rész megváltoztatásával helybenhagyta. Felidézte, hogy a felek között létrejött egyezség szerint az elmaradt kapcsolattartást pótolni kell, ha a gondozó anya vagy a gyermek érdekkörében felmerült, illetve a kérelmezőnek fel nem róható okból marad el. A gyámhatóság megállapította, hogy a kérelmező a kapcsolattartás pótlására 2014. május 4-én (vasárnap) nem tett kísérletet.
- [5] A kérelmező ezt követően közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálata iránti kérelmet terjesztett elő, melyben kérte a végzés megváltoztatását, másodlagosan a végzés megsemmisítését és a hatóság új eljárásra utasítását.

A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó felülvizsgálati kérelmét elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a bíróságnak a közigazgatási végzés felülvizsgálata iránt indult nemperes eljárásban abban a kérdésben kellett döntést hoznia, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott végzés az irányadó jogszabályoknak megfelelően került meghozatalra, megállapítható-e a végzés jogszabálysértő volta a felülvizsgálati kérelemmel meghatározott körben. A bíróság idézte a Gyer. 33. § (2) bekezdését, eszerint a gyermek fejlődését veszélyezteti, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a kapcsolattartást rendező egyezségben, illetve a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltaknak önhibájából ismételtelen nem, vagy nem megfelelően tesz eleget, és ezáltal nem biztosítja a zavartalan kapcsolattartást. Míg a Gyer. 33. § (4) bekezdése alapján, ha a gyámhivatal az (1) és a (2) bekezdésben foglaltak vizsgálata során megállapítja az önhiba fennállását, végzéssel elrendeli a végrehajtást. A bíróság álláspontja szerint a kérelemben szereplő, 2014. május 3. napja esetében a kapcsolattartás akkor lett volna elmaradtnak tekinthető, ha a kapcsolattartás az egyezség által előírt időpontokban és a pótlásra előírt időpontokban sem valósul meg. A bíróság azonban azt állapította meg, hogy – a kérelmező által sem vitatottan – a pótlásra előírt időpontban nem kísérelte meg elvinni a gyermekét, vagyis a kapcsolattartás pótlását igénybe venni, így a kérelmező lemondott a számára biztosított jogosultságról. Mivel a kérelmező nem élt a kapcsolattartás pótlásának lehetőségével, így nem hivatkozhat az anyai önhibára sem, ezért a bíróság a Gyer. 33. §-a alapján nem találta megalapozottnak a kérelemben szereplő kapcsolattartás végrehajtására irányuló kérelmet. A bíróság külön hangsúlyozta, hogy nem kötik a felek által hivatkozott vagy csatolt döntések, állásfoglalások. A tényállást a bíróság minden egyes ügyben külön állapítja meg.

- [6] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a sérelmezett bírósági végzés révén sérült az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, és XXIV. cikk (1) bekezdése.
- [7] Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, egyben felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, így megállapítható, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági ítéletek között a jelen ügyben nincs összefüggés, ezért indítványát a XXIV. cikk sérelme vonatkozásában az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja. Ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.100/2018/22. számú végzésével összefüggésben vizsgálni tudja, XXVIII. cikk (1) bekezdésének megjelölésére van szükség. Tájékoztatta továbbá, hogy a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogi szempontból értékelhető érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel.
- [8] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget tett, ennek keretében eredeti alkotmányjogi panasz beadványában foglaltakat részben megismételte, illetve kiegészítette. Eltekintett az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése sérelmének vizsgálatától, és a XXIV. cikk (1) bekezdése helyett a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében kérte az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását.
- [9] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [10] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági végzéssel zárult ügyben kérelmező volt, kérelmét a bíróság elutasította, tehát érintettsége fennáll. Az alkotmányjogi panasz eljártás kezdeményezésére indítványozói jogosultsággal rendelkezik. Jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [11] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.100/2018/22. számú végzését – a tértivevény tanúsága szerint – az indítványozó 2020. január 29. napján vette kézhez, ellene az alkotmányjogi panaszt 2020. március 30. napján – határidőben – terjesztette elő. Az ügyben perújítási eljárás nincs folyamatban, a támadott bírósági végzés végrehajtásának felfüggesztését az indítványozó nem kérte.
- [12] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági végzést, és az Alap-

törvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványában előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági végzés miatt el-
lentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel, ezzel részben eleget tett a határozott kérelem törvényi feltét-
eleinek.

- [13] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-
ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [14] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az alaptörvény-ellenesség tekintetében előadott
érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panasz beadvány, bírósági vég-
zés) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt
fel. Az alkotmányjogi panasz ténylegesen arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróság-
tól eltérő módon értékelje a kapcsolattartás elmaradását, illetve pótlásának hiányát, vagyis a bíróság által elfog-
lalt jogi álláspontot vizsgálja felül.
- [15] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján
a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatáskör-
re. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem tá-
madható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi
panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott {3111/2012. (VII. 26.) AB
végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok
körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.)
AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indoko-
lás [11]}.
- [16] 3. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptör-
vény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását
indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értel-
mében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített
indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/875/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3014/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.097/2018/22. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.097/2018/22. számú végzése ellen, alaptörvény-ellenesség megállapítása és megsemmisítés iránt.
- [2] Az alapul szolgáló szülői kapcsolattartási ügyben az apai kapcsolattartási jog gyakorlását a Gödöllői Járásbíróság előtti 5.P.202.616/2013/14. számú egyezség rendezte, melyben a felek az elmaradt kapcsolattartás pótlásának időpontját is előre rögzítették. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló esetben az indítványozó, mint kérelmező a 2014. augusztus 2., augusztus 9. és augusztus 16. napján esedékes, apai kapcsolattartás elmaradása miatt nyújtott be – végrehajtás iránti – kérelmet.
- [3] A Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatala mint elsőfokú hatóság az indítványozónak a 2014. augusztus 2., augusztus 9. és augusztus 16. napján esedékes, elmaradt kapcsolattartások végrehajtása tekintetében benyújtott kérelmét elutasította. Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Pest Megyei Kormányhivatal a 2015. november 17-én kelt, PEC/001/372-36/2014. számú végzésével az elsőfokú döntést – az indokolás megváltoztatásával – helybenhagyta. A 2014. augusztus 2-án a szabályozástól eltérően megvalósult kapcsolattartás tekintetében kifejtette, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében a kérelmező kérelmét elkésetten, a pótlásra előírt határidőtől számított 30 napon túl nyújtotta be. A 2014. augusztus 9. és 16. napján esedékes, a bírói végzésben foglaltaktól eltérően megvalósult kapcsolattartás tekintetében kifejtette, hogy a Gödöllői Járásbíróság határozata alapján az elmaradt kapcsolattartás pótlására a végzésbe foglalt egyezség szerint lett volna lehetőség, erre irányuló intézkedést azonban az apa nem tett.
- [4] A gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Gyer.) 33. § (1) bekezdése értelmében a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat végrehajtása iránti kérelem benyújtásának a kapcsolattartás pótlására, ennek hiányában a kapcsolattartásra – a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozatban – előírt határidő elteltétől számított 30 napon belül van helye. Amennyiben a jogerős bírói végzés rendelkezik a kapcsolattartás pótlásáról, úgy annak elteltét követően nyújtható be a végrehajtás iránti kérelem. Az apa a szabályozott kapcsolattartási rendnek megfelelően a pótlásra előírt időpontokban, 2014. augusztus 10-én és augusztus 17-én vasárnap nem tett kísérletet a kapcsolattartás pótlására. A kapcsolattartást szabályozó döntés a kapcsolattartásra jogosultat is köti. Akkor tekinthető elmaradtnak egy kapcsolattartás, ha a kapcsolattartást rendező döntés alapján megjelölt időpontban, valamint pótlás esetén a pótlás időpontjában sem valósult meg. A kérelmező nem tett eleget a bírói végzésében foglaltaknak és nem élt a pótlás lehetőségével, ennek hiányában pedig a végrehajtás elrendelésére nincsen mód. A kérelmező a közigazgatási határozat bírói felülvizsgálata iránti kérelmet terjesztett elő a 2014. augusztus 9-én és 16-án esedékes kapcsolattartások tekintetében, melyben elsődlegesen kérte a bíróságtól, hogy döntsön a végrehajtási kérelemmel kapcsolatosan, másodlagosan pedig kérte a döntések megsemmisítését és az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására utasítását. Álláspontja szerint az eljáró hatóságok tévesen alkalmazták a Gyer. 33. §-át.
- [5] A végrehajtási eljárás során elmulasztották megállapítani (és ezáltal megsértették a közigazgatási hatósági eljárásról szóló 2004. évi CXL. törvény 50. § (1) bekezdésben rögzített tényállás tisztázási kötelezettséget), hogy az édesanya a kapcsolattartási egyezséget önhibájából nem első alkalommal, hanem ismételten, sokadik alkalommal szegte meg és ezáltal a Gyer. 33. § (2) bekezdés alapján veszélyezteti gyermeke fejlődését. Véleménye

szerint ez esetben a Gyer. 33. § (1) bekezdés *b*) pontját kell alkalmazni, mely alapján nem a pótlástól számított 30 napon belül, hanem a veszélyeztető magatartás (a kapcsolattartás eredeti időpontban történő megghiúsulása) tudomásra jutásától számított 30 napon belül van helye a végrehajtási kérelem benyújtásának. A kérelmező más bírósági ügyben született döntésre hivatkozással kifejtette, hogy az édesanyját önhiba terheli már akkor is, amikor az eredeti időpontban neki felróható okból nem biztosítja az egyezségben szereplő kapcsolattartást, függetlenül a pótlás megtörténtétől. Az pedig, hogy a kapcsolattartás a gyermek tiltakozása miatt valósult meg, annak tudható be, hogy az édesanya elmulasztotta a gyermeket arra érzelmileg felkészíteni. Ez egyébként kötelezettsége lenne, így a megghiúsulás egyértelműen önhibának tekinthető. A mulasztás alátámasztására hivatkozott a fellebbezéséhez is csatolt igazságügyi pszichológus szakvéleményre. Az eljárás során több korábbi közigazgatási döntésre is utalt, amelyek a gondozó szülő önhibáját állapították meg, valamint több bírósági eseti döntésre is hivatkozott.

- [6] A bíróság a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelmet nem találta alaposnak. Rögzítette, hogy felek között nem képezte vita tárgyát, hogy a kérelmező jogosult volt a 2014. augusztus 9-én és 16-án esedékes, megghiúsult kapcsolattartásokra, így a bíróságnak abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a kapcsolattartás végrehajtása elrendelhető volt-e úgy, hogy arra a kérelmező a pótlásra előírt időpontban nem tett kísérletet. A bíróság álláspontja szerint a kapcsolattartás akkor tekinthető elmaradtnak, ha a kapcsolattartást rendező döntés alapján megjelölt időpontban, valamint pótlás esetén a pótlás időpontjában sem valósult meg a kapcsolattartás. Tekintettel arra, hogy a kérelmezőnek lehetősége lett volna az elmaradt kapcsolattartások helyett a pótlások időpontjaiban elvinni a gyermekét, vagyis a kapcsolattartások pótlását igénybe venni, azonban ezeket nem kísérelte meg, a kérelmező önmaga mondott le a számára biztosított jogosultságról. Mivel a kérelmező nem élt a kapcsolattartások pótlásának lehetőségével, nem hivatkozhat az anyai önhibára sem az elmaradt kapcsolattartások miatt, ezért a Gyer. idézett rendelkezései szerint az elmaradt kapcsolattartások végrehajtását eredménnyel nem kérhette. Mindezekre tekintettel a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti kérelmet a bíróság elutasította.
- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a sérelmezett bírósági végzés révén sérült az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, és XXIV. cikk (1) bekezdése.
- [8] Az Alkotmánybíróság főttkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, egyben felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, így megállapítható, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági ítéletek között a jelen ügyben nincs összefüggés, ezért indítványát a XXIV. cikk sérelme vonatkozásában az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja. Ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.097/2018/22. számú végzésével összefüggésben vizsgálni tudja, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megjelölésére van szükség. Tájékoztatta továbbá, hogy a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogi szempontból értékelhető érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel.
- [9] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget tett, ennek keretében eredeti alkotmányjogi panasz beadványában foglaltakat megismételte, illetve részben kiegészítette. Eltekintett az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése sérelmének vizsgálatától, és a XXIV. cikk (1) bekezdése helyett a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében kérte az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Álláspontja szerint a sérelmezett végzésben a bíróság egy másik ügyben hozott döntésétől eltérően értelmezte a vonatkozó jogszabályokat, és úgy vélte, hogy végrehajtási kérelmét nem utasíthatta volna el a bíróság azzal az indokkal, hogy azt a kapcsoltpótlására előírt határidő előtt nyújtotta be.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [11] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági végzéssel zárult ügyben kérelmező volt, kérelmét a bíróság elutasította, tehát érintettsége fennáll. Az alkotmányjogi panasz eljárás kezdeményezésére indítványozói jogosultsággal rendelkezik. Jogorvoslati lehetőségét kimerítette.

- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.097/2018/22. számú végzését – a tértivevény tanúsága szerint – az indítványozó 2020. január 29. napján vette kézhez, ellene az alkotmányjogi panaszt 2020. március 30. napján – határidőben – terjesztette elő. Az ügyben perújítási eljárás nincs folyamatban, a támadott bírósági végzés végrehajtásának felfüggesztését az indítványozó nem kérte.
- [13] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági végzést, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványában előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági végzés miatt elmentés az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel, ezzel részben eleget tett a határozott kérelem törvényi feltételeinek.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [15] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az alaptörvény-ellenesség tekintetében előadott érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panasz beadvány, bírósági végzés) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz ténylegesen arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróságtól eltérő módon értékelje a kapcsolattartás elmaradását, illetve pótlásának hiányát, vagyis a bíróság által elfoglalt jogi álláspontot vizsgálja felül.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [17] 3. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1025/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3015/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.096/2018/22. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16. Kpk.50.096/2018/22. számú végzése ellen, alaptörvény-ellenesség megállapítása és megsemmisítés iránt.
- [2] Az alapul szolgáló szülői kapcsolattartási ügyben az apai kapcsolattartási jog gyakorlását a Gödöllői Járásbíróság előtti 5.P.202.616/2013/14. számú egyezség rendezte, melyben a felek az elmaradt kapcsolattartás pótlásának időpontját is előre rögzítették. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló esetben az indítványozó, mint kérelmező a 2014. szeptember 2. és 5. napján esedékes, apai kapcsolattartás elmaradása miatt nyújtott be – végrehajtás iránti – kérelmet.
- [3] A Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatala mint elsőfokú hatóság az indítványozónak a 2014. szeptember 2. és 5. napján esedékes, elmaradt kapcsolattartások végrehajtása tekintetében benyújtott kérelmét elutasította. Az indítványozónak a 2014. szeptember 5. napján esedékes kapcsolattartás tekintetében benyújtott fellebbezése nyomán eljáró Pest Megyei Kormányhivatal a 2015. november 17-én kelt, PEC/001/372-35/2014. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. Kifejtette, hogy a Gödöllői Járásbíróság határozata alapján az elmaradt kapcsolattartás pótlására a végzésbe foglalt egyezség szerint lett volna lehetőség, erre irányuló intézkedést azonban az apa nem tett.
- [4] A gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Gyer.) 33. § (1) bekezdése értelmében a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozat végrehajtása iránti kérelem benyújtásának a kapcsolattartás pótlására, ennek hiányában a kapcsolattartásra – a kapcsolattartás engedélyezése tárgyában hozott határozatban – előírt határidő elteltétől számított 30 napon belül van helye. Amennyiben a jogerős bírói végzés rendelkezik a kapcsolattartás pótlásáról, úgy annak elteltét követően nyújtható be a végrehajtás iránti kérelem. Az apa a szabályozott kapcsolattartási rendnek megfelelően a pótlásra előírt időpontban nem tett kísérletet a kapcsolattartás pótlására. Hangsúlyozta, hogy a kapcsolattartást szabályozó döntés a kapcsolattartásra jogosultat is köti. Abban az esetben tekinthető elmaradtnak egy kapcsolattartás, ha a kapcsolattartást rendező döntés alapján megjelölt időpontban, valamint pótlás esetén a pótlás időpontjában sem valósult meg. A kérelmező nem tett eleget a bírósági végzésében foglaltaknak és nem élt a pótlás lehetőségével, ennek hiányában pedig a végrehajtás elrendelésére nincsen mód. A kérelmező a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelmet terjesztett elő, melyben elsődlegesen kérte a bíróságtól, hogy döntsön a végrehajtási kérelemmel kapcsolatosan, másodlagosan pedig kérte a döntések megsemmisítését és az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására utasítását. Álláspontja szerint az eljáró hatóságok tévesen alkalmazták a Gyer. 33. §-át.
- [5] A végrehajtási eljárás során elmulasztották megállapítani [és ezáltal megsértették a közigazgatási hatósági eljárásról szóló 2004. évi CXL. törvény 50. § (1) bekezdésben rögzített tényállás tisztázási kötelezettséget], hogy az édesanya a kapcsolattartási egyezséget önhibájából nem első alkalommal, hanem ismételten, sokadik alkalommal szegte meg és ezáltal a Gyer. 33. § (2) bekezdés alapján veszélyezteteti gyermeke fejlődését. Véleménye szerint ez esetben a Gyer. 33. § (1) bekezdés *b*) pontját kell alkalmazni, mely alapján nem a pótlástól számított 30 napon belül, hanem a veszélyeztető magatartás (a kapcsolattartás eredeti időpontban történő meghiusulása) tudomásra jutásától számított 30 napon belül van helye a végrehajtási kérelem benyújtásának. A kérelmező más bírósági ügyben született döntésre hivatkozással kifejtette, hogy az édesanyát önhiba terheli már akkor is,

amikor az eredeti időpontban neki felróható okból nem biztosítja az egyezségben szereplő kapcsolattartást, függetlenül a pótlás megtörténtétől. Az pedig, hogy a kapcsolattartás a gyermek tiltakozása miatt valósult meg, annak tudható be, hogy az édesanya elmulasztotta a gyermeket arra érzelmileg felkészíteni. Ez egyébként kötelezettsége lenne, így a meghíúsulás egyértelműen önhibának tekinthető. A mulasztás alátámasztására hivatkozott a fellebbezéséhez is csatolt igazságügyi pszichológus szakvéleményre. Az eljárás során több korábbi közigazgatási döntésre is utalt, amelyben a gondozó szülő önhibájának megállapítására került sor, valamint több bírósági eseti döntésre is hivatkozott.

- [6] A bíróság a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelmet nem találta alaposnak. Rögzítette, hogy a felek között nem képezte vita tárgyát, hogy a kérelmező jogosult volt a 2014. szeptember 5-én esedékes, meghíúsult kapcsolattartásra, így a bíróságnak abban a kérdésben kellett döntenie, hogy a kapcsolattartás végrehajtása elrendelhető volt-e úgy, hogy a kérelmező a pótlásra előírt időpontban arra nem tett kísérletet. A bíróság álláspontja szerint a kapcsolattartás akkor tekinthető elmaradtnak, ha a kapcsolattartást rendező döntés alapján megjelölt időpontban, valamint pótlás esetén a pótlás időpontjában sem valósult meg a kapcsolattartás. Tekintettel arra, hogy a kérelmezőnek lehetősége lett volna az elmaradt kapcsolattartás helyett a pótlás időpontjaiban elvinni a gyermekét, vagyis a kapcsolattartás pótlását igénybe venni, azonban ezt nem kísérelte meg, a kérelmező önmaga mondott le a számára biztosított jogosultságról. Mivel a kérelmező nem élt a kapcsolattartás pótlásának lehetőségével, nem hivatkozhat az anyai önhibára sem az elmaradt kapcsolattartás miatt, ezért a Gyer. idézett rendelkezései szerint az elmaradt kapcsolattartás végrehajtását eredménnyel nem kérhette. Mindezekre tekintettel a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti kérelmet a bíróság elutasította.
- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a sérelmezett bírósági végzés révén sérült az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, és XXIV. cikk (1) bekezdése.
- [8] Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, egyben felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, így megállapítható, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági ítéletek között a jelen ügyben nincs összefüggés, ezért indítványát a XXIV. cikk sérelme vonatkozásában az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja. Ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.096/2018/22. számú végzésével összefüggésben vizsgálni tudja, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megjelölésére van szükség. Tájékoztatta továbbá, hogy a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogi szempontból értékelhető érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel.
- [9] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget tett, ennek keretében eredeti alkotmányjogi panasz beadványában foglaltakat megismételte, illetve részben kiegészítette. Eltekintett az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése sérelmének vizsgálatától, és a XXIV. cikk (1) bekezdése helyett a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében kérte az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Álláspontja szerint a sérelmezett végzésben a bíróság egy másik ügyben hozott döntésétől eltérően értelmezte a vonatkozó jogszabályokat, és úgy vélte, hogy végrehajtási kérelmét nem utasíthatta volna el a bíróság azzal az indokkal, hogy azt a kapcsolattartására előírt határidő előtt nyújtotta be.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [11] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági végzéssel zárult ügyben kérelmező volt, kérelmét a bíróság elutasította, tehát érintettsége fennáll. Az alkotmányjogi panasz eljárás kezdeményezésére indítványozói jogosultsággal rendelkezik. Jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.Kpk.50.096/2018/22. számú végzését – a tértivevény tanúsága szerint – az indítványozó 2020. január 29. napján vette kézhez, ellene az alkotmányjogi panaszt 2020. március 30. napján – határidőben – terjesztette elő. Az ügyben perújítási eljárás nincs folyamatban, a támadott bírósági végzés végrehajtásának felfüggesztését az indítványozó nem kérte.

- [13] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági végzést, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványában előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági végzés miatt elmentés az Alaptörvény felhívott rendelkezésével, ezzel részben eleget tett a határozott kérelem törvényi feltételeinek.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [15] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az alaptörvény-ellenesség tekintetében előadott érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panasz beadvány, bírósági végzés) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz ténylegesen arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróságtól eltérő módon értékelje a kapcsolattartás elmaradását, illetve pótlásának hiányát, vagyis a bíróság által elfoglalt jogi álláspontot vizsgálja felül.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [17] 3. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1027/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3016/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.099/2018/22. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.099/2018/22. számú végzése ellen, alaptörvény-ellenesség megállapítása és megsemmisítés iránt.
- [2] Az alapul szolgáló szülői kapcsolattartási ügyben az apai láthatási jog gyakorlását a Gödöllői Járásbíróság előtti 5.P.202.616/2013/14. számú egyezség rendezte, melyben a felek az elmaradt kapcsolattartás pótlásának időpontját is előre rögzítették. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló esetben az indítványozó, mint kérelmező a 2014. június 14., június 21., június 24., és június 28. napján esedékes apai kapcsolattartás elmaradása miatt nyújtott be – végrehajtás iránti – kérelmet. A bíróság végzése szerint a kérelmező előadta, hogy 2014. június 14-én szombaton 10.05-kor érkezett meg az anya lakóhelyére. Az anya közölte vele, hogy el kell mennie vásárolni. A gyermek az anyával tartott, így az apa „muszájból” velük ment. Az úton többször kérte a gyermeket, hogy menjen vele, aki erre nem volt hajlandó. Mikor visszatértek (12.25-kor) az anya felment a gyermekkel a lakásba, meghíúsítva ezzel a kapcsolattartást. A kérelmező 2014. június 21. (szombat), 2014. június 24. (kedd) napokon hosszas kérések után sem tudta elvinni a gyermeket. Álláspontja szerint az anya nem készítette fel a gyermeket a kapcsolattartásra, ezért nem tudott kapcsolattartási jogával élni. A kérelmező a 2014. június 28. napján, szombaton történő kapcsolattartás vonatkozásában előadta, hogy megérkezését követően a lépcsőházból felhívta az anyát, hogy vigye le a gyermeket. Az anya miután a gyermeket levitte, azon nyomban sarkon fordult és elindult a lakásba. A gyermek követte, így a kapcsolattartás ismét meghíúsult.
- [3] A Pest Megyei Kormányhivatal Gödöllői Járási Hivatala (a továbbiakban: elsőfokú gyámhatóság) 2015. június 30. napján kelt, PE-07C/GYAM/49-59/2015 számú végzésével a kérelmező 2014. június 14., 2014. június 21., 2014. június 24., valamint 2014. június 28. napján elmaradt folyamatos apai kapcsolattartás vonatkozásában a végrehajtás iránti kérelmet elutasította. Az elsőfokú gyámhatóság döntését a gyámhatóságról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Gyer.) 27. §-a, 33. § (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 39. § (4) bekezdése, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:183. §-a alapján hozta meg, melyben megállapította, hogy a gondozó anya a kapcsolattartást nem akadályozta, lehetővé tette a találkozást, az, hogy a gyermek az apával nem volt hajlandó elmenni, a kapcsolattartásra kötelezett anya önhibájára nem vezethető vissza. A rendelkezésre álló szakértői vizsgálat eredménye alapján az anya tudatosan nem hangolja az apa ellen a gyermeket, a nem tudatos befolyásolást viszont nem lehet kizárni. A kérelmező költségei megtérítésére vonatkozó kérelmét az elsőfokú gyámhatóság a Ptk. 4:183. §-a alapján utasította el, mivel az anya a kapcsolattartást nem akadályozta.
- [4] A kérelmező fellebbezése folytán eljáró kormányhivatal, 2015. november 17. napján kelt, PEC/001/372-38/2014 számú végzésével az elsőfokú gyámhatóság végzését az indokolás részbeni megváltoztatásával helybenhagyta. A 2014. június 24-i kapcsolattartás vonatkozásában a kérelmezett döntését arra alapozta, hogy a szabályozás alapjául szolgáló egyezség szerint a keddi napon nem illette meg a kapcsolattartás a kérelmezőt. A 2014. június 14-én, 2014. június 21-én, és 2014. június 28-án esedékes kapcsolattartás vonatkozásában a Gyer. 33. § (1) bekezdésére hivatkozva megállapította, hogy a felek között létrejött egyezség szerint az elmaradt kapcsolattartást pótolni kell, ha az a gondozó anya vagy a gyermek érdekkörében felmerült okból marad el, vagy a kérelmezőnek fel nem róható okból marad el, azonban a kérelmező a kapcsolattartás pótlására nem tett kísérletet.

- [5] A kérelmező ezt követően közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelmet terjesztett elő, melyben kérte a végzés megváltoztatását, másodlagosan a végzés megsemmisítését és a hatóság új eljárásra utasítását. A kérelmező a végrehajtási kérelem idő előtti voltára vonatkozóan előadta, hogy a gyámhatóság tévesen alkalmazta a Gyer. vonatkozó rendelkezéseit, és megsértette a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 50. § (1) bekezdésében rögzített tényállásbiztosítási kötelezettségét, amikor nem vizsgálta azt, hogy az édesanya nem első alkalommal, hanem sokadik alkalommal szegte meg a kapcsolattartási egyezséget.
- [6] A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó felülvizsgálati kérelmét elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a bíróságnak a közigazgatási végzés felülvizsgálata iránt indult nemperes eljárásban abban a kérdésben kellett döntést hoznia, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott végzés az irányadó jogszabályoknak megfelelően került meghozatalra, megállapítható-e a végzés jogszabálysértő volta a felülvizsgálati kérelemmel meghatározott körben. A bíróság idézte a Gyer. 33. § (2) bekezdését, eszerint a gyermek fejlődését veszélyezteti, ha a kapcsolattartásra jogosult vagy a kapcsolattartásra kötelezett a kapcsolattartást rendező egyezségben, illetve a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglaltaknak önhibájából ismételten nem, vagy nem megfelelően tesz eleget, és ezáltal nem biztosítja a zavartalan kapcsolattartást. Míg a Gyer. 33. § (4) bekezdése alapján, ha a gyámhivatal az (1) és a (2) bekezdésben foglaltak vizsgálata során megállapítja az önhiba fennállását, végzéssel elrendeli a végrehajtást.
- [7] A bíróság a rendelkezésre álló iratok alapján azt állapította meg, hogy a kérelmező alappal hivatkozott arra, hogy 2014. június 24. napján, keddi napon a kapcsolattartás szabályozásának alapjául szolgáló egyezség szerint jogosult volt kapcsolattartásra, ezt a beavatkozó anya sem vitatta. Azonban a bíróság álláspontja szerint ezen keddi nap vonatkozásában a másodfokú végzés indokolásában tett téves megállapítás nem ad alapot a kifogásolt másodfokú határozat hatályon kívül helyezésére. A bíróság kifejtette, hogy a kérelemben szereplő kapcsolattartási időpontok (2014. június 14., június 21., június 24., június 28.) esetében a kapcsolattartás akkor lett volna elmaradtnak tekinthető, ha a kapcsolattartás az egyezség által előírt időpontokban és a pótlásra előírt időpontokban sem valósul meg. A bíróság azonban azt állapította meg, hogy a kérelmező által sem vitatottan, a pótlásra előírt időpontban nem kísérelte meg elvinni a gyermekét, vagyis a kapcsolattartás pótlását igénybe venni, így a kérelmező lemondott a számára biztosított jogosultságról. Mivel a kérelmező nem élt a kapcsolattartás pótlásának lehetőségével, így nem hivatkozhat az anyai önhibára sem, ezért a bíróság a Gyer. 33. §-a alapján nem találta megalapozottnak a kérelemben szereplő kapcsolattartás végrehajtására irányuló kérelmet. A bíróság külön hangsúlyozta, hogy nem kötik a felek által hivatkozott vagy csatolt döntések, állásfoglalások. A tényállást a bíróság minden egyes ügyben külön állapítja meg.
- [8] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a sérelmezett bírósági végzés révén sérült az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, és XXIV. cikk (1) bekezdése.
- [9] Az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, egyben felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozik, így megállapítható, hogy a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés és a támadott bírósági ítéletek között a jelen ügyben nincs összefüggés, ezért indítványát a XXIV. cikk sérelme vonatkozásában az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja. Ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.099/2018/22. számú végzésével összefüggésben vizsgálni tudja, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megjelölésére van szükség. Tájékoztatta továbbá, hogy a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogi szempontból értékelhető érvekkel alátámasztott indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel.
- [10] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget tett, ennek keretében eredeti alkotmányjogi panasz beadványában foglaltakat megismételte, illetve részben kiegészítette. Eltekintett az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése sérelmének vizsgálatától, és a XXIV. cikk (1) bekezdése helyett a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében kérte az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Álláspontja szerint a sérelmezett végzésben a bíróság egy másik ügyben hozott döntésétől eltérően értelmezte a vonatkozó jogszabályokat, és úgy vélte, hogy végrehajtási kérelmét nem utasíthatta volna el a bíróság azzal az indokkal, hogy azt a kapcsolattartására előírt határidő előtt nyújtotta be.
- [11] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.

- [12] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági végzéssel zárult ügyben kérelmező volt, kérelmét a bíróság elutasította, tehát érintettsége fennáll. Az alkotmányjogi panasz eljárás kezdeményezésére indítványozói jogosultsággal rendelkezik. Jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.Kpk.50.099/2018/22. számú végzését – a tértivevény tanúsága szerint – az indítványozó 2020. január 29. napján vette kézhez, ellene az alkotmányjogi panaszt 2020. március 30. napján – határidőben – terjesztette elő. Az ügyben perújítási eljárás nincs folyamatban, a támadott bírósági végzés végrehajtásának felfüggesztését az indítványozó nem kérte.
- [14] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontját, és az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági végzést, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványában előadta, hogy álláspontja szerint a bírósági végzés miatt elmentés az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel, ezzel részben eleget tett a határozott kérelem törvényi feltételeinek.
- [15] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [16] Az indítványozónak jelen alkotmányjogi panasz beadványában az alaptörvény-ellenesség tekintetében előadott érveit illetően az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panasz beadvány, bírósági végzés) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz ténylegesen arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a hatóságoktól és a bíróságtól eltérő módon értékelje a kapcsolattartás elmaradását, illetve pótlásának hiányát, vagyis a bíróság által elfoglalt jogi álláspontot vizsgálja felül.
- [17] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálataira nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [18] 3. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/876/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3017/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 2.Bpkf.223/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kavocska Edit ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Szegedi Törvényszék 2.Bpkf.223/2020/2. számú végzése, továbbá a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 7.Bv.1372/2019/24. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] 1.1. Az indítvány alapjául szolgáló ügyben az indítványozó 2019. február 5. napján kártalanítás iránti kérelmet terjesztett elő a 2010. január 5. napja és a kérelem benyújtásának napja közötti időszakra vonatkozóan, különböző magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben töltött fogvatartása során az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények által előidézett sérelmek miatt. Kérelmében hivatkozott a jogszabályban előírt élet-, illetve mozgástér hiányára, továbbá az illemhely nem megfelelő kialakítására és önálló szellőzésének hiányára is.
- [3] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a 2018. május 14. és 2019. február 19. között szabadságvesztésben töltött napokból 63 napra vonatkozóan az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt kártalanítást állapított meg, míg 219 nap vonatkozásában a kérelmet elutasította. A 2011. január 7. napjától 2018. május 13. napjáig terjedő időszakkal kapcsolatban az eljáró bíróság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolása szerint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (4) bekezdése alapján nem érvényesíthető a kártalanítás, ugyanis az alapvető jogokat sértő körülmények 30 napot meghaladóan biztosítva voltak 2018. május 14. és 2018. december 18. között. Ez a jogszabály alapján a sértő körülmények megszűnésének számít, így ezen időponttól 6 hónap állt rendelkezésre az érintettnek a kártalanítási igény érvényesítésére, valamint a kérelem benyújtására. A fogvatartott az iratok alapján kérelmét ezen jogvesztő határidőn túl nyújtotta be, tehát az elkésettnek minősült, ezért az azt megelőző időszakot nem lehetett érdemben vizsgálni.
- [4] Az indítványozó jogi képviselőjének fellebbezése folytán az ügy másodfokú bíróság elé került. A fellebbezés részletezte, hogy a Bv. tv. kártalanításra irányadó rendelkezései 2017. január 1. napján léptek hatályba, tehát ezt megelőző időszakra azok nem állapíthatnak meg kötelezettséget a fogvatartottak számára, a visszaható hatályú rendelkezést a jogalkalmazó nem jogosult alkalmazni. Az eljáró Szegedi Törvényszék az elsőfokú döntést részben megváltoztatva a kérelmet 2010. január 5. és 2018. május 13. közötti időszakra vonatkozóan utasította el érdemi vizsgálat nélkül, egyebekben azt helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a tényállást és a rendelkezésre álló adatok alapján megfelelő végzést hozott. Az Alkotmánybíróság korábbi ügyben kifejtett álláspontjára tekintettel részletezte azt is, hogy a bíróság a rendelkezés alkalmazásától akkor tekinthetett volna el, ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények harminc napot meghaladó megszűnésére 2017. január 1. napját megelőzően került volna sor.
- [5] 1.2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban előadta, hogy álláspontja szerint a Szegedi Törvényszék és a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának végzése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a IV. cikk (4) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével.

- [6] Véleménye alapján a bíróság tévedett, amikor a 2018. május 14. napja és 2018. december 18. napja között 30 napot meghaladóan fennállt jogszerű elhelyezésre tekintettel a 6 hónapos jogvesztő határidőre vonatkozó szabályt alkalmazta, ugyanis így az indítványozó elesett a 2011. január 7. napjától 2016. december 31. napjáig tartó időszak érdemi vizsgálatától. A törvény kártalanításra vonatkozó ezen rendelkezései 2017. január 1-től léptek hatályba, a bíróság azonban a téves joggyakorlatával olyan időszakra írt elő számára kötelezettséget, amelyet a törvény nem szabályozott. Mindezzel véleménye szerint a bíróság a jogszabályhelyek hatálybalépését megelőző tényeket és jogviszonyokat hátrányosan értelmezte és alkalmazta a fogvatartott terhére, így sértette az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt visszaható hatály tilalmát is. Álláspontja szerint a kérelmének 2011. január 7. napjától 2016. december 31. napjáig érdemben kellett volna vizsgálnia a bíróságoknak és az adatok alapján kártalanítást megítélni. Ezen érveinek alátámasztásául a Szegedi Törvényszék egy más, korábban kelt végzését, valamint korábbi alkotmánybírósági határozatokat mutatott be példaként.
- [7] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét fentiek fényében abban látta, hogy a támadott döntésekben a bíróságok téves jogértelmezése folytán olyan kötelezettségeket állapított meg visszamenőlegesen a fogvatartott számára, amelyek nem terheltek, ezáltal azok a jogállamiság követelményéből eredeztethető visszaható hatály tilalmába ütköztek. Ezzel kapcsolatosan utalt az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára, amely alapján a visszaható hatály tilalma nem csak jogalkotás, hanem az ilyen jellegű jogalkalmazás esetére is határokat szab.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében foglalt alaptalan vagy törvénysértő módon történő szabadságkorlátozás esetére járó kártalanításhoz való joga is sérült, ugyanis a visszaható hatályú jogalkalmazás folytán ezen utólagos kompenzációhoz való jogosultságától megfosztották, annak ellenére, hogy a szabadságát törvénysértő módon korlátozták, utalva ezzel az Alaptörvény III. cikkében foglalt kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmára is.
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban előadta, hogy bár peren kívüli eljárásról van szó, de ebben az esetben is meg kell felelni a tisztességes bírósági eljárás követelményének. Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes bírósági eljárás megsértése azáltal következett be, hogy az eljáró bíróságok a döntéseik meghozatala során visszaható hatállyal alkalmazták a Bv. tv. vonatkozó rendelkezését, emiatt ugyanis az indítványozó a feltételek fennállásának ellenére sem kap kártalanítást.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [11] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjára (Abtv. 27. §) alapította. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó a sérelmezett bírói döntés kézhezvételét követő 60 napon belül nyújtotta be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)* pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pont]. Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d)* pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f)* pont].
- [12] Az indítvány az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésével kapcsolatos indítványi elemet leszámítva tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pont]. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében nem adott elő olyan indokolást, mely alkotmányjogilag értékelhető módon támasztja alá a támadott bírói döntések és az alaptalan vagy törvénysértő módon történő szabadságkorlátozás esetére járó kártalanításhoz való jog vélt sérelme közötti összefüggést. Az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében előadott indokolás tulajdonképpen csak annak állítására szorítkozik, hogy indítványozó szerint a döntésben alkalmazott értelmezés szűkítő és törvénytelen. Így ez az indítványelem nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettség követelményének. Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezés tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.

- [13] 2.2. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek is, hogy – az indítványozó állítása alapján – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető [Abtv. 27. § (1) bekezdés].
- [14] 2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [15] Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [16] Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó egyet nem értését fejezte ki az eljáró bíróságok törvényértelmezésével kapcsolatban. Önmagában azonban az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására [3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]]. Habár a visszaható hatályú jogalkalmazással kapcsolatosan részletesen bemutatta az Alkotmánybíróság korábbi döntéseit, azt mindössze annyiban vetítette rá a sérelmezett bírósági döntésekre, hogy kifogásolta a 2017. január 1. napján hatályba lépett szabály 2020-ban történt alkalmazását a 2017 előtti fogvatartási időre vonatkozóan. Egyebekben nem indokolta azt, hogy ez a konkrét eset szerinte miért esik a tiltott visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma alá.
- [17] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatban csak a bíróság törvényértelmezését vitatta. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott – figyelembe véve az eljáró bíróságoknak a végzéseikben kifejtett indokolását –, hogy az indítványozó panasa a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, ennek megfelelően az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek.
- [18] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/847/2020.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3018/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt, amelyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó egy sportegyesület elnöke, továbbá egy sportszövetség (a továbbiakban: Szövetség) elnökségi tagja, aki 2005-től részt vett a Kick-Box Világkupa rendezésében. Az indítványozó 2013-ban megállapodott a Szövetség akkori elnökével abban, hogy a XIX. Kick-Box Világkupa – amelynek rendezési joga a Szövetségé volt – megszervezéséhez anyagilag is segítséget nyújt. 2013. május 1-jén az indítványozó kölcsön címén befizetett a Szövetség pénztárába 5 050 000 forintot (a továbbiakban: kölcsön), majd ugyanezen a napon a kölcsön összegével egyező összeget „elszámolási előleg felvétele” címén fel is vett a Szövetség pénztárából. 2013. október 30-án „elszámolás visszafizetése” címén az indítványozó a Szövetség pénztárába a kölcsön összegével azonos összeget bevételeztetett, ezzel egyidejűleg pedig könyvelésre kerültek különböző címenek és személyeknek történő kifizetésekről kiállított számlák. Az indítványozó az általa kifizetett összegekről, számlákról elszámolást nem készített. A Szövetség 2013 évre a Világkupa lebonyolítására, rendezésére állami támogatást is kapott, az illetékes minisztérium azonban a támogatási szerződés szakmai beszámolóját és pénzügyi elszámolását nem fogadta el, és a már átutalt támogatási összeg és kamatai visszafizetésére kötelezte a Szövetséget.
- [3] 2015 októberében az indítványozó felszólította a Szövetséget a kölcsön visszafizetésére, majd bírósághoz fordult, mivel a Szövetség a felhívásnak nem tett eleget. Keresetében arra hivatkozott, hogy az alperes azért fizette vissza számára a kölcsönadott összeget, hogy a Világkupa megszervezésével, lebonyolításával kapcsolatos számlákat ebből az összegből fizesse ki, azzal pedig, hogy az alperesnek számlákat adott át, elszámolt az átvett összeggel. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta a kölcsönszerződés létrejöttét, a számlák indítványozó részéről történő kifizetését, illetve hogy az indítványozó a felvett pénzből a Világkupa rendezését bonyolította volna le és a számlák a verseny rendezése kapcsán kerültek volna fel, továbbá hogy az indítványozó a hivatkozott – részben valótlan tartalmú – számlákkal az elszámolást alátámasztotta volna.
- [4] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Megállapította, hogy az indítványozó felperes nem tett teljeskörűen eleget bizonyítási kötelezettségének, mert a saját és sportegyesülete versenyszervezéssel kapcsolatos tevékenységének bevételeivel, kiadásaival felhívás ellenére sem számolt el megfelelően. Az elszámolás hiányosságait támasztotta alá a bíróság szerint az a tény is, hogy a minisztérium nem fogadta el a támogatási szerződés szakmai beszámolóját és pénzügyi elszámolását. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és az alperest a kölcsön és járulékai megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat nem értékelte megfelelően, megítélése szerint ugyanis az indítványozó a könyvelési adatokkal igazolta, hogy az elszámolási előlegként felvett összeggel az alperes felé elszámolt, erre figyelemmel bizonyítási kötelezettségének eleget tett.
- [5] Az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a jogerős ítéletet ellen, amelynek jogszabálysértő voltával kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a kölcsönszerződés létrejöttét, tartalma és az elszámolás vonatkozásában iratellenesen, okszerűtlenül értékelte a bizonyítékokat. A Kúria Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok a tényállást a szükséges mértékben feltárták, de a tényállást a rendelkezésre álló peradatok alapján a másodfokú bíróság tévesen állapította meg, így annak alapján abból nem helytálló jogi

következtetéseket vont le. A Kúria az ügyben lehetőséget látott a bizonyítékok ismételt értékelésére, egybevetésére. A Kúria az egyik tanú vallomása alapján megállapította, hogy a felek szerződésének részét képezte az is, hogy a felperesnek a visszavételezett pénzzel el kell számolnia az alperes felé. Mivel az alperes a per során vitatta, hogy a felperes az elszámolási kötelezettségének eleget tett, a felperesre hárult annak bizonyítása, hogy a számlákat a megállapodásuknak megfelelő célra és maga fizette ki. Ezeket a tényeket azonban a beszerzett bizonyítékok a Kúria szerint nem támasztották alá, a felperes a reá háruló bizonyítási kötelezettségnek nem tett eleget, ennek terhét pedig neki kell viselnie.

- [6] 2. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a megtámadott ítélet sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében kinyilvánított jogállamiság elvét, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosított jogát. Álláspontja szerint a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelménye szempontjából alapvető jelentősége van az eljárási garanciáknak: csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények. Hangsúlyozta, hogy a jogbiztonság értékalapú fogalom, amely az igazságosság még teljesebb és tökéletesebb érvényesülését hivatott biztosítani. Az indítványozó érvelése szerint a processzuális igazságosság – mely lényege szerint nem más, mint a tisztességes eljáráshoz való jog, – mutatja meg az eljárás minőségét, azt a módot, ahogy az igazságszolgáltatás a „végeredményt” előállította.
- [7] Állítása szerint mind az elsőfokú bíróság, mind a Kúria rosszul határozta meg az ő kétféle jogviszonyát a perben, és nem volt tekintettel arra a tényre, hogy a kölcsönt – elszámolási kötelezettséggel nem terhelt – magánszemélyként nyújtotta az alperesnek. Az elsőfokú bíróságnak ez a Kúria által is átvett téves megközelítése volt az indítványozó szerint az alapja annak, hogy az elsőfokú bíróság kereseti kérelem nélkül osztotta ki a bizonyítási kötelezettséget, túlterjeszkedve ezzel kereseti kérelmében, megsértve önrendelkezési, ezen keresztül tisztességes eljáráshoz való jogát. Mindezek alapján állította, hogy a Kúria ítélete sérti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (1) bekezdésében, 3. § (2) bekezdésében és 215. §-ban rögzített kereseti kérelemhez kötöttség és túlterjeszkedés tilalma elvét. Hivatkozott arra, hogy a rendelkezési elv a polgári per legfontosabb rendező elve, amely egyrészt az anyagi jogok feletti szabad rendelkezést jelenti, másfelől kifejezi, hogy a perben a bíróság egyes eljárási cselekményeket kizárólag a felek rendelkezése alapján végezhet. Kiemelte, hogy a kérelemhez kötöttség a rendelkezési jog fontos perbeli megnyilvánulása: olyan kérdésben a bíróság nem dönthet, amelyre vonatkozóan nem terjesztettek elő kereseti kérelmet, ellenkérelmet, viszontkeresetet vagy ideiglenes intézkedés iránti kérelmet. Kifejtette, hogy a kereseti kérelemhez és a kereseti kérelemben megjelölt joghoz (jogállításhoz, jogcímhez) kötöttség „rendszerint” a felek önrendelkezési jogához kapcsolódik, e körben hivatkozott a 26/1990. (XI. 8.) AB határozatra és az 1/1994. (I. 7.) AB határozatra. Az önrendelkezési jogból következik az indítványozó szerint, hogy a bíróság a felek rendelkezési jogát nem vonhatja el, a fél kérelmétől nem térhet el, azon nem terjeszkedhet túl. Az indítványozó állítása szerint a pert a magánszemélyként adott kölcsön visszafizetése iránt indította meg, a per során pedig az alperes nem élt olyan „beszámítási keresettel”, amely őt elszámolásra kérte volna kötelezni. Az elsőfokú bíróság a perbe vitt tényeken túlterjeszkedve, a kérelemhez kötöttség elvét megsértve egy másik, nem peresített jogviszonyra vonatkozóan kötelezte bizonyításra, és az ilyen módon meghatározott bizonyítási kötelezettség elmulasztása következtében lett pervesztes, mivel a Kúria is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját.
- [8] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdés értelmében az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról döntenie kell, ezért az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a panasz megfelel-e a törvény formai és tartalmi feltételeinek.
- [9] 3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme miatt fordulhat panasszal az Alkotmánybírósághoz. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint „Magyarország független, demokratikus jogállam.” Az indítványozó által megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezésben megfogalmazott jogállamiság elve nem minősül az Alaptörvényben elismert olyan jognak, amelyre önállóan alapítható alkotmányjogi panasz. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában csupán a jogállamiság részeként értelmezett visszamenőleges hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalma, illetve a jogszabályok hatálybalépésével kapcsolatos kellő felkészülési idő hiánya szolgálhat alkotmányjogi panasz alapjául {például 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 35/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [14]; 3059/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [7]}.

Mivel az alkotmányjogi panasz ilyen tartalmú összefüggést nem vet fel, a B) cikk (1) bekezdésének állított sérelme érdemben nem vizsgálható.

- [10] 3.2. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság – az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be, ezért a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állító indítványi elem tekintetében e feltételek valamelyikének való megfelelést kellett vizsgálni.
- [11] Az indítványozó állítása szerint a Kúria támadott ítélete kereseti kérelmén túlterjeszkedve, a kérelemhez kötöttség elvét, rendelkezési jogát megsértve döntött a per érdemében, az Pp. 2. § (1) bekezdésével, 3. § (2) bekezdésével és 215. §-ával ellentétes kúriai döntés pedig tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét okozta.
- [12] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érvelésével kapcsolatban a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti {lásd pl. 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [47]; 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [31]; 3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás konkrét ismérveit, következetes gyakorlata alapján így nevesíteni lehet azokat a követelményeket, részjogosítványokat, amelyek ezen alapjog alkotmányos tartalmát jelentik, amelyeknek megfelelően minősül, minősíthető tisztességesnek egy bírósági eljárás {ld. bővebben 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a hatékony bírói jogvédelem, illetve a fegyverek egyenlősége követelményét nevesíti alapjogi sérelmének bemutatására, nélkülözi azonban az indítvány annak kifejtését, hogy mi az alkotmányos tartalma ezeknek a követelményeknek, ehhez képest a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes ezen részjogosítványok alkotmányos tartalmával, az Pp. indítványozó által megjelölt egyes rendelkezéseinek feltételezett megsértésével hozott kúriai ítélet miért sérti a hatékony bírói jogvédelem, illetve a fegyverek egyenlősége követelményét. Ilyen összefüggések, érvek, indokok bemutatásának híján az indítványozónak a Kúria ítéletével szemben felhozott kifogásai alapvetően törvényességi, szakjogi jellegűek, amelyek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság által még nem vizsgált alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetettek fel.
- [13] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy az indítvány felveti-e a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó ténylegesen a Kúria ítéletének jogellenességére, az Pp. egyes rendelkezéseivel ellentétes voltára alapítja panaszát. A Kúria és az indítványozó álláspontja a kölcsönszerződés tartalmát, ebből következően a per tárgyát, valamint a per eldöntése szempontjából releváns tények körét illetően eltérő volt: a Kúria ítélete a tényállás – indítványozó által nem sérelmezett – felülmérlegelésének eredményeként azt rögzíti, hogy a kölcsönszerződés része volt az indítványozónak a visszavételezett pénzzel való elszámolási kötelezettsége is. A szerződés értelmezése, és ebből fakadóan a döntés jogszerűsége nem alkotmányossági kérdés. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény 24. cikk) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [14] A jogértelmezés a bíróságok feladata: „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabály-sértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [15] Az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában nem alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, a kizárólag a jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdem-

ben csak kivételesen vizsgálja {lásd például: 3387/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [17]; 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]; 3113/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [14]}, ennek feltételei azonban jelen ügyben nem állnak fenn. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem támasztotta alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, a Kúriának a peres felek szerződéses jogviszonyával kapcsolatos, az indítványozótól eltérő álláspontja alkotmányossági aggályokat nem vet fel.

- [16] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának és 29. §-ának meg nem felelő alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/545/2020.

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtárgyalója
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető
HU ISSN 2062–9273